การประเมินผล
โครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำ
การเปลี่ยนแปลงภาคการเกษตร

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร
กันยายน 2559

CENTRE FOR PROJECT AND PROGRAMME EVALUATION
OFFICE OF AGRICULTURAL ECONOMICS
MINISTRY OF AGRICULTURE AND COOPERATIVES
AGRICULTURAL ECONOMICS RESEARCH
SEPTEMBER 2016

การประเมินผล
โครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำ
การเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร

โดย

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทสรุปผู้บริหาร

การประเมินผลโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน ผลได้ และผลกระทบที่เกิดจากโครงการ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งได้จัดทำขึ้นเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์พัฒนาต่อยอดศักยภาพของเกษตรกรในด้านการเกษตรอย่างครบวงจร ทั้งด้านการผลิตสินค้าเกษตร ประมง ปศุสัตว์ การแปรรูป การตลาด และระบบสหกรณ์ โดยหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 10 หน่วยงาน ได้จัดทำโครงการเพื่อนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศ รวมทั้งสิ้น 10 โครงการ มีเป้าหมายผู้เข้าร่วมโครงการ 609 ราย (เกษตรกร 546 ราย เจ้าหน้าที่ 63 ราย) ใช้งบประมาณ 38,089,900 บาท ทั้งนี้ศูนย์ประเมินผลร่วมกับหน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการทำการประเมินผลโดยสัมภาษณ์เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการทุกราย

ผลการประเมินผล พบว่า ทุกหน่วยงานมีการดำเนินงานที่คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศกำหนด โดยคัดเลือกประเทศที่เคยทำงานร่วมกันหรือที่มีความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงาน เพื่อสะดวกและรวดเร็วทันต่อการดำเนินงาน หลักสูตรและเนื้อหามีความสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน เป็นเรื่องที่เกษตรกรสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเกษตรของตนเอง และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ ก่อนไปศึกษาดูงานหน่วยงานส่วนใหญ่ไม่ได้สำรวจความต้องการและความคาดหวังของผู้เข้าร่วมโครงการเนื่องจากระยะเวลาการดำเนินโครงการกระชั้นชิด แต่ระหว่างที่ไปศึกษาดูงานมีบางหน่วยงานมีการสอบถามความต้องการ/ความคาดหวังของเกษตรกร และได้ปรับให้ตรงตามความต้องการภายใต้ข้อจำกัดที่มี นอกจากนี้ระหว่างเดินทาง และก่อนเข้าที่พักมีการสรุปบทเรียนและปัญหาในแต่ละวัน ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 81.34 คิดว่าการไปศึกษาดูงานตรงกับความต้องการ/ความคาดหวัง ส่วนที่เหลือร้อยละ 18.66 คิดว่าไม่ตรงกับความต้องการ/ความคาดหวังของตนเอง เนื่องจากการศึกษาดูงานส่วนใหญ่เป็นการฟังบรรยาย และเป็นเนื้อหาของการบริหารจัดการของสถานที่ แต่เกษตรกรต้องการศึกษาถึงรายละเอียดเชิงลึก และต้องการแลกเปลี่ยนกับเกษตรกรรายย่อยของแต่ละประเทศ ส่วนการสรุปบทเรียนระหว่างวัน ผู้เข้าร่วมโครงการร้อยละ 61.36 มีความพึงพอใจต่อการสรุปบทเรียน และปัญหาระดับมาก เนื่องจากเป็นการทบทวนความรู้ในแต่ละสถานที่ที่ได้รับแต่ละวันเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับอาชีพของตนเอง

ผลด้านความรู้ที่เกษตรกรได้รับ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 73.77 มีความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ไปศึกษาก่อนไปศึกษาดูงาน เนื่องจากหน่วยงานได้คัดเลือกเกษตรกรที่มีความรู้ หรือประกอบอาชีพในสาขาที่จะศึกษาดูงานเข้าร่วมโครงการ ซึ่งหลังกลับจากศึกษาดูงานเกษตรกรกลุ่มนี้ร้อยละ 98.91 มีความรู้เพิ่มขึ้น ในส่วนเกษตรกรร้อยละ 26.23 ที่ไม่มีความรู้หรือประสบการณ์ในเรื่องที่ไปศึกษาดูงานมาก่อนไปศึกษาดูงาน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 99.01 มีความรู้เพิ่มขึ้น การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 72.74 นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับฟาร์มของตนเอง รองลงมา

ร้อยละ 18.87 อยู่ระหว่างเตรียมไปประยุกต์ใช้ ส่วนที่เหลือร้อยละ 8.39 คิดว่าไม่ได้นำมาประยุกต์ใช้ เนื่องจากคิดว่าสภาพพื้นที่และบริบทการทำเกษตรของตนเองแตกต่างกับสถานที่ที่ไปศึกษาดูงาน และไม่มีอุปกรณ์เครื่องจักรที่ทันสมัย

ผลการสร้างเครือข่ายของเกษตรกร พบว่า ระหว่างไปศึกษาดูงานมีการจัดช่วงเวลาให้เกษตรกรแลกเปลี่ยนความเห็นกัน และหลังกลับมาจากศึกษาดูงานแล้วมีเกษตรกรร้อยละ 82.91 ยังมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอยู่ผ่านทางโทรศัพท์ Application Line และเกษตรกรบางรายที่มีพื้นที่ใกล้กันมีการไปเยี่ยมชมกิจกรรมการเกษตรระหว่างกัน ซึ่งเกษตรกรที่ไม่ได้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันหลังจากที่กลับมาจากการศึกษาดูงานเนื่องจากมีพื้นที่ห่างไกลกัน และภาระการทำเกษตรของตนเอง ด้านการขยายผลความรู้ประสบการณ์ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 92.44 มีการขยายผลให้เกษตรกรรายอื่นโดยการเป็นวิทยากรบรรยายในเวทีต่าง ๆ เช่น การประชุมหมู่บ้าน/กลุ่มสมาชิก วิทยุในชุมชน และได้นำความรู้เผยแพร่ใน Social network ส่วนเกษตรกรที่ยังไม่มีการขยายผลให้เกษตรกรรายอื่นเนื่องจากต้องการทดลองนำความรู้มาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมด้านการเกษตรของตนเองให้ได้ผลก่อน สรุปได้ว่าการดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนให้เกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับมาต่อยอดในด้านการเกษตรของตนเอง มีเครือข่ายเพิ่มขึ้นเอื้อต่อการทำการเกษตรต่อไปในอนาคต ตลอดจนมีการนำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลให้เกษตรกรรายอื่นที่ไม่ได้ไปศึกษาดูงานได้

ข้อค้นพบที่สำคัญ พบว่า ผู้รับผิดชอบโครงการของหน่วยงานส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ในการทำโครงการนำเกษตรกรไปดูงานต่างประเทศ จึงต้องใช้เวลาและความพยายามในการศึกษาระเบียบวิธีการส่งผลให้การดำเนินโครงการของแต่ละหน่วยงานมีการปฏิบัติแตกต่างกัน รวมทั้งหลายหน่วยงานไม่ได้มีการตั้งงบประมาณในเรื่องศึกษาดูงานต่างประเทศ ทำให้ต้องมีการแปลงงบประมาณจากโครงการอื่น ๆ ซึ่งการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณมีหลายขั้นตอนและยุ่งยาก นอกจากนี้ยังขาดการชี้แจงทำความเข้าใจกับเกษตรกรในเรื่องเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการศึกษาดูงาน และการเตรียมความพร้อมของเกษตรกร ดังนั้นจึงควรจัดทำคู่มือการดำเนินโครงการเพื่อให้ทุกหน่วยงานมีแนวทางปฏิบัติไปในแนวเดียวกัน ทั้งในด้านการปฏิบัติตามระเบียบ การใช้งบประมาณ การเตรียมพร้อมของเกษตรกรก่อนการเดินทางไปดูงานและแนวทางการนำความรู้กลับมาประยุกต์ใช้รวมทั้งเผยแพร่ขยายผลต่อไป ทั้งนี้ผลประชุมพิจารณาผลประเมินโครงการร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานโครงการทุกหน่วยงานได้ข้อสรุปว่า โครงการมีผลกระทบทำให้เกษตรกรสามารถนำความรู้จากการศึกษาดูงานมาใช้พัฒนาต่อยอดกิจกรรมการเกษตรที่ทำอยู่ พร้อมทั้งช่วยให้เกษตรกรเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และเกิดทัศนคติที่ดีต่อภาครัฐ จึงควรพิจารณาสนับสนุนให้มีการดำเนินงานโครงการต่อไป

คำนำ

การประเมินผลโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานโครงการ และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงผลการดำเนินงานของโครงการ ทั้งด้านผลได้ ผลลัพธ์ ปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานโครงการ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ผลการประเมินผลครั้งนี้ ประกอบการพิจารณาวางแผนการดำเนินงานโครงการในปีต่อไป

ศูนย์ประเมินผล ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากกรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมวิชาการเกษตร กรมหม่อนไหม กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมฝนหลวงและการบินเกษตร เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ซึ่งทำให้การประเมินผลฉบับนี้เกิดความสมบูรณ์ จึงใคร่ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง และผู้สนใจทั่วไป

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กันยายน 2559

ฉ

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ค
คำนำ	จ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของโครงการ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	1
1.3 เป้าหมายและงบประมาณของโครงการ	1
1.4 วิธีการดำเนินงานโครงการ	3
1.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบ	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของโครงการ	4
บทที่ 2 ระเบียบวิธีการประเมินผล	5
2.1 ความสำคัญของการประเมินผล	5
2.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล	6
2.3 ขอบเขตของการประเมินผล	6
2.4 การตรวจเอกสาร แนวคิด และทฤษฎี	6
2.5 วิธีการประเมินผล	13
2.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินผล	16
บทที่ 3 ผลการประเมินผล	17
3.1 กระบวนการ (Process)	17
3.2 ผลได้ (Output)	41
3.3 ผลลัพธ์/ผลกระทบระยะสั้น (Outcome)	45
บทที่ 4 สรุป และข้อเสนอแนะ	55
4.1 สรุป	55
4.2 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา	61
บรรณานุกรม	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	65
ภาคผนวกที่ 1 คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปดูงานต่างประเทศ และรายงานการประชุมคณะทำงานเฉพาะกิจฯ	67
ภาคผนวกที่ 2 คำสั่งเห็นชอบการดำเนินงานโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรแนวทางการลดต้นทุนการผลิตข้าวของโครงการ	83
ภาคผนวกที่ 3 คำสั่งคณะทำงานดำเนินการนำเกษตรกรไปดูงานต่างประเทศ และกรรมการการดำเนินงานจ้างที่ปรึกษาวิธีตกลงในการดำเนินงานโครงการ	93
ภาคผนวกที่ 4 องค์ความรู้/แนวคิดที่ได้จากการศึกษาดูงาน	99
ภาคผนวกที่ 5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน	145
ภาคผนวกที่ 6 ประมวลภาพการนำความรู้ไปปรับใช้ของเกษตรกรที่ไปศึกษาดูงานต่างประเทศโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร	155
ภาคผนวกที่ 7 รายชื่อเกษตรกรโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร	159
ภาคผนวกที่ 8 รายงานการประชุมพิจารณาผลการประเมินผลโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคการเกษตร (โครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ)	185

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	เป้าหมายและงบประมาณของโครงการ	2
ตารางที่ 2	การเปรียบเทียบตัวแบบ Kirkpatrick’s training evaluation model และ Sheffield model	12
ตารางที่ 3	ประเด็นและตัวชี้วัดโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร	13
ตารางที่ 4	วิธีการดำเนินโครงการของหน่วยงาน	18
ตารางที่ 5	การเตรียมความพร้อมให้แก่เกษตรกรจำแนกตามหน่วยงาน	27
ตารางที่ 6	การติดตาม กำกับ ดูแลของหน่วยงาน	28
ตารางที่ 7	การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน	30
ตารางที่ 8	ผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณของหน่วยงานปี 2558	32
ตารางที่ 9	จำนวนเจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่คัดเลือกเข้าร่วมโครงการ	33
ตารางที่ 10	สถานที่ศึกษาดูงานจำแนกตามหน่วยงาน	34
ตารางที่ 11	หลักสูตรการศึกษาดูงานจำแนกตามหน่วยงาน	39
ตารางที่ 12	จำนวนเกษตรกรที่ผ่านการศึกษาดูงาน	42
ตารางที่ 13	ร้อยละเกษตรกรที่มีความรู้จากการศึกษาดูงาน	44
ตารางที่ 14	ระดับความพร้อม/ความสามารถของเกษตรกรที่จะนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริง	45
ตารางที่ 15	การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	46
ตารางที่ 16	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อโครงการ	49
ตารางที่ 17	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการศึกษาดูงาน	50
ตารางที่ 18	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อเกษตรกร	51
ตารางที่ 19	ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อกระบวนการดูงาน	52
ตารางที่ 20	ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อหลักสูตรการศึกษาดูงาน	52
ตารางที่ 21	ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อความเหมาะสมของระยะเวลา	53
ตารางที่ 22	ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อความตั้งใจในการสละเวลามาใช้ในการศึกษาดูงาน	53
ตารางที่ 23	ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ	54

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	ตัวแบบ Logic Model	10
ภาพที่ 2	ระดับความพึงพอใจของการสรุปบทเรียนในการศึกษาดูงาน	42
ภาพที่ 3	ร้อยละเกษตรกรที่ได้รับความรู้ตรงความต้องการ/ความคาดหวัง	43
ภาพที่ 4	ร้อยละเกษตรกรที่นำความรู้ไปประยุกต์ใช้	46
ภาพที่ 5	ร้อยละเกษตรกรที่ติดต่อหรือสร้างเครือข่ายระหว่างกัน	47
ภาพที่ 6	ร้อยละเกษตรกรที่นำความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาดูงานไปขยายผล	48

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

สืบเนื่องจากที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้กล่าวถึงเรื่องการนำเกษตรกรดูงานต่างประเทศ เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2558 ในรายการ “คืนความสุขให้คนในชาติ” โดยให้หน่วยงานนำเกษตรกรที่มีศักยภาพในการพัฒนาไปดูงานด้านการผลิต การตลาด การค้าที่ต่างประเทศ เพื่อนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับมาพัฒนาศักยภาพของตนเองและเผยแพร่ความรู้ที่ได้รับขยายผลสู่เครือข่ายในท้องถิ่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายปีติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา) มอบหมายให้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปดูงานต่างประเทศ เพื่อให้ความเห็นในการประสานและปรับปรุงข้อเสนอโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จากการประชุมคณะทำงานเฉพาะกิจฯ 2 ครั้ง ได้เสนอแนวทางภาพรวมประกอบการดำเนินโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศของหน่วยงาน เพื่อให้แต่ละหน่วยงานที่จะดำเนินโครงการ พิจารณาเป็นแนวทางประกอบการดำเนินโครงการของตนเอง โดยครอบคลุมเกณฑ์การคัดเลือกผู้ที่เข้าร่วมโครงการ การเตรียมความพร้อมก่อนการเดินทาง สาขาที่จะไปดูงาน การคัดเลือกประเทศที่จะไปดูงาน และการจัดการเดินทาง ซึ่งปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายชวลิต ชูขจร) เห็นชอบแนวทางดังกล่าว เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2558

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เห็นชอบให้จัดทำโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร โดยนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ พัฒนาต่อยอดศักยภาพของเกษตรกรในด้านการเกษตรอย่างครบวงจร ทั้งด้านการผลิตสินค้าเกษตร ประมง ปศุสัตว์ การแปรรูป การตลาด และระบบสหกรณ์ เน้นกลุ่มเกษตรกรผู้นำ เกษตรกรผู้ที่มีผลงานดีเด่นหรือได้รับรางวัลด้านการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง การจัดการทรัพยากร การสหกรณ์ เป็นต้น

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์พัฒนาต่อยอดศักยภาพของเกษตรกรในด้านการเกษตรอย่างครบวงจร ทั้งด้านการผลิตสินค้าเกษตร ประมง ปศุสัตว์ การแปรรูป การตลาด และระบบสหกรณ์

1.3 เป้าหมายและงบประมาณของโครงการ

หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จำนวน 10 หน่วยงาน ได้จัดทำโครงการเพื่อนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศ รวมทั้งสิ้น 10 โครงการ มีผู้ร่วมเดินทางรวมจำนวน 609 ราย ประกอบด้วยเกษตรกร 546 ราย และเจ้าหน้าที่ 63 ราย ใช้งบประมาณรวม 38,089,900 บาท (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เป้าหมายและงบประมาณของโครงการ

โครงการ	สถานที่/ประเทศ	เกษตรกร (ราย)	เจ้าหน้าที่ (ราย)	หน่วยงาน
1) โครงการเสริมสร้างการพัฒนาเกษตรกรผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรด้านปศุสัตว์	- ไต้หวัน 50 ราย - อิสราเอล 20 ราย	63	7	กรมปศุสัตว์
2) โครงการสร้างเสริมผู้นำเพื่อการบริหารจัดการภาคการประมงอย่างครบวงจร	- ญี่ปุ่น 70 ราย	63	7	กรมประมง
3) โครงการความร่วมมือด้านการเกษตรเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้นำองค์กรชาวนาความร่วมมือการเกษตรไทย-ไต้หวัน	- ไต้หวัน 21 ราย	18	3	กรมการข้าว
4) โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร	- เครือรัฐออสเตรเลีย 36 ราย	32	4	กรมส่งเสริมการเกษตร
5) โครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์	- ญี่ปุ่น 75 ราย - สหพันธรัฐมาเลเซีย 25 ราย	88	12	กรมส่งเสริมสหกรณ์
6) โครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในการพัฒนาภาคการเกษตรและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน	- สหพันธรัฐมาเลเซีย 100 ราย	90	10	กรมวิชาการเกษตร
7) โครงการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำเกษตรกรหม่อนไหมในด้านการผลิตและการตลาด	- สาธารณรัฐอินเดีย 12 ราย	10	2	กรมหม่อนไหม
8) โครงการพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำให้แก่หมอดินอาสา เพื่อพัฒนาศักยภาพในการเป็นผู้นำเกษตรกรในชุมชน	- ไต้หวัน - สาธารณรัฐประชาชนจีน รวม 100 ราย	91	9	กรมพัฒนาที่ดิน
9) โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาศักยภาพในเขตปฏิรูปที่ดิน	- ญี่ปุ่น 70 ราย	64	6	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
10) โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเครือข่ายอาสาสมัครฝนหลวง เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการพัฒนาด้านการปฏิบัติการฝนหลวง	- สาธารณรัฐประชาชนจีน 30 ราย	27	3	กรมฝนหลวงและการบินเกษตร
รวม	**609**	**546**	**63**	

ที่มา : จากหน่วยงาน

1.4 วิธีการดำเนินงานโครงการ

โครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทั้ง 10 หน่วยงานได้รับการเห็นชอบจากปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2558 กำหนดกรอบให้แต่ละหน่วยงานพิจารณาดำเนินโครงการของตนเอง ประกอบด้วย

1.4.1 เกณฑ์การคัดเลือกผู้ที่เข้าร่วมโครงการ คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปดูงานต่างประเทศ ได้กำหนดกรอบแนวทางคัดกรองเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

1) เกษตรกรที่ได้รับรางวัลระดับชาติในพิธีพืชมงคลฯ (ปราชญ์เกษตร/ปราชญ์สหกรณ์) ควรได้รับการพิจารณาเป็นลำดับต้น ๆ

2) ผู้นำเครือข่ายเกษตรกร

3) ผู้นำเกษตรกรดีเด่นระดับชาติ/ระดับภาค

4) สหกรณ์ที่ดำเนินการสนองนโยบายรัฐบาล/นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5) เกษตรกรที่เข้าร่วมการดำเนินโครงการตามนโยบายรัฐ

6) อาสาระดับจังหวัด/ระดับเขต/อาสาต่าง ๆ (อกษ. 13 สาขา)

ทั้งนี้ เพื่อให้มีการกระจายตัวของเกษตรกรที่จะไปดูงานผู้ที่จะเข้าโครงการจะต้องเป็นผู้ที่ไม่เคยได้รับทุนจากหน่วยราชการในการเดินทางไปศึกษาดูงานมาก่อนในช่วง 3 ปี ก่อนหน้า (สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2558)

1.4.2 การเตรียมพร้อมก่อนการเดินทางให้แก่เกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ ได้เสนอให้มีการดำเนินการ ดังนี้

1) ให้สำนักงานการเกษตรต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ศึกษาประเด็นที่น่าสนใจในการไปดูงานแต่ละประเทศ (ทั้งในประเด็นและประเทศที่จะเดินทางไปดูงาน) โดยให้ประสานทูตเกษตร เพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานในการจัดองค์ประกอบของเกษตรกรแต่ละรุ่นแบบบูรณาการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ข้ามสาขา หรือแบบเฉพาะเจาะจงรายสาขา/สินค้า

2) ให้สถาบันเกษตราธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประสานกับหน่วยงานเจ้าของโครงการ เพื่อสนับสนุนการเตรียมการฝึกอบรมของการศึกษาดูงานในแต่ละรุ่น เพื่อให้มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเด็นและสถานที่ซึ่งจะไปศึกษาดูงาน ตลอดจนจัดทำคู่มือการเดินทางให้เกษตรกรล่วงหน้าก่อนการเดินทาง

1.4.3 สาขาที่จะไปดูงาน ในเบื้องต้นได้กำหนดไว้ 11 สาขา ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ไม้ผล (พืชสวน) ไม้ดอกไม้ประดับ/ผัก ยางพารา/ปาล์ม เกษตรกรรุ่นใหม่ แม่บ้านเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์การเกษตร/สถาบันเกษตรกร ประมง และปศุสัตว์

1.4.4 การคัดเลือกประเทศที่ไปดูงาน ให้พิจารณาจากประเทศที่มีทูตเกษตรอยู่หรืออยู่ในเขตอาณัติ/ประเทศที่อยู่ในคำกล่าวของนายกรัฐมนตรีในรายการคืนความสุขให้คนในชาติ โดยขอให้พิจารณาเหตุสุดวิสัยในปัจจุบันหรือแต่ละช่วงเวลา (ข้อจำกัดด้านโรคระบาด ฯลฯ) ประกอบด้วย ทั้งนี้ สำหรับประเทศอื่น ๆ (สาธารณรัฐอินเดีย รัฐอิสราเอล) ขอให้หน่วยงานส่งข้อมูลให้สำนักการเกษตรต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พิจารณาความเหมาะสมก่อน

1.4.5 การจัดการเดินทาง ควรกำหนดแนวทาง ดังนี้

1) สัดส่วนเกษตรกรต่อจำนวนเจ้าหน้าที่ร่วมเดินทางเพื่อให้การดูแล คือ เกษตรกรอย่างน้อย 10 คนต่อเจ้าหน้าที่ 1 คน โดยเจ้าหน้าที่ร่วมเดินทางเพื่อให้การดูแล ไม่ควรมีอายุเกิน 45 ปี และมีความเหมาะสมในการปฏิบัติงานดูแลเกษตรกรที่ร่วมเดินทาง

2) องค์ประกอบของเกษตรกรที่จะเดินทางในแต่ละรุ่น อาจจะกำหนดได้ทั้งแบบบูรณาการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ข้ามสาขา/สินค้า หรือเป็นแบบเฉพาะเจาะจงรายสาขา/สินค้า โดยขอให้หน่วยงานพิจารณาโดยใช้ข้อมูลซึ่งได้มอบหมายให้สำนักการเกษตรต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการ

3) หน่วยงานเจ้าของโครงการจะต้องวางระบบการติดตามผลเพื่อตกลงกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการว่าหลังจากไปศึกษาดูงานมาแล้วจะดำเนินการ/การขยายผลต่อไปอย่างไร และต้องมีการประเมินผลเพื่อนำมาพิจารณาความคุ้มค่า และความเหมาะสมในการดำเนินการในอนาคต

4) ควรมีการนำเกษตรกรที่จะเดินทางไปดูงานเข้าพบนายกรัฐมนตรี เพื่อรับฟังโอวาทและเกิดความภาคภูมิใจที่ได้รับการคัดเลือกตามนโยบายของนายกรัฐมนตรี โดยให้กรมส่งเสริมการเกษตรประสานการดำเนินงานกับทำเนียบรัฐบาลต่อไป

1.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมวิชาการเกษตร กรมหม่อนไหม กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกรมฝนหลวงและการบินเกษตร

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของโครงการ

เกษตรกรมีการพัฒนาศักยภาพและเผยแพร่ความรู้ที่ได้รับขยายผลสู่เครือข่ายในท้องถิ่น

บทที่ 2
ระเบียบวิธีการประเมินผล

2.1 ความสำคัญของการประเมินผล

โครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคการเกษตร ได้รับการเห็นชอบจากปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายชวลิต ชูขจร) เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2558 และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายปีติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา) เห็นชอบเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2559 มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์พัฒนาต่อยอดศักยภาพของเกษตรกรด้านการเกษตรอย่างครบวงจร ด้านการผลิตสินค้าเกษตร ประมง ปศุสัตว์ การแปรรูป การตลาด และระบบสหกรณ์ ซึ่งเป็นโครงการที่คัดเลือกเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ โดยเน้นกลุ่มเกษตรกรผู้นำ เกษตรกรผู้ที่มีผลงานดีเด่น หรือได้รับรางวัลด้านการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง การจัดการทรัพยากร การสหกรณ์ เป็นต้น

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการหารือร่วมกันเกี่ยวกับการดำเนินโครงการนำเกษตรกรไปดูงานต่างประเทศ (โครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร) ซึ่งมีหน่วยงานได้จัดทำโครงการเพื่อนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศรวมทั้งสิ้น 10 โครงการ ได้แก่ โครงการเสริมสร้างการพัฒนาเกษตรกรผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรด้านปศุสัตว์ (กรมปศุสัตว์) โครงการสร้างเสริมผู้นำเพื่อการบริหารจัดการภาคการประมงอย่างครบวงจร (กรมประมง) โครงการความร่วมมือด้านการเกษตรเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้นำองค์กรชาวนา ความร่วมมือการเกษตรไทย-ไต้หวัน (กรมการข้าว) โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร) โครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์) โครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในการพัฒนาภาคการเกษตรและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (กรมวิชาการเกษตร) โครงการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำเกษตรกรหม่อนไหมในด้านการผลิตและการตลาด (กรมหม่อนไหม) โครงการพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำให้แก่หมอดินอาสา เพื่อพัฒนาศักยภาพในการเป็นผู้นำเกษตรกรในชุมชน (กรมพัฒนาที่ดิน) โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาศักยภาพในเขตปฏิรูปที่ดิน (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม) และโครงการเสริมสร้างความร่วมมือเครือข่ายอาสาสมัครฝนหลวงเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการพัฒนาด้านการปฏิบัติการฝนหลวง (กรมฝนหลวงและการบินเกษตร) มีผู้เข้าร่วมโครงการรวมทั้งสิ้น 609 คน (เกษตรกร 546 คน เจ้าหน้าที่ 63 คน) รวมงบประมาณ 38,089,900 บาท

ศูนย์ประเมินผล ได้รับการประสานจากฝ่ายเลขานุการฯ คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศให้ทำการประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้โครงการ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาสนับสนุนการดำเนินงานของนโยบายนายกรัฐมนตรี และยังเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาโครงการที่มีลักษณะคล้ายกันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

2.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการ ผลได้ และผลลัพธ์โครงการ

2.3 ขอบเขตของการประเมินผล

2.3.1 พื้นที่เป้าหมายของโครงการ ครอบคลุมพื้นที่ 4 ภาค (77 จังหวัด)

2.3.2 ประชากรเป้าหมาย คือ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ จำนวน 10 ราย เจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 63 ราย และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 546 ราย

2.3.3 ระยะเวลาของข้อมูล

1) การประเมินผลการดำเนินโครงการและผลได้ ใช้ข้อมูลการศึกษาดูงานต่างประเทศ ปี 2558

2) การประเมินผลลัพธ์/กระทบระยะสั้นของเกษตรกร ใช้ข้อมูลความรู้พื้นฐานเดิมก่อนไปศึกษาดูงานต่างประเทศปี 2558 การนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์หลังกลับจากการไปศึกษาดูงานต่างประเทศปี 2558

2.4 การตรวจเอกสาร แนวคิด และทฤษฎี

2.4.1 การตรวจเอกสาร

จำนง จุลเอียด (2551) ได้ศึกษาสภาพพื้นฐานของเกษตรกรระดับความเหมาะสมของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม เพื่อศึกษาสัมฤทธิ์ผลในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติของเกษตรกรที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นต่อสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติตามหลักเกษตรอินทรีย์ ประเด็นสภาพพื้นฐานของเกษตรกรจากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่อายุเฉลี่ย 36.9 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าร้อยละ 32.50 รองลงมา จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ร้อยละ 25.80 และจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 22.50 ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่ระดับการศึกษาค่อนข้างสูง จึงไม่มีปัญหาในเรื่องการสื่อสารภาษาเหมือนบางพื้นที่ มีผลสัมฤทธิ์ของการฝึกอบรมอยู่ในเกณฑ์ต่ำ สืบเนื่องจากการสื่อสารของภาษาที่มีอุปสรรคซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาหาวิธีการดำเนินการฝึกอบรมให้มีความเหมาะสมกับสภาพของบางพื้นที่ ส่วนในด้าน

การมีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการฝึกอบรมนี้มาก่อนจากกรมส่งเสริมการเกษตร และศูนย์ศึกษาพัฒนาพิกุลทองนั้น ก็ส่งผลให้การฝึกอบรมครั้งนี้มีผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างสูง ทั้งนี้เนื่องมาจากการมีความรู้ประสบการณ์ก่อนการฝึกอบรมของเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำมาประยุกต์ และบูรณาการกับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติในครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี ด้านเงินทุนในการประกอบอาชีพของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินทุนส่วนตัวในการประกอบอาชีพการเกษตร เหตุผลเพราะเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลุ่มนี้ มีสถานะทางการเงินอยู่ระดับดีและมีรายได้จากนอกภาคการเกษตรอีกด้วย จึงไม่มีปัญหาในด้านเงินลงทุนประกอบการเกษตร ในส่วนเจตคติที่เกี่ยวข้องกับการอบรมของเกษตรกร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ซึ่งเกษตรกรมีความคิดเห็นในด้านความเหมาะสมของระยะเวลาการอบรมซึ่งใช้เวลาในการฝึกอบรม 1 - 3 วัน นั้น เหมาะสมมาก เนื่องจากระยะเวลาของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติหากใช้เวลามากเกินไปก็จะทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความเบื่อหน่ายและตั้งใจฝึกอบรมลดลง

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2552) ได้ประเมินผลโครงการพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2551 เป็นการประเมินผลการจัดอบรมเกษตรกรปี 2551 พบว่า ศูนย์ปราชญ์ที่เข้าร่วมโครงการสามารถดำเนินการตามระเบียบได้ในเกณฑ์พอใช้ เนื่องจากระเบียบออกมาล่าช้ามีการเปลี่ยนแปลงแนวทาง สำหรับหลักสูตรที่ศูนย์ปราชญ์จัดถ่ายทอดส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 55.70 อยู่ในเกณฑ์ดี ที่เหลือร้อยละ 44.30 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ มีเกษตรกรเข้ารับการอบรมจากศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านสูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 103.37 ของเป้าหมาย เกษตรร้อยละ 90.50 และ 64.20 มีความพึงพอใจต่อศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านการถ่ายทอดความรู้และด้านการบริการระดับมาก ส่วนผลการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่ผ่านการอบรมจากศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านตามโครงการปี 2550 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 74.40 นำความรู้จากการอบรมไปใช้แล้วสามารถลดรายจ่ายได้เฉลี่ยร้อยละ 1,208.16 บาทต่อเดือน โดยลดการจ่ายค่าสินค้าบริโภคได้รายละ 419.38 บาทต่อเดือน ลดค่าใช้จ่ายสินค้าอุปโภคได้รายละ 116.63 บาทต่อเดือน ลดการจ่ายค่าปุ๋ยเคมีได้รายละ 394.44 บาทต่อเดือน ลดการจ่ายค่าสารเคมีได้รายละ 77.84 บาทต่อเดือน ลดรายจ่ายค่าเล่นการพนันได้รายละ 87.65 บาทต่อเดือน ลดการจ่ายค่าเหล้า/เบียร์/บุหรี่ได้รายละ 77.97 บาทต่อเดือน และลดการจ่ายค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าโทรศัพท์ได้รายละ 34.25 บาทต่อเดือน

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2553) ได้ประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ปี 2550 พบว่า เกษตรกรที่ผ่านการอบรมจากศูนย์หลักร้อยละ 99.13 ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 93.34 และนักเรียนจากศูนย์เรียนรู้ฯ ในสถานศึกษาทุกคนมีการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้โดยเกษตรกรที่ผ่านการอบรมได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำเกษตรแบบเชิงเดี่ยวลดลงเหลือร้อยละ 73.85 ทำเกษตรแบบผสมผสานเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.15 หลังจากเข้ารับการอบรม พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือนและการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก เกษตรกรมีรายได้สุทธิจากพืชเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 5,516.36 บาท/ปี และเกษตรกรยังสามารถลดลดรายจ่ายฟุ่มเฟือยที่

ไม่จำเป็นลดลงเฉลี่ย 2,046.10 บาท/ครัวเรือน/ปี ด้านสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 84.29 รวมกลุ่มเฉลี่ย 13 ครั้ง/ปี เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และให้คำปรึกษาด้านการเกษตรผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ และของใช้ในครัวเรือนร่วมกัน นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 99.78 เห็นว่าควรขยายผลโครงการฯ ต่อไป แต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้โครงการประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ศจพ.กษ.) ควรติดตามนิเทศงานในพื้นที่ให้มากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการดำเนินงานที่ตรงจุดและถูกต้อง ด้านงบประมาณควรเร่งจัดสรรให้เร็วขึ้นเพื่อให้การดำเนินการได้ทันปีงบประมาณและเป็นไปตามแผนปฏิบัติงาน การคัดเลือกพื้นที่ควรเชิญคณะทำงานฯ ระดับพื้นที่ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม เพื่อให้ได้ศูนย์เรียนรู้ฯ ที่มีความพร้อมและเหมาะสม สามารถบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย การกำหนดแผนการทำกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้ฯ ควรให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรและระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ ศจพ.กษ. ควรกำหนดแนวทางการดำเนินงานโครงการฯ ให้ชัดเจนก่อนมอบหมายให้หน่วยงานระดับพื้นที่นำไปปฏิบัติ และควรชี้แจงให้หน่วยงาน (ผู้ปฏิบัติ) ที่เกี่ยวข้องเข้าใจ

บรรชร และคณะ (2553) ได้ทำการศึกษากระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกรต่อการเกษตรระบบชีววิถี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ของการเกษตรระบบชีววิถีของเกษตรกร ประกอบด้วย การเรียนรู้แบบเป็นทางการโดยการเข้ารับการอบรม การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการโดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การร่วมเรียนรู้จากการวิจัยชุมชน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ในวิถีชุมชน การปฏิบัติงาน การสังเกต สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย การปฏิบัติจริงตามแบบอย่าง การคิดค้นทดลองพัฒนา การสังเกต การบันทึก การอ่าน การฟัง การรับการอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาต้นแบบ และการพูดคุยในวิถีธรรมชาติ ทั้งนี้ในกระบวนการเรียนรู้ เกษตรกรมีบทบาททั้งการเป็นผู้รับและผู้ให้ความรู้และปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกร ประกอบด้วย สถานการณ์ทางสังคม รวมทั้งวัฒนธรรมชุมชนที่มีระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการให้คุณค่ากับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในตัวบุคคลเหมือนหนึ่งเกียรติบัตรการศึกษาจากสังคม

2.4.2 แนวคิดและทฤษฎี

1) แนวคิดการประเมินผลของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Model)

สคริฟเวนได้ให้นิยามของการประเมินไว้ว่า การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล และการกำหนดเกณฑ์ประกอบในการประเมิน เป้าหมายสำคัญของการประเมิน คือ การตัดสินคุณค่าให้กับกิจกรรมใด ๆ ที่ต้องการจะประเมิน สคริฟเวนได้จำแนกประเภทและบทบาทของการประเมินออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1) การประเมินระหว่างดำเนินการ เป็นการประเมินงาน กิจกรรม หรือโครงการใด ๆ ที่บ่งชี้ถึงข้อดีและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงานนั้น ๆ ผลจากการประเมิน

ดังกล่าวนี้ สามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนางานดังกล่าวให้ดีขึ้น จึงอาจเรียกการประเมินประเภทนี้ว่า เป็นการประเมินเพื่อการปรับปรุง

1.2) การประเมินผลรวม เป็นการประเมินเมื่อกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ สิ้นสุดลง เพื่อเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณค่าความสำเร็จของโครงการนั้น ๆ รวมทั้งนำเอาความสำเร็จหรือแนวทางที่ดีไปใช้กับงาน หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในโอกาสต่อไป จึงอาจเรียกการประเมินประเภทนี้ว่าเป็นการประเมินผลสรุปรวม

2) ตัวแบบเชิงตรรกะ (Logic Model) (อ้างใน วัฒนา, 2553)

ตัวแบบ Logic Model เป็นวิธีการสื่อที่เป็นระบบและเห็นภาพได้ชัดเจนที่นำเสนอความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรในการปฏิบัติงานของแผนงาน การจัดทำกิจกรรมและการเปลี่ยนแปลงหรือผลงานที่ต้องการบรรลุผลสำเร็จ (W.K. Kellogg Foundation, 2004: p1)

ตัวแบบ Logic model มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1) ทรัพยากรต่าง ๆ (Resources) เช่น คน เงิน การจัดการองค์การ และชุมชนที่แผนงานสามารถจัดหาได้เพื่อดำเนินงาน หรือที่เรียกว่า ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

2.2) กิจกรรมของแผนงาน (Program Activities) เป็นสิ่งที่แผนงานจัดทำโดยใช้ทรัพยากร กิจกรรมเป็นทั้งกระบวนการ เครื่องมือ เหตุการณ์ เทคโนโลยี และการกระทำที่เป็นส่วนที่แผนงานตั้งใจจะทำ กิจกรรมการพัฒนานี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือผลงานที่ต้องบรรลุผลสำเร็จได้แก่ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ (outputs, outcome, and impacts)

2.3) ผลผลิต (Outputs) เป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นโดยตรงจาการจัดกิจกรรมของแผนงาน และอาจครอบคลุมถึงประเภท ระดับ และเป้าหมายของการบริหารที่ส่งมอบของแผนงาน

2.4) ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ สถานภาพ และระดับของหน้าที่การงานของผู้มีส่วนร่วมในแผนงาน ผลลัพธ์ระยะสั้นวัดได้ภายใน 1 - 3 ปี ผลลัพธ์ระยะยาววัดได้ภายใน 4 - 6 ปี และนำไปสู่ผลกระทบได้ภายใน 7 - 10 ปี

2.5) ผลกระทบ (Impacts) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจที่เกิดขึ้นในองค์การ ชุมชน หรือระบบ อันเป็นผลสืบเนื่องจากการจัดทำกิจกรรมของแผนงานที่ปรากฏในช่วง 7 - 10 ปี ของการดำเนินงานตามแผนงาน ซึ่งโดยปกติมักจะทำการประเมินผลกระทบเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของแผนงาน

ตัวแบบ Logic Model ถือเป็นทฤษฎีหนึ่ง ที่นักประเมินผลเรียกว่า ทฤษฎีแผนงาน (Program Theory) เพราะว่าเน้นการอธิบายกระบวนการทำงานของแผนงานที่เป็นปัจจัย ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดแผนงาน

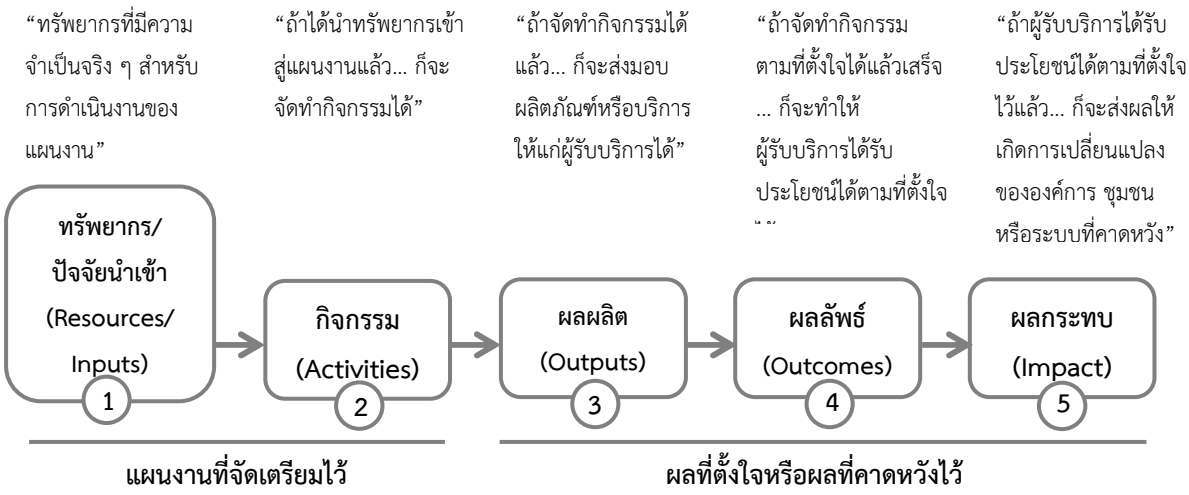

ภาพที่ 1 ตัวแบบ Logic Model

3) ตัวแบบการประเมินผลโครงการฝึกอบรม

ตัวแบบการประเมินผลการฝึกอบรมที่เผยแพร่หลายในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ ตัวแบบ Kirkpatrick's training evaluation model ส่วนในประเทศสหราชอาณาจักร ได้แก่ Sheffield Model ของ Institute of Work Psychology, University of Sheffield (อ้างใน วัฒนา, 2553)

3.1) ตัวแบบการประเมินผล Kirkpatrick's training evaluation model

Donald L Kirkpatrick เริ่มเผยแพร่แนวคิดด้านการประเมินผลการฝึกอบรมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1959 และนำเสนอตัวแบบการประเมินผลการฝึกอบรม 4 ระดับ (The four levels of training evaluation model) ปี ค.ศ. 1975 ในหนังสือชื่อ "Evaluating Training Programs : The Four Levels"

ตัวแบบการประเมินผลการฝึกอบรม 4 ระดับ ประกอบด้วย

ระดับที่ 1 : ปฏิกิริยาของผู้เข้ารับการฝึกอบรม - ความคิดเห็นและความรู้สึกต่อกระบวนการฝึกอบรม

ระดับที่ 2 : การเรียน - ผลการเรียนเกี่ยวกับความความรู้หรือสมรรถนะ

ระดับที่ 3 : พฤติกรรม - การปรับปรุงพฤติกรรมหรือสมรรถนะ และการประยุกต์ใช้ความรู้

ระดับที่ 4 : ผลงาน - ผลที่ได้รับต่อกิจการหรือสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากผลการปฏิบัติงานหลังจากการฝึกอบรม

3.2) ตัวแบบการประเมินผล Sheffield Model ของ Institute of Work Psychology, university of Sheffield จำแนกการประเมินผลเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย

(1) การประเมินความต้องการฝึกอบรมเพื่อจัดหลักสูตร โดยวิเคราะห์ความต้องการฝึกอบรมและกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการบรรลุความสำเร็จขององค์การ โดยเฉพาะการกำหนดความรู้ ทักษะ และเจตคติ (Knowledge - Skills - Attitudes หรือ KSAs) ที่ชัดเจน

(2) การประเมินปัจจัยนำเข้าเพื่อจัดฝึกอบรม โดยวิเคราะห์ทรัพยากรที่ต้องการทั้งเงินและคน รวมทั้งวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และปัจจัยอื่น ๆ ขององค์กร

(3) การประเมินผลลัพธ์ของการฝึกอบรม โดยดำเนินการประเมินผลลัพธ์รายบุคคลว่า ผลของการฝึกอบรมสามารถตอบสนองความต้องการความเปลี่ยนแปลงที่กำหนดไว้หรือไม่มากน้อยเพียงใด และมีปัญหาอุปสรรคในประเด็นใดบ้าง

3.3) ตัวแบบการประเมินผลการประยุกต์ใช้แนวคิด Results - based Management (RBM)

ตัวแบบ Kirkpatrick’s training evaluation model และ Sheffield Model มีความสอดคล้องกับแนวคิด RBM และตัวแบบ Logical Framework และ Logic Model

(1) การประเมินความต้องการฝึกอบรมเพื่อจัดหลักสูตร โดยวิเคราะห์ความต้องการฝึกอบรมและกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการบรรลุความสำเร็จขององค์การ โดเฉพาะกำหนดความรู้ ทักษะ เจตคติที่ชัดเจน

(2) การประเมินปัจจัยนำเข้าเพื่อจัดฝึกอบรม โดยวิเคราะห์ทรัพยากรที่ต้องการทั้งเงินและคน รวมทั้งวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และปัจจัยอื่น ๆ ขององค์การ

(3) การประเมินผลลัพธ์ของการฝึกอบรม โดยดำเนินการประเมินผลลัพธ์รายบุคคลว่าผลของการฝึกอบรมสามารถตอบสนองความต้องการความเปลี่ยนแปลงที่กำหนดไว้หรือไม่มากน้อยเพียงใด และมีปัญหาอุปสรรคในประเด็นใดบ้าง

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบตัวแบบ Kirkpatrick's training evaluation model และ Sheffield Model

แนวคิด RBM และตัวแบบ Logical Framework และ Logic Model	Kirkpatrick's training evaluation model	Sheffield Model
Process	ระดับที่ 1 : ปฏิกิริยาของผู้เข้ารับการฝึกอบรม	1) การประเมินความรู้สึก
Outputs	ระดับที่ 2 : การเรียน ผลการเรียนเกี่ยวกับความรู้หรือสมรรถนะ	2) การประเมินผลความรู้ที่ได้รับ
Outcome ระยะสั้น 1 - 3 ปี ระยะยาว 4 - 6 ปี	ระดับที่ 3 : พฤติกรรม - การปรับปรุงพฤติกรรมหรือสมรรถนะและการประยุกต์ใช้ความรู้	3) การประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
Impact 7 - 10 ปี	ระดับที่ 4 : ผลงาน - ผลที่ได้รับต่อกิจการ หรือสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากผลการปฏิบัติงานหลังจากการฝึกอบรม	4) การประเมินผลที่สืบเนื่องจากการฝึกอบรม

4) การวัดทัศนคติ

Rensis Likert (ค.ศ.1932) ได้สร้างเครื่องมือในการวัดทัศนคติโดยใช้วิธีการวัดแบบลิเคอร์ทสเกล (Likert Scale) ข้อถามแต่ละข้อจะมีทางเลือกตอบได้หลายระดับ และนำทางเลือกดังกล่าวมาให้คะแนน เช่น กรณีแบ่งเป็น 5 ระดับ

5 คะแนน สำหรับเห็นด้วยอย่างยิ่ง
4 คะแนน สำหรับเห็นด้วย
3 คะแนน สำหรับไม่แน่ใจ
2 คะแนน สำหรับไม่เห็นด้วย
1 คะแนน สำหรับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ต่อจากนั้นกำหนดเกณฑ์คะแนนเป็นช่วง ๆ ซึ่งมีวิธีคำนวณหาช่วงของคะแนน ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนมาก - คะแนนน้อย}}{\text{จำนวนระดับ}}$$

โดยที่ คะแนนมาก คือ คะแนนที่กำหนดมากที่สุดในที่นี้เท่ากับ 5 คะแนน
คะแนนน้อย คือ คะแนนที่กำหนดน้อยที่สุดในที่นี้เท่ากับ 1 คะแนน
จำนวนระดับ คือ จำนวนระดับการวัดในที่นี้เท่ากับ 5 ระดับ ดังนั้น

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{5 - 1}{5} = \frac{4}{5} = 0.8$$

2.5 วิธีการประเมินผล

2.5.1 รูปแบบและประเภทการประเมินผล

1) รูปแบบการประเมินผล จากการศึกษาแนวคิดการประเมินผลจากแนวคิดและทฤษฎีดังที่กล่าวมาแล้ว จึงประยุกต์ตัวแบบการประเมินผลโครงการฝึกอบรม ได้แก่ Kirkpatrick's training evaluation model Sheffield Model และ RBM มาประยุกต์ปรับใช้เพื่อกำหนดประเด็นการประเมินผล ซึ่งประกอบด้วย

กระบวนการ (Process) พิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ ปัจจัยนำเข้า

ผลได้ (Output) พิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวกับผลได้ของกิจกรรมที่เกิดจากผลของการศึกษาดูงาน และการประเมินผลความรู้ของเกษตรกร โดยวัดจากกิจกรรมของโครงการ

ผลลัพธ์/ผลกระทบระยะสั้น (Outcome/Effect) พิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวกับการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ที่ไปศึกษาดูงาน การปรับปรุงพฤติกรรม การประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งเกิดจากผลการปฏิบัติงานหลังจากเข้าร่วมโครงการ หรือการประเมินผลสืบเนื่องจากโครงการในระยะสั้น และเจตคติเพื่อประเมินผลความรู้สึกของผู้ศึกษาดูงานต่างประเทศ

2) ประเภทการประเมินผล เป็นการประเมินผลหลังจากการพาเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศในช่วงเดือน สิงหาคม - กันยายน 2558

2.5.2 ประเด็นและตัวชี้วัด

จากกรอบรูปแบบการประเมินผลดังกล่าว กำหนดกรอบแนวคิดในการประเมินผล นำมาสร้างเป็นประเด็นและตัวชี้วัดในการประเมินผล ดังนี้ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ประเด็นและตัวชี้วัดโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร

ประเด็น	ตัวชี้วัด
1) กระบวนการ (Process)	
1.1) การบริหารจัดการ (Managements)	
(1) การแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน	- มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานโครงการฯ ภาพรวมระดับกระทรวงฯ
(2) ขั้นตอนการดำเนินงาน	- มีขั้นตอนการดำเนินงาน - มีเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ - มีการเตรียมพร้อมก่อนการเดินทาง

ตารางที่ 3 ประเด็นและตัวชี้วัดโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด
(3) การติดตาม กำกับงาน	- จำนวนหน่วยงานที่มีการรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานของโครงการ
	- จำนวนหน่วยงานที่มีการตรวจติดตามผลการไปศึกษาดูงาน
(4) การประชาสัมพันธ์	- จำนวนหน่วยงานที่มีการประชาสัมพันธ์โครงการ
	- สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการ
1.2) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	
(1) งบประมาณ	- จำนวนงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน
	- จำนวนหน่วยงาน/โครงการที่เข้าร่วม
(2) การดำเนินงาน	
(2.1) การคัดเลือกเกษตรกร	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ
(2.2) สถานที่ที่ไปศึกษาดูงาน	- จำนวน/สถานที่ที่เกษตรกรเข้าศึกษาดูงาน
(2.3) หลักสูตรที่ไปศึกษาดูงาน	- จำนวนหลักสูตรที่ให้เกษตรกรไปศึกษาดูงาน
2) ผลได้ (Outputs)	
2.1) ผู้ผ่านการศึกษาดูงาน	- จำนวนเกษตรกรที่ผ่านการศึกษาดูงาน
2.2) การสรุปผลการดูงาน ปัญหาและนำบทเรียนไปปรับปรุง	- มีการสรุปผลการดูงาน ปัญหา และนำบทเรียนไปปรับปรุง
	- ระดับความพึงพอใจในการสรุปบทเรียนในการศึกษาดูงาน
2.3) การเรียนรู้ตรงความต้องการ/ตรงความคาดหวัง	- ร้อยละเกษตรกรที่ได้เรียนรู้ตรงความต้องการ/ตรงความคาดหวัง
2.4) ความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	- ร้อยละเกษตรกรที่มีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากการไปศึกษาดูงาน
	- ร้อยละเกษตรกรที่สามารถอธิบายเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้รับ
	- ระดับความพร้อม/ความสามารถของเกษตรกรที่จะนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริง
3) ผลลัพธ์ (Outcomes)	
3.1) การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้	- ร้อยละเกษตรกรที่เตรียมการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
	- ร้อยละเกษตรกรที่นำความรู้ไปประยุกต์ใช้แล้ว
3.2) การแลกเปลี่ยนความรู้และการสร้างเครือข่าย	- ร้อยละเกษตรกรที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้
	- ร้อยละเกษตรกรที่มีการสร้างเครือข่าย
3.3) การขยายผล	- ร้อยละเกษตรกรที่มีการนำความรู้ และประสบการณ์จากการศึกษาดูงานไปขยายผลให้เกษตรกรรายอื่น

ตารางที่ 3 ประเด็นและตัวชี้วัดโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด
3.4) เจตคติ	
(1) ความพึงพอใจและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่	- ระดับความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการศึกษาดูงาน - ระดับความพึงพอใจที่มีต่อเกษตรกร
(2) ความพึงพอใจและความคิดเห็นของเกษตรกร	- ระดับความพึงพอใจต่อกระบวนการศึกษาดูงาน - ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อหลักสูตรการศึกษาดูงาน - ระดับความพึงพอใจต่อความเหมาะสมของระยะเวลาหรือช่วงเวลาที่ไปศึกษาดูงาน - ระดับความพึงพอใจต่อการสละเวลามาใช้ในการศึกษาดูงาน - ระดับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการศึกษาดูงาน

2.5.3 วิธีการรวบรวมข้อมูล

วิธีการรวบรวมข้อมูล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยศูนย์ประเมินผลร่วมกับหน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการ 10 หน่วยงาน เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือเพื่อสอบถามกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีคำถามทั้งคำถามปลายปิด (Close – ended question) และคำถามปลายเปิด (Open - ended - question) การประเมินผลครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการจำนวน 10 ราย เจ้าหน้าที่ที่ไปศึกษาดูงานต่างประเทศ จำนวน 63 ราย และเกษตรกรที่ศึกษาดูงานต่างประเทศจำนวน 546 ราย โดยเก็บข้อมูลทุกราย

2) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารโครงการ รายงานการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ ตลอดจนข้อมูลจากเอกสารรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด เช่น แบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิด ข้อความจากเอกสารรายงาน หรือข้อมูลจากการสังเกต นำมาวิเคราะห์ตามเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential Analysis) โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่อย่างเป็น

ระบบ (Typology and Taxonomy) เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นและใช้ตัดสินในเรื่องของการบริหารจัดการโครงการขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ผลลัพธ์ ผลกระทบ ประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

2) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่ออธิบายประกอบค่าตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งแสดงด้วยค่าสถิติอย่างง่าย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าผลรวม เพื่อนำเสนอรายงานเป็นคำอธิบายประกอบตารางข้อมูล

2.2) การประเมินผลใช้มาตรวัดแบบลิเคอร์ท (Likert Scale) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ความพึงพอใจแบ่งช่วงระดับค่าคะแนนสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าคะแนน	ค่าเฉลี่ย	ความหมายผลการประเมิน
1	1.00 - 1.80	น้อยที่สุด
2	1.81 - 2.60	น้อย
3	2.61 - 3.40	ปานกลาง
4	3.41 - 4.20	มาก
5	4.21 - 5.00	มากที่สุด

2.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาสนับสนุน ส่งเสริม หรือปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานโครงการให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ รวมทั้งใช้ประกอบการพิจารณาในการวางแผนจัดทำโครงการที่คล้ายคลึงกัน ต่อไป

บทที่ 3
ผลการประเมินผล

การประเมินผลโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร ได้นำเสนอผลการประเมินโครงการตามประเด็นและตัวชี้วัดจากการประยุกต์ตัวแบบการประเมินผลโครงการฝึกอบรม ได้แก่ กระบวนการ ผลได้ และผลลัพธ์

3.1 กระบวนการ (Process)

การประเมินผลด้านกระบวนการ เป็นการประเมินผลเพื่อศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ และปัจจัยนำเข้า

3.1.1 การบริหารจัดการ (Management)

1) การแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานโครงการ

1.1) ระดับกระทรวง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้สั่งการด้วยวาจาให้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ โดยมีเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นประธานคณะทำงานฯ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะทำงาน และผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศเป็นคณะทำงานและเลขานุการฯ (ภาคผนวกที่ 1) ในการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ และประมวลความเห็นและข้อสังเกตของคณะทำงานเฉพาะกิจฯ เสนอปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศของหน่วยงานต่าง ๆ ต่อไป

คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปดูงานต่างประเทศมีการประชุม 2 ครั้ง โดยในการประชุมครั้งที่ 1/2558 เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2558 ได้เสนอแนวทางการดำเนินงานภาพรวมประกอบการดำเนินโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศของหน่วยงาน โดยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ให้ความเห็นชอบแนวทางการดำเนินงานภาพรวมเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2558 และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายปีติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา) เห็นชอบเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2559 (ภาคผนวกที่ 2) ให้แต่ละหน่วยงานที่จะดำเนินโครงการฯ พิจารณาใช้เป็นแนวทางประกอบการดำเนินโครงการของตนเองเรียบร้อยแล้ว โดยครอบคลุมเกณฑ์การคัดเลือกผู้ที่จะเข้าร่วมโครงการ การเตรียมความพร้อมก่อนการเดินทางให้แก่เกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ สาขาที่จะไปดูงาน การคัดเลือกประเทศที่จะไปดูงาน และการจัดการเดินทาง และการประชุมครั้งที่ 2/2558 เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2558 ประธานคณะทำงานฯ ได้ขอให้หน่วยงานวางแผนการดำเนินโครงการด้วยความรอบคอบ มีการกำหนดตัวชี้วัด ซึ่งจะมีการตั้งกลไกการทำงานเพื่อมารองรับการประเมินต่อไป

1.2) ระดับหน่วยงาน

หน่วยงานส่วนใหญ่ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานฯ อย่างเป็นทางการ เป็นเพียงการมอบหมายตามลักษณะงานที่รับผิดชอบภายในหน่วยงาน เนื่องจากระยะเวลาในการดำเนินโครงการค่อนข้างกระชั้นชิด มีเพียง 3 หน่วยงานที่มีการแต่งตั้งกรรมการ/คณะทำงานอย่างเป็นทางการ โดยกรมปศุสัตว์ และกรมฝนหลวงและการบินเกษตร เป็นการแต่งตั้งกรรมการ/คณะทำงานเพื่อพิจารณาการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ส่วนกรมส่งเสริมสหกรณ์นอกจากแต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการนำเกษตรกรไปดูงานต่างประเทศแล้ว ยังมีคณะกรรมการดำเนินการจ้างที่ปรึกษาวิธีตกลงในการดำเนินงานโครงการอีกด้วย (ภาคผนวกที่ 3)

2) ขั้นตอนการดำเนินงาน

ในการดำเนินโครงการในภาพรวมคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศได้กำหนดแนวทางการดำเนินงาน โดยมีการกำหนดเกณฑ์คัดเลือกผู้ที่เข้าร่วมโครงการ การเตรียมความพร้อมก่อนการเดินทางให้แก่เกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ สาขาที่จะไปดูงาน แนวทางการคัดเลือกประเทศที่ไปดูงาน และการจัดการเดินทางดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 1 ซึ่งการปฏิบัติการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานส่วนใหญ่ดำเนินการตามเกณฑ์ในภาพรวมของคณะทำงานเฉพาะกิจฯ แต่เนื่องจากอุปสรรคในเรื่องของระยะเวลาดำเนินงาน และเป็นการดำเนินงานโครงการลักษณะนี้เป็นครั้งแรก หน่วยงานจึงได้มีการปรับวิธีการดำเนินงานไปตามสถานการณ์ โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ใช้วิธีการทำความตกลงกับหน่วยงานภายนอกในการดำเนินการพาเกษตรกรไปดูงานต่างประเทศ แต่หน่วยงานอื่น ๆ 9 หน่วยงาน เป็นการดำเนินโครงการเอง โดยประสานกับหน่วยงานของตนเองที่อยู่ต่างประเทศ หรือหน่วยงานที่ตนเองมีเครือข่ายอยู่ต่างประเทศในการนำเกษตรกรไปดูงานต่างประเทศ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 วิธีการดำเนินโครงการของหน่วยงาน

หน่วยงาน	ขั้นตอนการดำเนินงาน
กรมปศุสัตว์	1) จัดทำโครงการเสริมสร้างการพัฒนาเกษตรกรผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรด้านปศุสัตว์เสนอปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจาณาอนุมัติ 2) ดำเนินการประสานหน่วยงานศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ 3) กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ตามมติที่ประชุมคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกร ไปศึกษาดูงานต่างประเทศ 4) ประสานสำนักงานปศุสัตว์เขตให้พิจารณาคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 5) แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาและสรุปรายชื่อเกษตรกรและเจ้าหน้าที่เสนออธิบดีกรมปศุสัตว์พิจารณาเพื่อนำเสนอสำนักงบประมาณพิจารณาอนุมัติต่อไป 6) แจ้งผลการพิจารณาคัดเลือกเกษตรกรให้ปศุสัตว์เขตเพื่อแจ้งปศุสัตว์จังหวัดเพื่อแจ้งเกษตรกรในการเตรียมความพร้อมก่อนการเดินทาง

ตารางที่ 4 วิธีการดำเนินโครงการของหน่วยงาน (ต่อ)

หน่วยงาน	ขั้นตอนการดำเนินงาน
กรมปศุสัตว์ (ต่อ)	7) ประสานเกษตรกรในการดำเนินการจัดทำหนังสือเดินทาง (Passport) และการตรวจลงตรา (VISA) 8) ประสานและนำเกษตรกรเข้าพบนายกรัฐมนตรีก่อนการเดินทาง ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะนำเกษตรกรที่ผ่านการพิจารณาคัดเลือกเข้าพบร่วมกัน เป็นการประชาสัมพันธ์โครงการของนโยบายนายกรัฐมนตรี 9) ดำเนินการประชุมชี้แจงเกษตรกรและเจ้าหน้าที่เพื่อเตรียมตัวก่อนการเดินทางไปศึกษาดูงาน 10) ติดตามประเมินผลพร้อมสรุปรายงานผลการศึกษาดูงานเพื่อนำเสนอปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กรมประมง	1) คัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ 2) กำหนดขอบเขต/กำหนดการหารือแลกเปลี่ยนกับหน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศญี่ปุ่น 3) จัดรายการศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในประเทศญี่ปุ่น จำนวน 3 กลุ่ม 4) สรุปผลและแนวความคิดการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ
กรมการข้าว	1) จัดทำโครงการเสริมสร้างการพัฒนาเกษตรกรผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร ให้อธิบดีกรมการข้าวอนุมัติโครงการ 2) อธิบดีกรมการข้าวมอบหมายสำนักส่งเสริมการผลิตข้าวและสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ข้าวดำเนินการ 3) มอบหมายให้สำนักส่งเสริมการผลิตรวบรวมรายชื่อเกษตรกร 4) อธิบดีกรมการข้าวคัดเลือกเกษตรกรเป็นกระบวรการสุดท้าย (ในการคัดชื่อเกษตรกรมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบให้รายละเอียดเกษตรกรทีละรายแก่อธิบดีกรมการข้าว)
กรมส่งเสริมการเกษตร	1) ประสานสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 1 - 9 และสำนักงานเกษตรจังหวัดที่เกี่ยวข้องเพื่อรับสมัครและคัดเลือกผู้แทนเกษตรกร/สถาบันเกษตรกรที่มีคุณสมบัติครบเข้าร่วมโครงการ 2) ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำกรุงแคนเบอร์ร่า เครือรัฐออสเตรเลีย เพื่อจัดทำกำหนดการและกำหนดสถานที่ศึกษาดูงาน 3) จัดประชุมชี้แจงโครงการให้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกและเจ้าหน้าที่ที่จะเข้าร่วมโครงการเพื่อทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน และเตรียมความพร้อมก่อนการเดินทาง 4) ศึกษาดูงาน ณ เครือรัฐออสเตรเลีย 6 วัน ช่วงเดือนกันยายน 2558 โดยช่วงเย็นหลังกลับจากการศึกษาดูงานจะมี workshop สิ่งที่ได้เรียนรู้ของแต่ละวัน 5) สรุปผลการดำเนินงาน สิ่งที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน และแนวทางการขยายผลของเกษตรกร 6) ติดตามการขยายผลความรู้จากการศึกษาดูงานสู่เครือข่ายตามที่เกษตรกรเสนอรอบ 3 เดือน และ 6 เดือน

ตารางที่ 4 วิธีการดำเนินโครงการของหน่วยงาน (ต่อ)

หน่วยงาน	หน่วยงาน
กรมส่งเสริมสหกรณ์	1) ตั้งคณะทำงานการศึกษาดูงาน 2) กำหนดประชุมเพื่อดำเนินการคัดเลือกสมาชิก/กรรมการสหกรณ์/สหกรณ์ดีเด่นที่ผ่านการคัดเลือกในระดับประเทศหรือภูมิภาค 3) กรมส่งเสริมสหกรณ์มอบหมายให้มหาวิทยาลัยบูรพาดำเนินการพาสมาชิกเกษตรกร/กรรมการสหกรณ์ไปศึกษาดูงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ รับฟังรายละเอียดจากเจ้าหน้าที่และฟังการบรรยายแต่ละแห่ง โดยผ่านล่ามญี่ปุ่น-ไทย แล้วสรุปการบรรยายของแต่ละวันให้กับเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยบูรพา 4) รวบรวมเอกสารจากสมาชิกเกษตรกร/กรรมการสหกรณ์ เพื่อหาข้อสรุปการศึกษาดูงานของแต่ละคน โดยพิจารณาความรู้ที่ได้รับตามความต้องการของเกษตรกร
กรมวิชาการเกษตร	1) รับทราบนโยบายจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการมอบหมายภารกิจให้จัดทำโครงการ และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานจะไปศึกษาดูงาน 2) หน่วยงานได้จัดทำรายละเอียดโครงการพร้อมงบประมาณ กำหนดกลุ่มเป้าหมายและเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกร 3) ประชุมหารือทีมงานเกี่ยวกับแผนการดำเนินการ กำหนดระยะเวลาและผู้รับผิดชอบจัดทำกำหนดการดูงาน 4) ประสานผู้นำเกษตรกร/ผู้นำชุมชนแจ้งวัตถุประสงค์โครงการและคัดเลือกเกษตรกรตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยแบ่งสัดส่วนตามความเหมาะสมในแต่ละภาค 5) แจ้งกำหนดการดูงาน ประสานงานกับหน่วยงานจะไปศึกษาดูงานเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ 6) รวบรวมรายชื่อเกษตรกร ดำเนินการขออนุมัติบุคคล ดำเนินการเรื่องอื่น ๆ จนสามารถนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานได้ 7) บริหารจัดการเรื่องทั่วไประหว่างการศึกษาดูงานในต่างประเทศ อำนวยความสะดวกและเป็นพี่เลี้ยงให้กับเกษตรกร 8) จัดทำแบบสอบถามและประเมินความพึงพอใจให้เกษตรกรตอบในประเด็นที่กำหนดไว้ 9) สรุปผลการดำเนินการ และรายงานให้กรมวิชาการเกษตรและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทราบ
กรมหม่อนไหม	1) ตรวจสอบแหล่งงบประมาณที่สามารถนำมาดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล ซึ่งกรมหม่อนไหมใช้เงินเหลือจ่าย งบรายจ่ายอื่น การเดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราว 2) ดำเนินการเปลี่ยนแปลงงบประมาณไปยังสำนักงบประมาณ หลังจากที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รับความเห็นชอบให้ดำเนินโครงการในภาพรวม 3) กรมหม่อนไหมประสานผู้แทนกลุ่ม/องค์กรเกษตรกร/เครือข่าย ที่มีคุณสมบัติครบเพื่อเข้าร่วมโครงการโดยแจ้งศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ที่อยู่ในพื้นที่การดำเนินการด้านตลาดกลางรังไหม ให้พิจารณาเสนอชื่อเกษตรกรที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด

ตารางที่ 4 วิธีการดำเนินโครงการของหน่วยงาน (ต่อ)

หน่วยงาน	หน่วยงาน
กรมหม่อนไหม (ต่อ)	4) ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น International Seri cultural Commission (ISC) ณ เมืองบังกาลอร์ สาธารณรัฐอินเดีย เพื่อจัดทำกำหนดการประชุมหารือ และสถานที่ในการเข้าเยี่ยมชม 5) จัดประชุมชี้แจงโครงการให้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกและเจ้าหน้าที่ที่จะเข้าร่วมโครงการเพื่อทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน และเตรียมความพร้อมก่อนวันเดินทาง 6) เดินทางไปประชุมหารือและเยี่ยมชมกิจกรรมด้านหม่อนไหม 7) สรุปผลการดำเนินงาน และสิ่งที่ได้รับจากการเดินทางของเกษตรกร
กรมพัฒนาที่ดิน	1) กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกหมอดินอาสาเข้าร่วมโครงการ 2) คัดเลือกหมอดินอาสาและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเพื่อเข้าร่วมโครงการ 3) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศ เพื่อจัดทำกำหนดการและกำหนดสถานที่เข้าชม 4) จัดประชุมชี้แจงโครงการให้ผู้ได้รับการคัดเลือกและเจ้าหน้าที่ที่จะเข้าร่วมโครงการเพื่อทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ในการทำงาน และเตรียมความพร้อมก่อนเดินทาง 5) เดินทางไปร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ ณ ประเทศไต้หวัน และสาธารณรัฐประชาชนจีน 6) จัดทำรายงานสรุปผลความรู้ที่ได้จากการเดินทางเพื่อนำไปใช้ประโยชน์
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	1) กำหนดเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายและหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเกษตรเข้าร่วมโครงการ 2) จัดทำกำหนดการและสถานที่ดูงานในประเทศญี่ปุ่น 3) แจ้งรายละเอียดโครงการแก่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด และขอให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดประสานกลุ่ม/เครือข่ายเกษตรกรเพื่อคัดเลือกเกษตรกรที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดจังหวัดละ 1 คน และส่งใบสมัครเข้าร่วมโครงการของเกษตรกรและข้อเขียนความคาดหวังต่อโครงการให้แก่สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี 4) พิจารณาใบสมัครและข้อเขียนความคาดหวังต่อโครงการเพื่อคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ 5) ส่งรายชื่อเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการให้สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 6) ประชุมเกษตรกรผู้ได้รับการคัดเลือกและเจ้าหน้าที่ที่ร่วมโครงการเพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการและเตรียมความพร้อมก่อนการเดินทาง 7) ศึกษาดูงาน ณ ประเทศญี่ปุ่น 8) เกษตรกรผู้ร่วมโครงการสรุปผลองค์ความรู้ที่ได้รับและแผนการขยายผลความรู้ส่งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 9) ส่งรายงานการดำเนินโครงการแก่สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 4 วิธีการดำเนินโครงการของหน่วยงาน (ต่อ)

หน่วยงาน	หน่วยงาน
กรมฝนหลวง และการบินเกษตร	1) กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ และหลักสูตรการศึกษาดูงาน 2) ดำเนินการคัดเลือกผู้แทนอาสาสมัครฝนหลวง และเจ้าหน้าที่เข้าร่วมโครงการ 3) ศึกษาดูงาน ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นเวลา 6 วัน 4) สรุปผลความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานเพื่อนำไปสู่แนวทางปฏิบัติ

ที่มา : จากการสำรวจ

3) เกณฑ์การคัดเลือกผู้ที่เข้าร่วมโครงการ ทุกหน่วยงานดำเนินโครงการมีแนวทางคัดกรองเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ ยึดแนวทางการคัดเลือกของคณะทำงานฯ เป็นหลัก และมีการเพิ่มเติมคุณสมบัติของเกษตรกรตามลักษณะของความรับผิดชอบของหน่วยงาน และให้เหมาะสมกับเรื่องที่ไปศึกษาดูงาน แต่ละหน่วยงานมีเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกร ดังนี้

3.1) กรมปศุสัตว์

(1) เป็นเกษตรกรที่ได้รับรางวัลระดับชาติ ในพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ หรือเป็นเกษตรกรที่ได้รับรางวัลมีผลงานดีเด่นด้านการปศุสัตว์ เช่น เป็นเกษตรกรดีเด่นสาขาปศุสัตว์ อาสาปศุสัตว์ดีเด่นระดับจังหวัด หรือดีเด่นระดับเขต

(2) เป็นเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 25 - 65 ปี (นับถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2558)

(3) เป็นเกษตรกรที่เลี้ยงปศุสัตว์อย่างประณีต (Intensive Farm) หรือเป็นผู้นำเครือข่ายเกษตรกรหรือเป็นเกษตรกรที่มีฟาร์มสาธิตหรือมีศูนย์เรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับโคนม หรือโคเนื้อ หรือแพะ หรือสัตว์ปีกเท่านั้น

(4) เป็นเกษตรกรที่ไม่เคยได้รับการศึกษาดูงานต่างประเทศจากหน่วยงานราชการภายในระยะเวลา 3 ปี (ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 ถึงปัจจุบัน)

(5) เป็นเกษตรกรที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้จากการศึกษาดูงานให้แก่เครือข่ายเกษตรกรได้

(6) เป็นเกษตรกรที่มีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคในการเดินทาง และสามารถร่วมเดินทางได้ครบตามกำหนด

(7) เป็นเกษตรกรที่สามารถนำเสนอแนวคิดในการพัฒนาความรู้ที่ได้รับ จัดทำเป็นรายงานส่วนบุคคลภายใน 30 วัน หลังจากเดินทางกลับ

3.2) กรมประมง

เกษตรกร ใช้หลักเกณฑ์เป็นเกษตรกรด้านประมงที่มีผลงาน หรือได้รับรางวัลระดับชาติในช่วงไม่เกิน 5 ปีที่ผ่านมา เป็นเกษตรกรที่มีศักยภาพให้ความร่วมมือ หรือมีส่วนร่วมในโครงการสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3.3) กรมการข้าว ใช้แนวทางการดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรของคณะทำงานเฉพาะกิจฯ ได้แก่

(1) เกษตรกรที่ได้รับรางวัลระดับชาติในพิธีพืชมงคลฯ (ปราชญ์เกษตร/ปราญช์สหกรณ์) ควรได้รับการพิจารณาเป็นลำดับต้น

(2) ผู้นำเครือข่ายเกษตรกร

(3) ผู้นำเกษตรกรดีเด่นระดับชาติ/ระดับภาค

(4) สหกรณ์ที่ดำเนินการสนองนโยบายรัฐบาล/นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(5) เกษตรกรที่เข้าร่วมการดำเนินโครงการตามนโยบายรัฐ (โครงการเกษตรแปลงใหญ่ โครงการแผนบริหารจัดการน้ำ ฯลฯ)

(6) อาสาระดับจังหวัด/ระดับเขต/อาสาต่าง ๆ (อกษ. 13 สาขา)

(7) ผู้ที่จะเข้าโครงการจะต้องไม่เคยได้รับทุนจากหน่วยราชการในการเดินทางไปศึกษาดูงานมาก่อนในช่วง 3 ปี ก่อนหน้า (สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2558)

3.4) กรมส่งเสริมการเกษตร

(1) อายุไม่เกิน 55 ปี กรณีที่เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) ต้องมีอายุไม่เกิน 45 ปี

(2) ประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้านพืชสวน (ไม้ผล) เป็นอาชีพหลัก

(3) เป็นผู้ที่มีผลงานทางอาชีพเกษตรกรรมโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ เป็นเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน/องค์กรเกษตรกร/Young Smart Farmer ต้นแบบ หรือเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชนผู้ได้รับรางวัลระดับจังหวัด/เขต/ประเทศ หรืออาสาสมัครเกษตร ตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

(4) เป็นคณะกรรมการ หรือสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพ องค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน หรือศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ของกรมส่งเสริมการเกษตร

(5) ไม่เคยเข้าร่วมศึกษาดูงานด้านการเกษตรในต่างประเทศที่จัดโดยหน่วยงานราชการภายในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา (ตั้งแต่มกราคม 2555 - ปัจจุบัน)

(6) มีความใฝ่รู้ สามารถถ่ายทอดความรู้และขยายผลจากการศึกษาดูงานสู่เครือข่าย

(7) มีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคในการเดินทาง สามารถร่วมเดินทางได้ตามกำหนดเวลา

(8) สามารถนำเสนอแนวทางการนำความรู้ที่ได้รับจาการศึกษาดูงานมาประยุกต์ใช้ในการเกษตรของตนเอง มีแผนการดำเนินงานหรือแนวทางขยายผลสู่กลุ่มเครือข่ายอย่างชัดเจน และพร้อมให้มีการติดตามประเมินผล

(9) เงื่อนไขการเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

(9.1) เกษตรกรที่ได้รับคัดเลือก ต้องกรอกข้อมูลตามแบบฟอร์มข้อมูลเกษตรกรโครงการ โดยมีเกษตรจังหวัดและผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่เกษตรกรสังกัด ลงนามรับรอง

(9.2) เกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือก ต้องจัดทำแผนปฏิบัติงานการประยุกต์องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานสู่การปฏิบัติจริง เสนอต่อกรมส่งเสริมการเกษตรภายในระยะเวลา 1 เดือน หลังจากกลับมาจากศึกษาดูงาน และพร้อมให้ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานในรอบ 3 เดือน และ 6 เดือน

(9.3) เกษตรกรที่ได้รับคัดเลือก จะต้องมีใบรับรองแพทย์เพื่อยืนยันว่าไม่มีปัญหาสุขภาพที่เป็นอุปสรรคในการเดินทาง

(9.4) เกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกต้องออกค่าใช้จ่ายบางส่วนเอง ดังนี้

- ค่าธรรมเนียมหนังสือเดินทาง (Passport) กรณีที่ต้องทำหนังสือเดินทางใหม่

- ค่าเดินทางภายในประเทศทั้งไปและกลับ (บ้านพัก - สนามบิน - บ้านพัก)

- ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของเกษตรกร เช่น ค่าของใช้ส่วนตัว ค่าอาหารและค่าเครื่องดื่มที่นอกเหนือจากที่จัดเตรียมไว้ หรือค่าใช้จ่ายส่วนตัวอื่น ๆ

- เกษตรกรที่ได้รับคัดเลือก จะต้องเดินทางมาเข้าร่วมปฐมนิเทศ ณ กรมส่งเสริมการเกษตร ช่วงก่อนวันเดินทาง โดยเกษตรกรต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาเข้าร่วมปฐมนิเทศเอง

3.5) กรมส่งเสริมสหกรณ์

(1) ใช้หลักเกณฑ์ที่คณะทำงานเฉพาะกิจฯ กำหนดและแนวทางหลักในการคัดเลือก/กำหนดสมาชิกเกษตรกร กรรมการสหกรณ์ ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ (มาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ)

(2) กำหนดคุณสมบัติ หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ/กำหนดหัวข้อและสถานที่ดูงาน ช่วงเวลาในการศึกษาดูงาน ระยะเวลาในการดูงานแต่ละประเทศ สภาพภูมิอากาศที่เดินทางไป

3.6) กรมวิชาการเกษตร

(1) ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก เน้นเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน (พื้นที่ประกาศเขตเหมาะสมสำหรับปลูกปาล์มน้ำมัน)

(2) เป็นผู้ที่มีผลงานโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ ผู้นำเกษตรกร เกษตรกรก้าวหน้า เกษตรกรต้นแบบและ/หรือได้รับรางวัลเกษตรกร/บุคคลทางการเกษตร/เกษตรกรดีเด่นระดับประเทศ

(3) ไม่เคยเข้าร่วมศึกษาดูงานด้านการเกษตรในต่างประเทศที่จัดโดยหน่วยงานราชการภายในระยะเวลา 2 ปี ที่ผ่านมา (ตั้งแต่เดือนมกราคม 2557 ถึงปัจจุบัน)

(4) มีความใฝ่รู้ สามารถถ่ายทอดความรู้และขยายผลจากการศึกษาดูงานสู่เครือข่าย

(5) มีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคในการเดินทาง สามารถร่วมเดินทางได้ตามกำหนดเวลา

(6) สามารถนำเสนอแนวคิดที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการผลิตและจัดการสวนปาล์มน้ำมันของตนเอง และขยายผลสู่กลุ่มเครือข่ายและพร้อมให้มีการติดตามผลการขยายผลได้

3.7) กรมหม่อนไหม

(1) ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก

(2) เป็นผู้มีผลงานโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ในอาชีพหม่อนไหม

(3) ไม่เคยเข้าร่วมโครงการเดินทางไปต่างประเทศที่จัดโดยหน่วยงานราชการภายในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา (ตั้งแต่มกราคม 2557 - ปัจจุบัน)

(4) มีความใฝ่รู้สามารถถ่ายทอดความรู้ และขยายผลจากการประชุมหารือสู่เครือข่าย

(5) มีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทาง สามารถร่วมเดินทางได้ตามกำหนดเวลา

(6) สามารถนำเสนอแนวคิดที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากการเดินทางมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมหม่อนไหมของตนเองและขยายผลต่อกลุ่มเครือข่าย

(7) กรณีที่ผู้ได้รับการคัดเลือกไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ ให้พิจารณาผู้มีคุณสมบัติในลำดับถัดมาในสาขาเดียวกันเข้าร่วมโครงการแทน

3.8) กรมพัฒนาที่ดิน

(1) เป็นผู้นำชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมอดินอาสาระดับจังหวัดของกรมพัฒนาที่ดิน

(2) เป็นผู้มีผลงานโดดเด่น เป็นผู้นำ และได้รับรางวัลหมอดินอาสาดีเด่นระดับจังหวัด เขต และระดับประเทศปี 2557

(3) ไม่เคยเข้าร่วมโครงการในลักษณะนี้ในต่างประเทศที่จัดโดยหน่วยงานราชการภายในระยะเวลา 2 ปี (ตั้งแต่มกราคม 2557 - ปัจจุบัน)

(4) มีความใฝ่รู้ สามารถถ่ายทอดความรู้ และขยายผลโครงการสู่เครือข่ายในท้องถิ่นได้

(5) มีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคในการเดินทาง สามารถเดินทางได้ตามกำหนดเวลา

(6) สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการทำการเกษตรของตนเอง และขยายผลสู่กลุ่มเครือข่าย และพร้อมให้ติดตามผลการขยายผลได้

(7) กรณีผู้ได้รับคัดเลือกไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ ให้พิจารณาหมอดินอาสาในลำดับถัดไปเข้าร่วม

3.9) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(1) เป็นเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน

(2) เป็นผู้มีผลงานโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ในอาชีพ หรือกลุ่มอาชีพ เช่น เกษตรอินทรีย์ เกษตรกรรมยั่งยืน การปฏิบัติทางเกษตรที่ดี (GAP) เกษตรกรต้นแบบ ผู้นำศูนย์เรียนรู้/วิสาหกิจชุมชน/สหกรณ์การเกษตร ปราชญ์เกษตร อาสาสมัครปฏิรูปที่ดิน ผู้แทนเกษตรกรในคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด เกษตรกรรุ่นใหม่

(3) เป็นเกษตรกรที่ผ่านการพัฒนา หรือร่วมกิจกรรมกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(4) ต้องไม่มีโรคประจำตัวที่ร้ายแรง เช่น โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคหลอดลมอักเสบเรื้อรัง

3.10) กรมฝนหลวงและการบินเกษตร

(1) เป็นผู้ที่ผ่านการอบรมในโครงการอาสาสมัครฝนหลวงอย่างน้อย 1 หลักสูตร

(2) หากเคยได้รับคัดเลือกไปดูงานต่างประเทศของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มาก่อนหน้านี้ ต้องมีห้วงเวลาห่างกันมากกว่า 12 เดือน นับถัดจากวันที่รับสมัคร

(3) เป็นผู้ที่มีศีลธรรม วัฒนาธรรม และความประพฤติดี

4) การเตรียมความพร้อมก่อนการเดินทางให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ทุกหน่วยงานมีการชี้แจงรายละเอียดกำหนดการ สถานที่ดูงานให้แก่เกษตรกร โดยมี 3 หน่วยงาน ที่นัดเกษตรกรมาปฐมนิเทศก่อนการเดินทาง เพื่อชี้แจงวิธีการ ขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมหม่อนไหม และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หน่วยงานที่เหลือเป็นการชี้แจงรายละเอียดก่อนเดินทาง ซึ่งในการเตรียมความพร้อมและขั้นตอนการเดินทางเจ้าหน้าที่ทุกหน่วยงานมีการประสานงานกับเกษตรกรบางส่วนผ่านทาง Application Line E-mail และเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เป็นผู้ชี้แจงกับเกษตรกรอีกทางหนึ่ง (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 การเตรียมความพร้อมให้แก่เกษตรกร จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	การเตรียมความพร้อมให้เกษตรกร
กรมปศุสัตว์	ให้ความรู้และข้อปฏิบัติต่าง ๆ ก่อนการศึกษาดูงาน และในระหว่างดูงาน มีการให้ข้อมูลของการศึกษาดูงาน ทั้งทางด้านการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทาง ข้อปฏิบัติระหว่างการเดินทางศึกษาดูงาน และตารางกิจกรรมการศึกษาดูงาน
กรมประมง	ให้ความรู้เบื้องต้น ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ตารางกิจกรรมการศึกษาดูงานก่อนการเดินทาง ทั้งนี้ในการเตรียมความพร้อมและขั้นตอนในการเดินทางเจ้าหน้าที่ได้ประสานกับเกษตรกรบางส่วนทาง Application line
กรมการข้าว	ให้ความรู้เบื้องต้น ข้อปฏิบัติต่าง ๆ และกิจกรรมการเดินทางโดยจัดทำเป็นคู่มือและเอกสารก่อนการเดินทาง
กรมส่งเสริมการเกษตร	ปฐมนิเทศเกษตรกรที่ได้รับคัดเลือก ณ กรมส่งเสริมการเกษตร ช่วงก่อนวันเดินทาง
กรมส่งเสริมสหกรณ์	แนะนำให้สมาชิกเกษตรกร/กรรมการสหกรณ์รับรู้วัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่น/สหพันธรัฐมาเลเซีย ว่าต้องปฏิบัติต่อคนญี่ปุ่นอย่างไร วัฒนธรรมการเข้าเยี่ยมชมสถานที่ดูงาน ความเหมาะสมของแหล่งดูงานตรงกับหัวข้อหรือไม่ ความปลอดภัยของผู้เดินทางและสุขภาพขณะที่อยู่ต่างประเทศ
กรมวิชาการเกษตร	ชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงาน สถานที่ และหัวข้อที่จะไปศึกษาดูงานก่อนออกเดินทาง
กรมหม่อนไหม	นัดเกษตรกรที่ร่วมโครงการมาแนะนำเบื้องต้น และแจกเอกสารคู่มือการศึกษาดูงานให้เกษตรกร
กรมพัฒนาที่ดิน	แจ้งกำหนดการเดินทางและสถานที่ในการศึกษาดูงานก่อนการเดินทางผ่านทางเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในพื้นที่
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	ประชุมชี้แจงแก่เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จังหวัดและเกษตรกรผู้ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการผ่านระบบ web conference และประชุมชี้แจงกำหนดการศึกษาดูงานแก่เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ผู้เข้าร่วมโครงการก่อนการเดินทาง
กรมฝนหลวงและการบินเกษตร	บรรยายขณะเดินทาง และมีเอกสารเกี่ยวกับสถานที่และเมืองที่ดูงานซึ่งจัดทำโดยสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศประจำกรุงปักกิ่ง

ที่มา : จากการสำรวจ

5) การติดตามกำกับงาน

5.1) การรายงานความก้าวหน้าโครงการ พบว่า มี 3 หน่วยงาน ที่มีระบบติดตามเกษตรกรอย่างเป็นทางการ ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตรมีระบบการติดตามความก้าวหน้าโครงการ โดยให้เกษตรกรจัดทำแผนปฏิบัติงานการประยุกต์องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานสู่การปฏิบัติจริง เสนอต่อกรมส่งเสริมการเกษตรภายใน 1 เดือน หลังจากกลับจากการศึกษาดูงาน และมีเจ้าหน้าที่ติดตามความก้าวหน้าตามแผนปฏิบัติงาน รอบ 3 เดือน และ 6 เดือน โดยมอบหมายให้สำนักส่งเสริมพัฒนาการเกษตร และสำนักงานเกษตรจังหวัดที่เกี่ยวข้องให้ติดตามผลการดำเนินงานของเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง และรายงานผลให้กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตรมีการจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรายงานความก้าวหน้าการนำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลสู่เครือข่ายหรือการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกษตรกรจัดทำแผนงานการสร้างเครือข่ายขยายผลเชิงพื้นที่ และมีการติดตามแผน การขยายผลความรู้ของเกษตรกรในช่วงของไตรมาสที่ 3 - 4 ของงบประมาณ 2559 ส่วนหน่วยงานอื่น ๆ ไม่มีงบประมาณในการติดตามความก้าวหน้าของเกษตรกร เจ้าหน้าที่ที่ร่วมไปศึกษาดูงานและเจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการส่วนใหญ่จึงติดตามความก้าวหน้าของเกษตรกรผ่าน Application Line ของกลุ่มที่ไปศึกษาดูงานด้วยกัน ซึ่งเป็นการติดตามความก้าวหน้าของผู้เข้าร่วมโครงการอย่างไม่เป็นทางการ (ตารางที่ 6)

5.2) การตรวจติดตามผลการไปศึกษาดูงาน พบว่า มีเพียง 2 หน่วยงาน ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตรที่มีการสุ่มตรวจเยี่ยมแปลงเกษตรกรที่ศึกษาดูงานจากส่วนกลาง และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีการตรวจเยี่ยมในพื้นที่ตามแผนงานการสร้างเครือข่ายขยายผลของเกษตรกร ส่วนหน่วยงานอื่น ๆ ไม่มีการตรวจเยี่ยมในพื้นที่อย่างเป็นทางการ เนื่องจากหน่วยงานไม่มีงบประมาณสนับสนุน (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 การติดตาม กำกับ ดูแลของหน่วยงาน

หน่วยงาน	การติดตาม กำกับ ดูแล
กรมปศุสัตว์	ติดต่อสื่อสารกับเกษตรกรทุก ๆ คนผ่าน Application Line ในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่ไปศึกษาดูงานได้ส่งรายงานการศึกษาดูงาน แบบประเมินกิจกรรมการศึกษาดูงานของเกษตรกรผู้เข้าร่วมศึกษาดูงาน
กรมประมง	ติดต่อสื่อสาร ติดตามความก้าวหน้ากับเกษตรกรผ่าน Application Line และเจ้าหน้าที่ในพื้นที่มีการติดตามเกษตรกรอย่างไม่เป็นทางการ
กรมการข้าว	ติดต่อสื่อสารกับเกษตรกรผ่าน Application Line และเจ้าหน้าที่ที่ไปศึกษาดูงานจัดทำรายงานการศึกษาดูงานด้านข้าวเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้นำองค์กรชาวนา ซึ่งช่วงระหว่างการไปศึกษาดูงานมีการประเมินผลหลังจากศึกษาดูงานในแต่ละวัน

ตารางที่ 6 การติดตาม กำกับ ดูแลของหน่วยงาน (ต่อ)

หน่วยงาน	การติดตาม กำกับ ดูแล
กรมส่งเสริมการเกษตร	1) เกษตรกรจัดทำแผนปฏิบัติงานการประยุกต์องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานสู่การปฏิบัติจริง เสนอต่อกรมส่งเสริมการเกษตรภายในระยะเวลา 1 เดือน หลังจากกลับมาจากศึกษาดูงาน และพร้อมให้ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานในรอบ 3 เดือน และ 6 เดือน 2) มีแบบติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานการขยายผลองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานของเกษตรกร 3) สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และสำนักงานเกษตรจังหวัดที่เกี่ยวข้องให้ติดตามผลการดำเนินงานของเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง และรายงานผลให้กรมส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งการสุ่มตรวจเยี่ยมแปลงเกษตรกรที่เข้าร่วมการศึกษาดูงาน
กรมส่งเสริมสหกรณ์	มอบหมายให้มหาวิทยาลัยบูรพาดำเนินงาน การรายงาน การวิเคราะห์ต่าง ๆ ของเกษตรกร/กรรมการสหกรณ์ที่เดินทางไปศึกษาดูงานเพื่อหาความพึงพอใจ ความต้องการและความสนใจที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน
กรมวิชาการเกษตร	ติดต่อสื่อสารกับเกษตรกรทุก ๆ คนผ่าน Application Line มีการจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรายงานความก้าวหน้าการนำความรู้ที่ได้ไปขยายผลสู่เครือข่าย หรือพัฒนาการผลิตและการจัดการสวนของตนเองโดยเกษตรกรที่ไปศึกษาดูงานทั้ง 3 กลุ่ม โดยมีเจ้าหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง/ที่ปรึกษา ในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่ศึกษาดูงานได้ทำรายงานสรุปผลการไปศึกษาดูงาน
กรมหม่อนไหม	มีการติดต่อสื่อสารและติดตามการดำเนินงานของเกษตรกรผ่าน Application Line และเจ้าหน้าที่ที่นำเกษตรกรไปศึกษาดูงานส่งสรุปรายงานและแบบประเมินผล
กรมพัฒนาที่ดิน	เจ้าหน้าที่ที่เดินทางจัดทำรายงานการเดินทางเพื่อสรุปผลการเดินทางไปศึกษาดูงาน การนำข้อมูลที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำการเกษตรในพื้นที่ของตนเอง หรือพื้นที่ที่รับผิดชอบโดยเน้นการบริหารจัดการ ปรับปรุงบำรุงดิน และการอนุรักษ์ดินและน้ำ รวมทั้งได้มีการนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาในการนำไปประยุกต์และปรับปรุง เพื่อจัดทำหลักสูตรการเป็นวิทยากรแก่เจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินในการดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกรในพื้นที่
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	1) มีการติดตามการดำเนินงานของเกษตรกรตามแผนการขยายผลความรู้ไตรมาส 3 - 4 ของปีงบประมาณ 2559 2) การให้เกษตรกรจัดทำแผนงานการนำไปใช้ประโยชน์ การทำแผนงานการสร้างเครือข่ายขยายผลเชิงพื้นที่ และการติดตามตรวจเยี่ยมในพื้นที่

ตารางที่ 6 การติดตาม กำกับ ดูแลของหน่วยงาน (ต่อ)

หน่วยงาน	การติดตาม กำกับ ดูแล
กรมฝนหลวงและการบินเกษตร	หน่วยงานเปิด Application Line ในการติดตามการนำความรู้จากการศึกษาดูงานของเจ้าหน้าที่ที่นำไปเผยแพร่ให้เกษตรกรให้พื้นที่ที่รับผิดชอบได้ทราบ ระหว่างไปศึกษาดูงานเกษตรกรมีการตอบแบบสอบถามในการศึกษาดูงาน และเจ้าหน้าที่จัดทำสรุปผลการศึกษาดูงาน

ที่มา : จากการสำรวจ

6) การประชาสัมพันธ์โครงการ หน่วยงานส่วนใหญ่มีการประชาสัมพันธ์โครงการ โดยแจ้งหน่วยงานระดับภูมิภาคดำเนินการประชาสัมพันธ์แจ้งผู้ที่มีคุณสมบัติตรงกับที่หน่วยงานกำหนด สมัครเข้าร่วมโครงการโดยผ่านหน่วยงานในระดับภูมิภาค และมีเพียง 3 หน่วยงาน ได้แก่ กรมประมง กรมการข้าว และกรมพัฒนาที่ดิน ที่ไม่มีการประชาสัมพันธ์ในการคัดเลือกเกษตรกรเนื่องจากระยะเวลากระชั้นชิดทำให้คัดเลือกเกษตรกรที่มีคุณสมบัติตามที่หน่วยงานกำหนดจากฐานข้อมูลของหน่วยงาน ในส่วนของขั้นตอนการดำเนินการ การเตรียมพร้อมก่อนการเดินทาง เจ้าหน้าที่โครงการจะประสานงานกับเกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกโดยตรงผ่านทางโทรศัพท์ Application line ผู้นำเครือข่ายเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ในระดับภูมิภาค (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน

หน่วยงาน	การประชาสัมพันธ์
กรมปศุสัตว์	มอบหมายให้หน่วยงานส่วนภูมิภาคดำเนินการประชาสัมพันธ์รับสมัครเข้าร่วมโครงการ มีการคัดเลือก เป็นผู้แทนในภูมิภาค และนำเสนอรายละเอียดโครงการ วัตถุประสงค์ การเตรียมตัวก่อนเดินทาง ตลอดจนสถานที่ที่ไปศึกษาดูงานโดยสังเขปให้กับเกษตรกรที่ไปศึกษาดูงาน
กรมประมง	ไม่มี เพราะหน่วยงานเป็นผู้คัดเลือกจากฐานข้อมูลเกษตรกร เมื่อคัดเลือกแล้วให้เจ้าหน้าที่ประสานกับเกษตรกรโดยตรง
กรมการข้าว	ไม่มี เพราะระยะเวลากระชั้นชิด จึงทำการคัดเลือกเกษตรกรที่มีคุณสมบัติตรงกับที่หน่วยงานกำหนดจากฐานข้อมูลของหน่วยงาน
กรมส่งเสริมการเกษตร	มอบหมายให้หน่วยงานระดับพื้นที่ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการรับทราบรายละเอียดโครงการ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 7 การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน (ต่อ)

หน่วยงาน	การประชาสัมพันธ์
กรมส่งเสริมสหกรณ์	มอบหมายให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัดที่มีสหกรณ์ที่มีคุณสมบัติ ครบตามเกณฑ์ที่กำหนดแจ้งเป็นหนังสือให้กับสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร ที่มีผลงานดีเด่นระดับชาติ เข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งสหกรณ์ และเสนอบุคลากรที่มีศักยภาพ ความรู้ ความสามารถไปศึกษาดูงาน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานสหกรณ์ ปรับปรุงพัฒนาประกอบอาชีพการเกษตรของตนเอง เผยแพร่ความรู้การผลิตด้านการเกษตรแก่เกษตรกรที่ประกอบอาชีพประเภทเดียวกัน เผยแพร่วิธีการบริหารจัดการสหกรณ์แก่สหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรลักษณะเดียวกัน
กรมวิชาการเกษตร	มอบหมายให้หน่วยงานส่วนภูมิภาคประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรที่มีคุณสมบัติสมัครเข้าร่วมโครงการ และมีการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบรายละเอียดต่าง ๆ โดยผ่านผู้นำเครือข่ายเกษตรกร
กรมหม่อนไหม	มอบหมายให้ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ในพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายการดำเนินการจัดตั้งตลาดกลางรังไหม พิจารณาคัดเลือกเกษตรกรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้าร่วมโครงการ
กรมพัฒนาที่ดิน	ไม่มี เพราะหน่วยงานเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	มอบหมายให้หน่วยงานในระดับพื้นที่แจ้งข้อมูลโครงการแก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินผู้มีคุณสมบัติตามเกณฑ์สมัครเข้าร่วมโครงการ
กรมฝนหลวงและการบินเกษตร	ประกาศรับสมัครอาสาสมัครฝนหลวงสำหรับเข้าร่วมโครงการ โดยประกาศทางเว็บไซต์ และติดประกาศหน้าศูนย์ปฏิบัติการฝนหลวงสถานที่ที่ไปศึกษาดูงาน โดยสังเขปให้กับเกษตรกรที่ไปศึกษาดูงาน

ที่มา : จากการสำรวจ

3.1.2 ปัจจัยนำเข้า (Input)

การดำเนินงานโครงการเป็นการให้เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการ ไปศึกษาดูงานที่ต่างประเทศ และนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการทำการเกษตรของตนเอง หรือมีการนำไปขยายผลให้แก่เกษตรกรรายอื่น ปัจจัยนำเข้าของโครงการประกอบด้วย งบประมาณ การคัดเลือกเกษตรกร สถานที่ศึกษาดูงาน และหลักสูตรการศึกษาดูงาน ดังนี้

1) งบประมาณ เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2558 ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เห็นชอบการดำเนินงานโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร จำนวน 10 โครงการ รวมงบประมาณทั้งสิ้น 38,089,900 บาท ตามที่หน่วยงานได้เสนอรวม 10 หน่วยงาน โดยให้หน่วยงานใช้งบประมาณที่เตรียมไว้สำหรับงานตามนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี 2558 รวมทั้งสิ้น 32,565,000 บาท และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เห็นชอบให้แต่ละหน่วยงานดำเนินการเปลี่ยนแปลงงบประมาณเพื่อใช้ดำเนินงานโครงการเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2558 (ภาคผนวกที่ 2)

มีการเบิกจ่ายงบประมาณ ประกอบด้วย ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าที่พัก ค่าบัตรโดยสารเครื่องบิน ค่าธรรมเนียมเดินทางสำหรับเจ้าหน้าที่ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าจ้างล่าม ค่าธรรมเนียมในการเข้าชมสถานที่ ค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสาร เป็นเงิน 34,125,730.37 บาท คิดเป็นร้อยละ 89.59 ร ของงบประมาณเป้าหมาย จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานของทุกหน่วยงาน พบว่า การขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณกับสำนักงบประมาณนั้น มีการดำเนินงานค่อนข้างยุ่งยาก กระบวนการไม่ชัดเจน และต้องเร่งดำเนินการให้ทันภายในปีงบประมาณ 2558 ทำให้มีการอนุมัติงบประมาณค่อนข้างยุ่งยากและมีความล่าช้า ในส่วนหน่วยงานที่มีการเบิกจ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามเป้าหมายเนื่องจากมีการจองบัตรโดยสารเครื่องบินล่วงหน้าจึงได้ราคาถูก และสามารถจองที่พักที่ต่างประเทศได้ในราคาถูก (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณของหน่วยงาน ปี 2558

หน่วย : บาท

หน่วยงาน	งบประมาณ		
	เป้าหมาย	เบิกจ่าย	ร้อยละ
1) กรมปศุสัตว์	4,700,000.00	4,687,864.20	99.74
2) กรมประมง	5,000,000.00	5,000,000.00	100.00
3) กรมการข้าว	799,500.00	799,500.00	100.00
4) กรมส่งเสริมการเกษตร	2,865,000.00	2,865,000.00	100.00
5) กรมส่งเสริมสหกรณ์	5,666,400.00	5,666,400.00	100.00
6) กรมวิชาการเกษตร	5,700,000.00	2,290,543.26	40.18
7) กรมหม่อนไหม	559,000.00	383,113.16	68.54
8) กรมพัฒนาที่ดิน	5,000,000.00	4,971,859.00	99.44
9) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	5,000,000.00	5,000,000.00	100.00
10) กรมฝนหลวงและการบินเกษตร	2,800,000.00	2,641,450.75	94.34
รวม	**38,089,900.00**	**34,125,730.37**	**89.59**

ที่มา : จากการสำรวจ

2) การดำเนินงาน

2.1) การคัดเลือกเกษตรกร การดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรหน่วยงานส่วนใหญ่มอบหมายให้หน่วยงานระดับภูมิภาคดำเนินการแจ้งผู้ที่มีคุณสมบัติตรงกับที่หน่วยงานกำหนด สมัครเข้าร่วมโครงการโดยผ่านหน่วยงานระดับภูมิภาค และมีเพียง 3 หน่วยงาน คือ ที่คัดเลือกเกษตรกรที่มีคุณสมบัติจากฐานข้อมูลของหน่วยงานดังที่กล่าวไว้ข้างต้น โดยมีเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 546 ราย เจ้าหน้าที่ 63 ราย รวม 609 ราย ตามเป้าหมายของโครงการ (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวนเจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่คัดเลือกเข้าร่วมโครงการ

หน่วย : ราย

หน่วยงาน	เป้าหมาย			คัดเลือกเข้าร่วมโครงการ		
	เกษตรกร	เจ้าหน้าที่	รวม	เกษตรกร	เจ้าหน้าที่	รวม
1) กรมปศุสัตว์	63	7	70	63	7	70
2) กรมประมง	63	7	70	63	7	70
3) กรมการข้าว	18	3	21	18	3	21
4) กรมส่งเสริมการเกษตร	32	4	36	32	4	36
5) กรมส่งเสริมสหกรณ์	88	12	100	88	12	100
6) กรมวิชาการเกษตร	90	10	100	90	10	100
7) กรมหม่อนไหม	10	2	12	10	2	12
8) กรมพัฒนาที่ดิน	91	9	100	91	9	100
9) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	64	6	70	64	6	70
10) กรมฝนหลวงและการบินเกษตร	27	3	30	27	3	30
ภาพรวม	**546**	**63**	**609**	**546**	**63**	**609**

ที่มา : จากการสำรวจ

2.2) สถานที่ศึกษาดูงาน ตามที่คณะทำงานเฉพาะกิจฯ ได้ให้แนวทางในการคัดเลือกประเทศที่จะไปศึกษาดูงานให้พิจารณาจากประเทศที่มีทูตเกษตรหรืออยู่ในอาณัติ/ประเทศที่อยู่ในคำกล่าวของนายกรัฐมนตรีในรายการคืนความสุขให้คนไทยในชาติ โดยขอพิจารณาเหตุสุดวิสัยในปัจจุบัน หรือแต่ละช่วงเวลาประกอบด้วยนั้น หน่วยงานยังพิจารณาคัดเลือกประเทศที่เคยทำงานร่วมกัน หรือที่มีความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานอยู่แล้ว เพื่อสะดวกและทันต่อการดำเนินงาน เนื่องจากสามารถติดต่อประสานงานเรื่องการขอหนังสือเชิญ และเอกสารต่าง ๆ เพื่อเดินทางได้ทันต่อระยะเวลาที่มีอยู่ โดยมีการพิจารณาถึงความเหมาะสมของประเทศและสถานที่ให้เกี่ยวข้องกับเนื้อหา และความรู้ที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่เดินทางไปมีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ ซึ่งประเทศที่หน่วยงานจะพาเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการไปศึกษาดูงาน 7 ประเทศ ได้แก่ ไต้หวัน รัฐอิสราเอล ญี่ปุ่น เครือรัฐออสเตรเลีย สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐอินเดีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 กำหนดการศึกษาดูงานต่างประเทศจำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	ประเทศ	สถานที่
กรมปศุสัตว์	**ไต้หวัน**	**รุ่นที่ 1 วันที่ 8 - 12 กันยายน 2558** 1) Brand's Museum 2) Taiwan Mirror Glass Enterprise Ltd. 3) CP Chicken Farm 4) Chia-nan Goat milk Farmers' Cooperative 5) Livestock Research Institute Hsin Chu branch **รุ่นที่ 2 วันที่15 - 19 กันยายน 2558** 1) Flying Cow Ranch 2) Cingjing Farm 3) CP Chicken Farm 4) Chia-nan Goat milk Farmers' Cooperative 5) Livestock Research Institute Hsin Chu branch
	รัฐอิสราเอล	**วันที่ 7 - 14 กันยายน 2558** 1) Sion association องค์กรส่งเสริมสนับสนุน 2) Yavne Feed center ศูนย์ผลิตอาหารโคนม 3) Afimilk บริษัทผลิตเครื่องรีดนมและอุปกรณ์การรีดนม 4) ศึกษาดูงานฟาร์มโคนม
กรมประมง	**ญี่ปุ่น**	**รุ่นที่ 1 วันที่ 27 กันยายน - 1 ตุลาคม 2558** กรุงโตเกียว และจังหวัดใกล้เคียง ประเทศญี่ปุ่น 1) Tokyo Sea Life Park 2) ฟาร์มเพาะพันธุ์ปลาทองโฮริกูชิ 3) ตลาดปลาซึคิจิบ ริษัทซูซุ คะมะโบโกะ 4) ตลาดค้าส่งปลาประจำเมืองโอดะวาระ 5) สมาคมประมงเมืองโอดะวาระ 7) ศูนย์เพาะพันธุ์ปลาอะยุ 6) สมาคมเมืองอิโตะ 8) ตลาดค้าส่งสัตว์น้ำนุมาซุ 9) บริษัท อิการาชิ ซุยซัน จำกัด มหาชน 10) ศูนย์พัฒนาเทคโนโลยีการประมงประจำจังหวัดชิซุโอกะ 11) สมาคมความร่วมมือการประมงประจำเมืองโยโกฮามา สาขาชิบะ 12) สถาบันพัฒนาระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์การประมง

ตารางที่ 10 กำหนดการศึกษาดูงานต่างประเทศ จำแนกตามหน่วยงาน (ต่อ)

หน่วยงาน	ประเทศ	สถานที่
กรมประมง (ต่อ)		**รุ่นที่ 2 วันที่ 27 กันยายน - 1 ตุลาคม 2558** เมืองนาโกย่า ประเทศญี่ปุ่น 1) สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำท่าเรือเมืองนาโกย่า 2) ฟาร์มเพาะเลี้ยงปลาไหล แห่งสมาคมประมงประจำเมืองอิชชิกิ 3) ตลาดปลาอิชชิกิ 4) ฟาร์มเพาะเลี้ยงปลาทอง เมืองยาโมติ จังหวัดไอจิ 5) สถาบันวิจัยด้านประมงจังหวัดไอจิ 6) สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงทางทะเลแห่งชาติ จังหวัดมิเอะ 7) บริษัท Bluefin Mie จำกัด (มหาชน) 8) สหภาพสหกรณ์ประมงจังหวัดมิเอะ 9) สถาบันวิจัยทะเลน้ำลึกจังหวัดมิเอะ (สถานีสัตว์น้ำ) 10) สถานีควบคุมโรงผลิตน้ำจืดจากน้ำทะเลลึก 11) หมู่บ้านชาวประมง เกาะอิชิ 12) สโมสรไตโตะ ยูมิน 13) เกาะไข่มุก มิกิโมโตะ **รุ่นที่ 3 วันที่ 27 กันยายน – 1 ตุลาคม 2558** เมืองฟุกุโอกะ และจังหวัดใกล้เคียง ประเทศญี่ปุ่น 1) พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ Marine World – Uminonakamichi 2) ตลาดค้าส่งปลาเมืองฟุกุโอกะ 3) ตลาดค้าปลีกอิโตชิม่า 4) ที่ทำการสมาคมประมงอิโตชิมะ 5) สมาคมประมงอิโตชิมะ สาขาฟุนาโคชิ 6) สมาคมประมงซากะ เก็นไค ศูนย์ศึกษาระบบเซลล์มีชีวิต 7) สมาคมประมงเรืออวนล้อมทะเลลึกญี่ปุ่น 8) บริษัทโซจิตซุ ทูน่า ฟาร์ม จำกัด มหาชน 9) ศูนย์แลกเปลี่ยนนานาชาติหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งผลิตภัณฑ์ 10) กลุ่มวิจัยท่องเที่ยวคามาเอะบลู 11) สมาคมประมงจังหวัดโออิตะ สาขาซากะโนเซกิ 12) บริษัทไคโย โดโบคุ จำกัด มหาชน สาขาโออิตะ 13) ศูนย์เทคโนโลยีทางทะเลและการประมงฟุกุโอกะ สถาบันวิจัยทะเลบูเซ็น

ตารางที่ 10 กำหนดการศึกษาดูงานต่างประเทศ จำแนกตามหน่วยงาน (ต่อ)

หน่วยงาน	ประเทศ	สถานที่
กรมการข้าว	**ไต้หวัน**	**วันที่ 2 - 6 กันยายน 2558** 1) สถานีวิจัยและส่งเสริมการเกษตรเขตไทจง 2) ศูนย์เพาะเลี้ยงกล้าข้าว 3) ห้างหุ้นส่วนจำกัด YEEDON (โรงสีข้าวและผู้ส่งออกข้าวไต้หวัน) 4) องค์กรเกษตรและอาหาร สาขาภาคกลาง 5) สมาคมเกษตรกร WU-FENG (ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร) 6) ตลาดกลางสินค้าเกษตร 7) ห้างหุ้นส่วนจำกัด SUNCUE (โรงสี และเครื่องจักรทางเกษตร)
กรมส่งเสริมการเกษตร	**เครือรัฐออสเตรเลีย**	**วันที่ 20 - 26 กันยายน 2558** 1) Northern Territory (NT) Farmers Association 2) W.E. PACK PTY.LTD 3) Tou's Garden PTY LTD 4) Acacia Hills Farm มะม่วง Calypso 5) Tropiculture Australia Tropical Fruit Tree nursery and fertilizer 6) Berrimah Research Farm 7) Darwin Banana Farm, pineapples and passion fruit 8) Sweetlife Farm (Melon) 9) Coastal Plains Research Farm 10) Tropical Fruit Orchard ของ Mr. Han Siah
กรมส่งเสริมสหกรณ์	**ญี่ปุ่น**	**รุ่นที่ 1 วันที่ 7 – 10 กันยายน 2558** 1) สหกรณ์การเกษตรนากาโน่ 2) สหกรณ์การเกษตรเซโน๊ะ 3) ตลาดสินค้าเกษตร **รุ่นที่ 2 วันที่ 13 - 16 กันยายน 2558** **รุ่นที่ 3 วันที่ 13 - 16 กันยายน 2558** 1) บริษัท วาโก จำกัด (บริษัทในเครือสหกรณ์วาโกเอน) 2) การศึกษาดูงานการปลูกใบโอบะ 3) การศึกษาดูงานที่ศูนย์การเรียนแบบครบวงจร (The Farm)

ตารางที่ 10 กำหนดการศึกษาดูงานต่างประเทศ จำแนกตามหน่วยงาน (ต่อ)

หน่วยงาน	ประเทศ	สถานที่
กรมส่งเสริมสหกรณ์ (ต่อ)	**สหพันธรัฐมาเลเซีย**	**วันที่ 14 - 17 กันยายน 2558** 1) ศูนย์กลางรวบรวมและกระจายสินค้าผลิตผลทางการเกษตรขององค์กรเกษตรแห่งชาติ (Nafas) 2) ศูนย์ Malaysia Palm Oil Board (MPOB) 3) AREA Farmer Organization (AFOs)
กรมวิชาการเกษตร	**สหพันธรัฐมาเลเซีย**	**รุ่นที่ 1 วันที่ 10 - 14 สิงหาคม 2558** **รุ่นที่ 2 วันที่ 31 สิงหาคม - 4 กันยายน 2558** **รุ่นที่ 3 วันที่ 28 กันยายน - 2 ตุลาคม 2558** 1) จุดรับซื้อ(ลานเท)ทะลายสดปาล์มน้ำมันเอกชน Lim Boon ChuanTradingSipang Transport Sdn. Bhd. รัฐ Selangor 2) บริษัท Felda Global Ventures Research & Development Sdn.Bdn (FGV) 3) Malaysian Palm Oil Board (MPOB)
กรมหม่อนไหม	**สาธารณรัฐอินเดีย**	**วันที่ 13 - 17 กันยายน 2558** 1) ศึกษาดูงานโรงเลี้ยงไหมวัยอ่อน ตลาดกลางรังไหม และการสาวไหมด้วยเครื่องจักร 2) สถาบันวิจัยและอบรมCentral Sericulture Research & Training Institute, Mysore 3) ศูนย์ผลิตไข่ไหม Research and Development Institute for Sericulture science ณ Bangalore
กรมพัฒนาที่ดิน	**ไต้หวัน**	**วันที่ 20 - 24 กันยายน 2558** 1) DAHUSIFEN SOIL AND CONSERVATION OUTDOOR CLASSROOM เข้าศึกษาดูงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินบริเวณภายนอกห้องเรียนกลางแจ้ง 2) LILIN COMMUNITY (JIANGMAYUAN) 3) TONGJING COMMUNITY 4) ทะเลสาบสุริยัน จันทรา ซึ่งเป็นสถานที่เก็บกักน้ำใช้เพื่อการเกษตร 5) SESHUI COMMUNITY 6) สถาบันวิจัย VISIT AROUND ENDEMIC SPECIES RESEARCH INSYITUTE 7) เข้าชมพิพิธภัณฑ์แผ่นดินไหว ไต้หวัน (EARTHQUAKE MUSEUM OF TAIWAN) 8) เยี่ยมชมย่านถนนคนเดิน แหล่งผลไม้การเกษตร

ตารางที่ 10 กำหนดการศึกษาดูงานต่างประเทศ จำแนกตามหน่วยงาน (ต่อ)

หน่วยงาน	ประเทศ	สถานที่
กรมพัฒนาที่ดิน (ต่อ)	**สาธารณรัฐประชาชนจีน**	**วันที่ 25 - 30 กันยายน 2558** การศึกษาดูงานด้านการเกษตร (การอนุรักษ์ดินและน้ำ) และนาขั้นบันไดของชนเผ่าฮนี เมืองหยวนหยาง
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	**ญี่ปุ่น**	**รุ่นที่ 1 วันที่ 8 - 12 กันยายน 2558** 1) ศูนย์สินค้าพื้นเมืองยูฟูอิน (Yufuin) 2) International OVOP Exchange Center 3) ตลาดสานสัมพันธ์ Beppu สาขา Shun no yakata ishigaki 4) ไร่ชาที่ Kayono 5) ศูนย์หัตถศิลป์ไม้ไผ่แบบดั้งเดิมเบปปุ (Beppu City Traditional Bamboo Crafts Center) 6) ศูนย์จัดแสดงเครื่องจักรกลทางการเกษตรบริษัท Iseki ณ เมืองฮิจิ (Hiji) 7) บริษัท Isson Ippin 8) ไร่ใบโอบะ 9) ฟาร์มเห็ด Hou syu yama 10) ตลาดสหกรณ์เกษตร Konohana Garten **รุ่นที่ 2 วันที่ 27 กันยายน - 1 ตุลาคม 2558** 1) ศูนย์สินค้าพื้นเมืองยูฟูอิน (Yufuin) 2) International OVOP Exchange Center 3) ศูนย์วิจัยป่าไม้และประมง กลุ่มปลูกดอกไม้ ณ เมืองเบปปุ (Beppu) 4) ศูนย์แสดงเครื่องจักรกลการเกษตร บริษัท Iseki ณ เมืองฮิจิ (Hiji) 5) ศูนย์ทำปุ๋ยหมัก Usuki compost Center ณ เมืองอุซุกิ (Usuki) 6) ศูนย์การวิจัยสถาบันการเกษตรป่าไม้และประมง กระทรวงเกษตร ป่าไม้และประมง ณ เมืองบุนโกะ โอะโนะ (Bungo Ono) 7) ไร่ใบโอบะ 8) โรงกลั่นเหล้าสาเก ณ เมืองฮิตะ (Hita) 9) ฟาร์มเห็ดที่สหกรณ์การเพาะเห็ด Hou syu ya ma
กรมฝนหลวงและการบินเกษตร	**สาธารณรัฐประชาชนจีน**	**วันที่ 26 - 31 สิงหาคม 2558** 1) กรมอุตุนิยมวิทยาแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน 2) ระบบการเกษตรตั๋วเถียน 3) ตลาดสินค้าเกษตรหลงอู่

ที่มา : จากหน่วยงานที่ร่วมโครงการ

2.3) หลักสูตรการศึกษาดูงาน ในเบื้องต้นได้กำหนดสาขาที่จะไปดูงานไว้ 11 สาขา ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ไม้ผล (พืชสวน) ไม้ดอกไม้ประดับ/ผัก ยางพารา/ปาล์ม เกษตรกรรุ่นใหม่ แม่บ้านเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์การเกษตร/สถาบันเกษตรกร ประมง และปศุสัตว์ โดยแต่ละหน่วยงานจะเลือกหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานตนเอง และเป็นเรื่องที่เกษตรกรสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเกษตรของตนเอง เช่น การบริหารจัดการองค์กร/สหกรณ์ การวิจัย พัฒนาการเพาะพันธุ์พืชและสัตว์ การใช้เครื่องจักรกลทางเกษตร/เทคโนโลยีการผลิต การรวบรวมผลผลิต การตลาด การกระจายสินค้า การทำการเกษตรเชิงท่องเที่ยว (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 หลักสูตรการศึกษาดูงานจำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	ประเทศ	หลักสูตร
กรมปศุสัตว์	**ไต้หวัน**	การทำปศุสัตว์ครบวงจร การจัดการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไก่อย่างมีระบบและได้มาตรฐาน การนำกระจกมาใช้ในอุตสาหกรรมการเลี้ยงปศุสัตว์เชิงท่องเที่ยว การเลี้ยงไก่แบบประหยัดพื้นที่ การดำเนินงานของรูปแบบของสหกรณ์ นักวิจัยและเกษตรกรทำงานร่วมกันเป็นทีม
	รัฐอิสราเอล	แผนการปรับปรุงพันธุ์โคนม แนวคิดและวิธีการบริหารการผลิตและการขนส่งอาหาร แนวคิด และวิธีการจัดการผลิตพืชอาหารสัตว์ การคำนวณต้นทุนและความคุ้มค่าในการผลิต แนวคิด และวิธีการจัดการโรงเรือน การบริหารจัดการฟาร์มที่ดี อุปกรณ์ในการรีดนมและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากน้ำนมดิบ
กรมประมง	**ญี่ปุ่น**	รุ่นที่ 1 : การบริหารจัดการองค์กร การบริหารงานของตลาดค้าส่ง ตลาดขายปลีก การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เครื่องจักรบด และผสมวัตถุดิบ และเครื่องบดแยกก้างและเนื้อปลา รุ่นที่ 2 : การบริหารจัดการสหกรณ์ การรวมชุมชน งานวิจัยและพัฒนาสัตว์น้ำเศรษฐกิจ การปรับปรุงสายพันธุ์ การอนุบาลและเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ เทคโนโลยีการผลิต/การเพาะเลี้ยง การพัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์ การแปรรูปโดยชุมชน การเพิ่มมูลค่าเพิ่มสัตว์น้ำ การเชื่อมโยงตลาดไปสู่ผู้บริโภค การจำหน่ายผลผลิต รูปแบบการจัดการท่องเที่ยว รุ่นที่ 3 : พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ ตลาดค้าส่งสัตว์น้ำ ตลาดค้าปลีกสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ การดำเนินธุรกิจของสมาคมประมง การเลี้ยงหอยนางรมแบบแขวน ศูนย์ศึกษาระบบเซลล์ที่มีชีวิต (CAS) สมาคมประมงเรืออวนล้อมทะเลลึก การเลี้ยงปลาทูน่าในกระชังกลางทะเล การพัฒนาฟาร์มเลี้ยงหอยเป็นรีสอร์ท โครงการหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งผลิตภัณฑ์ การใช้เบ็ดมือทำประมงเพื่อรักษาคุณภาพสัตว์น้ำ การจัดสร้างปะการังเทียม ศูนย์พัฒนาเทคโนโลยีทางทะเลและการประมง

ตารางที่ 11 หลักสูตรการศึกษาดูงานจำแนกตามหน่วยงาน (ต่อ)

หน่วยงาน	ประเทศ	หลักสูตร
กรมการข้าว	**ไต้หวัน**	พันธุ์ข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าว การบริหารจัดการน้ำในนาข้าว การลดต้นทุน การเพาะกล้าข้าว การแปรรูป และพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว การรวมกลุ่มวางแผนการผลิตและการตลาด การบริหารกลุ่มเกษตร
กรมส่งเสริมการเกษตร	**เครือรัฐออสเตรเลีย**	สมาคมรัฐเกษตรกรรัฐนอร์ทเทิร์น เทอริทอรี่ โรงคัดเกรดและบรรจุมะม่วง W.E. PACK PTY.LTD สวนมะม่วง TOU's Garden สวนมะม่วงคาลิปโซ A Cacia Hills Farm เนอสเซอรี่ Tropiculture Australia Tropical Fruit Tree ศูนย์วิจัยพืชสวน Berrimah (เสวรส) Darwin Banana Farm, Pineapples and Passian fruit (สับปะรด) ศูนย์วิจัย Coastal Plains Research Farm (เงาะ, ขนุน) สวนผลไม้ Mr. Han Siah (มะม่วง Tpp-8, ทุเรียน, ขนุน) เป็นต้น
กรมส่งเสริมสหกรณ์	**ญี่ปุ่น**	รุ่นที่ 1 : การบริหารงานแบบสหกรณ์/การพัฒนาสหกรณ์การเกษตร องค์ความรู้ด้านการเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน การใช้เครื่องจักรกลการเกษต เทคโนโลยีการผลิต เป็นต้น รุ่นที่ 2 และ 3 : ความเป็นมาธุรกิจบริษัท โรงงานแปรรูปผลผลิตจากเกษตรกร โรงงานผลิตไบโอแมส วิธีการจำหน่าย และการปรุงสินค้าจากผลผลิตสมาชิก การปลูกใบโอบะ เป็นต้น
	สหพันธรัฐมาเลเซีย	การบริหารงานแบบสหกรณ์/การพัฒนาสหกรณ์การเกษตร องค์ความรู้ด้านการเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร เทคโนโลยีการผลิต เป็นต้น
กรมวิชาการเกษตร	**สหพันธรัฐมาเลเซีย**	การรับซื้อทะลายสดปาล์มน้ำมัน การคิดอัตราสกัดปาล์มน้ำมัน การรวบรวมผลผลิต การปรับปรุงพันธุ์ การผลิตเมล็ดงอกปาล์มน้ำมัน การผลิตต้นปาล์มน้ำมัน ห้องปฏิบัติการของ FGV แปลงสาธิตและแปลงปลูกปาล์มน้ำมัน โรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม
กรมหม่อนไหม	**สาธารณรัฐอินเดีย**	โรงเลี้ยงไหมวัยอ่อน ตลาดกลางรังไหม การสาวไหมด้วยเครื่องจักร การซื้อขาย-รังไหม การวิจัยด้านการปรับปรุงพันธุ์หม่อนไหม การผลิตไข่ไหม ระบบ Seed Area

ตารางที่ 11 หลักสูตรการศึกษาดูงานจำแนกตามหน่วยงาน (ต่อ)

หน่วยงาน	ประเทศ	หลักสูตร
กรมพัฒนาที่ดิน	**ไต้หวัน**	การจัดการดิน น้ำ พืช เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ การจัดการศัตรูพืช การบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนให้เกิดประโยชน์ การให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางรวมกลุ่มบริหารชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน โดยรัฐบาลให้การสนับสนุนกิจกรรมตามความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ การใช้ระบบ Internet ในการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร (ตลาดออนไลน์) การฟื้นฟูพื้นที่เสียหายจากดินถล่มที่เกิดจากเหตุการณ์แผ่นดินไหว เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เช่น การปลูกพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
	สาธารณรัฐประชาชนจีน	การอนุรักษ์ดินและน้ำในการทำนาขั้นบันได การกำจัดแมลงศัตรูพืช โดยการใช้สมุนไพรท้องถิ่น (เข่าซื่อ) ฝังดินในแปลงนา บริเวณพื้นที่ที่ต้นข้าวเป็นโรค การปรับปรุงดิน การบริหารจัดการน้ำเพื่อให้มีน้ำใช้ในพื้นที่นาแบบขั้นบันได การใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	**ญี่ปุ่น**	การกระจายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของ OVOP การบริหารจัดการสหกรณ์ การผลิตใบชา เครื่องจักรกล และอุปกรณ์การเกษตร ศูนย์กระจายสินค้า การผลิตใบโอบะ การเพาะเห็ด การตลาดของสหกรณ์
กรมฝนหลวงและการบินเกษตร	**สาธารณรัฐประชาชนจีน**	การบริหารจัดการน้ำในบรรยากาศ การทำฝนหลวง และการดัดแปรสภาพอากาศเพื่อบรรเทาภัยพิบัติ การอนุรักษ์ดินและน้ำ ตลาดสินค้าเกษตร

ที่มา : จากการสำรวจ

3.2 ผลได้ (Output)

3.2.1 จำนวนผู้ที่ผ่านการศึกษาดูงาน

เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ผ่านการศึกษาดูงานทั้งหมด 604 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.18 จากผู้เข้าร่วมโครงการ 609 ราย เนื่องจากมีเกษตรกรบางรายที่มีปัญหาเรื่องสุขภาพกะทันหัน และมีธุระสำคัญในช่วงก่อนการเดินทาง ซึ่งทางหน่วยงานไม่สามารถหาเกษตรกรรายใหม่แทนได้เนื่องจากระยะเวลากระชั้นชิด และการขออนุมัติและการขอเอกสารการเดินทางมีหลายขั้นตอน (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 จำนวนเกษตรกรที่ผ่านการศึกษาดูงาน

หน่วย : ราย

ประเภท	เข้าร่วมโครงการ	ผ่านการศึกษาดูงาน	ร้อยละ
เกษตรกร	546	540	98.90
เจ้าหน้าที่	63	64	101.59
รวม	**609**	**604**	**99.18**

ที่มา : จากการสำรวจ

3.2.2 การสรุปผลการดูงาน ปัญหา และนำบทเรียนไปปรับปรุง

การศึกษาดูงานหน่วยงานส่วนใหญ่มีการสรุปบทเรียนในแต่ละวัน จากการสัมภาษณ์ความพึงพอใจเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า ร้อยละ 61.36 มีความพึงพอใจในการสรุปบทเรียนในการศึกษาดูงานระดับมาก เนื่องจากทำให้ทบทวนความรู้ในแต่ละสถานที่ที่ได้รับแต่ละวันเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับอาชีพของตนเอง รองลงมา ร้อยละ 18.18 พึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 15.91 พึงพอใจระดับมากที่สุด และร้อยละ 4.55 พึงพอใจระดับน้อย (ภาพที่ 2) ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีความพึงพอใจระดับน้อย เนื่องจากในศึกษาดูงานแต่ละวันมีสถานที่ที่ศึกษาดูงานค่อนข้างมากทำให้เมื่อถึงเวลาสรุปบทเรียนในแต่ละวันผู้เข้าร่วมโครงการรู้สึกเหนื่อยจากการศึกษาดูงานแต่ละวัน และหลังจากกลับมาจากศึกษาดูงาน พบว่า ทุกหน่วยงานมีการสรุปผลการศึกษาดูงาน ปัญหา และการนำบทเรียนไปปรับปรุง

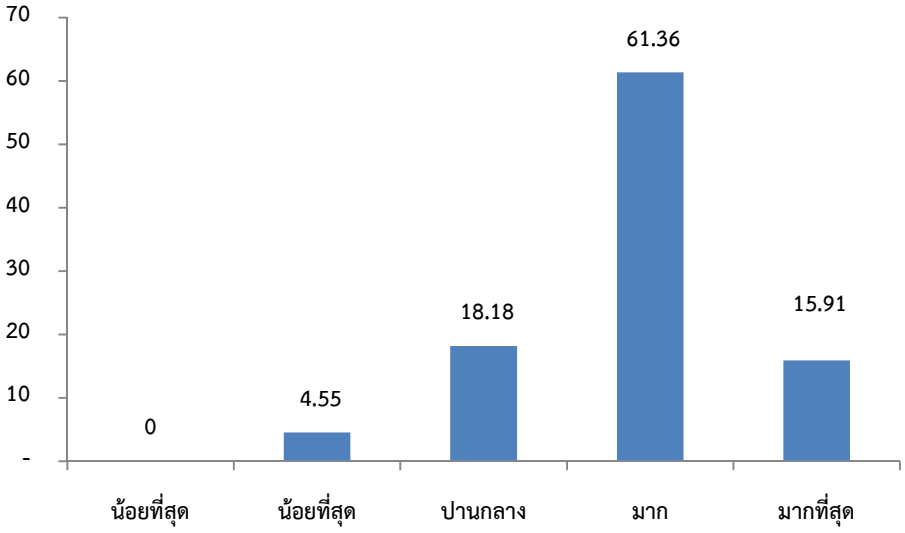

ภาพที่ 2 ระดับความพึงพอใจต่อการสรุปบทเรียนในการศึกษาดูงาน

3.2.3 การเรียนรู้ตรงความต้องการ/ตรงความคาดหวัง

การจัดทำหลักสูตรและสถานศึกษาดูงานหน่วยงานก่อนเดินทางไปศึกษาดูงาน พบว่า กรมส่งเสริมการเกษตรสอบถามความต้องการหรือสิ่งที่คาดหวังจะได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงานของเกษตรกร โดยการให้เกษตรกรผู้สมัครเข้าร่วมโครงการ กรอกข้อมูลดังกล่าวในใบสมัครส่งให้กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นข้อมูลในการพิจารณาจัดหลักสูตรดูงานให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรให้มากที่สุด หน่วยงานที่เหลือไม่มีการสำรวจความคิดเห็นของเกษตรกรก่อนจัดหลักสูตร เนื่องจากระยะเวลาการดำเนินโครงการกระชั้นชิด โดยหน่วยงานจะเลือกสถานที่ศึกษาดูงานที่เหมาะสมกับผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน ซึ่งบางประเทศที่ไปศึกษาดูงาน เช่น ประเทศญี่ปุ่น รัฐบาลของประเทศญี่ปุ่นจะเป็นผู้กำหนดการศึกษาดูงานในแต่ละวันมาให้หน่วยงาน โดยที่หน่วยงานจะเสนอความต้องการเกี่ยวกับลักษณะเนื้อหา สาขาที่ต้องการศึกษาดูงาน และระหว่างศึกษาดูงานมีบางหน่วยงานที่สอบถามความต้องการ/การคาดหวังเกษตรกรระหว่างเดินทางไปศึกษาดูงาน เพื่อนำมาปรับให้ตรงตามความต้องการของผู้เข้าร่วมโครงการในแต่ละวันภายใต้ข้อจำกัดที่มี

จากการสอบถามเกษตรกรหลังจากเดินทางกลับมาแล้ว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 81.34 คิดว่าเรื่องและประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานตรงกับความต้องการ/ความคาดหวัง ส่วนที่เหลือร้อยละ 18.66 ไม่ตรงกับความต้องการ/ความคาดหวังของตนเอง เนื่องจากการศึกษาดูงานส่วนใหญ่เป็นการฟังบรรยาย สถานที่ไปดูงานสวนใหญ่เป็นบริษัท/สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาของการบริหารจัดการของสถานที่ แต่เกษตรกรต้องการศึกษาถึงรายละเอียดเชิงลึก เช่น กระบวนการ/วิธีการทำการเกษตรแบบลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และต้องการแลกเปลี่ยนกับเกษตรกรรายย่อยของที่นั้น ๆ อีกทั้งมีช่วงเวลาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นน้อย (ภาพที่ 3)

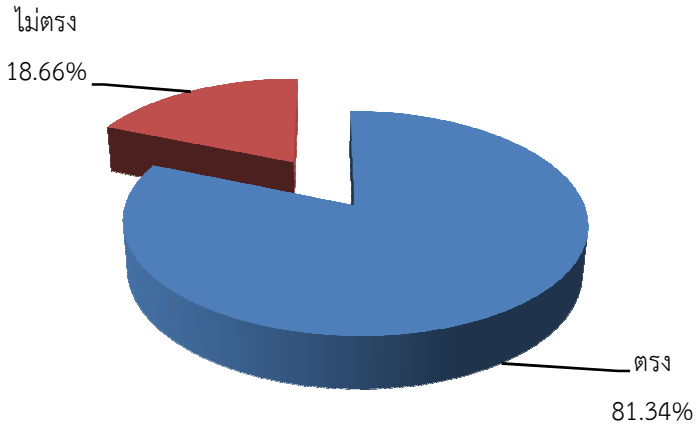

ภาพที่ 3 ร้อยละเกษตรกรที่ได้เรียนรู้ตรงความต้องการ/ความคาดหวัง

3.2.4 ความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

เกษตรกรเข้าร่วมโครงการจะมีคุณสมบัติตามที่หน่วยงานกำหนดซึ่งจะมีความรู้ หรือประกอบอาชีพในสาขาที่จะศึกษาดูงานตั้งแต่คัดเลือกเข้าร่วมโครงการ จากการสอบถามเกษตรกร พบว่าก่อนการไปศึกษาดูงานเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ไปศึกษาร้อยละ 73.77 และไม่เคยมีความรู้เรื่องที่จะไปศึกษาดูงานร้อยละ 26.23 เนื่องจากเกษตรกรบางรายเป็นเกษตรกรที่ไม่ได้ทำการเกษตรแบบครบวงจร ใช้เครื่องจักรทางการเกษตรน้อย และเป็นเกษตรกรที่ไม่เคยไปศึกษาดูงานยังต่างประเทศ

เมื่อกลับมาจากการศึกษาดูงาน พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาดูงานมีเกษตรกรร้อยละ 98.91 ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และเกษตรกรกลุ่มที่ไม่มีความรู้ในเรื่องที่จะศึกษาดูงานได้รับความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 99.01 โดยเกษตรกรที่ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นเนื่องจากองค์ความรู้และประสบการณ์การทำเกษตรกรบางส่วนพัฒนากว่าของเกษตรกรไทย เช่น เครื่องจักรกลทางการเกษตร การแปรรูป การบริหารงานของสหกรณ์และกิจกรรมการเกษตรของเกษตรกรเอง และเกษตรกรกลุ่มที่ไม่ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการศึกษาดูงาน เนื่องจากเกษตรกรคิดว่าพื้นที่ทำการเกษตรของสถานที่ศึกษาดูงานไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเกษตรของตนเอง ไม่มีโอกาสแลกเปลี่ยนกับเกษตรกรรายย่อย และความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานไม่ตรงกับการเกษตรที่ตนเองทำอยู่ (ตารางที่ 13) โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถอธิบายองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานได้ทุกราย โดยเกษตรกรเรื่องที่เกษตรกรสามารถอธิบายได้ละเอียดจะเป็นเรื่องที่เกษตรกรให้ความสนใจนำมาปรับใช้ในการทำการเกษตรของตนเอง (ภาคผนวกที่ 4 และภาคผนวกที่ 5)

ตารางที่ 13 ร้อยละเกษตรกรที่มีความรู้จากการศึกษาดูงาน

หน่วย : ร้อยละ

ความรู้ในเรื่องที่ศึกษาดูงาน	ก่อนศึกษาดูงาน	หลังศึกษาดูงาน		
		เพิ่มขึ้น	ไม่เพิ่มขึ้น	รวม
มีความรู้	73.77	98.81	1.19	100.00
ไม่มีความรู้	26.23	99.01	0.99	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

เมื่อสอบถามความพร้อม/ความสามารถของเกษตรกรที่จะนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริงของเกษตรกร 3 ประเด็น ประกอบด้วย ความพร้อมของท่านทางด้านภาษาในการสื่อสารระหว่างศึกษาดูงาน ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน และความรู้จากการศึกษาดูงานสามารถไปประยุกต์ปฏิบัติได้ในการประกอบอาชีพได้จริง พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการร้อยละ 38.73 มีความพร้อมความสามารถที่จะนำความรู้ไปปฏิบัติได้ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 31.35 ปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 19.63 ปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 6.39 ปฏิบัติได้ในระดับน้อย และร้อยละ 3.91 ปฏิบัติได้ในระดับน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยโดยลำดับคะแนนเฉลี่ยจากคะแนนมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด พบว่า ประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานด้วยคะแนนเฉลี่ย 4.36 รองลงมา ได้แก่ ความรู้จากการดูงานสามารถไปประยุกต์ปฏิบัติหรือได้ในการประกอบอาชีพได้จริงและความพร้อมทางด้านภาษาในการสื่อสารระหว่างศึกษาดูงานด้วยคะแนนเฉลี่ย 4.11 และ 3.20 ตามลำดับ (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 ระดับความพร้อม/ความสามารถของเกษตรกรที่จะนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริง

ประเด็น	ระดับความพร้อม (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1) ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน	0.63	1.04	9.82	41.75	46.76	4.36	มากที่สุด
2) ความรู้จากการดูงานสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในการประกอบอาชีพ	1.18	2.35	16.00	46.35	34.12	4.11	มาก
3) ความพร้อมทางด้านภาษาในการสื่อสารระหว่างศึกษาดูงาน	10.33	16.43	34.27	27.70	11.27	3.20	ปานกลาง
รวม	**3.91**	**6.39**	**19.63**	**38.72**	**31.35**	**3.99**	**มาก**

ที่มา : จากการสำรวจ

3.3 ผลลัพธ์ (Outcome)

3.3.1 การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

จากการสอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 72.74 นำความรู้และแนวคิดที่ได้รับมาประยุกต์ใช้กับการทำเกษตรของตนเอง เช่น การปรับปรุงสูตรอาหาร TMR การใช้อาหาร TMR ปรับโรงเรือนเลี้ยงโคนม การปรับปรุงบ่อเลี้ยงกุ้ง การจัดวางสินค้า การให้ปุ๋ยพร้อมระบบน้ำในสวนลำไย ระบบการให้น้ำพืชแบบเฉพาะที่เพื่อลดปริมาณการใช้น้ำ (ภาคผนวกที่ 6) ร้อยละ 18.87 อยู่ระหว่างเตรียมการนำมาปรับใช้ และร้อยละ 8.39 ไม่ได้นำมาปรับใช้เนื่องจากสภาพพื้นที่การเกษตรของตนเอง และภูมิอากาศไม่เหมาะสมกับวิธีการทำเกษตรของสถานที่ที่ไปศึกษาดูงาน ลักษณะ หรือบริบทของสหกรณ์ไม่เหมือนกัน จึงไม่สามารถนำความรู้หรือวิธีการมาปรับใช้ได้ และไม่มีอุปกรณ์เครื่องจักรที่ทันสมัย (ภาพที่ 4)

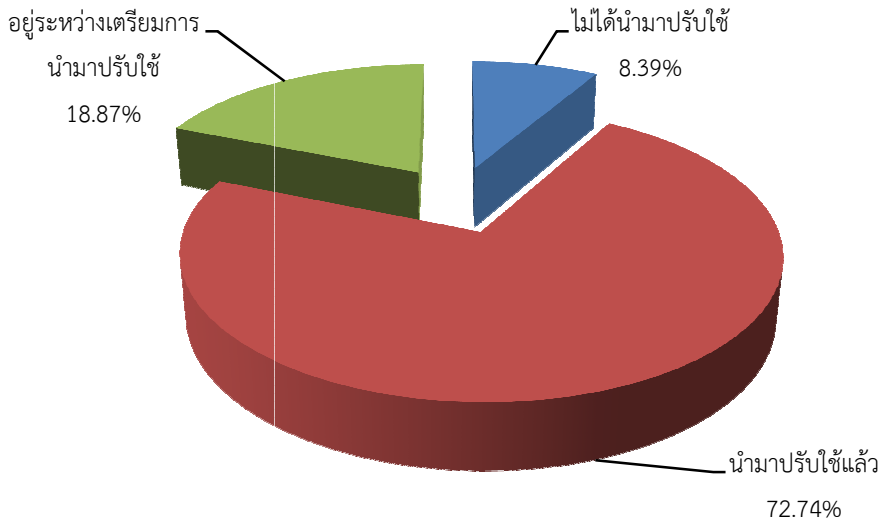

ภาพที่ 4 ร้อยละเกษตรกรที่นำความรู้ไปประยุกต์ใช้

3.3.2 การแลกเปลี่ยนความรู้และการสร้างเครือข่าย

การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเกษตรกรที่ไปศึกษาดูงานด้วยกันนั้น เกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการมาจากหลายจังหวัด ดังนั้นก่อนไปศึกษาดูงานเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รู้จักกัน เมื่อไปศึกษาดูงานบางหน่วยงานมีการจัดเวทีที่จะให้เกษตรกรแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องที่ไปศึกษาดูงานระหว่างกัน เช่น ช่วงเวลาระหว่างเดินทางไปสถานที่ดูงานอีกที่หนึ่ง และหลังเวลาทานอาหารก่อนเข้าที่พักในแต่ละวัน จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพบว่า เกษตรกรร้อยละ 94.43 มีการแลกเปลี่ยนระหว่างกัน ส่วนที่ไม่ได้แลกเปลี่ยนกันเนื่องจากบางหน่วยงานให้มีการสรุปบทเรียนระหว่างวันเป็นรายบุคคล ทำให้ไม่มีช่วงในการแลกเปลี่ยน อีกทั้งกำหนดการในการศึกษาดูงานในแต่ละวันที่ค่อนข้างมีมาก จึงไม่มีช่วงเว้นว่างในการแลกเปลี่ยนความรู้แก่กัน เมื่อหลังกลับจากการศึกษาดูงานแล้ว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 85.39 ยังมีการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ส่วนที่ไม่ได้ติดต่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันร้อยละ 14.61 เนื่องจากเกษตรกรอยู่ห่างไกลกัน ทำการเกษตรแตกต่างกัน และไม่มีเวลาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันด้วยภาระการทำเกษตรของตนเองค่อนข้างมาก (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

หน่วย : ร้อยละ

การแลกเปลี่ยนความรู้	ระหว่างศึกษาดูงาน	หลังไปศึกษาดูงาน
ไม่ได้แลกเปลี่ยน	5.57	14.61
มีการแลกเปลี่ยน	94.43	85.39
รวม	**100.00**	**100.00**

ที่มา : จากการสำรวจ

หลังกลับมาจากศึกษาดูงานพบว่าเกษตรกรร้อยละ 82.91 มีการติดต่อหรือสร้างเครือข่ายระหว่างกันนอกจากเพื่อติดต่อแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการผลิต การตลาด ราคาสินค้าเกษตรแล้ว ยังมีการแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน ผ่านทาง Application Line, Facebook โทรศัพท์ E-mail และยังมีเกษตรกรบางรายที่มีพื้นที่การทำเกษตรใกล้กันได้เดินทางไปเยี่ยมชมกิจกรรมด้านเกษตรของเกษตรกรที่ไปศึกษาดูงานด้วยกัน ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีการสร้างเครือข่ายเนื่องจากมีภารกิจการทำเกษตรของตนเองค่อนข้างมาก ไม่มีผู้ที่รับผิดชอบหลักในการประสานงานระหว่างกัน และข้อจำกัดทาง Internet ซึ่งเกษตรกรบางรายไม่มี Internet และใช้งาน Social network ไม่เป็น (ภาพที่ 5)

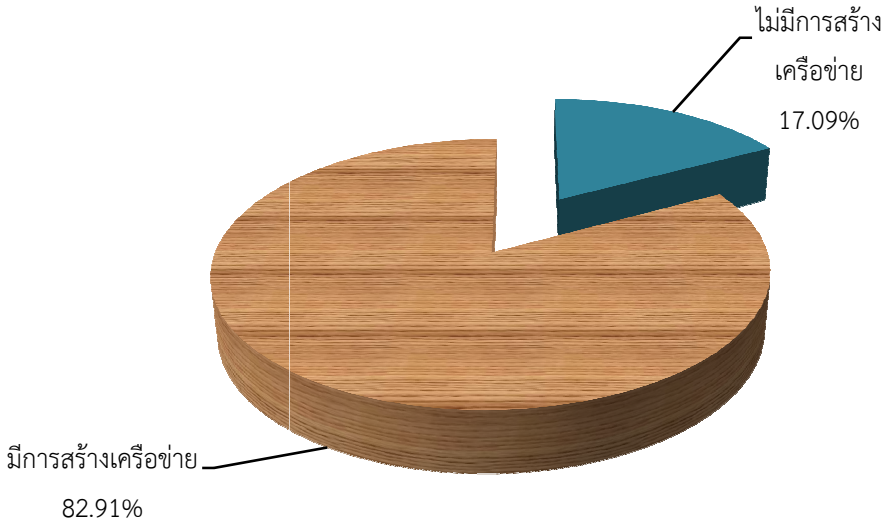

ภาพที่ 5 ร้อยละเกษตรกรที่ติดต่อหรือสร้างเครือข่ายระหว่างกัน

3.3.3 การขยายผล

หลังจากการศึกษาดูงาน พบว่า เกษตรกรมีการขยายผลให้เกษตรกรรายอื่นร้อยละ 92.44 โดยการเป็นวิทยากรบรรยายในเวทีต่าง ๆ การจัดอบรม การประชุม การทำโครงการ การบรรยายให้แก่ผู้ที่มีความสนใจในกลุ่มสมาชิกด้วยกัน วิทยุในชุมชน และได้นำความรู้ลงระบบ Social เช่น Facebook YouTube ในส่วนที่ไม่ได้ไปขยายผลให้เกษตรกรรายอื่น เนื่องจากต้องนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการเกษตรของตนเองก่อนเพื่อเป็นตัวอย่างซึ่งต้องใช้ระยะเวลา (ภาพที่ 6)

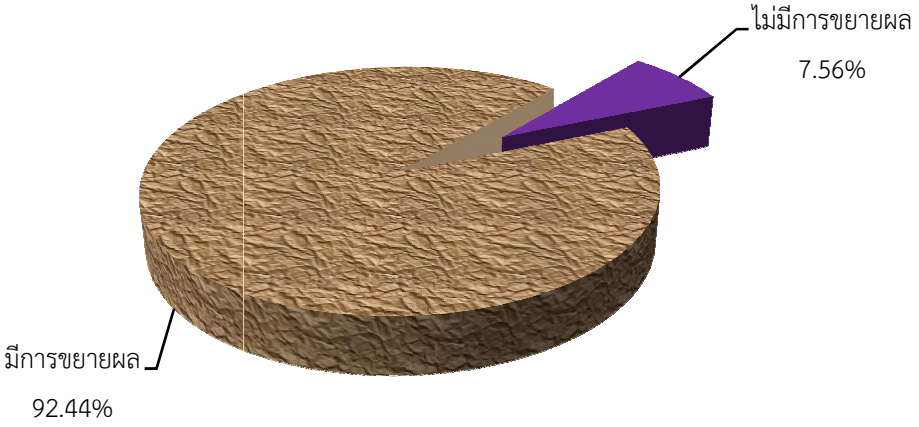

ภาพที่ 6 ร้อยละเกษตรกรที่นำความรู้ และประสบการณ์จากการศึกษาดูงานไปขยายผล

3.3.4 เจตคติ

1) ความพึงพอใจและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการ

1.1) ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ ประกอบด้วย 7 ประเด็น ได้แก่ การชี้แจงรายละเอียด/ความชัดเจนโครงการ หลักเกณฑ์/กระบวนการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่ไปศึกษาดูงาน หลักเกณฑ์/กระบวนการคัดเลือกเกษตรกรที่ไปศึกษาดูงาน ระยะเวลาโครงการมีความเหมาะสม การติดตาม และตรวจเยี่ยม หลังจากการศึกษาดูงาน การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ประสานงานและเจ้าหน้าที่ที่ศึกษาดูงาน และการสรุปบทเรียนในการดูงาน พบว่า

เจ้าหน้าที่ร้อยละ 48.08 มีความพึงพอใจต่อโครงการระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 23.08 พึงพอใจระดับมากที่สุด ร้อยละ 20.60 พึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 6.87 พึงพอใจระดับน้อย และร้อยละ 1.37 พึงพอใจระดับน้อยที่สุด เจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจระดับน้อย เนื่องจากมีความคิดเห็นว่า ระยะเวลาในการดำเนินโครงการค่อนข้างน้อยทำให้การประสานงาน การชี้แจงรายละเอียดตลอดจนการเตรียมตัวน้อยเกินไป

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย พบว่า เจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจระดับมากที่สุดและระดับมาก เมื่อเรียงลำดับคะแนนจากมากที่สุดไปหาน้อย พบว่า ประเด็นที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ หลักเกณฑ์/กระบวนการคัดเลือกเกษตรกรที่ไปศึกษาดูงานคะแนนเฉลี่ย 4.24 รองลงมา ได้แก่ หลักเกณฑ์/กระบวนการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่ไปศึกษาดูงานคะแนนเฉลี่ย 4.02 การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ประสานงานและเจ้าหน้าที่ที่ศึกษาดูงานคะแนนเฉลี่ย 3.97 การสรุปบทเรียนในการดูงานคะแนนเฉลี่ย 3.92 ระยะเวลาโครงการมีความเหมาะสมคะแนนเฉลี่ย 3.83 การติดตาม และตรวจเยี่ยมหลังจากการศึกษาดูงานคะแนนเฉลี่ย 3.49 และการชี้แจงรายละเอียด/ความชัดเจนโครงการด้วยคะแนนเฉลี่ย 3.08 (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อโครงการ

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1) หลักเกณฑ์/กระบวนการคัดเลือกเกษตรกรที่ไปศึกษาดูงาน	0.00	1.86	14.81	44.44	38.89	4.24	มากที่สุด
2) หลักเกณฑ์/กระบวนการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่ไปศึกษาดูงาน	1.85	0.00	22.22	50.00	25.93	4.02	มาก
3) การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ประสานงานและเจ้าหน้าที่ที่ศึกษาดูงาน	0.00	14.55	9.09	47.27	29.09	3.97	มาก
4) การสรุปบทเรียนในการดูงาน	0.00	4.55	18.18	61.36	15.91	3.92	มาก
5) ระยะเวลาโครงการมีความเหมาะสม	0.00	12.24	24.49	44.90	18.37	3.83	มาก
6) การติดตาม และตรวจเยี่ยมหลังจากการศึกษาดูงาน	7.55	9.43	32.08	41.51	9.43	3.49	มาก
7) การชี้แจงรายละเอียด/ความชัดเจนโครงการ	0.00	5.45	23.64	49.09	21.82	3.08	มาก
รวม	**1.37**	**6.87**	**20.60**	**48.08**	**23.08**	**3.92**	**มาก**

ที่มา : จากการสำรวจ

1.2) ความพึงพอใจที่มีต่อการศึกษาดูงาน ประกอบด้วย 6 ประเด็น ได้แก่ การเตรียมความพร้อมก่อนไปศึกษาดูงานของเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงาน ความพร้อมด้านภาษาในการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ที่ไปศึกษาดูงาน ความพร้อมของสถานที่ จำนวนวันที่ศึกษาดูงานมีความเหมาะสม ความเหมาะสมของหลักสูตรและวิธีดูงาน และการอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานและเจ้าหน้าที่ของสถานที่ศึกษาดูงาน พบว่า

เจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 59.07 มีความพึงพอใจต่อการศึกษาดูงานระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 18.51 พึงพอใจระดับมากที่สุด ร้อยละ 17.79 พึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 3.56 พึงพอใจระดับน้อย และร้อยละ 1.07 พึงพอใจระดับน้อยที่สุด เจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจระดับน้อยเนื่องจากมีความคิดเห็นว่า ระยะเวลาในแต่ละสถานที่น้อย ทำให้ไม่สามารถสอบถามข้อมูลรายละเอียดการดำเนินการได้อย่างชัดเจน และต้องใช้การสื่อสารผ่านล่ามซึ่งในบางครั้งล่ามไม่มีความเข้าใจในศัพท์เฉพาะ หรือสาขาที่ไปศึกษาดูงานทำให้แปลความหมายและอธิบายไม่ได้

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย พบว่า ประเด็นที่เจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจมากที่สุดและระดับมาก เมื่อเรียงลำดับคะแนนจากมากที่สุดไปหาน้อยพบว่า ประเด็นที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานและเจ้าหน้าที่ของสถานที่ศึกษาดูงานด้วยคะแนนเฉลี่ย 4.28 รองลงมา ได้แก่ ความพร้อมของสถานที่คะแนนเฉลี่ย 4.15 การเตรียมความพร้อม

ก่อนไปศึกษาดูงานของเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานคะแนนเฉลี่ย 4.03 ความเหมาะสมของหลักสูตร และวิธีดูงานคะแนนเฉลี่ย 4.93 จำนวนวันที่ศึกษาดูงานมีความเหมาะสมคะแนนเฉลี่ย 3.89 และความพร้อมด้านภาษาในการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ที่ไปศึกษาดูงานคะแนนเฉลี่ย 3.49 (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการศึกษาดูงาน

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1) การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานและเจ้าหน้าที่ของสถานที่ศึกษาดูงาน	0.00	2.17	2.17	65.22	30.44	4.28	มากที่สุด
2) ความพร้อมของสถานที่ เช่น สถานที่ อุปกรณ์การบรรยาย วิทยากร	0.00	2.13	8.51	65.96	23.40	4.15	มาก
3) การเตรียมความพร้อมก่อนไปศึกษาดูงานของเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงาน	0.00	2.13	21.28	57.44	19.15	4.03	มาก
4) ความเหมาะสมของหลักสูตรและวิธีดูงาน	2.13	2.13	21.28	57.44	17.02	3.93	มาก
5) จำนวนวันที่ศึกษาดูงานมีความเหมาะสม	2.13	6.38	19.15	55.32	17.02	3.89	มาก
6) ความพร้อมด้านภาษาในการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ที่ไปศึกษาดูงาน	2.13	6.38	34.04	53.19	4.26	3.49	มาก
รวม	**1.07**	**3.56**	**17.79**	**59.07**	**18.51**	**3.96**	**มาก**

ที่มา : จากการสำรวจ

1.3) ความพึงพอใจที่มีต่อเกษตรกร ประกอบด้วย 7 ประเด็น ได้แก่ ความสนใจของเกษตรกรในการศึกษาดูงาน ความตั้งใจของเกษตรกรในการสละเวลามาศึกษาดูงาน การให้ความร่วมมือของเกษตรกร การเตรียมความพร้อมของเกษตรกร ความพร้อมของเกษตรกรในด้านการสื่อสารระหว่างศึกษาดูงาน การให้ความร่วมมือ/ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และการตรงต่อเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของเกษตรกร พบว่า

เจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการร้อยละ 46.35 มีความพึงพอใจระดับมาก รองลงมาร้อยละ 42.86 พึงพอใจระดับมากที่สุด ร้อยละ 9.52 พึงพอใจระดับปานกลาง และร้อยละ 1.27 พึงพอใจระดับน้อย ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ให้ข้อคิดเห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีความตั้งใจในการไปศึกษาดูงาน ถึงแม้ว่ามีอุปสรรคด้านการสื่อสารทางด้านภาษาแต่ก็ซักถามในการดูงานตลอดเวลา พร้อมทั้งแสดงข้อคิดเห็นในข้อคิดความแตกต่างระหว่างการทำการเกษตรระหว่างกัน

เมื่อพิจารณา พบว่า เจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจต่อเกษตรกรระดับมากที่สุดทุกประเด็น และเมื่อเรียงลำดับคะแนนจากมากที่สุดไปหาน้อยพบว่า ประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความตั้งใจของเกษตรกรในการสละเวลามาศึกษาดูงานด้วยคะแนนเฉลี่ย 4.64 คะแนน รองลงมา ได้แก่ ความสนใจของเกษตรกรในการศึกษาดูงานคะแนนเฉลี่ย 4.59 การให้ความร่วมมือของเกษตรกรคะแนนเฉลี่ย 4.53 การตรงต่อเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของเกษตรกรคะแนนเฉลี่ย 4.47 การเตรียมความพร้อมของเกษตรกรคะแนนเฉลี่ย 4.38 การให้ความร่วมมือ/ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกรคะแนนเฉลี่ย 4.32 และความพร้อมของเกษตรกรในด้านการสื่อสารระหว่างศึกษาดูงานคะแนนเฉลี่ย 3.61 (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อเกษตรกร

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1) ความตั้งใจของเกษตรกรในการสละเวลามาศึกษาดูงาน	0.00	0.00	0.00	37.50	62.50	4.64	มากที่สุด
2) ความสนใจของเกษตรกรในการศึกษาดูงาน	0.00	0.00	0.00	44.68	55.32	4.59	มากที่สุด
3) การให้ความร่วมมือของเกษตรกร	0.00	0.00	0.00	53.19	46.81	4.53	มากที่สุด
4) การตรงต่อเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของเกษตรกร	0.00	0.00	10.87	36.96	52.17	4.47	มากที่สุด
5) การเตรียมความพร้อมของเกษตรกร	0.00	0.00	4.26	57.44	38.30	4.38	มากที่สุด
6) การให้ความร่วมมือ/ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร	0.00	0.00	7.32	60.97	31.71	4.32	มากที่สุด
7) ความพร้อมของเกษตรกรในด้านการสื่อสารระหว่างศึกษาดูงาน	0.00	8.52	42.55	34.04	14.89	3.61	มากที่สุด
รวม	**0.00**	**1.27**	**9.52**	**46.35**	**42.86**	**4.34**	**มากที่สุด**

ที่มา : จากการสำรวจ

2) ความพึงพอใจและความคิดเห็นของเกษตรกร

2.1) ความพึงพอใจต่อกระบวนการดูงาน ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์โครงการ เกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรมีความเหมาะสม และความพร้อมของเจ้าหน้าที่ประสานงาน พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 44.50 มีความพึงพอใจต่อกระบวนการดูงานระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 38.16 พึงพอใจระดับมาก ร้อยละ 14.28 พึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 2.48 พึงพอใจระดับน้อย และร้อยละ 0.58 พึงพอใจระดับน้อยที่สุด (ตารางที่ 17)

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดและมาก เมื่อเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากคะแนนมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดพบว่า ประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ เกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรมีความเหมาะสมด้วยคะแนนเฉลี่ย 4.40 รองลงมา ได้แก่ ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ประสานงานคะแนนเฉลี่ย 4.35 และการประชาสัมพันธ์โครงการคะแนนเฉลี่ย 4.04 (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อกระบวนการดูงาน

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1) เกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรมีความเหมาะสม	0.41	1.23	9.43	36.48	52.45	4.40	มากที่สุด
2) ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ประสานงาน	0.25	1.77	12.15	35.70	50.13	4.35	มากที่สุด
3) การประชาสัมพันธ์โครงการ	1.02	4.29	20.82	41.83	32.04	4.04	มาก
รวม	**0.58**	**2.48**	**14.28**	**38.16**	**44.50**	**4.26**	**มากที่สุด**

ที่มา : จากการสำรวจ

2.2) ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรการดูงาน ประกอบด้วย สถานที่ศึกษาดูงานมีความเหมาะสมกับอาชีพ และวิทยากรที่ให้การบรรยาย พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการร้อยละ 47.40 มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรการดูงานระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 36.70 พึงพอใจระดับมาก ร้อยละ 12.64 พึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 1.83 พึงพอใจระดับน้อย และร้อยละ 1.43 พึงพอใจระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย พบว่า มีความพึงพอใจระดับมากที่สุดทั้ง 2 ประเด็นด้วยคะแนนเฉลี่ย 4.30 (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อหลักสูตรการศึกษาดูงาน

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1) สถานที่ศึกษาดูงานมีความเหมาะสมกับอาชีพของท่าน	2.04	2.44	14.46	32.59	48.47	4.30	มากที่สุด
2) วิทยากรที่ให้การบรรยาย	0.82	1.22	10.82	40.82	46.32	4.30	มากที่สุด
รวม	**1.43**	**1.83**	**12.64**	**36.70**	**47.40**	**4.30**	**มากที่สุด**

ที่มา : จากการสำรวจ

2.3) ความพึงพอใจต่อความเหมาะสมของระยะเวลา ประกอบด้วย จำนวนวันที่ไปศึกษาดูงานมีความเหมาะสม และช่วงระยะเวลาที่ศึกษาดูงานมีความเหมาะสม พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการร้อยละ 40.82 มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 40.51 พึงพอใจระดับมาก ร้อยละ 14.59 พึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 3.37 พึงพอใจระดับน้อย และร้อยละ 0.71 พึงพอใจระดับน้อยที่สุด (ตารางที่ 21)

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจระดับมากทุกประเด็น โดยประเด็นที่เกษตรกรที่มีคะแนนมีความพึงพอใจเฉลี่ยมากที่สุด คือ จำนวนวันที่ศึกษาดูงานมีความเหมาะสม ด้วยคะแนนเฉลี่ย 4.19 (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อความเหมาะสมของระยะเวลา

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1) ช่วงระยะเวลาที่ศึกษาดูงานมีความเหมาะสม	0.61	3.48	14.11	41.72	40.08	4.19	มาก
2) จำนวนวันที่ศึกษาดูงานมีความเหมาะสม	0.80	3.27	15.07	39.31	41.55	4.16	มาก
รวม	**0.71**	**3.37**	**14.59**	**40.51**	**40.82**	4.17	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

2.4) ความตั้งใจในการสละเวลามาใช้ในการศึกษาดูงาน พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการร้อยละ 77.30 มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 20.20 พึงพอใจระดับมาก ร้อยละ 2.00 พึงพอใจระดับปานกลาง และพึงพอพอใจระดับน้อยและน้อยที่สุด ร้อยละ 0.25 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยระดับมากที่สุด ด้วยคะแนน 4.72 (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อความตั้งใจในการสละเวลามาใช้ในการศึกษาดูงาน

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
ความตั้งใจในการสละเวลามาใช้ในการศึกษาดูงาน	0.25	0.25	2.00	20.20	77.30	4.72	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

2.5) ระดับความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ ที่พัก อาหาร พาหนะในการเดินทางมีความเหมาะสม ความพร้อมของสถานที่ดูงาน การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ และความเข้าใจของการสื่อสาร พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 60.37 มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 32.82 พึงพอใจระดับมาก ร้อยละ 3.53 พึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 0.87 พึงพอใจระดับน้อย และร้อยละ 0.41 พึงพอใจระดับน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ระดับมากที่สุดทุกประเด็น โดยเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด พบว่า ประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ด้วยคะแนน 4.69 รองลงมา ประเด็นเรื่องที่พัก อาหาร พาหนะในการเดินทางมีความเหมาะสมคะแนนเฉลี่ย 4.61 ความพร้อมของสถานที่ดูงานคะแนนเฉลี่ย 4.41 และความเข้าใจของการสื่อสาร มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.34 (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1) การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่	0.20	0.61	1.44	26.23	71.52	4.69	มากที่สุด
2) ที่พัก อาหาร พาหนะในการเดินทางมีความเหมาะสม	0.41	0.41	3.05	29.12	67.01	4.61	มากที่สุด
3) ความพร้อมของสถานที่ดูงาน เช่น สถานที่ อุปกรณ์การบรรยาย	0.61	1.02	7.17	38.85	52.35	4.41	มากที่สุด
4) ความเข้าใจของการสื่อสาร เช่น มีล่ามแปลภาษาช่วยในการสื่อสาร	0.41	1.44	10.52	37.11	50.52	4.34	มากที่สุด
รวม	**0.41**	**0.87**	**5.53**	**32.82**	**60.37**	**4.51**	**มากที่สุด**

ที่มา : จากการสำรวจ

บทที่ 4
สรุป และข้อเสนอแนะ

4.1 สรุป

โครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์พัฒนาต่อยอดศักยภาพของเกษตรกรในด้านการเกษตรอย่างครบวงจร ทั้งด้านการผลิตสินค้าเกษตร ประมง ปศุสัตว์ การแปรรูป การตลาด และระบบสหกรณ์ ดำเนินงานโดยหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 10 หน่วยงาน ได้แก่ กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมวิชาการเกษตร กรมหม่อนไหม กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกรมฝนหลวงและการบินเกษตร ได้จัดทำโครงการเพื่อนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศ รวมทั้งสิ้น 10 โครงการ ดำเนินงานระว่างเดือน มิถุนายน - ตุลาคม 2558 ทั้งนี้ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้ทำการประเมินผลหลังดำเนินโครงการ ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

4.1.1 กระบวนการ (Process)

1) การบริหารจัดการ (Management)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้สั่งการด้วยวาจาให้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ เพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ โดยมีเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นประธานคณะทำงาน ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะทำงาน ในการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ ประมวลความเห็นและข้อสังเกตของคณะทำงานเฉพาะกิจฯ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศของหน่วยงานต่าง ๆ คณะทำงานเฉพาะกิจฯ มีการประชุม 2 ครั้ง ให้แต่ละหน่วยงานที่จะดำเนินโครงการฯ พิจารณาใช้เป็นแนวทางประกอบการดำเนินโครงการของตนเอง โดยครอบคลุมเกณฑ์ การคัดเลือกผู้ที่จะเข้าร่วมโครงการ การเตรียมความพร้อมก่อนการเดินทางให้แก่เกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ สาขาที่จะไปดูงาน การคัดเลือกประเทศที่จะไปดูงาน การจัดการเดินทาง และให้หน่วยงานวางแผนการดำเนินโครงการด้วยความรอบคอบ มีการกำหนดตัวชี้วัด ซึ่งจะมีการตั้งกลไกการทำงานเพื่อรองรับการประเมินต่อไป ส่วนระดับหน่วยงานนั้นส่วนใหญ่ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานฯ อย่างเป็นทางการ เป็นเพียงการมอบหมายตามลักษณะงานที่รับผิดชอบภายในหน่วยงาน เนื่องจากระยะเวลาในการดำเนินโครงการกระชั้นชิด มีเพียงกรมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ และกรมฝนหลวงและการบินเกษตรที่มีการแต่งตั้งกรรมการ/คณะทำงานอย่างเป็นทางการ เพื่อพิจารณาการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ

การดำเนินโครงการในภาพรวมคณะทำงานเฉพาะกิจฯ มีการแนวทางการดำเนินโครงการ ได้แก่ เกณฑ์คัดเลือกผู้ที่เข้าร่วมโครงการ การเตรียมความพร้อมก่อนการเดินทาง สาขาที่จะไปดูงาน แนวทางการคัดเลือกประเทศที่ไปดูงาน และการจัดการเดินทาง ซึ่งการปฏิบัติการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานส่วนใหญ่ดำเนินการตามเกณฑ์ในภาพรวมของคณะทำงานเฉพาะกิจฯ แต่เนื่องจากอุปสรรคในเรื่องของระยะเวลาดำเนินงาน และเป็นการดำเนินงานโครงการลักษณะนี้เป็นครั้งแรก หน่วยงานจึงได้มีการปรับวิธีการดำเนินงานไปตามสถานการณ์ ทุกหน่วยงานมีการชี้แจงรายละเอียดก่อนการเดินทางและขั้นตอนการเดินทางโดยการประสานงานกับเกษตรกรบางส่วนผ่านทาง Application Line E-mail และเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เป็นผู้ชี้แจงกับเกษตรกร และมี 3 หน่วยงาน ที่ชี้แจงด้วยวิธีนัดเกษตรกรมาปฐมนิเทศก่อนการเดินทาง ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมหม่อนไหม และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

การติดตามกำกับดูงานมีกรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่มีระบบติดตามเกษตรกรอย่างเป็นทางการ ส่วนหน่วยงานอื่น ๆ หลังจากกลับมาจากการศึกษาดูงานเจ้าหน้าที่ที่ร่วมไปศึกษาดูงาน และเจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการส่วนใหญ่มีการติดต่อสื่อสารกับเกษตรกรผ่าน Application Line ส่วนการตรวจติดตามผลการไปศึกษาดูงานในพื้นที่มีกรมส่งเสริมการเกษตร และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมลงไปตรวจเยี่ยมในพื้นที่ ส่วนหน่วยงานอื่น ๆ ไม่มีการตรวจเยี่ยมในพื้นที่อย่างเป็นทางการเนื่องจากหน่วยงานไม่มีงบประมาณสนับสนุน

หน่วยงานส่วนกลางมอบหมายให้หน่วยงานในสังกัดระดับภูมิภาค ประชาสัมพันธ์แจ้งผู้ที่มีคุณสมบัติตรงกับที่หน่วยงานกำหนดมาสมัครเข้าร่วมโครงการ โดยผ่านหน่วยงานในระดับภูมิภาค และมีเพียงกรมประมง กรมการข้าว และกรมพัฒนาที่ดิน ที่ไม่มีการประชาสัมพันธ์ในการคัดเลือกเกษตรกรเนื่องจากระยะเวลากระชั้นชิด จึงคัดเลือกเกษตรกรที่มีคุณสมบัติจากฐานข้อมูลของหน่วยงาน ในส่วนของขั้นตอนการดำเนินการ การเตรียมพร้อมก่อนการเดินทาง เจ้าหน้าที่โครงการจะประสานงานกับเกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกโดยตรงผ่านทางโทรศัพท์ Application line ผู้นำเครือข่ายเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ในระดับภูมิภาค

2) ปัจจัยนำเข้า (Input)

โครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร ตามที่หน่วยงานได้เสนอ 10 หน่วยงาน รวมงบประมาณทั้งสิ้น 38,089,900 บาท และให้หน่วยงานใช้งบประมาณที่เตรียมไว้สำหรับงานตามนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี 2558 รวมทั้งสิ้น 32,565,000 บาท มีการเบิกจ่ายงบประมาณ เป็นเงิน 34,464,279.62 บาท ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจากบางหน่วยงานสามารถจองตั๋วเครื่องบินและที่พักได้ในราคาถูก จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานของทุกหน่วยงาน พบว่า ในการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณกับสำนักงบประมาณนั้นมีการดำเนินงานค่อนข้างยุ่งยาก กระบวนการไม่ชัดเจน และต้องเร่งดำเนินการให้ทันภายในปีงบประมาณ 2558 ทำให้มีการอนุมัติงบประมาณค่อนข้างยุ่งยาก และมีความล่าช้า

การดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรหน่วยงานส่วนใหญ่มอบหมายให้หน่วยงานระดับภูมิภาคดำเนินการแจ้งผู้ที่มีคุณสมบัติตรงกับที่หน่วยงานกำหนด สมัครเข้าร่วมโครงการโดยผ่านหน่วยงานในระดับภูมิภาค และมีเพียง 3 หน่วยงานที่คัดเลือกเกษตรกรที่มีคุณสมบัติจากฐานข้อมูลของหน่วยงานดังที่กล่าวไว้ข้างต้น โดยมีเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ได้คัดเลือกเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 609 ราย เจ้าหน้าที่ 63 ราย เกษตรกร 546 ราย ตามเป้าหมายของโครงการ

การคัดเลือกประเทศที่จะไปศึกษาดูงานนอกจากแนวทางที่คณะทำงานเฉพาะกิจฯ กำหนดหน่วยงานยังพิจารณาคัดเลือกประเทศที่เคยทำงานร่วมกันหรือที่มีความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานเพื่อสะดวกและทันต่อการดำเนินงาน คำนึงถึงความเหมาะสมเนื้อหา และความรู้ที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่เดินทางไปมีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ ซึ่งประเทศที่หน่วยงานคัดเลือกไปศึกษาดูงาน 7 ประเทศ ได้แก่ ไต้หวัน รัฐอิสราเอล ญี่ปุ่น เครือรัฐออสเตรเลีย สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐอินเดีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน การคัดเลือกหลักสูตรไปศึกษาดูงานหน่วยงานพิจารณาจากแนวทางการดำเนินงานของคณะทำงานเฉพาะกิจฯ หลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน และเกษตรกรสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเกษตรของตนเอง เช่น การบริหารจัดการองค์กร/สหกรณ์ การวิจัย พัฒนาการเพาะพันธุ์พืชและสัตว์ การใช้เครื่องจักรกลทางเกษตร/เทคโนโลยีการผลิต การรวบรวมผลผลิต การตลาดการกระจายสินค้า การทำการเกษตรเชิงท่องเที่ยว

4.1.2 ผลได้ (Output)

1) จำนวนผู้ที่ผ่านการศึกษาดูงาน หน่วยงานมีการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 609 ราย ตามเป้าหมายโครงการ แต่มีผู้ผ่านการศึกษาดูงาน 604 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.18 จากผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด เนื่องจากมีเกษตรกรบางรายที่มีปัญหาเรื่องสุขภาพกะทันหันและมีธุระสำคัญในช่วงก่อนการเดินทาง ซึ่งทางหน่วยงานไม่สามารถหาเกษตรกรรายใหม่แทนได้เนื่องจากระยะเวลากระชั้นชิดและขั้นตอนการของอนุมัติ และการขอเอกสารการเดินทางมีหลายขั้นตอน

2) การสรุปผลการดูงาน ปัญหา และนำบทเรียนไปปรับปรุง ในการศึกษาดูงานมีการสรุปบทเรียนและปัญหาในแต่ละวันในช่วงระหว่างเดินทาง หรือก่อนเข้าที่พัก จากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการร้อยละ 61.36 มีความพึงพอใจต่อการสรุปบทเรียน และปัญหาในแต่ละวันระดับมาก เนื่องจากเป็นการทบทวนความรู้ในแต่ละวันเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับอาชีพของตนเอง ในส่วนของการสรุปบทเรียนหลังจากกลับจากการศึกษาดูงานทุกหน่วยงานมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ที่เดินทางไปศึกษาดูงานเป็นผู้สรุปผลการดูงาน ปัญหา และข้อเสนอแนะเสนอต่อหน่วยงานของตนเอง และมีบางหน่วยงานที่ให้เกษตรกรจัดทำแผนการนำความรู้มาประยุกต์ใช้กับตนเอง

3) การเรียนรู้ตรงความต้องการ/ตรงความคาดหวัง การจัดทำหลักสูตร และก่อนเดินทางไปศึกษาดูงานทุกหน่วยงานไม่ได้สำรวจความคิดเห็นของเกษตรก่อนไปเนื่องจากระยะเวลาการดำเนินโครงการกระชั้นชิด แต่ระหว่างศึกษาดูงานมีบางหน่วยงานที่สอบถามความต้องการ/การคาดหวังของผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อนำมาปรับให้ตรงตามความต้องการของผู้เข้าร่วมโครงการ เมื่อสัมภาษณ์เกษตรกร

หลังจากเดินทางกลับมาแล้วพบว่าเกษตรกรร้อยละ 84.34 คิดว่าการไปศึกษาดูงานตรงกับความต้องการ/ความคาดหวัง และร้อยละ 18.66 คิดว่าไม่ตรงกับความต้องการ/ความคาดหวัง เนื่องจากการศึกษาดูงานส่วนใหญ่เป็นการฟังบรรยาย และเป็นเนื้อหาของการบริหารจัดการของสถานที่ แต่เกษตรกรต้องการศึกษาถึงรายละเอียดเชิงลึก เช่น กระบวนการ/วิธีการทำการเกษตรแบบลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และต้องการแลกเปลี่ยนกับเกษตรกรรายย่อยของสถานที่นั้น ๆ

4) ความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เกษตรกรเข้าร่วมโครงการมีความรู้ หรือประกอบอาชีพในสาขาที่จะศึกษาดูงานตั้งแต่ก่อนเข้าร่วมโครงการ โดยก่อนการไปศึกษาดูงานเกษตรกรร้อยละ 73.77 มีความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ไปศึกษา เมื่อกลับมาจากศึกษาดูงาน เกษตรกรกลุ่มนี้ร้อยละ 98.91 ที่ความรู้เพิ่มขึ้น เกษตรกรร้อยละ 26.23 ที่ไม่เคยมีความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ไปศึกษาดูงานก่อนเดินทางไปศึกษาดูงาน เมื่อกลับจากศึกษาดูงานเกษตรกรร้อยละ 99.01 มีความรู้เพิ่มขึ้น ส่วนเกษตรกรที่คิดว่าไม่ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากไปศึกษาดูงาน เนื่องจากคิดว่าพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองแตกต่างกับพื้นที่ที่ไปศึกษาดูงานจึงไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ระยะเวลาในแต่ละสถานที่น้อยเกินไปทำให้ไม่สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจได้ ซึ่งเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถอธิบายความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานได้ทุกราย และเกษตรกรคิดว่าตนเองมีความพร้อม/ความสามารถที่จะนำความรู้มาไปปฏิบัติได้จริงระดับมาก

4.1.3 ผลลัพธ์ (Outcome)

1) การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เกษตรกรได้นำความรู้ เช่น แนวคิด การบริหารจัดการฟาร์ม การตลาด มาประยุกต์ใช้กับตนเองร้อยละ 72.74 และเกษตรกรร้อยละ 18.87 อยู่ระหว่างเตรียมไปประยุกต์ใช้ และร้อยละ 8.39 ไม่ได้นำมาประยุกต์ใช้เนื่องจากสภาพพื้นที่และบริบทการทำเกษตรของตนเองแตกต่างกับสถานที่ที่ไปศึกษาดูงาน และไม่มีอุปกรณ์เครื่องจักรที่ทันสมัย

2) การแลกเปลี่ยนความรู้และการสร้างเครือข่าย ก่อนไปศึกษาดูงานเกษตรกรไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันเนื่องจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมาจากหลายพื้นที่ ระหว่างไปศึกษาดูงานมีเกษตรกรร้อยละ 94.43 มีการแลกเปลี่ยนระหว่างกันเนื่องจากมีการจัดช่วงเวลาที่ให้เกษตรกรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน แต่เมื่อหลังจากกลับมาจากศึกษาดูงานเกษตรกรร้อยละ 85.39 ที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอยู่ ในเรื่องการสร้างเครือข่ายมีเกษตรกรร้อยละ 82.91 มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันผ่านทางโทรศัพท์ด้วย Application Line และในบางรายมีการไปเยี่ยมชมกิจกรรมการเกษตรระหว่างกัน โดยเกษตรกรที่ไม่ได้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันหลังจากที่กลับมาจากการศึกษาดูงานนั้น เนื่องจากมีพื้นที่ห่างไกลกัน และไม่มีเวลาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันด้วยภาระการทำเกษตรของตนเองค่อนข้างมาก

3) การขยายผล เกษตรกรร้อยละ 92.44 มีการขยายผลให้เกษตรกรรายอื่น โดยการเป็นวิทยากรบรรยายในเวทีต่าง ๆ เช่น การประชุมหมู่บ้าน/กลุ่มสมาชิก วิทยุในชุมชน และได้นำความรู้

ลงระบบ Social ส่วนเกษตรกรที่ยังไม่มีการขยายผลให้เกษตรกรรายอื่น เนื่องจากต้องการทดลองนำความรู้มาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมเกษตรของตนเองให้ได้ผลก่อน

4) เจตคติ

4.1) ความพึงพอใจและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการ ประกอบด้วย 3 เรื่อง พบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จะมีความพึงพอใจระดับมาก และมากที่สุด โดยความพึงพอใจที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความพึงพอใจที่มีต่อเกษตรกร ซึ่งเจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจระดับมากที่สุดทุกประเด็น โดยประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความตั้งใจของเกษตรกรในการสละเวลามาศึกษาดูงาน ด้วยค่าคะแนนเฉลี่ย 4.64 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีคะแนนเฉลี่ย รองลงมา คือ ความพึงพอใจของการศึกษาดูงาน มีความพึงพอใจระดับมากด้วยคะแนนเฉลี่ย 3.96 โดยประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานและเจ้าหน้าที่ของสถานที่ศึกษาดูงาน ในส่วนความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ เจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจระดับมากด้วยคะแนนเฉลี่ย 3.92 โดยประเด็นที่เจ้าหน้าที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลักเกณฑ์/กระบวนการคัดเลือกเกษตรกรที่ไปศึกษาดูงาน

4.2) ความพึงพอใจและความคิดเห็นของเกษตรกร ประกอบด้วย 6 เรื่อง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับมาก และมากที่สุด โดยเรื่องที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความพึงพอใจต่อการสละเวลามาใช้ในการศึกษาดูงาน มีความพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยคะแนนเฉลี่ย 4.72 รองลงมา คือ ความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ความพึงพอใจต่อหลักสูตรการดูงาน ความพึงพอใจต่อกระบวนการดูงาน ซึ่งมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ด้วยคะแนนเฉลี่ย 4.51 4.30 และ 4.26 ตามลำดับ ส่วนเรื่องความเหมาะสมต่อระยะเวลามีความพึงพอใจระดับมาก ด้วยคะแนนเฉลี่ย 4.17

จากผลได้ และผลลัพธ์ของผู้ที่เข้าร่วมโครงการ ในเบื้องต้นผู้ที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้กับการเกษตรของตนเองโดยผลสำเร็จทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของเกษตรกร ยังไม่สามารถวัดผลได้ เนื่องจากความรู้ที่ได้จากการศึกษา ดูงานยังไม่สามารถนำมาใช้ได้ทันทีต้องประยุกต์ใช้กับกิจกรรมเกษตรของตนเองเนื่องจากแต่ละสถานที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น พื้นที่การเกษตร สภาพภูมิอากาศ นโยบายด้านการเกษตรของรัฐบาล พฤติกรรมของผู้ผลิตและผู้บริโภค เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการสร้างเครือข่ายระหว่างกันซึ่งเป็นผลดีต่อการต่อยอดความรู้ และธุรกิจในอนาคตของเกษตรกร การขยายผลนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่จะเล่าประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน ในส่วนที่ประยุกต์ใช้เกษตรยังต้องเรียนรู้ปัญหาอุปสรรค ตลอดจนวิธีการแก้ไขในกิจกรรมของตนเองก่อนเพื่อเป็นต้นแบบให้เกษตรกรรายอื่นต่อไป

4.1.4 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการประเมินผล

จากผลการประเมินข้างต้น การดำเนินโครงการฯ สรุปได้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ในการเสริมสร้างประสบการณ์ พัฒนาต่อยอดศักยภาพของเกษตรกร มีการแลกเปลี่ยนและสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรด้วยกัน ตลอดจนนำความรู้และประสบการณ์ไปขยายผลให้เกษตรกรรายอื่น อย่างไรก็ตาม การดำเนินโครงการมีข้อค้นพบ ดังนี้

1) หน่วยงานส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินโครงการลักษณะพาเกษตรกรไปดูงานต่างประเทศ จึงต้องศึกษาระเบียบและวิธีการเอง การดำเนินโครงการของแต่ละหน่วยงานแตกต่างกัน เช่น บางหน่วยงานจัดจ้างให้หน่วยงานภายนอกดำเนินการแทน ขณะที่หน่วยงานอื่นดำเนินการด้วยตนเอง หน่วยงานไม่ได้มีการตั้งงบประมาณในเรื่องศึกษาดูงานต่างประเทศมาก่อน และช่วงการดำเนินโครงการอยู่ในช่วงปลายปีงบประมาณทำให้หน่วยงานจัดสรรเงินงบประมาณค่อนข้างจำกัด จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนงบประมาณจากโครงการอื่น ๆ ซึ่งการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณนั้นมีหลายขั้นตอนและยุ่งยาก จึงต้องใช้ระยะเวลาในการเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

2) การชี้แจงก่อนการเดินทางเป็นการชี้แจงกำหนดการศึกษาดูงานของแต่ละวัน เกษตรกรบางรายยังไม่เข้าใจลักษณะของการไปศึกษาดูงาน กล่าวคือ เกษตรกรบางรายศึกษาเฉพาะเนื้อหาความรู้ที่นำมาใช้ได้เลยหากไม่ตรงกับพื้นที่ของตนเองก็คิดว่าไม่ได้รับความรู้ แต่การศึกษาดูงานสามารถดูแนวคิดการทำการเกษตรหรือด้านบริหารจัดการได้ และความรู้ที่ได้ควรมีการประยุกต์ใช้ หากนำความรู้ที่ได้บางเรื่องมาใช้กับพื้นที่เกษตรของตนเองอาจจะไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากบริบทของแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน

3) เกษตรกรส่วนใหญ่สื่อสารด้วยตนเองได้น้อย จึงไม่สามารถตอบโต้กับผู้บรรยายได้ทันที หน่วยงานส่วนใหญ่จึงมีล่ามเพื่อช่วยในการสื่อสารของผู้เข้าร่วมโครงการ แต่ในบางครั้งสถานที่ดูงานต้องใช้ศัพท์เฉพาะทางในแต่ละด้านแต่ล่ามไม่สามารถแปลให้เกษตรกรเข้าใจได้ เนื่องจากล่ามไม่มีความรู้พื้นฐานด้านการเกษตร แต่หน่วยงานได้มีแก้ไขเฉพาะหน้าโดยมีเจ้าหน้าที่ที่เดินทางไปด้วยบางหน่วยงานสามารถช่วยแปลได้

4) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการในช่วงแรกของการศึกษาดูงานมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันน้อยมาก เนื่องจากเกษตรกรมาจากหลากหลายทำให้ในช่วงแรกยังไม่คุ้นเคยกัน แต่เมื่อมีเจ้าหน้าที่จัดเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกษตรกรมีความคุ้นเคยกันบ้างจึงมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันมากขึ้น ส่วนการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างศึกษาดูงาน พบว่าการศึกษาดูงานส่วนใหญ่มีกำหนดการที่ค่อนข้างแน่น ให้เวลาในการศึกษาดูงานแต่ละสถานที่น้อย เป็นลักษณะการฟังบรรยาย ผู้เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้บรรยายได้น้อย และไม่ทราบข้อมูลเชิงลึก

5) เกษตรกรที่ถูกคัดเลือกเข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะผู้นำเกษตรกร ซึ่งจะมีเครือข่ายเดิมอยู่แล้วทำให้มีช่องทางในการขยายผลโดยการเล่าประสบการณ์ความรู้ได้ง่ายขึ้น แต่มีเกษตรกรบางรายไม่ได้ขยายผล เพราะยังไม่มั่นใจในสิ่งที่นำมาประยุกต์ใช้ จึงต้องการทดลองกับตนเองให้ได้ผลก่อน

4.2 ข้อเสนอแนะ

ผลการประชุมพิจารณาผลกระทบการประเมินผลโครงการร่วมกับเจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการทุกหน่วยงานได้ข้อสรุปว่า โครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรมีผลให้เกษตรกรสามารถนำความรู้จากการศึกษาดูงานมาใช้พัฒนาต่อยอดกิจกรรมการเกษตรที่ทำอยู่ได้ รวมทั้งช่วยให้เกษตรกรมีความรู้สึกภาคภูมิใจ และเกิดทัศนคติที่ดีต่อภาครัฐ ที่เปิดโอกาสให้เกษตรกรได้เดินทางไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ ส่วนการสนับสนุนให้โครงการดำเนินการต่อไปควรพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงาน ดังนี้

4.2.1 ควรจัดทำคู่มือการดำเนินโครงการ เพื่อทุกหน่วยงานจะได้มีวิธีการดำเนินงานเหมือนกัน และควรมีการจัดทำโครงการ แผนการดำเนินโครงการ และเตรียมตั้งคำของบประมาณโครงการตั้งแต่เริ่มพิจารณางบประมาณเพื่อให้มีระยะเวลาในการดำเนินโครงการ ตลอดจนทุกหน่วยงานควรกำหนดกิจกรรมการติดตามโครงการหลังจากศึกษาดูงานเพื่อจะได้ขอจัดสรรงบประมาณในส่วนนี้ด้วย

4.2.2 ควรมีการชี้แจงก่อนการเดินทางนอกจากชี้แจงกำหนดการในแต่ละวัน การปฏิบัติตัวขณะศึกษาดูงานแล้ว ควรคำนึงถึงลักษณะการศึกษาดูงาน เช่น สิ่งที่สามารถได้รับจากการศึกษาดูงาน แนวคิดและความรู้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

4.2.3 การสื่อสารระหว่างดูงาน ควรมีล่ามที่มีความรู้พื้นฐานด้านการเกษตรในเรื่องที่ไปศึกษาดูงาน เพราะในการศึกษาดูงานต้องมีการใช้ศัพท์เฉพาะทางในแต่ละด้าน ล่ามจะได้สามารถแปล หรือสื่อสารให้เกษตรกรเข้าใจได้

4.2.4 ควรจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรที่ไปศึกษาดูงานร่วมกัน เพื่อให้เกษตรกรรู้จักและคุ้นเคยกันก่อนเดินทางไปศึกษาดูงาน ส่วนการจัดตารางศึกษาดูงานไม่ควรอัดแน่นจนเกินไป เพื่อให้เกษตรกรมีเวลาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากขึ้น และควรเลือกสถานที่ดูงานที่มีบริบทคล้ายคลึงกับลักษณะการทำเกษตรของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถสอบถามข้อมูลเชิงลึกมาใช้พัฒนาการทำการเกษตรของตนเองได้

4.2.5 หลังจากศึกษาดูงาน ทุกหน่วยงานควรให้เกษตรกรจัดทำแผนการนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการเกษตรของตนเอง พร้อมทั้งมีการติดตามผลความสำเร็จของการประยุกต์ใช้ความรู้ตามแผน เพื่อมีการขยายผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

บรรณานุกรม

กัลยา วานิชย์บัญชา. 2548. **สถิติสำหรับงานวิจัย.** กรุงเทพฯ.

จำนง จุลเอียด. 2551. **การฝึกอบรมเกษตรกรหลักสูตรวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นต่อสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติตามหลักเกษตรอินทรีย์.** วารสารมหาวิทยาบันราธิวาสราชนครินทร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2552.

บรรเทิง มาแสง. 2530. **การติดตามและประเมินผลโครงการ.** กรุงเทพฯ : กองประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2530.

บรรชร กล้าหาญ, ไกรสีห์ ชัยพรหม, รุ่งทิพย์ กล้าหาญ และพลฤทธิ์ จินดาหลวง. 2553. **กระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกรต่อการเกษตรระบบชีววิถี.** รายงานผลการวิจัยสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา.

ยุทธ ไกรวรรณ์. 2549. **สถิติเพื่อการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. 2553. **การวางแผนและการประเมินผลโครงการแบบมุ่งเน้นผลงานในภาครัฐ.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2553. **การประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ปี 2550.** กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2552. **รายงานผลการประเมินผลโครงการพัฒนาการเกษตรโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2551.** กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

Rensis Likert. 1932. **A Technique for the Measurement of Attitudes.** Archives of Psychology. Columbia University.

W.K. Kellogg Foundation. 2004. **Logic Model Development Guide.** W.K. Kellogg Foundation Micjigan.

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1
คำสั่งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปดูงานต่างประเทศ และรายงานการประชุมคณะทำงานเฉพาะกิจฯ

คำสั่งสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
ที่ ๔๕๐ / ๒๕๕๘
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทาง
ของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ

ตามที่นายกรัฐมนตรีได้มีดำริให้พิจารณานำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ โลกทัศน์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนนำตัวอย่างการทำการเกษตรมาปรับใช้กับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของตนเอง และขยายผลไปยังเครือข่ายเกษตรกรต่อไป ซึ่งต่อมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ยกร่างข้อเสนอโครงการของตนเองให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วนั้น เพื่อให้ข้อเสนอโครงการมีการประสานแผนงานในภาพรวม มีการใช้งบประมาณแผ่นดินอย่างประหยัดคุ้มค่า และเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงเห็นควรแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ ประกอบด้วย

๑.	เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	ประธานคณะทำงาน
๒.	รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร (นายไพรัช หวังดี)	รองประธานคณะทำงาน
๓.	รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (นายคนิต ลิขิตวิทยาวุฒิ)	รองประธานคณะทำงาน
๔.	รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (นางสาวจริยา สุทธิไชยา)	รองประธานคณะทำงาน
๕.	ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร	คณะทำงาน
๖.	ผู้แทนกรมส่งเสริมสหกรณ์	คณะทำงาน
๗.	ผู้แทนกรมประมง	คณะทำงาน
๘.	ผู้แทนกรมปศุสัตว์	คณะทำงาน
๙.	ผู้แทนสำนักการเกษตรต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	คณะทำงาน
๑๐.	ผู้แทนสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	คณะทำงาน
๑๑.	ผู้แทนสถาบันเกษตราธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	คณะทำงาน

๑๒. ผู้แทนกองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร — คณะทำงาน

๑๓. ผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร — คณะทำงานและเลขานุการ

ให้คณะทำงานเฉพาะกิจฯ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. พิจารณาและให้ความเห็นในการประสานและปรับปรุงข้อเสนอโครงการของหน่วยงานต่างๆ ในการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ ให้มีความประหยัด คุ้มค่า และเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

๒. ประมวลความเห็นและข้อสังเกตุของคณะทำงานเฉพาะกิจฯ เสนอปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาข้อเสนอโครงการการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศของหน่วยงานต่างๆ ต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘

(นายเลอศักดิ์ ริ้วตระกูลไพบูลย์)
เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

คำสั่งสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ที่ ๔๕๑/๒๕๕๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทาง

ของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ (เพิ่มเติม)

ตามคำสั่งสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ ๔๕๐/๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ นั้น

เนื่องจากคณะทำงานเฉพาะกิจฯ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๘ ได้พิจารณาเห็นว่ายังมีหลายหน่วยงานซึ่งได้จัดทำข้อเสนอโครงการฯ แต่ยังไม่มีผู้แทนอยู่ในคณะทำงานเฉพาะกิจฯ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของของคณะทำงานเฉพาะกิจฯ มีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงเห็นควรแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ (เพิ่มเติม) ดังนี้

๑.	ผู้แทนกรมการข้าว	คณะทำงาน
๒.	ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร	คณะทำงาน
๓.	ผู้แทนกรมหม่อนไหม	คณะทำงาน
๔.	ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน	คณะทำงาน
๕.	ผู้แทนสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	คณะทำงาน
๖.	ผู้แทนกรมฝนหลวงและการบินเกษตร	คณะทำงาน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘

(นายเลอศักดิ์ ริ้วตระกูลไพบูลย์)

เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

รายงานการประชุม
คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกร
ไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘
วันศุกร์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๘ เวลา ๙.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.
ณ ห้องประชุมอาคารศูนย์ปฏิบัติการเศรษฐกิจการเกษตร ชั้น ๓ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

คณะทำงานผู้มาประชุม

๑.	เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (นายเลอศักดิ์ ริ้วตระกูลไพบูลย์)	ประธานคณะทำงาน
๒.	รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (นางสาวจริยา สุทธิไชยา)	รองประธานคณะทำงาน
๓.	ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร ๓.๑ นายสำราญ สาราบรรณ์ (ผอ.กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร) ๓.๒ นางสุวิสาข์ คนเจน (นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ)	คณะทำงาน
๔.	ผู้แทนกรมส่งเสริมสหกรณ์ ๔.๑ นายภานุวัฒน์ ณ นครพนม (ผอ.กองแผนงาน) ๔.๒ นางสาวปณมาภรณ์ ณ เชียงใหม่ (นักวิเทศน์สัมพันธ์ชำนาญการ)	คณะทำงาน
๕.	ผู้แทนกรมประมง ๕.๑ นางอารีย์ อินทรสมบัติ (ผู้ตรวจราชการกรม) ๕.๒ นางสาวรัตนวดี อินทรสกุล (นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ)	คณะทำงาน
๖.	ผู้แทนกรมปศุสัตว์ ๖.๑ นายเธียรชัย อนงค์รักษ์ (นายสัตวแพทย์ชำนาญการพิเศษ) ๖.๒ นายไพโรจน์ จิ้วบุญสร้าง (นายสัตวแพทย์ชำนาญการพิเศษ) ๖.๓ นางสาวอังคนา บรูมินเหนทร์ (นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ)	คณะทำงาน
๗.	ผู้แทนสำนักการเกษตรต่างประเทศ สป.กษ. (นายสุขเกษม สารสุวรรณ นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ)	คณะทำงาน
๘.	ผู้แทนสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สป.กษ. (นางสาวสุชาดา โฉมเชิด นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ)	คณะทำงาน
๙.	ผู้แทนสถาบันเกษตราธิการ สป.กษ. (นายยุทธภูมิ ประสมทรัพย์ นักทรัพยากรบุคคลชำนาญ)	คณะทำงาน
๑๐.	ผู้แทนกองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สศก. (นายพีรพงษ์ สายพัฒน์ ผอ.ส่วนวิเคราะห์ประมาณการเศรษฐกิจการเกษตร)	คณะทำงาน
๑๑.	ผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ (นายวินิต อธิสช)	คณะทำงาน และเลขานุการ

<u>คณะทำงานผู้ไม่มาประชุม</u>

๑.	รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร (นายไพรัช หวังดี)	ลาป่วย
๒.	รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (นายคนิต ลิขิตวิทยาวุฒิ)	ติดราชการอื่น

เริ่มประชุมเวลา ๙.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องประธานแจ้งที่ประชุมทราบ

ประธานได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงความเป็นมาของโครงการ ตามที่นายกรัฐมนตรีได้มีคำริตั้งแต่เดือนมิถุนายน ๒๕๕๘ ให้พิจารณาการนำเกษตรกรไปดูงานในต่างประเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้ โลกทัศน์และเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ ตลอดจนการนำตัวอย่างการทำการเกษตรมาปรับใช้กับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของตนเอง และการขยายผลไปยังเครือข่ายเกษตรกรต่อไป โดยได้มีการเร่งรัดการดำเนินงานมาเป็นระยะๆ และต่อมาเมื่อแต่ละหน่วยงานได้จัดทำข้อเสนอโครงการเพื่อขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณไปแล้ว ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายด้วยวาจาให้ สศก. พิจารณาประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศมิให้เกิดความลักลั่นต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องเพื่อทราบ
คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ

ฝ่ายเลขานุการได้แจ้งที่ประชุมว่า สืบเนื่องมาจากข้อสั่งการตามที่ประธานได้แจ้งที่ประชุมไปแล้ว สศก. จึงได้คำสั่งสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๔๕๐/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ โดยมีเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นประธาน รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร (นายไพรัช หวังดี) รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (นายคนิต ลิขิตวิทยาวุฒิ) และรองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (นางสาวจริยา สุทธิไชยา) ร่วงเป็นรองประธาน โดยมีผู้แทนในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมเป็นคณะทำงาน และผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศเป็นคณะทำงานและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ในการประสานและปรับปรุงข้อเสนอโครงการของหน่วยงานต่างๆ ในการนำเกษตรกรไปดูงานต่างประเทศ ให้มีความประหยัด คุ้มค่าและเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน รวมทั้งประมวลความเห็นและข้อสังเกตของคณะทำงานเฉพาะกิจฯ เพื่อเสนอปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาข้อเสนอโครงการการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศของหน่วยงานต่างๆต่อไป

มติที่ประชุม

รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อพิจารณา

การประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ

๑. ฝ่ายเลขานุการได้แจ้งที่ประชุมว่า จากเอกสารสรุปข้อเสนอโครงการ (ณ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘) ในภาพรวมแล้วมีโครงการทั้ง ๑๐ โครงการ งบประมาณรวมประมาณ ๓๘ ล้านบาท (ไม่รวมโครงการของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งอยู่ระหว่างปรับปรุงข้อเสนอโครงการมาใหม่) โดยมีประเทศเป้าหมาย คือ ไต้หวัน อิสราเอล ญี่ปุ่น มาเลเซีย อินเดีย ผู้ร่วมเดินทางจำนวน ๖๑๓ ราย (แบ่งเป็นเกษตรกร ๕๔๘ ราย เจ้าหน้าที่ ๖๕ ราย) ซึ่งหากพิจารณาสัดส่วนของจำนวนเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ ยังมีความลักลั่นกันอยู่ในแต่ละโครงการ ตลอดจนเป็นการจัดทำข้อเสนอโครงการแบบเอาวงเงินที่มีเป็นตัวตั้ง จึงเห็นควรปรับปรุงข้อเสนอโครงการโดยยึดตามประโยชน์และเป้าหมายการดูงานอย่างแท้จริง มีเกณฑ์การคัดเลือกคนและจุดมุ่งหมายในแต่ละประเทศที่จะไปดูงานตามจุดเด่นของประเทศนั้นๆ โดยไม่มีความจำเป็นจะต้องใช้งบประมาณสูงมาก และควรจะทำเป็นโครงการนำร่องในปีแรกก่อน เพื่อประเมินผลแล้วนำไปขยายผลในการดำเนินงานในอนาคต ซึ่งควรจะเริ่มต้นจากกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับรางวัลในพิธีพืชมงคลฯ จำนวน ๓๐-๓๕ ราย ก่อน

๒. รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (นางสาวจริยา สุทธิไชยา) ได้แจ้งที่ประชุมว่า หากพิจารณาคำกล่าวของนายกรัฐมนตรีในรายการคืนความสุขให้คนในชาติ เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๘ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการดูงานต่างประเทศของเกษตรกร ได้ระบุไว้ เช่น จะคัดเลือกผู้แทนกลุ่มองค์กรเกษตรกร จำนวน ๔๕ รุ่นๆ ละ ๒๐ คน รวม ๙๐๐ คน โดยกระบวนการคัดเลือกเพื่อเข้าร่วมโครงการต้องยุติธรรม โปร่งใส ให้สมาชิกของเกษตรกรคัดเลือกมาก่อนในขั้นต้น ฯลฯ

๓. ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตรได้แจ้งว่า ในปัจจุบันเริ่มมีการสอบถามถึงกระบวนการคัดเลือกเกษตรกรเข้ามาแล้ว หน่วยงานต่างๆ จึงควรมีเกณฑ์ในการคัดเลือกให้เหมาะสมด้วย

๔. ประธานได้แจ้งว่า คณะทำงานควรกำหนดเกณฑ์กลาง เพื่อให้แต่ละหน่วยงานที่มีจะดำเนินโครงการพิจารณาใช้เป็นแนวทาง (Guideline) ตามคำกล่าวให้แนวทางของนายกรัฐมนตรี ตลอดจน ควรพิจารณาเสนอแนวทางกลางของการดำเนินโครงการในประเด็นอื่นๆ ที่เห็นว่าอาจจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานในการนำไปดำเนินการแบบแยกส่วนต่อไปในอนาคต

<u>ที่ประชุม</u>

คณะทำงานฯ ได้ร่วมกันเสนอ **"แนวทางภาพรวมประกอบการดำเนินโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศของหน่วยงาน"** เพื่อเสนอให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณามอบให้แต่ละหน่วยงานที่จะดำเนินโครงการฯ พิจารณาใช้เป็นแนวทาง (Guideline) ต่อไป ดังนี้

๑. <u>เกณฑ์การคัดเลือกผู้ที่จะเข้าร่วมโครงการ</u> โดยหน่วยงานที่จะดำเนินโครงการควรมีแนวทางคัดกรองเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

๑.๑ เกษตรกรที่ได้รับรางวัลระดับชาติในพิธีพืชมงคลฯ (ปราชญ์เกษตร/ปราชญ์สหกรณ์) ควรได้รับการพิจารณาเป็นลำดับต้น

๑.๒ ผู้นำเครือข่ายเกษตรกร

๑.๓ ผู้นำเกษตรกรดีเด่นระดับชาติ/ระดับภาค

๔

๑.๔ สหกรณ์ที่ดำเนินการสนองนโยบายรัฐบาล/นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๑.๕ เกษตรกรที่เข้าร่วมการดำเนินโครงการตามนโยบายของรัฐ (เช่น โครงการเกษตรแปลงใหญ่ โครงการแผนบริหารจัดการน้ำ ฯลฯ)

๑.๖ อาสาระดับจังหวัด/ระดับเขต/อาสาต่างๆ (อกษ. ๑๓ สาขา)

ทั้งนี้ เพื่อให้มีการกระจายตัวของเกษตรกรที่จะไปดูงานผู้ที่จะเข้าโครงการจะต้องไม่เคยได้รับทุนจากหน่วยราชการในการเดินทางไปศึกษาดูงานมาก่อนในช่วง ๓ ปี ก่อนหน้า (สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ จะใช้ระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕-ปัจจุบัน)

๒. <u>การเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางให้แก่เกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ</u> ได้เสนอการให้มีการดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ ให้สำนักการเกษตรต่างประเทศ สป.กษ. ศึกษาประเด็นที่น่าสนใจไปดูงานในแต่ละประเทศ (ทั้งในประเด็นและประเทศที่จะเดินทางไปดูงาน) โดยให้ประสานทูตเกษตร และนำเสนอคณะทำงานฯ ในการประชุมครั้งต่อไป เพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานในการจัดองค์ประกอบของเกษตรกรแต่ละรุ่นว่าจะเป็น (๑) แบบบูรณาการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ข้ามสาขา หรือ (๒) เป็นแบบเฉพาะเจาะจงรายสาขา/สินค้า

๒.๒ ให้สถาบันเกษตราธิการ สป.กษ. ประสานกับหน่วยงานเจ้าของโครงการ เพื่อสนับสนุนการเตรียมการฝึกอบรมของการศึกษาดูงานในแต่ละรุ่น เพื่อให้มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเด็นและสถานที่ซึ่งจะไปศึกษาดูงาน ตลอดจนจัดทำคู่มือการเดินทางให้เกษตรกรล่วงหน้าก่อนการเดินทาง

๓. <u>สาขาที่จะไปดูงาน</u> ในเบื้องต้นได้กำหนดไว้ ๑๑ สาขา ได้แก่ (๑) ทำนา (๒) ทำไร่ (๓) ไม้ผล (พืชสวน) (๔) ไม้ดอกไม้ประดับ/ผัก (๕) ยางพารา/ปาล์ม (๖) เกษตรกรรุ่นใหม่ (๗) แม่บ้านเกษตรกร (๘) วิสาหกิจชุมชน (๙) สหกรณ์การเกษตร/สถาบันเกษตรกร (๑๐) ประมง และ (๑๑) ปศุสัตว์

๔. <u>การคัดเลือกประเทศที่จะไปดูงาน</u> ให้พิจารณาจากประเทศที่มีทูตเกษตรอยู่หรืออยู่ในเขตอาณัติ / ประเทศที่อยู่ในคำกล่าวของนายกรัฐมนตรีในรายการคืนความสุขให้คนในชาติ โดยขอให้พิจารณาเหตุสุดวิสัยในปัจจุบันหรือแต่ละช่วงเวลา (เช่น ข้อจำกัดด้านโรคระบาด ฯลฯ) ประกอบด้วย

ทั้งนี้ สำหรับประเทศอื่นๆ (เช่น อินเดีย อิสราเอล) ขอให้หน่วยงานส่งข้อมูลให้สำนักการเกษตรต่างประเทศ สป.กษ. พิจารณาความเหมาะสมก่อน

๕. <u>การจัดการเดินทาง</u> ควรกำหนดแนวทาง ดังนี้

๕.๑ สัดส่วนจำนวนเกษตรกรต่อจำนวนเจ้าหน้าที่ร่วมเดินทางเพื่อให้การดูแล คือ เกษตรกรอย่างน้อย ๑๐ คน ต่อ เจ้าหน้าที่ ๑ คน โดยเจ้าหน้าที่ร่วมเดินทางเพื่อให้การดูแล ไม่ควรมีอายุเกิน ๔๕ ปี และมีความเหมาะสมในการปฏิบัติงานดูแลเกษตรกรที่ร่วมเดินทาง

๕.๒ องค์ประกอบของเกษตรกรที่จะเดินทางในแต่ละรุ่น อาจจะกำหนดได้ทั้ง (๑) แบบบูรณาการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ข้ามสาขา/สินค้า หรือ (๒) เป็นแบบเฉพาะเจาะจงรายสาขา/สินค้า โดยขอให้หน่วยงานพิจารณาโดยใช้ข้อมูลซึ่งได้มอบหมายให้สำนักการเกษตรต่างประเทศ สป.กษ. ดำเนินการ (ตามข้อ ๒.๑ ข้างต้น)

๕.๓ หน่วยงานเจ้าของโครงการจะต้องวางระบบการติดตามผลเพื่อตกลงกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการว่าหลังจากไปศึกษาดูงานมาแล้วจะมีการดำเนินการ/การขยายผลต่อไปอย่างไร และต้องมีการประเมินผลเพื่อนำมาพิจารณาความคุ้มค่า และความเหมาะสมในการดำเนินการในอนาคต

๕

๕.๔ ควรมีการนำเกษตรกรที่จะเดินทางไปดูงานเข้าพบนายกรัฐมนตรี เพื่อรับฟังโอวาทและเกิดความภาคภูมิใจที่ได้รับการคัดเลือกตามนโยบายของนายกรัฐมนตรี โดยให้กรมส่งเสริมการเกษตรประสานการดำเนินงานกับทำเนียบรัฐบาลต่อไป

มติที่ประชุม

๑. คณะทำงานฯ เห็นชอบหลักเกณฑ์ภาพรวมและแนวทางกลางของการดำเนินโครงการตามข้อ ๑-๕ โดยให้ฝ่ายเลขาฯ นำเสนอปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้ความเห็นชอบให้แต่ละหน่วยงานพิจารณาใช้เป็นกรอบแนวทางประกอบการดำเนินโครงการของตนเองต่อไป

๒. เนื่องจากในการประชุมครั้งนี้ ยังขาดหน่วยงานที่มีข้อเสนอโครงการ แต่มิได้อยู่ในคณะทำงาน อีก ๖ หน่วยงาน คือ กรมการข้าว กรมวิชาการเกษตร กรมหม่อนไหม กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร และกรมฝนหลวงและการบินเกษตร จึงขอให้ฝ่ายเลขาฯ แจ้งหน่วยงานดังกล่าว และพิจารณาปรับปรุงองค์ประกอบคณะทำงานฯ ต่อไป ตามความเหมาะสม

เลิกประชุมเวลา ๑๒.๐๐ น.

รายงานการประชุม
คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกร
ไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๘
วันพฤหัสบดีที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เวลา ๙.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.
ณ ห้องประชุมจีระพันธุ์ ชั้น ๖ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

<u>คณะทำงานผู้มาประชุม</u>

๑.	เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (นายเลอศักดิ์ ริ้วตระกูลไพบูลย์)	ประธานคณะทำงาน
๒.	ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร (นายสำราญ สาราบรรณ์ ผอ.กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร)	คณะทำงาน
๓.	ผู้แทนกรมส่งเสริมสหกรณ์ (นางสาวปถมาภรณ์ ณ เชียงใหม่ นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการ)	คณะทำงาน
๔.	ผู้แทนกรมประมง (นางสาวเสาวณีย์ ทัพเลี้ยง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ)	คณะทำงาน
๕.	ผู้แทนกรมปศุสัตว์ ๕.๑ นายเธียรชัย อนงค์รักษ์ (นายสัตวแพทย์ชำนาญการพิเศษ) ๕.๒ นางสาวอังคนา บรูมินเหนทร์ (นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ) ๕.๓ นายไพโรจน์ จิ้วบุญสร้าง (นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ)	คณะทำงาน
๖.	ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร ๖.๑ นายอนันต์ อักษรศรี (ผอ.กองแผนงานและวิชาการ) ๖.๒ นายอภิรักษ์ รุจิระภูมิ (นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ)	คณะทำงาน
๗.	ผู้แทนกรมการข้าว (นางสาวรสคนธ์ แก้วสะอาด นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการ)	คณะทำงาน
๘.	ผู้แทนสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (นางสาวอาภาพรรณ พัฒนพันธุ์ นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการพิเศษ)	คณะทำงาน
๙.	ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน (นางสาวอภิสิรี มีกลาง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ)	คณะทำงาน
๑๐.	ผู้แทนกรมหม่อนไหม (นางสาวจุฬนี คีรีรัตน์ นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการ)	คณะทำงาน
๑๑.	ผู้แทนกรมฝนหลวงและการบินเกษตร ๑๑.๑ นายภักดี จันทร์เกษ (นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ) ๑๑.๒ นายปริญญา อินทรเจริญ (นักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ)	คณะทำงาน

๑๒. ผู้แทนสำนักการเกษตรต่างประเทศ สป.กษ. คณะทำงาน
(นายสุขเกษม สารสุวรรณ นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ)
๑๓. ผู้แทนสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สป.กษ. คณะทำงาน
๑๓.๑ นายธิติ โลหะปิยะพรรณ (นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ)
๑๓.๒ นางสาวสุชาดา โฉมเชิด (นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ)
๑๔. ผู้แทนสถาบันเกษตราธิการ สป.กษ. คณะทำงาน
(นายยุทธภูมิ ประสมทรัพย์ นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ)
๑๕. ผู้แทนกองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สศก. คณะทำงาน
(นายพีรพงษ์ ลายพัฒน์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ)
๑๖. ผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ คณะทำงาน
(นายวินิต อธิสุข) และเลขานุการ

<u>คณะทำงานผู้ไม่มาประชุม</u>

๑. รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ติดราชการอื่น
(นายไพรัช หวังดี)
๒. รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ติดราชการอื่น
(นายคนิต ลิขิตวิทยาวุฒิ)
๓. รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ติดราชการอื่น
(นางสาวจริยา สุทธิไชยา)

<u>ผู้เข้าร่วมประชุม</u>

๑. นางเสาวณีย์ นทีทวีวัฒน์ (นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ)
๒. นางจารุวรรณ สุขรมย์ (เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ)

เริ่มประชุมเวลา ๙.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องประธานแจ้งที่ประชุมทราบ

- ไม่มี -

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุมฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘

ฝ่ายเลขานุการแจ้งที่ประชุมว่า ได้แจ้งเวียนรายงานการประชุมฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๘ ให้คณะทำงานฯ พิจารณาในเบื้องต้นแล้ว จึงเรียนเสนอที่ประชุมมาเพื่อโปรดพิจารณารับรองรายงานการประชุมฯ ดังกล่าว

ที่ประชุม

คณะทำงานฯ เสนอขอแก้ไขในรายละเอียดของรายงานการประชุมฯ ดังนี้

๑. ผู้แทนกรมปศุสัตว์ ขอแก้ไขในหน้าที่ ๑ คณะทำงานผู้มาประชุม ข้อ ๖.๒ โดยแก้ไขตำแหน่งของนายไพโรจน์ จิ้วบุญสร้าง (นายสัตวแพทย์ชำนาญการพิเศษ) เป็น นายไพโรจน์ จิ้วบุญสร้าง (นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ)

๒. คณะทำงานฯ ได้ขอให้เพิ่มเติมชื่อประเทศเป้าหมาย ในหน้าที่ ๓ ข้อ ๑ บรรทัดที่ ๔ โดยขอให้เพิ่มเติมประเทศจีน และออสเตรเลีย เข้าไปด้วย

๓. ฝ่ายเลขาฯ ได้แจ้งว่าได้รับการประสานล่วงหน้าจากสถาบันเกษตราธิการว่า ขอแก้ไขในหน้าที่ ๔ ข้อ ๔ บรรทัดที่ ๒ จาก "....ทูตเกษตรอยู่หรืออยู่ในเขตอาณัติ...." เป็น "....ทูตเกษตรอยู่หรืออยู่ในเขตความรับผิดชอบ...."

มติที่ประชุม

รับรองรายงานการประชุมคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ โดยให้ฝ่ายเลขาฯ แก้ไขตามที่มีผู้เสนอขอแก้ไข

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ
คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ (เพิ่มเติม)

ฝ่ายเลขานุการแจ้งที่ประชุมว่า สืบเนื่องจากการประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๘ ที่ประชุมได้มีข้อสังเกตว่ายังขาดหน่วยงานที่มีข้อเสนอโครงการฯ แต่ยังไม่มีผู้แทนอยู่ในคณะทำงานฯ จึงขอให้ฝ่ายเลขาฯ พิจารณาตามความเหมาะสม ดังนั้น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรจึงได้มีคำสั่งสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๔๖๑/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ (เพิ่มเติม) โดยแต่งตั้งผู้แทนจาก ๖ หน่วยงาน คือ กรมการข้าว กรมวิชาการเกษตร กรมหม่อนไหม กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกรมฝนหลวงและการบินเกษตร เข้าร่วมเป็นคณะทำงานด้วย

มติที่ประชุม

รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

ฝ่ายเลขานุการแจ้งที่ประชุมว่า สืบเนื่องจากการประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๘ คณะทำงานฯ ได้มอบหมายให้สำนักการเกษตรต่างประเทศ ศึกษาประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาดูงานในแต่ละประเทศ (ทั้งในประเด็นและประเทศที่จะเดินทางไปดูงาน) โดยให้ประสานทูตเกษตรและนำเสนอคณะทำงานฯ เพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานในการจัดองค์ประกอบของเกษตรกรในแต่ละรุ่นว่าเป็น (๑) แบบบูรณาการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ข้ามสาขา หรือ (๒) เป็นแบบเฉพาะเจาะจงรายสาขา/สินค้า ซึ่งสำนักการเกษตรต่างประเทศ ได้ส่งเอกสารสรุปมาให้เป็นรายประเทศทั้งหมด ๗ ประเทศ ดังนี้

๔

๑. ญี่ปุ่น มีโครงการ ๓ หน่วยงาน คือ

กรมประมง	- ศึกษาการบริหารจัดการสหกรณ์ประมง การพัฒนาต่อยอดการผลิตภัณฑ์และอุตสาหกรรมประมงอย่างครบวงจร - สถานที่ยังไม่ได้กำหนด - แบ่งเป็น ๓ รุ่น รุ่นละ ๒๓-๒๔ คน รวม ๗๐ คน
สปก.	- ศึกษาด้านเกษตรอินทรีย์ การจัดการและการตลาดของกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์ - สถานที่ยังไม่ได้กำหนด - แบ่งเป็น ๒ รุ่น รุ่นละ ๓๕ คน รวม ๗๐ คน
กรมส่งเสริมสหกรณ์	- ศึกษาด้านการพัฒนาสหกรณ์การเกษตร ด้านการตลาดและการบริหารจัดการสหกรณ์ - สถานที่ สหกรณ์การเกษตรในโตเกียว หรือปริมณฑลของโตเกียว ๑ วัน และฟูโกโอกะ ๑ วัน (รอบ ๆ เมืองฟูกุโอกะ) แบ่งเป็น ๓ รุ่น รุ่นละ ๒๕ คน รวม ๗๕ คน

๒. จีน มีโครงการ ๒ หน่วยงาน คือ

กรมฝนหลวงและการบินเกษตร	- ศึกษาการบริหารจัดการน้ำ การทำฝนและดัดแปรสภาพอากาศ - สถานที่ยังไม่ได้กำหนด - ๑ รุ่น รุ่นละ ๓๐ คน
กรมพัฒนาที่ดิน	- ศึกษาการเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ การบริหารจัดการทรัพยากร - สถานที่ยังไม่ได้กำหนด - แบ่งเป็น ๓ รุ่น รุ่นละ ๓๓-๓๔ คน รวม ๑๐๐ คน

๓. ไต้หวัน มีโครงการ ๓ หน่วยงาน คือ

กรมพัฒนาที่ดิน	- ศึกษาการเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ การบริหารจัดการทรัพยากร - สถานที่ยังไม่ได้กำหนด - รุ่นละ ๓๓-๓๔ คน ยังไม่ชัดเจนว่าทั้งหมดกี่คนและกี่รุ่น
กรมปศุสัตว์	- ศึกษาการบริหารจัดการด้านปศุสัตว์ เช่น ฟาร์มโคเนื้อ ฟาร์มโคนม ฟาร์มแพะ ฟาร์มสัตว์ปีก ด้านการตลาดและการเพิ่มคุณค่าผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ โดยเฉพาะการใช้น้ำอย่างประหยัดในการเลี้ยงปศุสัตว์ - สถานที่ยังไม่ได้กำหนด - แบ่งเป็น ๒ รุ่น รุ่นละ ๒๕ คน รวม ๕๐ คน

กรมการข้าว
- ศึกษาการพัฒนาด้านระบบการผลิตข้าว เครื่องจักรกลทางการเกษตร การตลาด
- สถานที่เมืองไถจง
- ๑ รุ่น รุ่นละ ๒๑ คน รวม ๒๑ คน

๔. มาเลเซีย มีโครงการ ๒ หน่วยงาน คือ

กรมส่งเสริมสหกรณ์
- ศึกษาเรื่องปาล์มน้ำมัน การพัฒนาสหกรณ์การเกษตรด้านการตลาด และการบริหารจัดการสหกรณ์
- สถานที่ สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน มาเลเซีย
- ๑ รุ่น รุ่นละ ๒๕ คน รวม ๒๕ คน

กรมวิชาการเกษตร
- ศึกษาการพัฒนาผลิตปาล์มน้ำมัน งานวิจัยเทคโนโลยีระบบการจัดการสวนระบบการผลิต เทคโนโลยีการผลิตปาล์มน้ำมันและพัฒนาต่อยอด
- สถานที่ Ministry of Plantation industries and commodities สถาบันน้ำมันองค์การ FELDA
- แบ่งเป็น ๓ รุ่น รุ่นละ ๓๓-๓๔ คน รวม ๑๐๐ คน

๕. อิสราเอล มีโครงการ ๑ หน่วยงาน คือ

กรมปศุสัตว์
- ศึกษาการบริหารจัดการฟาร์มโคนม การบริหารจัดการน้ำนมโคและผลิตภัณฑ์น้ำนมโค การบริหารจัดการฟาร์มโคเนื้อ
- สถานที่ยังไม่ได้กำหนด
- ๑ รุ่น รุ่นละ ๒๐ คน

๖. อินเดีย มีโครงการ ๑ หน่วยงาน คือ

กรมหม่อนไหม
- ศึกษากระบวนการผลิตสินค้าหม่อนไหม การบริหารจัดการตลาดสินค้ารังไหมและเส้นไหม
- สถานที่ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนไหมเลี้ยง กลุ่มเกษตรกรผู้สาวไหม เมืองมายซอร์ และเมืองบังกาลอร์ ตลาดกลางรังไหมและเส้นไหม ศูนย์วิจัยและปฏิบัติการด้านหม่อนไหม และ International Sericultural Commission (ISC)
- ๑ รุ่น รุ่นละ ๑๒ คน

๗. ออสเตรเลีย มีโครงการ ๑ หน่วยงาน คือ

กรมส่งเสริมการเกษตร
- ไม้ผล การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ระบบควบคุมคุณภาพสินค้าเกษตร การตลาดของสินค้า พืชสวนแบบครบวงจร การบริหารจัดการองค์กรเกษตรกร และการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่
- สถานที่ เมืองแคนส์ รัฐควีนส์แลนด์
- ๑ รุ่น รุ่นละ ๓๖ คน

ทั้งนี้ ขอให้ผู้แทนสำนักการเกษตรต่างประเทศเพิ่มเติมรายละเอียดที่ได้จากการประสานทูตเกษตรให้คณะทำงานฯ ทราบเป็นข้อมูล และขอให้ผู้แทนหน่วยงานแจ้งยืนยันในรายละเอียดต่อไป

ที่ประชุม

๑. ผู้แทนสำนักการเกษตรต่างประเทศแจ้งว่า ได้ประสานเบื้องต้นกับสำนักงานที่ปรึกษาฯ โตเกียว ทราบว่าในช่วงนี้มีหน่วยงานราชการและเอกชนติดต่อขอไปดูงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งหน่วยงานบางแห่งของญี่ปุ่นไม่สะดวกที่จะให้เข้าไปดูงาน ทางสำนักงานฯ จึงให้คำแนะนำว่า ควรจะให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทำหนังสือถึงกระทรวงเกษตรของญี่ปุ่น โดยทำเป็นภาพรวมเพื่อจะได้ติดต่อประสานงานได้ดีขึ้น นอกจากนั้น สำนักงานที่ปรึกษาฯ แคนเบอร์รา แจ้งว่าช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน เป็นช่วงฤดูหนาว ผลผลิตทางการเกษตรจะมีน้อย จึงขอให้หน่วยงานที่มีแผนจะเดินทางไปประเทศออสเตรเลียในช่วงดังกล่าว ตรวจสอบแผนการดูงานให้แน่ชัดว่าสามารถติดต่อสถานที่ดูงานได้

๒. ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตรแจ้งว่า ในเบื้องต้นวางแผนว่าจะไปดูงานหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งเป็นองค์ความรู้ในขั้นต่อจากการผลิต โดยได้มีการประสานการดำเนินงานไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม ประธานคณะทำงานได้ขอให้นำข้อสังเกตของสำนักงานที่ปรึกษาฯ แคนเบอร์รา ไปพิจารณาประกอบการดำเนินการต่อไปด้วย

๓. ผู้แทนกรมการข้าวแจ้งว่า ในส่วนของกรมฯ ได้ดำเนินการประสานทางไต้หวันไว้เรียบร้อยแล้ว

๔. ผู้แทนกรมหม่อนไหมแจ้งว่า จะเดินทางไปดูงานที่เมืองมายซอร์ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการผลิตไหมของอินเดีย และเมืองบังกาลอร์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของหน่วยงาน คือ International Sericultural Commission

๕. ประธานคณะทำงานได้แจ้งที่ประชุม ดังนี้

๕.๑ สอบถามกรมวิชาการเกษตรว่า มีแผนที่จะไปดูงานในด้านนาโนเทคโนโลยีหรือไม่ เนื่องจากจะได้เป็นการพิจารณาแนวทางของเทคโนโลยีในอนาคต ซึ่งผู้แทนกรมวิชาการเกษตรได้แจ้งว่า เทคโนโลยีดังกล่าวยังเป็นเรื่องไกลตัวเกษตรกร ตลอดจนความพร้อมในการประสานดำเนินการในเรื่องนาโนเทคโนโลยียังมีข้อจำกัดอยู่ในปัจจุบัน

๕.๒ การดำเนินการอบรมเกษตรกรก่อนเดินทางในเรื่องประเด็นสารัตถะทางวิชาการ และการดำรงตนระหว่างเดินทางดูงาน ขอให้แต่ละหน่วยงานดำเนินการ โดยอาจจะประสานขอความร่วมมือจากสถาบันเกษตราธิการ และสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ ในการร่วมให้การชี้แจงต่อเกษตรกรที่จะเดินทางต่อไปด้วย

๕.๓ ได้เน้นย้ำให้ที่ประชุมทราบว่า สืบเนื่องจาก “แนวทางภาพรวมประกอบการดำเนินโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศของหน่วยงาน” ซึ่งคณะทำงานฯ ได้กำหนดร่วมกันและอยู่ระหว่างนำเสนอให้กระทรวงเกษตรฯ เห็นชอบให้หน่วยงานใช้ประกอบการพิจารณาดำเนินการ ได้กำหนดให้มีการอบรมเกษตรกรก่อนไปดูงาน และการติดตามประเมินผลจากการดำเนินโครงการด้วย ซึ่งศูนย์ประเมินผลสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร จะต้องเข้าไปรับหน้าที่นี้ จึงขอให้หน่วยงานวางแผนการดำเนินโครงการด้วยความรอบคอบ มีการกำหนดตัวชี้วัด ซึ่งจะมีตั้งกลไกการทำงานขึ้นมาเพื่อรองรับการประเมินต่อไปด้วย เนื่องจากคณะทำงานฯ ชุดนี้ได้ดำเนินการตามหน้าที่เสร็จสิ้นลงแล้ว

๕.๔ ในส่วนของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรอาจจะมีเกษตรกรที่เป็นศูนย์บริการข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตรอาสา (ศบอ.) จำนวนประมาณ ๕ ราย ซึ่งหน่วยงานต่างๆ อาจจะพิจารณาให้เข้ารับการคัดเลือกร่วมเดินทางไปกับโครงการที่มีการดูงานที่สอดคล้อง โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรจะได้ขอ

ความเห็นชอบหลักการจากปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หากได้รับความเห็นชอบ จะดำเนินการคัดเลือก ศบอ. และประสานหน่วยงานต่อไป

๕.๕ สำหรับการดำเนินงานในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ (หากมี) ขอให้กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร พิจารณาความเป็นไปได้จากงบประมาณของแต่ละหน่วยงานต่อไปด้วย

มติที่ประชุม

๑. คณะทำงานฯ เห็นชอบหลักการให้หน่วยงานดำเนินโครงการตามที่ได้เสนอให้สำนักการเกษตรต่างประเทศรวบรวมไว้แล้ว โดยนำข้อสังเกตของคณะทำงานฯ ไปพิจารณาปรับปรุงในรายละเอียด

๒. มอบหมายให้ฝ่ายเลขาฯ และกลุ่มพัฒนาบุคคล สำนักงานเลขานุการกรม สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ประสานศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เพื่อเตรียมกลไกการทำงานสำหรับการประเมินผลการดำเนินโครงการตามข้อสังเกตของคณะทำงานฯ ต่อไป

๓. มอบหมายให้กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ดำเนินการในเรื่องเกษตรกรที่เป็นศูนย์บริการข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตรอาสา (ศบอ.) ซึ่งหน่วยงานต่างๆ อาจจะพิจารณาให้เข้ารับการคัดเลือกร่วมเดินทางไปกับโครงการที่มีการดูงานที่สอดคล้อง ดังนี้

๓.๑ ขอความเห็นชอบจากปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๓.๒ ประสานหน่วยงานเจ้าของโครงการ และ

๓.๓ ประสานศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เพื่อเตรียมการคัดเลือกเกษตรกรต่อไป (หากได้รับความเห็นชอบ)

เลิกประชุมเวลา ๑๒.๐๐ น.

ภาคผนวกที่ 2
คำสั่งเห็นชอบการดำเนินงานโครงการสร้างเสริม และพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร

รองปลัดฯ (อภัยฯ)
รับที่ ๒๗๓๕๖
วันที่ ๓๐ มิ.ย. ๕๘ เวลา ๑๕.๓๓

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
รับที่ ๒๙๓๔๑
วันที่ ๓๐ มิ.ย. ๕๘
เวลา ๑๕.๔๕ น.

ด่วนที่สุด **บันทึกข้อความ**

ส่วนราชการ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กองเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ โทร. ๐๒ ๙๔๐ ๗๐๓๓
ที่ กษ ๑๓๑๘/๒๒๑๓ **วันที่** ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๘
เรื่อง แนวทางภาพรวมประกอบการดำเนินโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศของหน่วยงาน

เรียน ปลัดกระทรวงกษตรและสหกรณ์

ตามที่นายกรัฐมนตรีได้มีดำริให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณานำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ โลกทัศน์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนนำตัวอย่างการทำการเกษตรมาปรับใช้กับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของตนเอง และขยายผลไปยังเครือข่ายเกษตรกรต่อไป ซึ่งต่อมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ยกร่างข้อเสนอโครงการของตนเองให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้ว นั้น

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้รับมอบหมายด้วยวาจาจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ประสานแนวทางในภาพรวมของข้อเสนอโครงการฯ ข้างต้น โดยได้ดำเนินการพิจารณาร่วมกับหน่วยงานบางส่วนที่มีข้อเสนอโครงการฯ แล้ว (เอกสารแนบ) เห็นควรเสนอ **"แนวทางภาพรวมประกอบการดำเนินโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศของหน่วยงาน"** เพื่อให้แต่ละหน่วยงานที่จะดำเนินโครงการฯ พิจารณาใช้เป็นแนวทาง (Guideline) ประกอบการดำเนินโครงการของตนเอง สรุปดังนี้

๑. เกณฑ์การคัดเลือกผู้ที่จะเข้าร่วมโครงการ โดยหน่วยงานที่จะดำเนินโครงการควรมีแนวทางคัดกรองเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

๑.๑ เกษตรกรที่ได้รับรางวัลระดับชาติในพิธีพืชมงคลฯ (ปราชญ์เกษตร/ปราชญ์สหกรณ์) ควรได้รับการพิจารณาเป็นลำดับต้น

๑.๒ ผู้นำเครือข่ายเกษตรกร

๑.๓ ผู้นำเกษตรกรดีเด่นระดับชาติ/ระดับภาค

๑.๔ สหกรณ์ที่ดำเนินการสนองนโยบายรัฐบาล/นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๑.๕ เกษตรกรที่เข้าร่วมการดำเนินโครงการตามนโยบายของรัฐ (เช่น โครงการเกษตรแปลงใหญ่ โครงการแผนบริหารจัดการน้ำ ฯลฯ)

๑.๖ อาสาระดับจังหวัด/ระดับเขต/อาสาต่างๆ (อกษ. ๑๓ สาขา)

ทั้งนี้ เพื่อให้มีการกระจายตัวของเกษตรกรที่จะไปดูงานผู้ที่จะเข้าโครงการจะต้องไม่เคยได้รับทุนจากหน่วยราชการในการเดินทางไปศึกษาดูงานมาก่อนในช่วง ๓ ปี ก่อนหน้า (สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ จะใช้ระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕-ปัจจุบัน)

๒. การเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางให้แก่เกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ ได้เสนอการให้มีการดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ ให้สำนักการเกษตรต่างประเทศ สป.กษ. ศึกษาประเด็นที่น่าสนใจไปดูงานในแต่ละประเทศ (ทั้งในประเด็นและประเทศที่จะเดินทางไปดูงาน) โดยให้ประสานทูตเกษตร และนำเสนอคณะทำงานฯ ในการประชุมครั้งต่อไป เพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานในการจัดองค์ประกอบของเกษตรกรแต่ละรุ่นว่าจะเป็น (๑) แบบบูรณาการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ข้ามสาขา หรือ (๒) เป็นแบบเฉพาะเจาะจงรายสาขา/สินค้า

๒.๒ ให้สถาบันเกษตราธิการ สป.กษ. ประสานกับหน่วยงานเจ้าของโครงการ เพื่อสนับสนุนการเตรียมการฝึกอบรมของการศึกษาดูงานในแต่ละรุ่น เพื่อให้มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเด็นและสถานที่ซึ่งจะไปศึกษาดูงาน ตลอดจนจัดทำคู่มือการเดินทางให้เกษตรกรล่วงหน้าก่อนการเดินทาง

๓. สาขาที่จะไปดูงาน ในเบื้องต้นได้กำหนดไว้ ๑๑ สาขา ได้แก่ (๑) ทำนา (๒) ทำไร่ (๓) ไม้ผล (พืชสวน) (๔) ไม้ดอกไม้ประดับ/ผัก (๕) ยางพารา/ปาล์ม (๖) เกษตรกรรุ่นใหม่ (๗) แม่บ้านเกษตรกร (๘) วิสาหกิจชุมชน (๙) สหกรณ์การเกษตร/สถาบันเกษตรกร (๑๐) ประมง และ (๑๑) ปศุสัตว์

๔. การคัดเลือกประเทศที่จะไปดูงาน ให้พิจารณาจากประเทศที่มีทูตเกษตรอยู่หรืออยู่ในเขตอาณัติ / ประเทศที่อยู่ในคำกล่าวของนายกรัฐมนตรีในรายการคืนความสุขให้คนในชาติ โดยขอให้พิจารณาเหตุสุดวิสัยในปัจจุบันหรือแต่ละช่วงเวลา (เช่น ข้อจำกัดด้านโรคระบาด ฯลฯ) ประกอบด้วย

ทั้งนี้ สำหรับประเทศอื่นๆ (เช่น อินเดีย อิสราเอล) ขอให้หน่วยงานส่งข้อมูลให้สำนักการเกษตรต่างประเทศ สป.กษ. พิจารณาความเหมาะสมก่อน

๕. การจัดการเดินทาง ควรกำหนดแนวทาง ดังนี้

๕.๑ สัดส่วนจำนวนเกษตรกรต่อจำนวนเจ้าหน้าที่ร่วมเดินทางเพื่อให้การดูแล คือ เกษตรกรอย่างน้อย ๑๐ คน ต่อ เจ้าหน้าที่ ๑ คน โดยเจ้าหน้าที่ร่วมเดินทางเพื่อให้การดูแล ไม่ควรมีอายุเกิน ๔๕ ปี และมีความเหมาะสมในการปฏิบัติงานดูแลเกษตรกรที่ร่วมเดินทาง

๕.๒ องค์ประกอบของเกษตรกรที่จะเดินทางในแต่ละรุ่น อาจจะกำหนดได้ทั้ง (๑) แบบบูรณาการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ข้ามสาขา/สินค้า หรือ (๒) เป็นแบบเฉพาะเจาะจงรายสาขา/สินค้า โดยขอให้หน่วยงานพิจารณาโดยใช้ข้อมูลซึ่งได้มอบหมายให้สำนักการเกษตรต่างประเทศ สป.กษ. ดำเนินการ (ตามข้อ ๒.๑ ข้างต้น)

๕.๓ หน่วยงานเจ้าของโครงการจะต้องวางระบบการติดตามผลเพื่อตกลงกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการว่าหลังจากไปศึกษาดูงานมาแล้วจะมีการดำเนินการ/การขยายผลต่อไปอย่างไร และต้องมีการประเมินผลเพื่อนำมาพิจารณาความคุ้มค่า และความเหมาะสมในการดำเนินการในอนาคต

๕.๔ ควรมีการนำเกษตรกรที่จะเดินทางไปดูงานเข้าพบนายกรัฐมนตรี เพื่อรับฟังโอวาทและเกิดความภาคภูมิใจที่ได้รับการคัดเลือกตามนโยบายของนายกรัฐมนตรี โดยให้กรมส่งเสริมการเกษตรประสานการดำเนินงานกับทำเนียบรัฐบาลต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบ ขอได้โปรดมอบหมายหน่วยงานเจ้าของโครงการฯ พิจารณาใช้เป็นกรอบแนวทางประกอบการดำเนินโครงการต่อไป

ห้องปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
รับที่ ๒๖๓๕๑
วันที่ ๒๓ ต.ค. ๕๕
เวลา ๑๓:๓๕ น.

(นายเลอศักดิ์ ริ้วตระกูลไพบูลย์)
เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

เสนอผ่าน
๒ ก.ค. ๒๕๕๕
(นายอภัย สุทธิสังข์)
รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เรียน
(นายชวลิต รู้ชอร)
ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ผู้ช่วยปลัดฯ (นายรัตนะฯ)
รับที่ ๑๔๗๗
วันที่ ๑ ก.ค. ๕๘ เวลา

รองปลัดฯ (อภัยฯ)
รับที่ ๒๒๒๙
วันที่ ๑ ก.ค. ๕๘ เวลา ๐๙.๐๕ น.

22

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ โทร. ๐๒๒๘๙.๙๐๕๙

ที่ กษ ๐๒๑๒/๒๔๔๔ **วันที่** ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๘

กลุ่มงานสัมพันธ์ระหว่างประเทศเกษตรและสหกรณ์
รับที่ ๒๔๗๓
วันที่ ๓ ก.ค. ๕๘
เวลา ๑๕.๐๕ น.

เรื่อง โครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร

เรียน ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผ่าน ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายรัตนะ สวามีชัย)

ตามที่นายกรัฐมนตรี ได้สั่งการเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ในรายการ "คืนความสุขให้คนในชาติ" ในประเด็นเรื่องการนำเกษตรกรดูงานต่างประเทศ โดยให้หน่วยงานพิจารณานำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศ เพื่อพัฒนาศักยภาพและเผยแพร่ความรู้ที่ได้รับขยายผลสู่เครือข่ายในท้องที่ต่อไป นั้น

ในการนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการ โดยได้มีการประชุมหารือร่วมกัน เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ สถาบันเกษตราธิการ เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร และมีหน่วยงานได้จัดทำโครงการเพื่อนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศ รวมทั้งสิ้น ๑๐ โครงการ รวมจำนวนทั้งสิ้น ๖๐๙ คน (เกษตรกร ๕๔๖ คน เจ้าหน้าที่ ๖๓ คน) รวมงบประมาณทั้งสิ้น ๓๘,๐๘๙,๙๐๐ บาท ดังนี้

๑. โครงการเสริมสร้างการพัฒนาเกษตรกรผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรด้านปศุสัตว์ ณ ประเทศไต้หวัน (๕๐ คน) และประเทศอิสราเอล (๒๐ คน) รวมจำนวน ๗๐ คน (เกษตรกร ๖๓ คน เจ้าหน้าที่ ๗ คน) งบประมาณจำนวน ๔,๗๐๐,๐๐๐ บาท (กรมปศุสัตว์)

๒. โครงการสร้างเสริมผู้นำเพื่อการบริหารจัดการภาคการประมงอย่างครบวงจร ณ ประเทศญี่ปุ่น รวมจำนวน ๗๐ คน (เกษตรกร ๖๓ คน เจ้าหน้าที่ ๗ คน) งบประมาณจำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (กรมประมง)

๓. โครงการความร่วมมือด้านการเกษตรเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้นำองค์กรชาวนา ความร่วมมือด้านการเกษตรไทย-ไต้หวัน ณ ประเทศไต้หวัน รวมจำนวน ๒๑ คน (เกษตรกร ๑๘ คน เจ้าหน้าที่ ๓ คน) งบประมาณจำนวน ๗๙๙,๕๐๐ บาท (กรมการข้าว)

๔. โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร ณ เครือรัฐออสเตรเลีย รวมจำนวน ๓๖ คน (เกษตรกร ๓๒ คน เจ้าหน้าที่ ๔ คน) งบประมาณจำนวน ๒,๘๖๕,๐๐๐ บาท (กรมส่งเสริมการเกษตร)

๕. โครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์ ณ ประเทศญี่ปุ่น (๗๕ คน) และประเทศมาเลเซีย (๒๕ คน) รวมจำนวน ๑๐๐ คน (เกษตรกร ๘๘ คน เจ้าหน้าที่ ๑๒ คน) งบประมาณจำนวน ๕,๖๖๖,๔๐๐ บาท (กรมส่งเสริมสหกรณ์)

๖. โครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในการพัฒนาภาคการเกษตรและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ณ ประเทศมาเลเซีย รวมจำนวน ๑๐๐ คน (เกษตรกร ๙๐ คน เจ้าหน้าที่ ๑๐ คน) งบประมาณจำนวน ๕,๗๐๐,๐๐๐ บาท (กรมวิชาการเกษตร)

๗. โครงการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำเกษตรกรหม่อนไหมในด้านการผลิตและการตลาด ณ สาธารณรัฐอินเดีย จำนวน ๑๒ คน (เกษตรกร ๑๐ คน เจ้าหน้าที่ ๒ คน) งบประมาณจำนวน ๕๕๙,๐๐๐ บาท (กรมหม่อนไหม)

๘. โครงการพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำให้แก่หมอดินอาสา เพื่อพัฒนาศักยภาพในการเป็นผู้นำเกษตรกรในชุมชน ณ ประเทศไต้หวัน และสาธารณรัฐประชาชนจีน รวม จำนวน ๑๐๐ คน (เกษตรกร ๙๑ คน เจ้าหน้าที่ ๙ คน) งบประมาณจำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (กรมพัฒนาที่ดิน)

๙. โครงการ...

๙. โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ณ ประเทศญี่ปุ่น จำนวน ๗๐ คน (เกษตรกร ๖๔ คน เจ้าหน้าที่ ๖ คน) งบประมาณจำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม)

๑๐. โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเครือข่ายอาสาสมัครฝนหลวงเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการพัฒนาด้านการปฏิบัติการฝนหลวง ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน ๓๐ คน (เกษตรกร ๒๗ คน เจ้าหน้าที่ ๓ คน) งบประมาณจำนวน ๒,๘๐๐,๐๐๐ บาท (กรมฝนหลวงและการบินเกษตร)

(เอกสารแนบ)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

๑. ให้ความเห็นชอบการดำเนินงานโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร จำนวน ๑๐ โครงการ รวมงบประมาณทั้งสิ้น ๓๘,๐๘๙,๙๐๐ บาท ตามที่หน่วยงานเสนอ รวม ๑๐ หน่วยงาน และให้หน่วยงานใช้งบประมาณที่เตรียมไว้สำหรับงานตามนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี ๒๕๕๘ รวมทั้งสิ้นจำนวน ๓๒,๕๖๕,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ หากเห็นชอบ จะได้แจ้งหน่วยงานดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒. เห็นควรนำเรียนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อให้ส่วนราชการโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณ และนำกราบเรียน นายกรัฐมนตรี เพื่อโปรดทราบ ต่อไป ทั้งนี้ หากเห็นชอบ ขอได้โปรดลงนามหนังสือเรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามที่แนบมาพร้อมนี้

(นายพีรเดินธ์ คอทอง)
ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๓๐ มิ.ย. ๕๘

(นายรัตนะ สวามีชัย)
ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เห็นชอบ/ลงนามแล้ว
๓๐ มิ.ย. ๕๘
(นายชาลิต ชูชาว)
ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เสนอผ่าน ๔ เห็นควรพิจารณาตามแนวทางที่ สศก. เสนอด้วย
๒ ก.ค. ๒๕๕๘
(นายอภัย สุทธิสังข์)
รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สรุปข้อมูลการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิ.ย. 2558

โครงการ/หน่วยงาน	วัตถุประสงค์	ประเทศ	รายละเอียดการจัด			จำนวนคน			แหล่งเงินงบประมาณ			งบประมาณเฉลี่ยต่อคน
			ช่วงเวลา	จำนวนวัน	รุ่น/คน	เกษตรกร	จนท.	รวม	เงินกัน กษ.	ของหน่วยงาน	รวม	
1. โครงการเสริมสร้างการพัฒนาเกษตรกรผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรด้านปศุสัตว์ (กรมปศุสัตว์)	-พัฒนาด้านการบริหารจัดการด้านปศุสัตว์โดยเฉพาะการใช้น้ำอย่างประหยัดในการเลี้ยงปศุสัตว์	1. ไต้หวัน	ส.ค.-ก.ย. 58	5 วัน 4 คืน	2 รุ่นๆ ละ 25 คน	46	4	50	2,930,500	-	2,930,500	58,610.00
		2. อิสราเอล	ส.ค.-ก.ย. 58	7 วัน 5 คน	1 รุ่นๆ ละ 20 คน	17	3	20	1,769,500	-	1,769,500	88,475.00
					รวม	**63**	**7**	**70**	**4,700,000**	**-**	**4,700,000**	
2. โครงการสร้างเสริมผู้นำเพื่อการบริหารจัดการภาคการประมงอย่างครบวงจร (กรมประมง)	-พัฒนาต่อยอดการผลิตสินค้า ผลิตภัณฑ์และอุตสาหกรรมประมง อย่างครบวงจร	ญี่ปุ่น	ส.ค.-ก.ย. 58	6 วัน 4 คืน	3 รุ่นๆ ละ 23-24 คน	63	7	70	5,000,000	-	5,000,000	71,428.57
3. โครงการความร่วมมือด้านการเกษตรเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้นำองค์กรชาวนาความร่วมมือด้านการเกษตรไทย-ไต้หวัน (กรมการข้าว)	-พัฒนาด้านระบบการผลิต แนวคิดทางการตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว	ไต้หวัน	ก.ค.-ส.ค. 58	5 วัน 4 คืน	1 รุ่นๆ ละ 21 คน	18	3	21	-	799,500	799,500	38,071.43
4. โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร ณ เครือรัฐออสเตรเลีย (กรมส่งเสริมการเกษตร)	-พัฒนาด้านการพัฒนาการเกษตรเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดของสินค้าพืชสวนแบบครบวงจร และการบริหารจัดการองค์กรเกษตรกร และพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่	ออสเตรเลีย	ส.ค.-ก.ย. 58	6 วัน 5 คืน	1 รุ่นๆ ละ 36 คน	32	4	36	2,865,000	-	2,865,000	79,583.33
5. โครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์)	-พัฒนาด้านการสหกรณ์การเกษตร การตลาด และระบบการบริหารจัดการสหกรณ์	1. ญี่ปุ่น	ส.ค.-ก.ย. 58	4 วัน 3 คืน	3 รุ่นๆ ละ 25 คน	66	9	75	4,300,000	518,000	4,818,000	64,240.00
		2. มาเลเซีย	ส.ค.-ก.ย. 58	4 วัน 3 คืน	1 รุ่นๆ ละ 25 คน	22	3	25	-	848,400	848,400	33,936.00
					รวม	**88**	**12**	**100**	**4,300,000**	**1,366,400**	**5,666,400**	
6. โครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในการพัฒนาภาคการเกษตรและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (กรมวิชาการเกษตร)	-พัฒนาด้านการผลิต เทคโนโลยีและระบบการจัดการสวนและระบบการผลิตปาล์มน้ำมัน	มาเลเซีย	ส.ค.-ก.ย. 58	5 วัน 4 คืน	3 รุ่นๆ ละ 33-34 คน	90	10	100	5,700,000	-	5,700,000	57,000.00

โครงการ/หน่วยงาน	วัตถุประสงค์	ประเทศ	รายละเอียดการจัด			จำนวนคน			แหล่งเงินงบประมาณ			งบประมาณ
			ช่วงเวลา	จำนวนวัน	รุ่น/คน	เกษตรกร	จนท.	รวม	เงินกัน กษ.	ของหน่วยงาน	รวม	เฉลี่ยต่อคน
7. โครงการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำเกษตรกรหม่อนไหมในด้านการผลิตและการตลาด (กรมหม่อนไหม)	-ศึกษากระบวนการผลิตสินค้าหม่อนไหม การบริหารจัดการตลาดกลางสินค้ารังไหมและเส้นไหม	อินเดีย	ก.ย. 58	5 วัน 4 คืน	1 รุ่นๆ ละ 12 คน	10	2	12	-	559,000	559,000	46,583.33
8. โครงการพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำให้แก่หมอดินอาสาเพื่อพัฒนาศักยภาพในการเป็นผู้นำเกษตรกรในชุมชน (กรมพัฒนาที่ดิน)	-เรียนรู้ประสบการณ์ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ และการบริหารจัดการทรัพยากร	ไต้หวันและจีน	ส.ค.-ก.ย. 58	5 วัน 4 คืน	3 รุ่นๆ ละ 33-34 คน	91	9	100	5,000,000	-	5,000,000	50,000.00
9. โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ)	-แลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลด้านการผลิตเกษตรอินทรีย์ การจัดการตลาดของกลุ่มเกษตรกรญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น	ส.ค.-ก.ย. 58	5 วัน 4 คืน	2 รุ่นๆ ละ 35 คน	64	6	70	5,000,000	-	5,000,000	71,428.57
10. โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเครือข่ายอาสาสมัครฝนหลวงเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการพัฒนาด้านการปฏิบัติการฝนหลวง (กรมฝนหลวงและการบินเกษตร)	-พัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครฝนหลวง การบริหารจัดการน้ำในบรรยากาศเพื่อการเกษตรกรรม	จีน	ส.ค.-ก.ย. 58	6 วัน 5 คืน	1 รุ่นๆ ละ 30 คน	27	3	30	-	2,800,000	2,800,000	93,333.33
รวมทั้งสิ้น						**546**	**63**	**609**	**32,565,000**	**5,524,900**	**38,089,900**	

สำนักงานรัฐมนตรี
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
รับที่ ๑๕๒๓
วันที่ ๒ ก.ค. ๕๘
เวลา ๑๕.๒๓ น.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ โทร ๐ ๒๖๒๙ ๙๐๕๙
ที่ กษ ๐๒๑๒/ ๒๕๓๓ **วันที่** ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘ 115 ม๐๑
เรื่อง โครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตามที่นายกรัฐมนตรี ได้สั่งการเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ในรายการ "คืนความสุขให้คนในชาติ" ในประเด็นเรื่องการนำเกษตรกรดูงานต่างประเทศ โดยให้หน่วยงานพิจารณานำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศ เพื่อพัฒนาศักยภาพและเผยแพร่ความรู้ที่ได้รับขยายผลสู่เครือข่ายในท้องที่ต่อไป นั้น

ในการนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการ โดยได้มีการประชุมหารือร่วมกัน เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ สถาบันเกษตราธิการ เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร และมีหน่วยงานได้จัดทำโครงการเพื่อนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศ รวมทั้งสิ้น ๑๐ โครงการ รวมจำนวนทั้งสิ้น ๖๐๙ คน (เกษตรกร ๕๔๖ คน เจ้าหน้าที่ ๖๓ คน) รวมงบประมาณทั้งสิ้น ๓๘,๐๘๙,๙๐๐ บาท ดังนี้

๑. โครงการเสริมสร้างการพัฒนาเกษตรกรผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรด้านปศุสัตว์ ณ ประเทศไต้หวัน (๕๐ คน) และประเทศอิสราเอล (๒๐ คน) รวมจำนวน ๗๐ คน (เกษตรกร ๖๓ คน เจ้าหน้าที่ ๗ คน) งบประมาณจำนวน ๔,๗๐๐,๐๐๐ บาท (กรมปศุสัตว์)

๒. โครงการสร้างเสริมผู้นำเพื่อการบริหารจัดการภาคการประมงอย่างครบวงจร ณ ประเทศญี่ปุ่น รวมจำนวน ๗๐ คน (เกษตรกร ๖๓ คน เจ้าหน้าที่ ๗ คน) งบประมาณจำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (กรมประมง)

๓. โครงการความร่วมมือด้านการเกษตรเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้นำองค์กรชาวนา ความร่วมมือด้านการเกษตรไทย-ไต้หวัน ณ ประเทศไต้หวัน รวมจำนวน ๒๑ คน (เกษตรกร ๑๘ คน เจ้าหน้าที่ ๓ คน) งบประมาณจำนวน ๗๙๙,๕๐๐ บาท (กรมการข้าว)

๔. โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร ณ เครือรัฐออสเตรเลีย รวมจำนวน ๓๖ คน (เกษตรกร ๓๒ คน เจ้าหน้าที่ ๔ คน) งบประมาณจำนวน ๒,๘๖๕,๐๐๐ บาท (กรมส่งเสริมการเกษตร)

๕. โครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์ ณ ประเทศญี่ปุ่น (๗๕ คน) และประเทศมาเลเซีย (๒๕ คน) รวมจำนวน ๑๐๐ คน (เกษตรกร ๘๘ คน เจ้าหน้าที่ ๑๒ คน) งบประมาณจำนวน ๕,๖๖๖,๔๐๐ บาท (กรมส่งเสริมสหกรณ์)

๖. โครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในการพัฒนาภาคการเกษตรและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ณ ประเทศมาเลเซีย รวมจำนวน ๑๐๐ คน (เกษตรกร ๙๐ คน เจ้าหน้าที่ ๑๐ คน) งบประมาณจำนวน ๕,๗๐๐,๐๐๐ บาท (กรมวิชาการเกษตร)

๗. โครงการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำเกษตรกรหม่อนไหมในด้านการผลิตและการตลาด ณ สาธารณรัฐอินเดีย จำนวน ๑๒ คน (เกษตรกร ๑๐ คน เจ้าหน้าที่ ๒ คน) งบประมาณจำนวน ๕๕๙,๐๐๐ บาท (กรมหม่อนไหม)

๘. โครงการพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำให้แก่หมอดินอาสา เพื่อพัฒนาศักยภาพในการเป็นผู้นำเกษตรกรในชุมชน ณ ประเทศไต้หวัน และสาธารณรัฐประชาชนจีน รวม จำนวน ๑๐๐ คน (เกษตรกร ๙๑ คน เจ้าหน้าที่ ๙ คน) งบประมาณจำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (กรมพัฒนาที่ดิน)

๙. โครงการ...

รมว.กษ.
รับที่ ๑๙๒๓
วันที่ - ๘ ก.ค. ๒๕๕๘
เวลา ๑๕.๒๓ น.

๙. โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ณ ประเทศญี่ปุ่น จำนวน ๗๐ คน (เกษตรกร ๖๔ คน เจ้าหน้าที่ ๖ คน) งบประมาณจำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม)

๑๐. โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเครือข่ายอาสาสมัครฝนหลวงเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการพัฒนาด้านการปฏิบัติการฝนหลวง ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน ๓๐ คน (เกษตรกร ๒๗ คน เจ้าหน้าที่ ๓ คน) งบประมาณจำนวน ๒,๘๐๐,๐๐๐ บาท (กรมฝนหลวงและการบินเกษตร)
(เอกสารแนบ ๑)

ทั้งนี้ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ โดยในการประชุมคณะทำงานฯ เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๘ ได้พิจารณาและจัดทำข้อเสนอ "แนวทางภาพรวมประกอบการดำเนินโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศของหน่วยงาน" (เอกสารแนบ ๒) โดยได้แจ้งทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ และใช้เป็นกรอบแนวทางประกอบการดำเนินโครงการ ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

๑. ให้ความเห็นชอบการดำเนินงานโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร จำนวน ๑๐ โครงการ รวมงบประมาณทั้งสิ้น ๓๘,๐๘๙,๙๐๐ บาท ตามที่หน่วยงานเสนอ รวม ๑๐ หน่วยงาน เพื่อแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการเกี่ยวกับการโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณ เพื่อใช้สำหรับดำเนินงานโครงการดังกล่าวต่อไป

๒. เห็นควรนำกราบเรียน นายกรัฐมนตรี เพื่อโปรดทราบ ทั้งนี้ หากเห็นชอบ ขอได้โปรดลงนามหนังสือเรียน เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ตามที่แนบมาพร้อมนี้

(นายอัฉลิต รัฐจร)
ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เลขานุการ รมว.กษ.
รับที่ ๑๙๒๓
วันที่ - ๖ ก.ค. ๒๕๕๘
เวลา ๑๗.๔๔ น.

เรียน เลขานุการรัฐมนตรีฯ
เพื่อโปรดนำเรียน รมว.กษ.เพื่อโปรดพิจารณา ตามข้อ ๑ และข้อ ๒

(นายศรัญญู พูลลาภ)
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
รักษาการแทนหัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรี

เรียน รมว.กษ.
เพื่อโปรดพิจารณา เรื่องนี้
เห็นไปตามข้อสั่งการของ นรม. เห็นสมควรให้ความเห็นชอบ และลงนามในหนังสือถึง เลขาธิการ นรม. เพื่อนำกราบเรียน นรม. ทราบต่อไป

(นายทรงพล พนาวงศ์)
เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- เห็นชอบ
- ลงนามแล้ว

(นายปีติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาคผนวกที่ 3
คำสั่งคณะทำงานดำเนินการนำเกษตรกรไปดูงานต่างประเทศ และกรรมการดำเนินงานจ้างที่ปรึกษาวิธีตกลง ในการดำเนินงานโครงการ

สำเนา

คำสั่งกรมส่งเสริมสหกรณ์

ที่ ๓๑๙/๒๕๕๘

เรื่อง การแต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศ

.....

ตามที่นายกรัฐมนตรีได้โปรดมีบัญชาในรายการ "คืนความสุขให้คนในชาติ" เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ให้หน่วยงานพิจารณาดำเนินการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศเพื่อพัฒนาด้านศักยภาพและเผยแพร่ความรู้ที่ได้รับขยายผลสู่เครือข่ายในท้องถิ่น ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำโครงการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคการเกษตร โดยการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศ ซึ่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้กำหนดจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์ ณ ประเทศญี่ปุ่น (๗๕ คน) และประเทศมาเลเซีย (๒๕ คน) รวมจำนวน ๑๐๐ คน เป็นเกษตรกร ๘๘ คน เจ้าหน้าที่ ๑๒ คน โดยเบิกจ่ายจากงบประมาณภายในวงเงิน ๕,๖๖๖,๔๐๐ บาท (ห้าล้านหกแสนหกหมื่นหกพันสี่ร้อยบาทถ้วน) นั้น

เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เห็นควรแต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศ ประกอบด้วย

๑. รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมาย	ประธานคณะทำงาน
๒. ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์	คณะทำงาน
๓. ผู้อำนวยการกองพัฒนาสหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกร	คณะทำงาน
๔. ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบสนับสนุนการสหกรณ์	คณะทำงาน
๕. ผู้อำนวยการกลุ่มวิเคราะห์งบประมาณ กองแผนงาน	คณะทำงาน
๖. ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงาน กองแผนงาน	คณะทำงาน
๗. ผู้อำนวยการกลุ่มติดตามและประเมินผล กองแผนงาน	คณะทำงาน
๘. ผู้อำนวยการกองแผนงาน	คณะทำงานและเลขานุการ
๙. ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาสหกรณ์การเกษตร ๒ กองพัฒนาสหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกร	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
๑๐. ผู้อำนวยการกลุ่มแผนพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
๑๑. ผู้อำนวยการกลุ่มวิเทศสัมพันธ์ กองแผนงาน	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
๑๒. ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนาสหกรณ์ภาคการเกษตร กองพัฒนาสหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกร	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

/โดยคณะทำงานฯ...

โดยคณะทำงานฯ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑. กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ

๒. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาเสนอชื่อผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์

๓. คัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการและเจ้าหน้าที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์

๔. ดำเนินการจัดการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ

๕. รายงานผลการศึกษาดูงานของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการฯ เพื่อรวบรวมนำเสนอกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

(ลงนาม) โอภาส กลั่นบุศย์

(นายโอภาส กลั่นบุศย์)

อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์

ด่วนที่สุด **บันทึกข้อความ**

ส่วนราชการ กองคลัง กลุ่มพัสดุ โทร. ๑๕๘ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : cpd_fnd@cpd.go.th

ที่ กษ ๑๑๐๓.๒/๑๗๓๔ **วันที่** ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความเห็นชอบจ้างสถาบันการศึกษาของรัฐให้บริการด้านวิชาการ ตามโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์ เพื่อนำเกษตรกรไปศึกษาดูงาน ณ ประเทศญี่ปุ่น โดยวิธีตกลง

เรียน อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์

กองแผนงาน มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๑๑๐๔/๒๙๓๕ ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๘ แจ้งว่า กรมฯ ได้อนุมัติให้กองแผนงานจัดโครงการ "พัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์" ณ ประเทศญี่ปุ่น กำหนดจัดอบรม ๓ รุ่นๆ ละ ๒๕ คน วงเงินงบประมาณ ๔,๘๑๘,๐๐๐ บาท (สี่ล้านแปดแสนหนึ่งหมื่นแปดพันบาทถ้วน) จึงประสงค์ให้กองคลังดำเนินการจ้างสถาบันการศึกษาของรัฐให้บริการด้านวิชาการ ตามโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์ เพื่อนำเกษตรกรไปศึกษาดูงาน ณ ประเทศญี่ปุ่น

กลุ่มพัสดุ กองคลัง ขอเสนอรายละเอียดเพื่อประกอบการพิจารณาจ้างสถาบันการศึกษาของรัฐให้บริการด้านวิชาการ ตามโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์ เพื่อนำเกษตรกรไปศึกษาดูงาน ณ ประเทศญี่ปุ่น ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๗๘ ดังนี้

๑. เนื่องจากโครงการดังกล่าวเป็นการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์ จึงจำเป็นต้องเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทั้งในเรื่องการสหกรณ์และองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และมีศักยภาพในการให้บริการทางด้านวิชาการ มีหน่วยงานและคณาจารย์ที่มีความรู้และมีความเชี่ยวชาญในด้านวิชาการสหกรณ์ในเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรม รูปแบบ/วิธีการ วิทยากร และการประเมินผล กลุ่มพัสดุ กองคลัง จึงเห็นควรดำเนินการจัดจ้าง

๒. ขอบเขตของงานที่จะจ้าง ตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดและขอบเขตของงาน (Terms of Reference : TOR) การจ้างบริการทางวิชาการ "โครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์" เพื่อศึกษาดูงาน พัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์ ตามนโยบายรัฐบาล ภายใต้ "โครงการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร" ที่กองแผนงานกำหนด

๓. คุณสมบัติของสถาบันให้บริการด้านวิชาการ เป็นสถาบันการศึกษา/มหาวิทยาลัยของรัฐ/องค์กรในหน่วยงานของทางราชการ ที่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคลไทยและขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานของภาครัฐ มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านนำศึกษาดูงานต่างประเทศ มีผลงานเป็นที่เชื่อถือได้จากหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน เป็นต้น

๔. วงเงินในการจ้างครั้งนี้ ๔,๘๑๘,๐๐๐ บาท (สี่ล้านแปดแสนหนึ่งหมื่นแปดพันบาทถ้วน)

๕. ระยะเวลาดำเนินการ เดือนกันยายน ๒๕๕๘

/ ๖. การจ้าง ...

๖. การจ้างในครั้งนี้เป็นการจ้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๘๒ และข้อ ๘๓ และหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๔๒๑.๓/ว ๖๐ ลงวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๓ เรื่อง ข้อมความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิพิเศษของมหาวิทยาลัยของรัฐ และแนวทางปฏิบัติในการจ้างมหาวิทยาลัยของรัฐในการบริการด้านวิชาการและการวิจัย

๗. ขอเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจ้างที่ปรึกษาโดยวิธีตกลง ประกอบด้วย

(๑) นายภานุวัฒน์ ณ นครพนม	ผู้อำนวยการกองแผนงาน	ประธานกรรมการ
(๒) นายจิรศักดิ์ เงินเส็ง	ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบสนับสนุนการสหกรณ์	กรรมการ
(๓) นายอำนาจ อัตถโกวิทวงศ์	นักวิชาการสหกรณ์ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
(๔) นายอาทิตย์ สุกเหลือ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
(๕) นายภาณุพงศ์ แสงคำ	นักวิชาการสหกรณ์ชำนาญการ	กรรมการ
(๖) นางสาวปณมาภรณ์ ณ เชียงใหม่	นักวิชาการสหกรณ์ชำนาญการ	กรรมการ

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการดำเนินการจ้างที่ปรึกษาโดยวิธีตกลง ดำเนินการตามระเบียบฯ พัสดุ ข้อ ๘๔ โดยเสนอผลการพิจารณาและความเห็นพร้อมด้วยเอกสารที่ได้รับไว้ทั้งหมดต่อหัวหน้าส่วนราชการเพื่อสั่งการ โดยเสนอผ่านหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ และเมื่อกรมฯ ตกลงจ้างที่ปรึกษาแล้ว ให้คณะกรรมการฯ กำกับดูแลการจ้างดังกล่าวตามสัญญาให้แล้วเสร็จโดยทำหน้าที่เสมือนคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ให้ความเห็นชอบจ้างสถาบันการศึกษาของรัฐให้บริการด้านวิชาการ ตามโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์ เพื่อนำเกษตรกรไปศึกษาดูงาน ณ ประเทศญี่ปุ่น โดยวิธีตกลง ภายในวงเงิน ๔,๘๑๘,๐๐๐ บาท (สี่ล้านแปดแสน-หนึ่งหมื่นแปดพันบาทถ้วน) ตามที่เสนอ

<u>อำนาจดำเนินการเป็นของผู้อำนวยการกองคลัง ตามคำสั่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่ ๑๐๓/๒๕๕๘ เรื่อง มอบอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับการพัสดุ สั่ง ณ วันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘</u>

(นางสาวสุสิรา ใจหาญ)
นักวิชาการพัสดุปฏิบัติการ

เห็นชอบ ดำเนินการได้

(นางอุไร ทับเทศ)
ผู้อำนวยการกลุ่มบัญชีและงบประมาณ รักษาราชการแทน
ผู้อำนวยการกองคลัง ปฏิบัติราชการแทน
รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์

(นายสานิตย์ พันธ์วิบูลย์)
ผู้อำนวยการกลุ่มพัสดุ

ภาคผนวกที่ 4
องค์ความรู้/แนวคิดที่ได้จากการศึกษาดูงาน

หน่วยงาน : กรมปศุสัตว์

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ประเทศไต้หวัน Brand's Museum (รุ่นที่ 1)	**ศึกษาดูงานด้านแพะ สุกร สัตว์ปีก และเนื้อ** การทำปศุสัตว์ครบวงจร การจัดการการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไก่อย่างมีระบบ และได้มาตรฐาน เช่น การจัดการด้านการตลาด การบรรจุภัณฑ์ การสร้างคุณภาพของสินค้าและการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการนำเสนอเรื่องราวจากอดีตสู่ปัจจุบันได้น่าสนใจ และการหาความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของชิ้นส่วนเนื้อไก่บริเวณต่าง ๆ เช่น เนื้อบริเวณ ปีก น่อง และหน้าอกมีปริมาณคุณค่าโปรตีนแตกต่างกัน จึงมีความเหมาะสมที่วัยแตกต่างกัน
Taiwan Mirror Glass Enterprise Ltd. (รุ่นที่ 1)	สามารถนำกระจกมาใช้ประโยชน์ทั้งเป็นส่วนประกอบและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในอาคาร เช่น ใช้ทำเก้าอี้ โต๊ะ ตู้ นอกจากนี้กระจกยังแข็งแรง และยังสามารถช่วยกันความร้อนในอาคารได้ โดยใช้ทำหลังคา ผนัง เพดาน พื้นห้อง ตลอดจนใช้ทำสะพานได้ และยังใช้ทำเป็นเครื่องประดับที่สวยงามประเภทต่าง ๆ
Flying Cow Ranch (รุ่นที่ 2)	การเลี้ยงปศุสัตว์เชิงท่องเที่ยว เน้นโคนม และสัตว์ประเภทต่าง ๆ เช่น แพะ แกะ และหงส์ มีบริเวณสนามเด็กเล่น มีร้านจำหน่ายอาหารและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ และมีการนำเสนอการสอน วิธีทำอาหารจากผลิตภัณฑ์จากสัตว์ เช่น สอนทำไอศกรีม ขนมคุกกี้ ฯลฯ
Cingjing Farm (รุ่นที่ 2)	การเลี้ยงปศุสัตว์เชิงท่องเที่ยว เป็นฟาร์มแกะ จัดให้มีสนามเด็กเล่น มีร้านค้าจำหน่ายอาหารและผลิตภัณฑ์จากแกะ จัดให้มีกิจกรรมโชว์การแสดงต่าง ๆ เช่น แสดงการตัดขนแกะ แสดงการขี่ม้า ฟาร์มนี้ดำเนินการโดยหน่วยงานทหารที่ปลดประจำการ หรือเกษียณอายุราชการเป็นผู้ดูแล
CP Chicken Farm (รุ่นที่ 1 และ รุ่นที่2)	การเลี้ยงไก่แบบประหยัดพื้นที่ โดยใช้พื้นที่ 1,980 ตารางเมตร ทำเป็นโรงเรือน 2 ชั้น ระบบปิด สามารถเลี้ยงไก่ได้ 60,000 ตัว (ชั้นละ 30,000 ตัว) โดยมีการจัดการที่ดีทั้งการป้องกันโรคระบาดสัตว์ การจัดการอุณหภูมิในโรงเรือน การจัดการระบบการระบายอากาศที่สามารถกำจัดของเสียและกลิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่สร้างมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม
Chia-nan Goat milk Farmers' Cooperative (รุ่นที่ 1 และ รุ่นที่2)	การดำเนินงานของรูปแบบสหกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ โดยสมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วม มีความรู้สึก และมีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของร่วมกัน และเมื่อสหกรณ์มีความต้องการและขอรับการช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ สมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงินรวมกัน ซึ่งการศึกษาดูงานที่นี่ได้แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมนมแพะสามารถขยายผลและทำผลิตภัณฑ์ได้หลายอย่าง เช่น น้ำนมพร้อมดื่ม นมผง นมข้นหวาน โยเกิร์ต นมเปรี้ยว ไอศกรีม สบู่ โลชัน
Livestock Research Institute Hsin Chu branch (รุ่นที่ 1 - 2)	ทีมนักวิจัย และเกษตรกรทำงานร่วมกัน โดยทีมนักวิจัยมีหน้าที่เก็บข้อมูลในพื้นที่เพื่อศึกษา แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับโคนม และให้คำแนะนำแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งเกษตรกรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณในการเข้าร่วมแต่ละโครงการด้วย

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
รัฐอิสราเอล องค์กรส่งเสริมสนับสนุนการผสมเทียมและการปรับปรุงพันธุ์ (SION HQ Sion Dairy Cow Insemenation Breeding Dairy Farm)	**ศึกษาดูงานด้านโคเนื้อ และโคนม** เป็นองค์กรระหว่างภาครัฐและเอกชนในการทำฐานข้อมูลในการเชื่อมโยงข้อมูลการปรับปรุงพันธุ์ การผสมเทียม การควบคุมโรค และการตัดการด้านอาหารโคนม ของประเทศ แนวคิดการให้ความสำคัญการจัดทำฐานข้อมูลด้านโคนมของประทศ ซึ่งมีความสำคัญในการกำหนดว่าการเลี้ยงโคนมจะประสบความสำเร็จ ซึ่งในประเทศไทยการเลี้ยงโคนมส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยผลผลิตน้ำนมค่อนข้างต่ำ หน่วยงานที่ส่งเสริมการเลี้ยงโคนมจะมีหน่วยงานของกรมปศุสัตว์ องค์การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) สหกรณ์โคนมและเอกชนทำงานภายใต้คณะกรรมการพัฒนาโคนมและผลิตภัณฑ์ (Milk board) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ศูนย์ผลิตอาหารโคนม (Yavne Feed center)	เป็นศูนย์ผลิตอาหารโคนมเกิดจากการรวมกลุ่มการผลิตอาหาร TMR โคนม โดยสมาชิกจะแจ้งสูตรอาหารของแต่ละฟาร์มให้ทางศูนย์ทำการผลิตและมีการกำหนดเวลารับส่งให้แต่ละฟาร์ม การเลี้ยงโคนมของประเทศอิสราเอลจะไม่มีการปล่อยแปลงหญ้า Zero Grazing เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทะเลทราย การเลี้ยงจะเลี้ยงแบบปล่อยเดินโรงเรือนขนาดใหญ่ ที่มีการควบคุมอุณหภูมิภายในให้เหมาะสมโดยมีอุปกรณ์ตรวจวัดอุณหภูมิความชื้นสัมพัทธ์ ความเร็วลม ภายในโรงเรือน และมีการควบคุมโดยใช้พัดลมเป่าร่วมกับการพ่นฝอยละอองน้ำเพื่อลดอุณหภูมิในโรงเรือน ศูนย์ผลิตอาหารโคนม จะจัดตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้ ๆ ฟาร์มโคนม มีการสำรองอาหารหยาบ ในรูปของพืชหมัก พืชแห้งไว้เป็นเป็นจำนวนมากให้เพียงพอกับความต้องการอาหาร TMR และใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่ ใช้แรงงานคนน้อย มีการควบคุมคุณภาพวัตถุดิบและจัดสัดส่วนอาหารหยาบต่ออาหารข้นที่มีสัดส่วนโปรตีนและพลังงาน ที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตและให้ผลผลิต
บริษัทผลิตเครื่องรีดนมและอุปกรณ์การรีดนม (Afimilk)	เป็นภาคเอกชนของประเทศอิสราเอล ซึ่งก่อตั้งมาปี พ.ศ. 2520 มีส่วนสำคัญในการผลิตเทคโนโลยีด้านเครื่องมือในการจัดการระบบโรงรีดนม ให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานและสวัสดิภาพสัตว์ มีสาขาในประเทศ 50 ประเทศ ทั่วโลก Afimilk มีความโดดเด่นในด้านการพัฒนาระบบรีดนม ซึ่งสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบน้ำนมเป็นรายตัว การตรวจการเป็นสัดของโคนม ซึ่งควบคุมด้วยระบบคอมพิวเตอร์ มีการเชื่อมโยงข้อมูลไปยังฐานข้อมูลกลาง (Database) ซึ่งในประเทศไทยเหมาะกับฟาร์มที่มีโครีดนมเป็นจำนวนมากตั้งแต่ 300 ตัวขึ้นไป

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ศึกษาดูงานฟาร์มโคนม	การวางแผนและจัดระบบฟาร์มโคนม ให้โคมีความสะดวกสบายมีการจัดการอาหารอย่างเป็นระบบ จะส่งผลให้การเลี้ยงโคนมมีประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต ประเทศอิสราเอลให้ความสำคัญกับการออกแบบโรงเรือนโคนม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมให้ได้ผลผลิตสูงสุด ซึ่งจะต้องคำนึงถึงระยะทางระหว่าง ศูนย์อาหาร TMR คอกพักโค และคอกรีด ซึ่งต้องมีแบบระบบองค์รวม (Holistic system design) เนื่องจากประเทศอิสราเอลรีดนมวันละ 3 ครั้ง หรือทุก 8 ชั่วโมง ซึ่งจะต้องจัดระบบคอก และหมุนเวียนเข้าคอกรีด การทำความสะอาดสัตว์ การกำจัดของเสียในฟาร์ม การดูแลสุขภาพ การทำวัคซีน การตัดแต่งกีบให้เหมาะสมและตรงต่อเวลา ซึ่งจะคลาดเคลื่อนไม่ได้ เพราะจะกระทบต่อระบบฟาร์ม รูปแบบการจัดการโรงเรือนที่เหมาะสมนั้น จะแบ่งเป็นส่วนแห้งและส่วนเปียก และมีระบบหมุนเวียนอากาศให้อุณหภูมิในโรงเรือนเหมาะกับโครีดนม

ที่มา : กรมปศุสัตว์

หน่วยงาน : กรมประมง

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
กรุงโตเกียว และจังหวัดใกล้เคียง ประเทศญี่ปุ่น	
Tokyo Sea Life Park	เป็นสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำทะเลหายาก และสัตว์น้ำอื่น ๆ ตั้งอยู่ริมชายฝั่งทะเล จัดแสดงสัตว์น้ำแยกตามระบบนิเวศ ซึ่งแบ่งได้เป็นระบบนิเวศทะเล ระบบนิเวศชายฝั่ง และระบบนิเวศน้ำจืด จัดแสดงสัตว์น้ำและสิ่งที่มีชีวิตที่มีอยู่ในแต่ละระบบนิเวศของญี่ปุ่น และในทะเลลึก มีตู้ขนาดใหญ่แสดงปลาทูน่า และปลาทะเลขนาดใหญ่ การกินอาหารของนกทะเล ความเป็นอยู่ของแมวน้ำ และเพนกวิน
ฟาร์มเพาะพันธุ์ปลาทองโฮริกูชิ	เป็นฟาร์มของเกษตรกร ในอดีตพื้นที่บริเวณนี้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาทองที่สำคัญ แต่ปัจจุบันเมืองได้ขยายออกมา ฟาร์มเพาะพันธุ์ปลาจึงย้ายไปพื้นที่อื่น ฟาร์มแห่งนี้เป็นฟาร์มเดียวที่ยังเหลืออยู่ ส่วนใหญ่รวบรวมปลาทองจากจังหวัดอื่น ๆ มาจำหน่าย มีส่วนน้อยที่เลี้ยงเอง โดยเลี้ยงในบ่อดิน ใช้อาหารเม็ดจมน้ำซึ่งมีโปรตีน 40% ในการเลี้ยง สายพันธุ์ปลาทองบางชนิดไม่มีในประเทศไทย ราคาขายโดยเฉลี่ยแพงกว่าประเทศไทยมาก เนื่องจากรายได้จากการขายปลาลดลง เกษตรกรจึงจำเป็นต้องทำธุรกิจอื่น ๆ เพิ่มเติม
ตลาดปลาซีคิจิบริษัทซูซุคะมะโบโกะ	เป็นตลาดขายส่งสัตว์น้ำใหญ่ และเก่าแก่ที่สุดในญี่ปุ่น ตั้งอยู่ใจกลางกรุงโตเกียว แต่ขณะที่ไปเยี่ยมชมเป็นช่วงสาย จึงไม่ได้เข้าเยี่ยมชมการประมูลสัตว์น้ำ ได้เยี่ยมชมเฉพาะส่วนตลาดขายปลีกอาหารสด อาหารแห้ง ผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำ และร้านอาหาร ซึ่งส่วนใหญ่ขายอาหารจำพวกปลาดิบพร้อมบริโภค (ซาชิมิ) เป็นสถานที่ท่องเที่ยวมาซื้อของ และกินอาหารญี่ปุ่น ปลาดิบ หอยย่าง และร้านอาหารอื่น ๆ ในบริเวณตลาด
บริษัท ซูซุฮิโระ คะมะโบโกะ จำกัด	เป็นบริษัทผู้ผลิตเนื้อปลาบดอัดแท่ง (ซูริมิ) หรือคะมะโบโกะ ที่ก่อตั้งมายาวนานกว่า 150 ปี ส่วนที่เยี่ยมชม ได้แก่ จุดสาธิตที่จัดเป็นพิพิธภัณฑ์คะมะโบโกะเพื่อให้ผู้บริโภคได้เรียนรู้ขั้นตอนการผลิตตั้งแต่สมัยโบราณ จนถึงปัจจุบันที่ใช้เครื่องจักรบดและผสมวัตถุดิบแทนแรงงานคน พิพิธภัณฑ์จัดการแสดงปลาชนิดต่าง ๆ ที่ใช้เป็นวัตถุดิบ วีดิทัศน์ แสดงขั้นตอนการผลิต และจุดที่ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปปั้นคะมะโบโกะเป็นรูปแบบต่าง ๆ ทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจและนำไปบอกต่อ เป็นการช่วยประชาสัมพันธ์บริษัทไปด้วย บริษัทยังมีการค้นคว้าวิจัยผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อสร้างความหลากหลายให้ผลิตภัณฑ์ นอกจากร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์คะมะโบโกะ ยังมีผลิตภัณฑ์จาการเกษตรอื่น ๆ ที่ผลิตจากชุมชนใกล้เคียง ซึ่งเกิดจาการใช้เศษของเหลือจากโรงงานไปทำเป็นปุ๋ย ปลูกพืชผัก ไม้ผลต่าง ๆ ด้วย รวมทั้งร้านอาหารให้บริการแก่นักท่องเที่ยว จึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยว และเรียนรู้แบบครบวงจร

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ตลาดค้าส่งปลาประจำเมืองโอดะวาระ	ตลาดแห่งนี้มีผู้มาซื้อ - ขาย ประมาณ 300 คน/วัน สร้างโดยงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ แต่บริหารงานโดยบริษัทเอกชน มีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานของจังหวัดและสมาคมประมงเมืองโอดะวาระ สัตว์น้ำที่มาขึ้นเทียบท่าที่สะพานปลาแห่งนี้ส่วนมากบริโภคในเมือง และชุมชน ส่งไปยังร้านอาหารใกล้เคียง ปลาที่มีชื่อเสียงแห่งเมืองนี้ คือ ปลาอาจิ ลักษณะคล้ายปลาหางแข็ง การประมูลสัตว์น้ำที่มาจากเรือประมงมี 2 ประเภท และ 2 ช่วงเวลา คือ สัตว์น้ำมีชีวิต และสัตว์น้ำแช่เย็น ซึ่งการเก็บรักษาคุณภาพความสด สะอาดถือว่าเป็นส่วนสำคัญของสินค้าสัตว์น้ำ โดยน้ำและน้ำแข็งจะต้องผ่านการฆ่าเชื้อก่อนนำมาใช้งาน สัตว์น้ำที่จะมีการประมูลแช่เย็นจะถูกบรรจุในกระบะพลาสติก หากเป็นสัตว์น้ำมีชีวิตจะใส่บ่อพลาสติกมีการให้ออกซิเจน แยกตามชนิดสัตว์น้ำ มีการดูแลสุขอนามัยความสะอาดของแพปลาและท่าเรือเทียบ
สมาคมประมงเมืองโอดะวาระ	สมาชิกของสมาคม คือ เรือที่ทำการประมงในบริเวณใกล้เคียง สมาคมมีการควบคุมการทำประมงโดยมีการกำหนดให้จับปลาแต่ละชนิดตามฤดูกาล กำหนดขนาดปลาที่อนุญาตให้จับ เช่น ปลาตาเดียว ต้องไม่มีขนาดน้อยกว่า 35 เซนติเมตร มีการจัดทำแผ่นพับส่งเสริมการบริโภคปลา วิธีการแล่ปลา และการเก็บรักษาปลาที่ถูกต้อง ผลิตภัณฑ์ประมงที่ผลิตโดยใช้วัตถุดิบสัตว์น้ำที่จับได้จากท้องถิ่นนี้ ปฏิทินแสดงชนิดสัตว์น้ำที่จับได้ในแต่ละฤดูกาล เรือประมงทุกลำจะต้องมีการขึ้นทะเบียนเรือ ซึ่งทะเบียนจะใช้ได้ครั้งละ 5 ปี และในระหว่างนี้ห้ามมีการจดทะเบียนเพิ่ม บริเวณเรือจะมีการเขียนบอกปริมาณที่บรรจุปลา ชนิดปลา และเครื่องมือที่ใช้ด้วย ในฤดูปลาวางไข่ จะเปลี่ยนไปจับปลาชนิดอื่นแทน และหากจับปลาที่จับได้บางชนิดมีปริมาณลดลงมาก ก็จะงดจับปลาชนิดนั้น เนื่องจากแพปลาแห่งนี้ มีอายุการใช้งานมากกว่า 50 ปี แล้ว จึงกำลังก่อสร้างสถานที่แห่งใหม่ ซึ่งถมทะเลออกไปให้มีพื้นที่ก่อสร้าง มีเขตป้องกันแนวคลื่น ที่จอดเรือ เขตพักสัตว์น้ำมีชีวิตไว้ในกระชัง สถานที่แปรรูปเบื้องต้น และร้านอาหารให้บริการนักท่องเที่ยว
สมาคมประมงเมืองอิโตะ	แพปลาแห่งนี้บริหารโดยสมาคมประมง สัตว์น้ำที่นี่ส่วนใหญ่จับโดยเครื่องมืออวนล้อม อวนลอย และเบ็ด จุดเด่นของสมาคม คือ ได้รับการสนับสนุนเครื่องบดแยกก้างและเนื้อปลา (เป็น 1 ใน 7 เครื่องประเทศญี่ปุ่น) จากรัฐบาล ซึ่งนำมาจากสหรัฐอเมริกา เครื่องละประมาณ 3 ล้านบาท เมื่อบดและแยกก้างแล้วจะได้เนื้อปลาบด 50 เปอร์เซ็นของน้ำหนักปลาทั้งตัว สัตว์น้ำที่จับได้ส่วนใหญ่ คือ ปลาซาบะ ปลาอิวาชิ ปลาอะจิ ปลาหมึก ซึ่งปลาซาบะจับได้มากที่สุด คิดเป็น 40% กิจกรรมของสมาคมนอกจากแพปลา ยังมีการทำร้านอาหาร ขายเนื้อปลาบดในซุปเปอร์มาเก็ต ขายปลาอิวาชิทอดในร้านสะดวกซื้อ 7-11 จำนวน 30 สาขา จับปลาโดยการดำน้ำไปจับที่พื้นทะเล นอกจากนี้ สมาคมชนะการประกวดทำอาหารจากเมนูปลา ชื่อโครงการ Fish จัดโดยกระทรวงเกษตรและประมงญี่ปุ่น โดยได้รางวัลรองชนะเลิศ ระดับประเทศ และอีก 1 เมนู ได้รับการประชาสัมพันธ์ไว้ในเอกสาร เมนูจากปลา อย่างไรก็ตามแม้ว่าสมาคมพยายามสร้างรายได้จากกิจกรรมต่าง ๆ แต่ก็มีปัญหาการขาดทุน แต่ก็ยังมีการปรับเปลี่ยนหาทางเพิ่มรายได้จากกิจกรรมอื่น ๆ หรือเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าต่อไป

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ศูนย์เพาะพันธุ์ปลาอะยุ (Sweet Fish)	ปลาอะยุ (*Plecoglossus altivelis*) เป็นศูนย์ฯ ของรัฐบาล ปลาอะยุ เป็นปลาที่อาศัยอยู่ในแม่น้ำบริเวณน้ำไหล อุณหภูมิต่ำกว่า 25 องศาเซลเซียส เป็นที่วงจรชีวิตสั้น ประมาณ 1 ปี หลังจากวางไข่จะตาย โดยจะมีไข่ช่วงเดือน 11 และจะไปออกไข่ที่ทะเล เมื่ออายุ 3-4 เดือน จะว่ายกลับมายังแม่น้ำอีกครั้ง ปลาอะยุจะกินตะไคร่ที่ติดอยู่กับก้อนหินที่อยู่บริเวณแม่น้ำขนาดโตเต็มวัยประมาณ 25 เซนติเมตร น้ำหนักประมาณ 100 กรัม ปลาชนิดนี้สามารถแยกเพศได้ จากดูที่ท้องปลา ในช่วงมีไข่ การเลี้ยงปลาอะยุของที่ศูนย์ฯ มี 2 ประเภท คือ 1) เลี้ยงจากไข่ จนถึงโตเต็มวัย 2) การจับปลาตัวเล็กมาเลี้ยงจนโต การเพาะพันธุ์จะไม่มีการใช้ฮอร์โมน ใช้วิธีตามธรรมชาติ โดยจะเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ในโรงเรือนค่อนข้างมืด กระตุ้นให้วางไข่ผสมพันธุ์โดยแสงไข่ปลาชนิดนี้เป็นแบบไม่ไข่ติด ลูกปลาที่ผลิตได้ปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ และขายให้เกษตรกรนำไปเลี้ยงบ้าง โรงเรือนที่ใช้เลี้ยงปลาจะเป็นโรงเรือนปิด ก่อนเข้าจะต้องมีการใส่รองเท้าบูท สวมถุงมือ และฆ่าเชื้อก่อนเข้าโรงเรือน แต่การเลี้ยงจะหนาแน่นมาก เลี้ยงในระบบน้ำไหลหมุนเวียน เหมือนปลาอยู่ในธรรมชาติ สิ่งที่น่าสนใจคือ การใช้เครื่อง Fish pump ในการคัดแยกขนาดปลา และย้ายบ่อโดยปลาไม่ผ่านมือคน
ตลาดน้ำค้าส่งสัตว์น้ำนุมาซุ	ในช่วง 04.00 - 06.00 น. จะมีการประมูลสัตว์น้ำ ซึ่งขายเฉพาะในประเทศ ปลาที่จับได้จากเรือประมงส่วนมากจะมาจากอวนล้อม เช่น ปลาซาบะ ปลาฮิเมจิ ทำการประมงห่างจากฝั่ง 1,580 กม. เรือประมงขนาดใหญ่ที่สุดสามารถบรรทุกได้ 300 ตัน ที่นี่จะใช้แรงงานคนในการแยกขนาดปลา และมีการเพิ่มรายได้ด้วยการเปิดร้านอาหาร ตลาดแห่งนี้เป็นตลาดขนาดใหญ่ บริเวณประมูลสัตว์น้ำเป็นอาคารปิด สะอาด มีความเป็นระเบียบ ผู้จะเข้ามาในบริเวณประมูลต้องใส่รองเท้าบูท และเดินผ่านน้ำเพื่อฆ่าเชื้อ บริหารงานโดยบริษัทเอกชน การสร้างตลาดได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ
บริษัท อิการาชิ ซุยซัน จำกัด (มหาชน) (โรงงานปลาตากแห้ง)	เป็นโรงงานผลิตปลาตากแห้ง โดยใช้ปลาอาจิเป็นวัตถุดิบเป็นหลัก แต่ละวันจะใช้ประมาณ 20,000 ตัว กระบวนการผลิตยังใช้แรงงานคนอยู่ ซึ่งมีพนักงานจำนวน 25 คน เป็นอุตสาหกรรมขนาดกลาง กระบวนการผลิตไม่ต้องรับมาตรฐาน GMP เนื่องจากขายในท้องถิ่นไม่ได้ส่ง แต่รักษาความสะอาดของสถานที่ มีการกำจัดเศษสิ่งสกปรกที่ติดมากับเสื้อผ้า ก่อนเข้าเขตการแปรรูป สำหรับเกลือที่ใช้แช่ปลาของที่นี่ใช้เกลือจากออสเตรเลีย มีการใช้เครื่องดูดคราบเลือดออกจากปลาที่แล่แล้ว และการแช่น้ำสุดท้ายจะมีการผสมวิตามินซี ก่อนนำไปตากแห้ง ปลาตากแห้งมีทั้งการใช้เครื่องเป่าลมร้อนที่สามารถควบคุมอุณหภูมิและความชื้น และตากแบบธรรมชาติ ขึ้นอยู่ความต้องการผู้ซื้อ ซึ่งอาจมีการนำไปแช่เย็นที่อุณหภูมิ -40 ถึง -45 องศาเซลเซียส นาน 4 - 6 ชั่วโมง ก่อนการนำมาบรรจุเป็นแพ็ก การตากแบบธรรมชาติ จะตากในโรงเรือนกันแมลง บนชั้นดาดฟ้า โดยมีลมจากทะเลช่วยปลาแห้งเร็วขึ้น การตากปลาในหน้าหนาวที่มีอากาศแห้ง จะทำให้เนื้อปลารสชาติดีกว่า และระยะเวลาในการตากจะน้อยกว่าตากในฤดูปกติ บริษัทได้รับรางวัลชนะเลิศด้านรสชาติปลาตากแห้งที่อร่อย จากการประกวดด้วย

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ศูนย์พัฒนาเทคโนโลยีการประมงประจำจังหวัดชิซุโอกะ	ได้เยี่ยมชมสถานีเพาะเลี้ยงปลาเทร้าต์ฟูจิมิยะ การลี้ยงปลาเทร้าต์ที่นี่ใช้น้ำจากภูเขาไฟไปฟูจิที่ไหลผ่านมาตามชั้นหิน โดยมีอุณหภูมิน้ำ 10 องศาเซลเซียส และมีน้ำจากเขาไหลผ่านเข้ามายังสถานีวันละ 100,000 ตัน ดังนั้นน้ำที่เลี้ยงจึงมีความสะอาดและเย็น การเลี้ยงปลาเทร้าต์อุณหภูมิน้ำเป็นเรื่องที่สำคัญ หากอุณหภูมิน้ำเกิน 20 องศาเซลเซียส จะทำให้ปลาไม่ค่อยโต สมัยแรกนั้นประเทศญี่ปุ่นได้รับไข่ปลาเทร้าต์มาจากรัฐรัฐแคลิฟอร์เนีย ประมาณ 130 ปีที่ผ่ามนมา และได้ทำการค้นคว้า วิจัย ทดลองเลี้ยงมาตลอด การรีดไข่ปลา ใช้เข็มแทงส่วนท้องและอัดลมเข้าไป (ไม่ใช้มือรีดไข่) ปลาเทร้าต์เมื่อฟักออกจากไข่จะมีถุงไข่แดงขนาดใหญ่ ลูกปลาสามารถใช้เป็นอาหารได้นาน 2 เดือน สำหรับการอนุบาลจะใช้น้ำที่อุณหภูมิ 10 องศาเซลเซียส หากอุณหภูมิสูงเกิน 14 - 15 องศาเซลเซียส จะทำให้ลูกปลาตาย และในการเลี้ยงจำเป็นต้องให้ออกซิเจนปริมาณมาก ๆ การให้อาหารจะให้ตามน้ำหนักตัว ในประเทศญี่ปุ่นนิยมรับประทานปลาขนาด 20 เซนติเมตร ปลาขนาด 40 เซนติเมตร ใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 2 ปี สำหรับโรคที่พบส่วนมากจะเป็นพยาธิ แบคทีเรีย ไวรัส การรักษาถ้าไม่จำเป็นจะไม่ใช้ยาเลย โดยพิจารณาอาการของปลาเป็นตัว ๆ ไป ถ้าไม่มียาจะใช้เกลือ หากติดไวรัสที่เป็นเชื้อประจำถิ่นจะไม่ฆ่าปลา แต่ถ้าเป็นไวรัสต่างถิ่นจะต้องฆ่าปลาทันที สถานีแห่งนี้ เน้นการเพาะพันธุ์ลูกปลาจำหน่ายให้สหกรณ์ประมงเลี้ยงปลาเทร้าต์ ไข่ปลาที่ผสมแล้ว ขายใบละ 1 เยน ปลาขนาด 5 - 10 กรัม ตามน้ำหนัก กรัมละ 1 เยน
สมาคมความร่วมมือการประมงประจำเมืองโยโกฮาฒา สาขาชิบะ	สมาคมมีสมาชิกเรือประมงประมาณ 50 ลำ ชาวประมงส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนด้วย โดยเครื่องมือประมงใช้เป็นอวนลาก และเมื่อมาส่งปลาเรือประมงจะต้องนำปลาใส่ลังพลาสติกมาส่ง หากขายเป็นสัตว์น้ำมีชีวิตจะแยกถังมาอีกใบ ปริมาณสัตว์สัตว์น้ำที่เรือแต่ละลำจับได้ จะมีปริมาณไม่เท่ากัน และราคาจะขึ้นกับการประมูลของผู้ซื้อ สมาคมจะซื้อสัตว์น้ำจากเรือประมงเท่ากับจำนวนที่กำหนดให้จับเท่านั้น เช่น กรณีกั้ง สมาคมจะรับซื้อแค่ลำละ 80 ตัว หากจับได้มากกว่าสมาคมจะไม่รับซื้อ และกั้งที่จับได้เกินก็ห้ามนำไปขายที่อื่นต่อ ไม่เช่นนั้นจะถูกลงโทษ แต่อาจจะนำไปแจกเพื่อนบ้านได้ เรือประมงของที่นี่มีการกำหนดขนาดของเรือ เจ้าของเรือห้ามขยายขนาดเรือและถังเก็บปลา โดยเด็ดขาด สำหรับขนาดถุงอวนที่ใช้ มีขนาดตาอวน 5 และ 6 เซนติเมตร สำหรับการจับปลาไหล จะมีท่อพลาสติก ล่อปลาไหล แต่ท่อพลาสติกจะมีรูขนาดต่าง ๆ เพื่อให้ปลาไหลที่มีขนาดเล็กหลุดออกไปได้ มีการกำหนดวันหยุดจับสัตว์น้ำตามชนิด เช่น ปลาไหล งดจับวันพุธและวันอาทิตย์ กุ้ง งดจับวันอังคารและวันเสาร์ ขณะคัดขนาดปลา มีเจ้าหน้าที่วัดขนาดปลาที่จับขึ้นมาได้ การทำการประมงที่นี่เรือจะออก 05.00 น. และกลับเข้าฝั่ง 16.00 น. ทั้งนี้การออกเรือจะมีคณะกรรมการพิจารณาในแต่ละวันว่าสภาพอากาศวันนั้นสามารถออกเรือได้อย่างปลอดภัยหรือไม่ นอกจากนี้ท่าเทียบเรือยังมีการสร้างสถานที่ซ่อมเรือ ห้องเก็บอุปกรณ์ทำประมงให้กับสมาชิก จุดเติมน้ำมัน 24 ชั่วโมง ร้านอาหารที่ใช้วัตถุดิบจากเรือประมงมาทำอาหารสมาคมแห่งนี้ มีระบบการจัดการและบริหารการจัดการทรัพยากรประมงที่มีประสิทธิภาพมาก แต่สะพานปลาและท่าเรือแห่งนี้มีมานานกว่า 700 ปี สิ่งที่ทำให้บริหารจัดการทรัพยากรประมงญี่ปุ่นค่อนข้างประสบผลสำเร็จเพราะชาวญี่ปุ่นมีจิตสำนึกที่ดี และจะจับปลาอยู่ในเขตของตนเท่านั้น

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
สถาบันพัฒนาระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์การประมง	ชื่อเดิม The Fisheries Research Agency เป็นหน่วยงานที่ไม่ขึ้นกับรัฐบาล แต่ปัจจุบันรัฐบาลเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนสถาบันมากขึ้น ภารกิจของสถาบัน เน้นด้านศึกษา วิจัย ค้นคว้า แบ่งสาขาการวิจัย 5 ส่วน ได้แก่ 1) เศรษฐกิจการประมงและบริหารธุรกิจ 2) การบริหารจัดการประมง 3) สมุทรศาสตร์และระบบนิเวศทางทะเล 4) ชีวเคมีและเทคโนโลยีอาหาร และ 5) พันธุกรรมสัตว์น้ำ ส่วนที่ได้เยี่ยมชม ได้แก่ การวิจัยด้านผลิตภัณฑ์และกระบวนกระบวนการแปรรูปด้วยวิธีการใหม่ๆ เพื่อประหยัดพลังงาน และโรงงานผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหาร ห้องปฏิบัติการศึกษาผลของกัมมันตภาพรังสี/สารตกค้างในสัตว์น้ำ ซึ่งตั้งแต่เกิดกรณีเรือขนสารกัมมันตภาพรังสีล่ม จึงมีการศึกษาวิจัยเก็บข้อมูลอยู่เสมอ และกรณีล่าสุดที่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้รับผลกระทบจากการแผ่นดินไหว มีการจัดระบบการทำประมงโดยระบบตรวจสอบ (MCS; Monitoring, Control and Surveillance) ร่วมกับชาวประมง ส่วนพิพิธภัณฑ์จัดแสดงชนิดสัตว์น้ำที่พบในระดับน้ำทะเลความลึกต่าง ๆ ประวัติศาสตร์การทำประมง แบบจำลองเครื่องมือทำการประมง
เมืองนาโกย่า ประเทศญี่ปุ่น	
สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำท่าเรือเมืองนาโกย่า Port of Nagoya, Public Aquarium	สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำที่มีขนาดใหญ่ของเมืองนาโกย่า โดยรวบรวมสัตว์ทะเลของญี่ปุ่น และอื่น ๆ แบ่งเป็นโซนตู้ต่าง ๆ เช่น ทะเลญี่ปุ่น ทะเลลึก ทะเลแนวปะการัง สัตว์น้ำจืด และสิ่งมีชีวิตแอนตาร์กติก โดยจุดเด่นที่ดึงดูดผู้ชม คือ การแสดงแสนรู้ของโลมา ซึ่งมีที่นั่งจุคนได้ 3,000 คน ซึ่งมีทีมงานที่ผ่านการฝึกฝนมาอย่างดี สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำมีกิจกรรมต่าง ๆ เน้นให้ผู้ชมมีความรู้ประวัติวงจรชีวิตของสัตว์แต่ละประเภท และเปิดโอกาสให้ผู้ชมมีส่วนร่วม การแสดงให้อาหารสัตว์หลายชนิด เช่น ทูน่า เต่าทะเล และเพนกวิน การแสดงการฝึกโลมา Dolphin และวาฬ Beluga พิพิธภัณฑ์เรือสำรวจมหาสมุทรอาร์กติก โดยจัดแสดงการปฏิบัติงานภายในเรือสำรวจเสมือนจริง ซึ่งรัฐบาลญี่ปุ่นได้ส่งเรือสำรวจพร้อมเดินทางไปอาร์กติกเมื่อปี พ.ศ. 2500 การสำรวจได้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์คุณภาพน้ำ และเก็บข้อมูลตัวอย่างสิ่งมีชีวิตขั้วโลกเป็นระยะเวลา 1 ปี การชมทำให้เห็นถึงความพยายามในอดีตของคนญี่ปุ่นเป็นรากฐานของความสำเร็จการพัฒนาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีในปัจจุบัน
ฟาร์มเพาะเลี้ยงปลาไหลอูนางิ แห่งสมาคมประมงประจำเมืองอิชิกิ	ปลาไหลทะเล (อูนางิ) สายพันธุ์ญี่ปุ่น ปลาไหลตัวเต็มวัยอาศัยในทะเลแต่จะว่ายกลับมาวางไข่ในแหล่งน้ำกร่อยบริเวณชายฝั่ง ซึ่งญี่ปุ่นไม่ได้เพาะพันธุ์หรือผสมเทียมในการเพาะเลี้ยง ดังนั้นจะอาศัยการเก็บรวบรวมลูกพันธุ์จากธรรมชาติ นำมาเลี้ยงในโรงเรือนปิด ระบบการเลี้ยงใช้แหล่งน้ำจืดจากคลองชลประทานหมุนเวียนระบบปิดผ่านตัวทำความร้อนซึ่งมีการถ่ายน้ำวันละ 10 ซม. ทุกวัน โรงเรือนปิดคลุมด้วยชั้นพลาสติก เพื่อควบคุมอุณหภูมิให้อยู่ที่ 28 - 30 องศาเซลเซียส และควบคุมปริมาณแพลงก์ตอน บ่อเลี้ยงเป็นบ่อปูนขนาด 20 x 30 เมตร ความลึกประมาณ 80 ซม. มีการให้อากาศด้วยเครื่องตีน้ำวางมุมบ่อ 4 จุด ตีน้ำรวมตะกอนเข้าสู่ศูนย์กลางบ่อและมีเซ็นทรัลเดรนกลางบ่อ เพื่อถ่ายของเสียกลางบ่อออกไป รักษาระดับออกซิเจน DO = 0.05 ppm ให้อาหารสำเร็จรูปลักษณะเป็นผงแป้งผสมกับวิตามินในรูป powder with oil ปั้นเป็นก้อนใส่ตะกร้าวางเป็นจุด

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ฟาร์มเพาะเลี้ยงปลาไหลอูนางิ แห่งสมาคมประมงประจำเมืองอิซิกิ (ต่อ)	ให้ปลาไหลมากิน ตรวจสอบการกินทุกชั่วโมง อาหารที่ใช้มีโปรตีนสูงกว่า 47% เริ่มเลี้ยงลูกพันธุ์ที่มีอายุ 4 เดือน ความยาว 10 ซม. น้ำหนัก 2 กรัม ระยะเวลาการเลี้ยงประมาณ 1 ปี ได้ปลาน้ำหนัก 250 กรัม ผลผลิตส่วนใหญ่ขายในประเทศญี่ปุ่น เพราะมีราคาค่อนข้างสูงในตลาดญี่ปุ่น ราคากิโลกรัมละ 4,000 เยน ประมาณพันกว่าบาท
ตลาดปลาอิซิกิ	เป็นตลาดอาหารทะเลขนาดเล็กประจำเมืองอิซิกิ ช่วงเช้ามืดถึงช่วงสายจะเป็นการค้าส่งสัตว์น้ำโดยเกษตรกรชาวประมงจะนำสัตว์น้ำมาวางบริเวณลานจอดรถด้านนอก คณะได้ชมเฉพาะตลาดค้าปลีกสินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสัตว์น้ำและสัตว์น้ำที่มีชีวิตได้แก่ กุ้ง หอย ปู ปลา
ฟาร์มเพาะเลี้ยงปลาทองเมืองยาโตมิ จังหวัดไอจิ	ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ในการเลี้ยงปลาทองมาเป็นระยะเวลานานกว่า 150 ปี ปลาทองเป็นเสมือนขนบธรรมเนียมประเพณีที่อยู่คู่มายาวนาน ญี่ปุ่นเริ่มการเพาะเลี้ยงและมีศูนย์การเลี้ยงปลาทองประมาณ 4 จังหวัด โดยเมืองยาโตมิมีชื่อเสียงเป็นแหล่งผลิตปลาทองที่ใหญ่ที่สุดในประเทศญี่ปุ่นมาเป็นระยะเวลา 40 ปี มีสายพันธุ์ที่เป็นที่รู้จักกว่า 31 ชนิด มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร โดยเป็นฟาร์มเลี้ยงบ่อดินขนาดประมาณ 4 x 15 เมตร บ่อเพาะอนุบาลเป็นบ่อปูนขนาด 4 x 5 เมตร มีการพัฒนารูปแบบการเลี้ยงอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงสายพันธุ์จาการศึกษาการกลายพันธุ์และผสมข้ามพันธุ์ เพื่อให้ได้ปลาที่มีจุดเด่นเฉพาะและสร้างความหลากหลาย มีเทคนิคการเลี้ยงในการจัดการคุณภาพน้ำ อุณหภูมิและป้องกันโรคได้เป็นอย่างดี มีการออกแบบเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้อย่างชาญฉลาด มีการรวมกลุ่มแบบครบวงจร จัดตั้งเป็นสำนักงานเพื่อวิจัยโรค และสร้างตลาดกลางเพื่อประมูลปลาทอง และจัดตั้งโรงบรรจุปลา มีการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด เพื่อความยั่งยืนของอาชีพ โดยผู้ประมูลได้ขายปลาทองในประเทศ และส่งออกเพียง 1% ของยอดขายทั้งหมด ผลผลิตโดยรวมของจังหวัดประมาณ 10 ล้านตัวต่อปี ยอดขายประมาณ 200 ล้านเยน เกษตรกรในเมืองยาโตมิมีแนวคิดให้ชุมชนสร้างความเข้มแข็ง พึ่งพาตัวเองได้ เน้นด้านสายพันธุ์ที่มีคุณภาพ แม้กำลังการผลิตไม่มาก แต่ยังคงรักษาฐานตลาดและเป็นผู้ผลิตสามารถกำหนดราคาในตลาดได้ ซึ่งตลาดปลาทองในญี่ปุ่นยังมีราคาสูง โดยไม่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนหรืองบประมาณจากรัฐบาล
สถาบันวิจัยด้านประมง Aichi Fisheries Research Institute	เป็นสถาบันวิจัยที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดและทะเลของประเทศญี่ปุ่น โดยมีศูนย์วิจัยทรัพยากรน้ำจืด 2 แห่ง และศูนย์ทรัพยากรทางทะเล 1 แห่ง โดยมีหลักการในการศึกษาชนิดพันธุ์ในธรรมชาติ และบริหารจัดการสร้างความสมดุลระหว่างการทำประมงและการเพิ่มจำนวนทรัพยากรในธรรมชาติ ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำที่สำคัญในด้านการประมงของญี่ปุ่น ได้แก่ Whitebait, Deep sea smelt, Sea bass, Kuruma Prawn, Swimming Crab, Eel และ Sweet fish ตามลำดับ โดยสถาบันมีภารกิจการวิจัย และเผยแพร่ให้คำแนะนำแก่ชาวประมง ตลอดจนการอบรมส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษาติดตามคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางน้ำจืดและทะเล การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล การสำรวจทางทะเล การวิจัยพัฒนาการเพิ่มผลผลิตทรัพยากรประมง การศึกษาวิจัยและควบคุมโรคในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น ปลาไหล และปลาทอง

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงทางทะเลแห่งชาติ จังหวัดมิเอะ	เป็นสถาบันงานวิจัยการเพาะเลี้ยงรูปพันธุ์ปลาไหลทะเล สายพันธุ์ญี่ปุ่น เน้นการศึกษาเชิงลึกในวงจรชีวิต ถิ่นกำเนิด เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการเพาะเลี้ยงเชิงพาณิชย์ งานวิจัยสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญของสถาบันฯ เช่น ปลาแซลมอน ปลาไหลอุนางิ โดยเฉพาะปัจจุบันลูกพันธุ์ปลาไหลเริ่มขาดแคลน เนื่องจากความต้องการของตลาดเกษตรกรจึงจับลูกพันธุ์จากธรรมชาติไปเลี้ยงมากขึ้น สถาบันฯ จึงอยู่ระหว่างการศึกษาวิจัยการเพาะลูกพันธุ์ปลาไหลการศึกษาวงจรชีวิตของปลาไหลญี่ปุ่นอูนางิ ตั้งแต่วางไข่ - วัยอ่อน - วัยรุ่น จนถึงวัยเจริญพันธุ์ โดยปลาไหลนั้นจะอาศัยในแหล่งน้ำจืด แต่จะออกไปวางไข่ในทะเล จากการศึกษาเพิ่งทราบว่าปลาไหลวางไข่บริเวณเกาะกวมเมื่อช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งหลังจากวางไข่แล้ว ปลาไหลก็จะตาย หลังจากไข่ฟักเป็นตัวอ่อนก็จะมีพัฒนาการ จนเป็นตัวอ่อนขนาดยาว 6 ซม. และจะว่ายเข้ามาอาศัยในน้ำจืด นอกจากนี้ยังได้รับความรู้เรื่องเทคโนโลยี เครื่องมืออุปกรณ์ที่สร้างขึ้นใหม่ ๆ
บริษัท Bluefin จำกัด มหาชน อุตสาหกรรมเลี้ยงปลาทูน่า ในกระชังทะเล	บริษัทตั้งอยู่บริเวณท่าเทียบเรือ คณะออกเดินทางด้วยเรือของบริษัทที่บรรทุกอุปกรณ์ อาหารปลา น้ำมันและอื่น ๆ ไปส่งยังสถานที่ติดตั้งกระชังเลี้ยงปลาทูน่าประมาณ 30 นาที จากฝั่ง กระชังเลี้ยงมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 50 เมตร มีความลึก 20 เมตร โดยเลือกบริเวณที่น้ำทะเลลึก 30 - 40 เมตร ไม่มีคลื่นลมแรง อุณหภูมิน้ำประมาณ 7 องศาเซลเซียส ซึ่งทะเลบริเวณดังกล่าวมีสภาพภูมิประเทศและความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมที่จะเลี้ยงทูน่า และมีการจัดแบ่งเขตการเลี้ยง ซึ่งไม่กีดขวางทางเรือ เริ่มต้นการเลี้ยงจะจับลูกพันธุ์ปลาจากธรรมชาติในช่วงเดือนกรกฎาคม - กันยายนของทุกปี โดยบริษัทรับซื้อลูกพันธุ์มาจากชาวประมงด้วยวิธีการตกเบ็ด ขนาดลูกพันธุ์ 20 - 30 เซนติเมตร น้ำหนักประมาณ 100 - 400 กรัม นำมาปล่อยในกระชังจำนวน 2,000 - 3,000 ตัว ใช้ระยะเวลาการเลี้ยงในกระชัง 2 ปี ได้น้ำหนัก 20 - 30 กิโลกรัม สามารถแบ่งจับขายได้ และบางส่วนจะเลี้ยงต่ออีก 3 ปี รวมเป็น 5 ปี จนได้น้ำหนัก 60 กิโลกรัม ราคาขายตัวละ 60,000 บาท หรือกิโลกรัมละ 3,500 บาท สำหรับอาหารที่ให้เป็นอาหารสดผสมกับหัวเชื้ออาหารนำมาใส่เครื่องผสมเป็นก้อนเปียกขึ้นรูป และให้อาหารด้วยเครื่องพ่นอาหารเหนือกระชัง ซึ่งทำให้กระจายอาหารได้ทั่วถึงกว่าการให้ด้วยแรงงานคน โดยจับทูน่าขึ้นมาและทำการเชือดบริเวณกระชังและเก็บรักษาในน้ำแข็งอุณหภูมิเย็น 0 - 2 องศาเซลเซียส จากนั้นขนส่งลำเลียงทูน่าไปยังห้องเย็นของบริษัท กระบวนการส่วนใหญ่ใช้เครื่องทุ่นแรง ทูน่าจะถูกนำมาผ่านกระบวนการทำความสะอาด และแล่เป็นชิ้นแช่แข็งบรรจุในถุงสุญญากาศ เมื่อคำนวณความคุ้มทุนการเพาะเลี้ยงทูน่าในกระชังมีต้นทุนถูกกว่าออกไปจับปลาในทะเล และสามารถควบคุมผลผลิตสามารถส่งขายทั่วประเทศญี่ปุ่นและส่งออกไปขายต่างประเทศ

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
สหภาพแห่งสหกรณ์ประมงจังหวัดมิเอะ Federation of Mie Prefecture Fisheries Cooperatives	จังหวัดมิเอะมีชื่อเสียงด้านการประมง มีชายฝั่งยาวประมาณ 1,095 กิโลเมตร ตามแนวทิศเหนือจรดทิศใต้ เรียกว่าอ่าวอิเสะ (Ise Bay) สหภาพแห่งสหกรณ์ประมงจังหวัดมิเอะมีเป้าหมายในการรักษาทรัพยากรน้ำทะเลชายฝั่งและเพื่อให้มีผลผลิตด้านประมงที่ปลอดภัย สหกรณ์เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรชาวประมง ประมาณการผลผลิตการจับประเภทปลา 160,000 ตัน/ปี กลุ่มกุ้ง ปู และหมึก 2,600 ตัน/ปี กลุ่มหอย 6,000 ตัน/ปี และสาหร่าย 2,000 ตัน/ปี ผลผลิตจากฟาร์มเลี้ยง แบ่งเป็นกลุ่มปลา 7,500 ตัน/ปี กลุ่มหอย 5,700 ตัน/ปี และสาหร่าย 15,00 ตัน/ปี ซึ่งสหภาพสหกรณ์มีพัฒนาการเลี้ยง กระบวนผลิตและแปรรูปสัตว์น้ำให้มีความทันสมัยเพื่อรักษาคุณภาพความสดและส่งตรงถึงผู้บริโภค จังหวัดมิเอะมีชื่อเสียงเป็นผู้ผลิตปลากะพงแดง (Red Seabeam) รายใหญ่ที่สำคัญของญี่ปุ่น ซึ่งปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีราคาสีสวยงามชาวญี่ปุ่นจะใช้ในประเพณีและเทศกาลที่สำคัญ กลุ่มเกษตรกรชาวประมงรวมกลุ่มกันดำเนินการผลิตแบบครบวงจรตั้งแต่การเพาะลูกพันธุ์ การเลี้ยงปลาในกระชัง เป็นการทำฟาร์มทะเล โดยสหกรณ์พัฒนาผลิตอาหารเม็ดที่มีคุณภาพเพื่อให้เกษตรกรใช้เลี้ยงปลากะพงแดงให้มีสีสันและรสชาติเฉพาะต่างจากที่อื่น นอกจากนี้สหกรณ์มีกองเรือประมงและรวมกลุ่มกันขายในนามสหกรณ์ฯ มีแพปลาเป็นของสหกรณ์ สร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับสหกรณ์ได้เป็นอย่างดี ยังมีกลุ่มเกษตรกรผลิตสัตว์น้ำอื่น ๆ เช่น Japanese amberjack และ Greater amberjack เกษตรกรไทยมีความสนใจสอบถามถึงเทคนิคการเพาะอนุบาลปลาวัยอ่อน จะให้แพลงก์ตอนเป็นอาหาร แล้วปรับให้อาหารเม็ดโปรตีนประมาณ 40 โดยจะใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 1 - 2 ปี มีขนาดประมาณ 500 - 1,000 กรัม ผลผลิตของสหกรณ์เกษตรกร 100 กว่าราย ผลิตได้รายละประมาณ 1,000 - 2,000 ตัว/ปี รายได้เฉลี่ย 6 แสนบาท/ปี โดยสหกรณ์ประมงญี่ปุ่นก็ให้ความสนใจสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้งของไทยเช่นกัน
สถาบันวิจัยทางทะเลประจำจังหวัดมิเอะ (สถานีสัตว์น้ำ Owase Stock Enhancement Center)	สถาบันฯ มีทั้งหมด 3 สาขา เป็นการบรรยายภาพรวมของสถานีฯ เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยจะศึกษาจำนวนประชากรสัตว์น้ำในธรรมชาติ และมีแผนเพาะพันธุ์สัตว์น้ำปล่อยลงสู่ธรรมชาติ โดยเฉพาะสัตว์น้ำเศรษฐกิจ เช่น ปลากะพงแดง (Red Seabeam) หอยเป๋าฮื้อ (Abalone) รวมทั้งติดตามการเกิดโรคระบาด ต่อด้วยนำชมบ่อเพาะเลี้ยงในโรงเรือนที่ใช้น้ำทะเลลึกมาเพาะเลี้ยง การควบคุมอุณหภูมิและแสงให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำแต่ละชนิด อุปกรณ์ออกแบบได้ทันสมัยและใช้งานได้ดีเยี่ยม โดยมีเจ้าหน้าที่ดูแลเพียง 1 - 2 คน จากนั้นนำชมกระชังเลี้ยงปลากะพงแดงบริเวณชายฝั่งของสถาบัน ซึ่งคุณภาพน้ำบริเวณดังกล่าว ใสสะอาด และเป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ ไม่มีโรคระบาด ไม่มีกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นอันตรายต่อคุณภาพน้ำ

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
สถานีควบคุมโรงผลิตน้ำจืดจากน้ำทะเลลึก Deep Sea Water institution	สถาบันดังกล่าวมีโรงผลิตน้ำจืดจากน้ำทะเลลึก ที่ตั้งห่างจากฝั่ง 12.5 กิโลเมตร ลึก 200 เมตร มีเครื่องมือในการผลิตที่มีเทคโนโลยีทันสมัยและแข็งแรงมาก ทนทานต่อความดัน โดยสูบน้ำทะเลลึกผ่านท่อนำมาผ่านกระบวนการกรอง โดยผลผลิตน้ำที่ได้น้ำจะมีความเค็มและเกลือแร่แตกต่างกันหลายระดับ ซึ่งจากผลการวิจัยน้ำทะเลที่ความลึกดังกล่าวมีความบริสุทธิ์สูง ไม่มีเชื้อโรค เหมาะกับการทำวิจัย และมีการต่อยอดพัฒนาไปในอุตสาหกรรมอื่น มีการพัฒนาคิดค้นนำน้ำที่ผลิตได้ใช้ในการบริโภค อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องสำอางและการเพาะเลี้ยงสัตว์ทะเล นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างแหล่งทดแทนน้ำจืดในอนาคต นอกจากนี้ สถาบันฯ ยังได้ศึกษารวบรวมข้อมูลชนิดสัตว์น้ำที่พบจากการดึงน้ำทะเลลึกด้วย พบว่ามีสัตว์น้ำหลายประเภท เช่น ฉลาม ปู
กลุ่มชาวประมง Kaito Yumin Club /หมู่บ้านชาวประมง	เป็นหมู่บ้านชาวประมงที่อยู่บนเกาะขนาดเล็ก มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 2,000 คน รวมตัวโดยจัดตั้งเป็นกลุ่มสหกรณ์ที่มีการบริหารจัดการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบด้วยการดำเนินกิจการแพปลาเพื่อขายสัตว์น้ำอย่างเป็นระบบ และเกษตรกรที่เป็นสมาชิกจะนำสัตว์น้ำมาพักไว้ในบ่อซีเมนต์ที่มีระบบให้อากาศ จะเก็บรักษาสัตว์น้ำให้มีชีวิตเพื่อทำให้ขายได้ราคาสูงกว่าปลาไม่มีชีวิต กำหนดให้มีการประมูลวันละ3 รอบ (09.00, 11.00 และ 14.00 น.) สัตว์น้ำมีหลากหลายชนิด เช่น ปลาไหลทะเล ปลากะพงแดง กุ้งกุลาลาย กุ้งมังกร หมึก หอย ปลาอื่น ๆ พื้นที่บริเวณตลาดจะมีการควบคุมความสะอาด แบ่งโซน เข้าได้เฉพาะผู้ที่ได้รับอนุญาต จะมีผู้ควบคุมชั่งน้ำหนักสัตว์น้ำ และลงรายการบัญชี รายละเอียดของสัตว์น้ำ น้ำหนัก ชื่อชาวประมง และราคาที่ประมูลได้ โดยมีการแบ่งรายได้ให้กับสมาชิก และเก็บค่าธรรมเนียมตามราคาที่ขายได้ นอกจากนี้ สหกรณ์ดังกล่าวยังเล็งเห็นการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ชุมชนเพื่อชักชวนให้คนมารู้จัก ปลูกฝังให้เยาวชนรักท้องถิ่น เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับอาชีพการประมง มีกิจกรรมส่วนร่วมของชุมชนประมงท้องถิ่น การดัดแปลงบ้านเป็นร้านอาหารญี่ปุ่นไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นหลัก และสามารถสร้างรายได้ให้ครัวเรือนเป็นอย่างดี และมีการพัฒนาให้มีโรงงานการแปรรูปสัตว์น้ำแบบพื้นบ้านเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น อาหารทะเลตากแห้ง สาหร่ายทะเล อาหารทะเลแช่เย็น แช่แข็ง โดยมีสถานที่และเครื่องมือแปรรูปอาหาร การเก็บรักษาที่ใช้เทคโนโลยีอย่างง่าย ๆ คุ้มค่าการลงทุน เป็นต้นแบบที่น่าสนใจ ทั้งในเรื่องของการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้เป็นที่น่าสนใจ
กลุ่มชาวประมง Kaito Yumin Club	แนวคิดการจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนมามีส่วนร่วมในกระบวนการ โดยชุมชนสามารถสร้างรายได้ เพิ่มเติมมากขึ้น นอกจากอาชีพการประมงและมีความยั่งยืนสืบไป โดยได้บรรยายถึงกิจกรรมการสร้างความตระหนักรู้ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน เช่น การสร้างเอกลักษณ์การดำน้ำเก็บหอยเป๋าฮื้อโดยกลุ่มแม่บ้านชาวประมง

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
เกาะไข่มุก มิคิโมโต	เป็นเกาะที่เลี้ยงหอยมุก เป็นฟาร์มทะเลเพื่อผลิตและจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวทั่วโลก โดยมีชื่อเสียงระดับนานาชาติ โปรแกรมเข้าชม มีการแสดงสาธิตการเก็บหอยเป๋าฮื้อ โดยกลุ่มแม่บ้านชาวประมงที่เรียกว่า AMA ซึ่งเป็นอาชีพที่เป็นความภูมิใจของชุมชน AMA ใส่ชุดสีขาวดำน้ำลงไปเก็บหอยเป๋าฮื้อ ซึ่งต้องเป็นผู้หญิงที่มีความแข็งแรงสามารถดำน้ำโดยไม่ใช้อุปกรณ์ช่วยหายใจ ชาวญี่ปุ่นยังคงรักษาประเพณีการดำน้ำเก็บหอยเป๋าฮื้อ และเป็นอาชีพที่อนุรักษ์ไว้โดยชุมชนจะมีข้อแนะนำในการกำหนดช่วงเวลาและเลือกเก็บขนาดหอยที่เหมาะสม (ไม่ต่ำกว่า 10 ซม.) เป็นการสร้างความยั่งยืนและอาชีพให้ชุมชน จากนั้นเข้าชม อาคารแสดงการเพาะเลี้ยงหอยมุกตลอดสายการผลิต ของบริษัท มิคิโมโต เกาะหอยมุก แหล่งน้ำที่ใช้เลี้ยงต้องมีความอุดมสมบูรณ์ สงบ ไร้คลื่นลม มีเจ้าหน้าที่อธิบายขั้นตอนในการเลี้ยงหอยมุก เริ่มจากการสังเกตคัดเลือกแม่พันธุ์หอยมุก Mother pearl ที่มีเปลือกด้านในแวววาว เชื่อว่าจะสามารถสร้างมุกที่มีความสวยงาม เมื่อเลี้ยงตัวแม่หอยมุกสมบูรณ์ ผู้เชี่ยวชาญจะทำการผ่าตัดพร้อมที่จะฝังนิวเคลียสรูปร่างทรงกลม ขนาดต่างกัน 2 - 4 มิลลิลิตร ซึ่งเป็นเปลือกหอยมุกน้ำจืดจากแม่น้ำมิสซิสซิปปี้ หลังจากฝังนิวเคลียส แล้วนำตัวแม่หอยไปเลี้ยงในทะเลโดยใส่ตะแกรงแล้วผูกเชือกหย่อนลงทะเลลึกประมาณ 2-3 เมตร ซึ่งจะนำขึ้นมาตรวจสภาพ ขจัดเพรียงและสาหร่ายทะเล และทำความสะอาด จะเลี้ยงนาน 1 - 2 ปี เมื่อครบกำหนดที่จะเอามุกออก จึงนำหอยมาผ่าตัด ค่อย ๆ แกะเอาเม็ดมุกออก ไข่มุกทะเลใต้จะแพงที่สุดในโลก เพราะให้มุกน้ำงาม มุกจะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับเปลือกด้านในของหอย อุณหภูมิ สุขภาพของหอย อาหารที่ได้รับ ทำให้มีน้ำงาม ได้มุกซึ่งมีเฉดสีต่างกัน สีเหลืองนวล จนถึงสีออกชมพู ภายในพิพิธภัณฑ์มีอาคารแสดงสินค้าหอยมุกให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อ ซึ่งนับว่าเป็นสินค้าขึ้นชื่อมีราคาแพงและมีชื่อเสียงระดับโลก
เมืองฟุกุโอกะ และจังหวัดใกล้เคียง ประเทศญี่ปุ่น	
พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ Marine World – Uminonakamichi	พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ Marin World- Uminonakamichi เป็นพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำขนาดใหญ่ของเมืองฟุกุโอกะ ในภูมิภาคคิวชู ซึ่งเปิดทำการในปี ค.ศ. 1989 พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำแห่งนี้เน้นจัดการแสดงสิ่งมีชีวิตที่มีถิ่นอาศัยบริเวณเกาะคิวชู และพื้นที่ใกล้เคียงโดยรอบ ซึ่งผู้มาเยือนสามารถชมความงามราวกับได้ท่องไปในโลกใต้ท้องทะเล ด้วยสัตว์น้ำกว่า 30,000 ชีวิต 450 สายพันธุ์ ที่จัดแสดงอยู่ในส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแท็งก์น้ำขนาดใหญ่ที่จัดแสดงโลมา แมวน้ำ และสิงโตทะเล แท็งก์น้ำมุมกว้างที่จัดแสดงปลาฉลามกว่า 20 สายพันธุ์ และแท็งก์น้ำอีกกว่า 70 แท็งก์ มีการจัดแสดงสัตว์น้ำสายพันธุ์ต่าง ๆ อีกหลากหลายชนิด นอกจากนี้ยังมีส่วนจัดแสดงความสามารถของเหล่าโลมา และสิงโตทะเล อีกด้วย

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ตลาดค้าส่งปลาเมืองฟุกุโอกะ	ตลาดค้าส่งปลาเมืองฟุกุโอกะ ตั้งอยู่ที่เขตนากาชิม่า เป็นหนึ่งตลาดค้าสัตว์น้ำที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งประเทศญี่ปุ่น ซึ่งบริการโดยรัฐบาลท้องถิ่นเมืองฟุกูโอกะ มีปริมาณซื้อ - ขายสัตว์น้ำมากที่สุดบนเกาะคิวชู ปัจจุบันมีสัตว์น้ำหมุนเวียนกว่า 300 ชนิด มีปริมาณประมาณ 300 ตันต่อวัน และคิดเป็นปริมาณมากกว่า 35,000 ตันต่อปี สัตว์น้ำส่วนมากจะมาจากทะเลจีนตะวันออกและทะเลญี่ปุ่น และทำการซื้อขายผ่านการประมูล เริ่มตั้งแต่ 03.00 น. ของทุกวัน ซึ่งสัตว์น้ำ ร้อยละ 20 เป็นการรับซื้อจากเรือประมง และอีกร้อยละ 80 เป็นสัตว์น้ำที่มาจากแหล่งอื่นผ่านการขนส่งโดยรถบรรทุก จุดเด่นของตลาดแห่งนี้ คือ มีท่าเรือที่สามารถรับปลาจากชาวประมงได้โดยตรง **ขั้นตอนการซื้อขายสัตว์น้ำสำหรับเรือประมง** 1) ชาวประมงนำเรือเทียบท่า และขนถ่ายสัตว์น้ำออกจากเรือ 2) ชาวประมงติดต่อกัลป์ผู้ค้าส่ง (หมวกขาว) เพื่อให้จัดการขายสัตว์น้ำให้ (ผู้ค้าส่งได้รับค่าจ้างจากชาวประมง คิดเป็น 4.4% จากยอดขาย) 3) ชาวประมงนำสัตว์น้ำที่ได้มาคัดแยกชนิด และขนาดใส่ลังโฟม พร้อมจัดเรียงให้เรียบร้อย 4) นายหน้าหรือพ่อค้าคนกลาง (หมวกแดง) จะเข้ามาดูสัตว์น้ำที่ตนเองสนใจและเตรียมตั้งราคารอการประมูล 5) ผู้ค้าส่ง (หมวกขาว) จะเข่ามาตามจุดที่วางสัตว์น้ำของชาวประมงแต่ละราย และเริ่มการประมูล โดยมีหน้าที่ในการขายสัตว์น้ำให้หมด ซึ่งอาจจะใช้การลดราคาในสัตว์น้ำบางชนิดเพื่อให้ขายหมด หมายเหตุ ราคาสัตว์น้ำในแต่ละวันขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ซื้อ (อุปสงค์ - อุปทาน) แต่ตลาดก็มีราคากลางของสัตว์น้ำแต่ละชนิดเพื่อควบคุมไม่ให้สูง หรือต่ำเกินไป
ตลาดค้าปลีกอิโตชิม่า (JF Itoshima “ Shiki” Direct retail market of Itoshima FCA)	ตลาดค้าปลีกอิโตชิม่า บริหารงานโดยสมาคมประมงอิโตชิมะ (JF Itoshima “Shiki” Direct retail_market of Itoshima FCA) เป็นตลาดที่จำหน่ายสัตว์น้ำมีชีวิตและสดที่จับโดยชาวประมงในเขตอิโตชิมะนอกจากนี้ ยังมีสาหร่ายและปลาแปรรูป ตลอดจนผลผลิตทางการเกษตรและพันธุ์ดอกไม้จำหน่ายให้กับผู้บริโภคด้วยเนื่องจาก เป็นตลาดที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองฟุกุโอกะ จึงเป็นที่นิยมอย่างมากในหมู่ผู้บริโภคและนักท่องเที่ยว สำหรับสินค้าที่วางจำหน่ายในตลาดแห่งนี้ นอกจากจะเป็นสัตว์น้ำมีชีวิตและสดแล้ว ยังมีผลิตภัณฑ์แปรรูปเบื้องต้นในรูปแบบต่าง ๆ ไว้บริการผู้บริโภคด้วยซึ่งตลาดจะเป็นผู้กำหนดราคาเองนอกจากนี้ภายในตลาดยังมีร้านอาหารที่ใช้วัตถุดิบสด ๆ มาทำอาหารจำหน่ายให้แก่คนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวอีกด้วย
ที่ทำการสมาคมประมงอิโตชิมะ (Head Ouarter of Itoshima Fisheries Cooperative Associations: FCA)	สมาคมฯ ก่อตั้งขึ้นในปี 2001 จากการรวมกลุ่มของ 6 สมาคมย่อยในเขตอิโตชิมะ ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า 425 คน ลักษณะเครื่องมือประมงที่ใช้ คือ เรืออวนลากน้ำตื้นขนาดเล็ก อวนลอย ลอบปลา และการวางโป๊ะ อีกทั้งยังมีการเลี้ยงหอยนางรม และสาหร่ายทะเลอีกด้วย โดยกิจกรรมเสริมศักยภาพทรัพยากรจะรับผิดชอบผ่านกลุ่มชาวประมงในสมาคมเท่านั้น อาทิ การกำหนดปริมาณการจับหอยยักษ์ หรือการจัดตั้งพื้นที่เพาะพันธุ์หมึกโดยสมาคมฯ มีหน้าที่หลัก ๆ ในเรื่อง น้ำมัน ประกัน และการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนการสนับสนุนจากภาครัฐจะมีในด้าน ค่าสาธารณูปโภค (น้ำ - ไฟฟ้า) การดูแลอาคารที่ทำการ และการจัดสรรพื้นที่

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
สมาคมประมงอิโตชิมะ สาขาฟุนาโคชิ (Itoshima Fisheries Cooperatve Associations Funakoshi BranchX	สมาคมประมงอิโตชิมะ สาขาฟุนาโคชิ ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเมืองโดยอาศัยผลิตผลหลักของชาวประมง ซึ่งก็คือ หอยนางรมที่ได้จากการเลี้ยงแบบแขวน ใช้เวลาในการเลี้ยง 1 ปี จะได้หอยนางรมที่มีคุณภาพทั้งความใหญ่ (หอยนางรมจะโตเต็มที่ในเดือนมกราคม) และความสะอาด (มีเจ้าหน้าที่มาตรวจคุณภาพก่อนการออกขายในเทศกาล) เหตุที่สมาคมฯ แห่งนี้สามารถผลิตหอยนางรมที่มีคุณภาพได้เพราะสภาพพื้นที่เอื้ออำนวย (ทะเลล้อมรอบด้วยภูเขาทำให้มีธาตุอาหารที่สมบูรณ์ลงสู่ทะเลมากมาย) โดยสมาคมฯ จะจัดให้มีงานเทศกาลทานหอยนางรมทุกปี ปีละ 6 เดือน ภายในงานประกอบไปด้วยร้านอาหารมากมายซึ่งบริหารโดยกลุ่มชาวประมงที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในฤดูหนาว
สมาคมประมงซากะ เก็นไค ศูนย์ศึกษาระบบเซลล์มีชีวิต (Saga – Genkai Fisheries Cooperative Association, Yobuko CAS Center)	สมาคมประมงซากะ - เก็นไค ศูนย์การศึกษาระบบเซลล์มีชีวิตโยบุโกะ ก่อตั้งขึ้นในปี 2014 จากการรวมกลุ่มกันของ 8 สมาคมย่อยในเขตเก็นไค ลักษณะเครื่องมือประมงที่ใช้ คือ เบ็ดตกหมึก เบ็ดเดี่ยวสำหรับปลาหางเหลือง (ฮามาจิ) และปลาไท (ปลากะพงแดง) เบ็ดราว เรือลากอวน เรือลากอวนกลางน้ำ และเรืออวนล้อมขนาดเล็ก อีกทั้งยังมีการเพาะเลี้ยงกุ้ง คุระมะ หอยนางรม และหอยมุกในพื้นที่อ่าวตอนในอีกด้วย ศูนย์ระบบเซลล์มีชีวิต (CAS:Cell Alive System) มีขั้นตอนการดำเนินงาน คือ 1) เรือประมงจะนำสัตว์น้ำที่จับได้จากทะเลเก็งไคเข้ามาเทียบท่าที่ศูนย์ฯ 2) สัตว์น้ำจะถูกลำเลียงไปศูนย์แปรรูปเพื่อทำความสะอาดด้วยน้ำทะเลปลอดเชื้อ 3) ที่ศูนย์แปรรูปมีระบบควบคุมสุขอนามัย สัตว์น้ำจะได้รับการแปรรูปโดยใช้ระยะเวลาอันสั้นเพื่อคงความสดใหม่ 4) สัตว์จะได้รับการแปรรูปให้เป็นวัตถุดิบสำหรับประกอบอาหารในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ เป็นชิ้น หรือบรรจุถุง 5) สัตว์น้ำที่บรรจุลงในถุงจะเข้าสู่กระบวนการทำให้เป็นสุญญากาศทันที 6) สินค้าเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบเพื่อให้รับประกันความอร่อย 7) หลังจากนั้น จึงนำไปแช่แข็งด้วยระบบ CAS ด้วยอุณหภูมิลบ 55 องศาเซลเซียส
สมาคมประมงเรืออวนล้อมทะเลลึกญี่ปุ่น (Japan Far Seas Purse Seine Fisheries Cooperative Association)	สมาคมแห่งนี้ประกอบด้วย บริษัทเอกชน 18 แห่งในแถบภาคตะวันตกของญี่ปุ่นที่มีเรืออวนล้อมเป็นของตนเอง โดยมีการดำเนินธุรกิจหลายประเภท ทั้งการควบคุมดูแลตลาดค้าส่งปลาในท่าปลามัตซึอุระ โรงงานผลิตน้ำแข็ง โรงงานแช่แข็งและโรงงานแปรรูป ลักษณะสินค้าที่ผลิตจะเน้นผลิตภัณฑ์ที่มีความสะดวกในการบริโภคของกลุ่มลูกค้ารุ่นใหม่ การทำประมงอวนล้อมของสมาคมฯ มีทั้งแบบปั่นไฟ และใช้โซนาร์ และออกไปทำการประมงถึงเขตน่านน้ำของประเทศไต้หวัน สัตว์น้ำหลักที่สำคัญ คือ ปลาซาบะ และปลาอาจิ (ปลาทูแขก) โดยเมื่อทำการประมงได้สัตว์น้ำแล้ว จะมีการขนถ่ายสัตว์น้ำโดยเรือขนถ่ายกลางทะเล และนำมาขึ้นที่ท่าของสมาคมฯ เพื่อคัดแยกขนาด และประมูลขาย สัตว์น้ำที่นำมาขายจะมีทั้งแบบมีชีวิต และไม่มีชีวิต ซึ่งมีราคาขายต่างกัน ถึง 1 เท่าตัว (สัตว์น้ำที่มีชีวิตจะถูกพักไว้ที่โป๊ะใกล้ท่าเรือ ก่อนนำมาใส่แท็งก์ที่บรรจุน้ำทะเล เมื่อถึงเวลาจำหน่าย)

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
บริษัทโซจิตซุ ทูน่า ฟาร์ม จำกัด (มหาชน)	บริษัทก่อตั้งขึ้นในเดือนกันยายนปี ค.ศ. 2008 ดำเนินกิจการฟาร์มเพาะเลี้ยงทูน่าบลูฟิน ซึ่งเป็นบริษัทแรกที่ลงทุนทำฟาร์มทูน่า เดิมทีบริษัทเป็นผู้นำเข้าทูน่ารายใหญ่เพื่อนำมาทำซาชิมิ แต่หันมาเริ่มการเพาะเลี้ยงทูน่าของตนเองเนื่องจากปัญหาทูน่าที่ลดลงและการติดขัดเรื่องกฎระเบียบต่าง ๆ บริษัทนี้เข้าร่วมกับ FCA เพื่อให้ได้สิทธิ์ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพราะการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในญี่ปุ่นต้องขึ้นทะเบียนกับ FCA ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการรับรองจากรัฐบาลปกครองท้องถิ่นบริษัทนี้เป็นตัวอย่างของการร่วมมือกันอย่างดีระหว่าง FCA ท้องถิ่นและบริษัทการค้า ฟาร์มทูน่าอยู่ห่างจากชายฝั่งของเมืองซุอุระ เขตนางาซากิออกไปประมาณ 500 เมตร ซึ่งเป็นทำเลที่เหมาะแก่การเลี้ยงปลาทูน่าและขนส่งสาธารณูปโภค อาหารหลักของปลาทูน่า คือ ปลาแมคเคอเรลและปลาซาร์ดีนเป็นอาหาร ซึ่งจับได้จากการทำประมงอวนล้อม ซึ่งเป็นการทำประมงของเมืองนี้อยู่แล้ว จึงทำให้บริษัทสามารถหาซื้ออาหารปลาทูน่าได้ในราคาถูก แม้ว่าในฤดูหนาว อุณหภูมิน้ำทะเลอยู่ที่ประมาณ 12 องศาเซลเซียส ในขณะที่ลมตะวันตก พร้อมด้วยคลื่นลูกใหญ่อาจทำให้เป็นอุปสรรคต่อการกักปลาไว้ในกระชังและให้อาหารปลา กระแสน้ำเชี่ยวแรงจากทะเลเก็งไคทำให้ระดับออกซิเจนในน้ำสูงช่วยให้ปลาทูน่าแข็งแรง เนื้อแน่นหนังมีไขมันมาก ทำให้มีคุณภาพเกือบเทียบเท่าทูน่าบลูฟินที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติ ในช่วงแรกของการดำเนินธุรกิจ บริษัทจับลูกปลาทูน่าจากธรรมชาติมาเลี้ยงในกระชัง โดยใช้เวลาประมาณ 3 ปี ก่อนที่ปลาจะโตเต็มวัยจะมีน้ำหนักถึง 30 กิโลกรัม อย่างไรก็ตามอัตราการรอดชีวิตของลูกปลาค่อนข้างต่ำ และการเลี้ยงลูกปลาทูน่าไม่ใช่เรื่องง่าย ทูน่าอาจตายเพราะอุณหภูมิของน้ำลดลงอย่างรวดเร็ว หรือว่ายชนผนังกระชัง นอกจากนี้ยังมีปัญหาปลาทูน่ากระโดดหนีออกจากกระชัง ซึ่งบริษัทได้ลองผิดลองถูกอยู่หลายครั้ง หลังจากได้มีการพยายามแก้ปัญหาดังกล่าว ฟาร์มจึงเริ่มให้ผลตอบแทนและสามารถส่งขายให้กับลูกค้าได้ในช่วงสิ้นปี 2010 แม้ว่าปริมาณขายจะต่ำกว่าที่วางแผนไว้ แต่ปัจจุบันการผลิตเพิ่มสูงขึ้น วิทยากรให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าเพื่อรักษาคุณภาพความสดและเนื้อปลา บริษัทจะใช้นักประดาน้ำเพื่อจับปลา โดยวิธีช็อตไฟฟ้าและชักรอกขึ้นเรือเพื่อนำเข้าท่าและส่งขายต่อไป ทำให้กว่าครึ่งหนึ่งของพนักงานบริษัท เป็นนักประดาน้ำ
ศูนย์แลกเปลี่ยนนานาชาติหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งผลิตภัณฑ์	โครงการหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งผลิตภัณฑ์เกิดขึ้นในปี 1979 โดย นายโมริโอะฮิรามัตสึ ผู้ว่าการจังหวัดโออิตะ บนหลักการที่ว่า “พื้นที่บ้านแต่มีความเป็นสากล” “พึ่งพาตนเอง” “มีความสร้างสรรค์”ตลอดจน “พัฒนาทรัพยากรบุคคล”ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและการสร้างผลผลิตปริมาณมากมายรวมถึงสร้างวัฒนธรรมของประเทศ การพัฒนาผู้นำที่สามารถนำ OVOP ไปสู่ความสำเร็จนั้น เป็นเป้าหมายสำคัญของโครงการในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินโครงการ OVOP ได้นั้นเนื่องมาจากมีผู้นำเป็นด่านหน้า เพื่อให้สามารถพัฒนาบุคลากรได้จึงมีการตั้งโรงเรียนฝึกฝนผู้นำที่มีศักยภาพ และนักเรียนเหล่านี้สามารถทำงานในระหว่างวันและเรียนภาคค่ำได้ ในปี 2002 เป็นเวลา 10 ปี หลังจากเปิดโรงเรียนแห่งแรก มีผู้จบการศึกษาจำนวน 1,991 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ OVOP ของท้องถิ่น

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ศูนย์แลกเปลี่ยนนานาชาติหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งผลิตภัณฑ์ (ต่อ)	โรงเรียนเหล่านี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อรองรับแต่ละอุตสาหกรรม เช่น โรงเรียนฝึกฝนงานด้านเกษตรกรรม โรงเรียนอาชีวะวิทยาลัยนานาชาติ โรงเรียนสิ่งแวดล้อมและสถาบันไอที
กลุ่มวิจัยการท่องเที่ยว คามาเอะบลู	คามาเอะเป็นหมู่บ้านประมงขนาดเล็กในเมืองซาเอกิจังหวัดโออิตะกลุ่มวิจัยดังกล่าว มีการจัดโครงการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านกิจกรรมประมงในหมู่บ้านให้กับนักเรียนและนักท่องเที่ยวโดยใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทัศนียภาพและทรัพยากรมนุษย์ในหมู่บ้าน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานเพศหญิง) ซึ่งทำให้กิจกรรมของกลุ่มเป็นตัวอย่างของ “การท่องเที่ยวสีน้ำเงิน” ในญี่ปุ่น คณะได้รับฟังการบรรยายถึงประสบการณ์และแนวคิดของฮาชิโมโตะมาซาเอะซึ่งเป็นบุตรสาวของชาวประมงในท้องถิ่นซึ่งคิดต่างและไม่ยึดติดกับความเชื่อเดิม ๆ ว่าผู้หญิงต้องเป็นแม่บ้านแต่ผู้หญิงสามารถสร้างอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวตลอดจนเป็นหน้าเป็นตาและได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนจนถึงคนในระดับประเทศ ด้วยแนวคิดดังกล่าว นางฮาชิโมโตะ หันมาเลี้ยงหอย โดยจับลูกหอยจากธรรมชาติมาเลี้ยงต่อปัจจุบัน ในฟาร์มมีหอยประมาณ 25 ชนิด ซึ่งสร้างรายได้ให้ถึงปีละ 300 ล้านเยน จนทำให้รัฐบาลต้องสร้างถนนเข้ามายังหมู่บ้าน เพื่อให้สามารถนำผลิตผลไปจำหน่ายในพื้นที่ที่ใกล้เคียงและภายในประเทศได้ นอกจากนี้นางฮาชิโมโตะยังพัฒนาฟาร์มของตนให้เป็นรีสอร์ท เปิดให้นักท่องเที่ยวมาพักและทำกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ ตกปลา ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยว เนื่องจากธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ น้ำใสสะอาด และสงบ
สมาคมประมงจังหวัดโออิตะ สาขาซากะโนเซกิ	สมาคมแห่งนี้ขึ้นชื่อในเรื่องปลาทูแขกและปลาซาบะ หรือรู้จักกันในอีกชื่อว่า “เซกิ - อาจิ” และ “เซกิ-ซาบะ” ซึ่งจับได้โดยการใช้เบ็ดมืออย่างนุ่มนวล ภายหลังจากรับปลาขึ้นท่า FCA จะทำการดูแลในคุณภาพของปลาและส่งต่อไปเพื่อทำเป็นเมนูปลาดิบสูตรพิเศษ และด้วยการดูแลอย่างดีนี้เองที่ทำให้ “เซกิ- อาจิ” และ “เซกิ-ซาบะ” จากที่แห่งนี้มีราคาสูงที่สุดในญี่ปุ่น ที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของปลาสองชนิดนี้อยู่ที่ช่องแคบบังโงะ (Bungo Channel) ซึ่งเป็นรอยแยกท่ามกลางมหาสมุทรที่แบ่งแยกเกาะคิวชูกับเกาะชิโคขุ มีกระแสน้ำไหลเชี่ยว จึงเป็นสถานที่ที่เข้าถึงยากอีกทั้งต้องใช้วิธีการประมงแบบพิเศษโดยการตกปลาเพื่อจับทีละหนึ่งตัว ปลาอาจิเซกิและปลาซาบะเซกิจึงมีขนาดใหญ่กว่า เนื้อแน่นกว่า และมีความยืดหยุ่นกว่าปลาสายพันธ์เดียวกันจากน่านน้ำอื่น และเป็นที่ยอมรับกันว่ามีคุณภาพดีที่สุดในญี่ปุ่น
บริษัท ไคโย โดคุ จำกัด (มหาชน) สาขาโออิตะ	คณะเดินทางศึกษาดูงานตัวอย่างปะการังเทียม ของบริษัท”ไคโย โดโบคุ จำกัด (มหาชน) สาขาโออิตะซึ่งเป็นบริษัทชั้นนำในการผลิตและวางปะการังเทียมในญี่ปุ่น วิทยากรได้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบของปะการังเทียมที่ทางบริษัทเป็นผู้ผลิตตลอดจนรูปแบบการติดตั้งปะการังเทียม โดยปะการังเทียมแต่ละชนิดจะออกแบบมาเพื่อให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพพื้นทะเล และกระแสน้ำ

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ศูนย์พัฒนาเทคโนโลยีทางทะเลและการประมงฟุกุโอกะ สถาบันวิจัยทะเลบูเซ็น	ศูนย์พัฒนาเทคโนโลยีทางทะเลและการประมงฟุกุโอกะเริ่มก่อตั้งเมื่อปี 1898 โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์ทดลองทางการประมง พัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารให้แก่ประชากรในท้องถิ่น ตลอดอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลในทะเล 3 แห่ง ได้แก่ 1) ทะเลบูเซ็น ซึ่งเป็นทะเลน้ำตื้น ประมาณ 10 เมตร มีสัตว์ทะเล อาทิ กุ้ง ปู 2) ทะเลอาริอาเกะ ซึ่งเป็นทะเลที่มีอัตราน้ำขึ้นน้ำลงสูง สัตว์ทะเลที่พบมาก คือ หอยตลับ ส่วนในหน้าหนาวจะหันมาเลี้ยงสาหร่ายทะเลแทน 3) ทะเลชิคูเซ็น เป็นทะเลที่ติดกับสาธารณรัฐเกาหลี พบปลาบุริ ปลาอาจิเป็นจำนวนมากสำหรับเครื่องมือประมงที่ใช้ทำการประมงในทะเลทั้งสามแห่ง ได้แก่ อวน ลาก โป๊ะอวนจม และลอบ
	สถาบันวิจัยทะเลบูเซ็นเป็นหนึ่งใน 3 สถาบันวิจัยการประมงภายในจังหวัดฟุกุโอกะ โดยหัวข้อหลักในการวิจัย คือ 1) การจัดการทรัพยากรปลาอินทรี ปลาตาเดียว กุ้ง ปู และหอย 2) สภาพแวดล้อมพื้นที่จับสัตว์น้ำ 3) การสร้างพื้นที่อาศัยสัตว์น้ำ (ปะการังเทียม) และ 4) การเพาะลี้ยงหอยนางรม ปัจจุบัน มีภาวะ “Red tide” เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ศูนย์ฯ จึงเป็นผู้ทำหน้าที่พยากรณ์สภาวะทางทะเล เพื่อแจ้งเตือนให้ชาวประมงทราบล่วงหน้านอกจากนี้ ยังสร้างเครือข่ายการแจ้งเตือน โดยแจ้งไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อทราบล่วงหน้าเป็นเวลา 1 - 2 สัปดาห์ ด้วยนอกจากนี้ศูนย์ฯ ยังดำเนินงานวิจัยเกี่ยวกับสัตว์น้ำหลายชนิด อาทิ หอยตลับ หอยนางรม ปลายอดจาก ตลอดจนปะการังเทียม

ที่มา : กรมประมง

หน่วยงาน : กรมการข้าว

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ประเทศไต้หวัน สถานีวิจัยและส่งเสริมการเกษตรเขตไทจง (Taichung District Agricultural Research and Extension Station)	เนื่องจากนโยบายของไต้หวันในการส่งเสริมการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าด้านการเกษตร และ นำผลการวิจัยไปใช้เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อให้ภาคเกษตร เติบโตอย่างต่อเนื่องกรมการข้าวจึงได้นำผู้เกษตรกรมาดูงาน ณ สถานีวิจัยและส่งเสริมการเกษตรเขตไทจง ซึ่งเป็นที่สถานีที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการวิจัยและส่งเสริมการผลิตข้าวในภาคกลางของไต้หวัน ผู้นำเกษตรกรได้ฟังบรรยายสรุปเกี่ยวกับภารกิจของสถานี และผลสำเร็จของการดำเนินการวิจัยและส่งเสริมการผลิตข้าว
ศูนย์เพาะเลี้ยงกล้าข้าว (Rice Seedling Nursery Center)	ไต้หวันส่งเสริมให้ทำนาดำ และมีศูนย์เพาะเลี้ยงกล้าข้าวเพื่อสนับสนุนการผลิตข้าว ของไต้หวันทั้งนี้ พื้นที่ปลูกข้าวใน 3 อำเภอ ในเขตดอนกลางของไต้หวัน คือ ไทจง จงหัว และหนานโถว สามารถผลิตข้าวได้ร้อยละ 30 ของประเทศ การผลิตต้นกล้าข้าวบรรจุถาด ที่ไต้หวันจะเน้นใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก เนื่องจากขาดแคลนแรงงานและค่าแรงสูง ส่วนเทคโนโลยีการผลิตต้นกล้าจะเริ่มตั้งแต่การเตรียมถาดวางไว้บนสายพานจะลำเลียงผ่านเครื่องผสมดินซึ่งจะใช้ดิน 40% ผสมแกลบสดที่ผ่านการหมักกว่า 1 ปี 60% แล้วสายพานลำเลียงผ่านเครื่องโรยเมล็ดพันธุ์ที่ผ่านการแช่น้ำ 4 วัน จากนั้นเข้าสู่เครื่องรดน้ำ เครื่องปั๊มให้ดินแน่น ลำเลียงส่งไปยังที่บ่มเมล็ดข้าวที่จะรอการงอก และถึงอายุก่อนส่งขายให้เกษตรกร รวมเวลาตั้งแต่เริ่มโรยเมล็ดพันธุ์ใส่ถาดจนกว่าจะถึงอายุที่ดำได้ใช้เวลา 16 - 18 วัน ในปัจจุบันไต้หวันมีศูนย์เพาะเลี้ยงกล้าข้าวในภาคกลางของไต้หวัน ประมาณ 129 แห่ง ซึ่งผลิตกล้าข้าวต่าง ๆ เช่น ข้าว Japonica และข้าวเหนียว (Waxy rice)
ห้างหุ้นส่วน จำกัด YEEDON	เป็นผู้ประกอบการด้านข้าวที่ใหญ่ที่สุดในไต้หวัน มีโรงสีที่ทันสมัย จำนวน 6 โรง ส่วนขายตรง จำนวน 9 แห่ง และส่วนกระจายสินค้า จำนวน 3 แห่ง ในส่วนของการตลาดครอบคลุมห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อและจุดขายทั่วไป นอกจากนั้น ในตลาดเฉพาะครอบคลุมอาหารกลางวันของโรงเรียน โรงงานอาหารสดแบบสมัยใหม่ การบริการของสายการบิน และโรงแรมระดับห้าดาว ห้างหุ้นส่วนจำกัด YEEDON มีส่วนร่วมในการวางแผนการนำเข้าข้าว และการประมูลข้าวของรัฐบาล โรงสีของห้างหุ้นส่วนจำกัดป้องกันการปนเปื้อนจากภายนอก เพื่อให้ประกันสุขอนามัยและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ โดยใช้ฟางข้าวเป็นเชื้อเพลิงของเครื่องอบแห้ง การใช้แกลบและฟางข้าวไม่เพียงเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแต่ยังมีประโยชน์ต่อโลก และเลือกใช้เครื่องจักรอุปกรณ์มาตรฐานระดับโลกซึ่งจะแตกต่างไปตามชนิดของข้าว รวมทั้งมีเครื่องคัดแยกสีและสิ่งเจือปนต่าง ๆ นอกจากนั้น ยังมีระบบควบคุมคุณภาพอย่างเคร่งครัดที่ควบคุมโดยคอมพิวเตอร์ เพื่อพัฒนาคุณภาพของข้าวไต้หวัน ห้างหุ้นส่วนจำกัด YEEDON ได้ทำสัญญาซื้อขายกับเกษตรกรและแนะนำระบบการตรวจสอบย้อนกลับ และแจกต้นกล้าให้แก่เกษตรกรเพื่อให้ข้าวของไต้หวันปลอดภัยและมีคุณภาพสูง รวมทั้งได้ส่งเสริมนาอินทรีย์ที่ไม่ใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลง และปุ๋ยเคมีต่าง ๆ ภายใต้ตราสินค้า “ducky duck rice”

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
องค์กรเกษตรและอาหาร สาขาภาคกลาง Agriculture and Food Agency (Central Region Branch)	ไต้หวันมีนโยบายส่งเสริมการบริโภคข้าวเพิ่มขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันประชากรของไต้หวันเปลี่ยนการบริโภคไปสู่อาหารที่มีคาร์โบไฮเดรตต่ำ โดยส่งเสริมการบริโภคข้าวมีสารอาหารมากกว่าข้าวสาลีและแป้ง จากข้อมูลการบริโภคข้าวต่อประชากร พบว่าการบริโภคข้าวลดลงจาก 98 กิโลกรัมต่อคน ในปี พ.ศ. 2524 เป็น 45 กิโลกรัมต่อคน ในปี พ.ศ. 2554 องค์กรเกษตรและอาหารมีหน้าที่ในการส่งเสริมการผลิตและธุรกิจการตลาดของสินค้าเกษตร โดยมีวิสัยทัศน์ คือ สุขภาพ ประสิทธิภาพ และความยั่งยืนในการบริหารจัดการ โดยมีกระบวนการส่งเสริมการเกษตร ภายใต้แนวคิด “Local Produce, local consumption” คือ ผลิตและบริโภคในพื้นที่ ส่งเสริมการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าการเกษตร พัฒนาองค์ความรู้ด้านการตลาด และเพิ่มช่องทางการตลาดให้สินค้าเกษตร พัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ ความปลอดภัย และมีระบบตรวจสอบย้อนกลับ และการให้สวัสดิการแก่เกษตรกร และการส่งเสริมเยาวชนให้เรียนรู้ด้านการทำเกษตรและพัฒนาเป็นยุวเกษตรกร
สมาคมเกษตรกร WU-FENG	เป็นสมาคมของเกษตรกรภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลไต้หวัน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการผลิตการตลาดข้าว และผลิตผลทางการเกษตร ผู้นำเกษตรกรได้ฟังบรรยายสรุปและทดลองชิมเหล้าจากข้าวของสมาคม ซึ่งเป็นสินค้าขึ้นชื่อระดับประเทศ ทั้งนี้การผลิตเหล้าจากข้าวที่มีมาจากเหล้าสาแกของญี่ปุ่น โดยมีการปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบของไต้หวัน และเป็นการนำข้าวชนิดพันธุ์ที่เหมาะสมกับการผลิตเป็นสาเกโดยเฉพาะจากโรงสีของสมาคมเกษตรกรมาผลิตเป็นแอลกอฮอล์ ทั้งในรูปของสาเก (กรอง) และสุรา (กลั่น) โดยมีเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยและปลอดภัย นอกจากนั้น ยังมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของสินค้าแปรรูปทางการเกษตร และพื้นที่จำหน่ายที่สวยงามและทันสมัย รวมทั้งนำสินค้า OTOP จากพื้นที่อื่นมาวางจำหน่าย ช่วยให้สินค้ามีความหลากหลายตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้มากยิ่งขึ้น
ตลาดกลางสินค้าเกษตร	เป็นตลาดกลางสินค้าเกษตรที่ผู้ผลิต หรือเกษตรกรจะได้พบกับผู้บริโภค และผู้ซื้อ โดยมีรัฐบาลให้การสนับสนุน ตลาดกลางสินค้าเกษตรมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อส่งเสริมการตลาด การจำหน่าย และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรคุณภาพของเกษตรกรในท้องถิ่น เป็นการสร้างโอกาสทางธุรกิจและกระจายรายได้ให้แก่เกษตรกร ตลอดจนเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้น มีสินค้าเกษตรโดยเฉพาะผักและผลไม้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ รวมทั้งมีสินค้าเกษตรอินทรีย์ของท้องถิ่นวางจำหน่าย อันเป็นที่ยอมรับของประชาชน ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ห้างหุ้นส่วนจำกัด SUNCUE	ไต้หวันมีความก้าวหน้าด้านเครื่องจักรกลการเกษตร ซึ่งกรมการข้าวได้จัดการดูงานด้านเครื่องจักรกลการเกษตรให้แก่ผู้นำเกษตรกรที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด SUNCUE ห้างหุ้นส่วนจำกัด SUNCUE ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2509 ได้รับการยกย่องอย่างต่อเนื่องในด้านนวัตกรรมการอบแห้งในระดับนานาชาติ มีการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นเชื้อเพลิงในการอบ เทคโนโลยีของ SUNCUE ให้ความสำคัญกับ คุณภาพเมล็ดพันธุ์หลังอบแห้ง ค่าใช้จ่ายต่ำ ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ง่ายในการใช้และบำรุงรักษา และมีความปลอดภัย โดยมุ่งให้ผลผลิตมีการสูญเสียน้อยที่สุดและเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีสาขาในประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศไทย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

ที่มา : กรมการข้าว

หน่วยงาน : กรมส่งเสริมการเกษตร

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
เครือรัฐออสเตรเลีย Northern Territory (NT) Farmers Association	เป็นการรวมตัวกันของเกษตรกรในรัฐ Northern Territory ในปี 1980 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเกษตรตลอด supply chain รวมทั้งการช่วยเหลือเกษตรกรด้านงานวิจัย โดยใช้วิธีการ คือ ให้เกษตรกรเสนอข้อเสนอโครงการวิจัย หรือการขอรับการสนับสนุนการดำเนินโครงการต่าง ๆ จากภาครัฐ เกษตรกรต้องจ่ายภาษีให้กับภาครัฐ โดยภาษีนั้นจะนำมาใช้ในการสนับสนุนในงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ เกษตรกรสมาชิกของ NT Farmers Association ปลูกพืชหลัก คือ มะม่วง โดยยึดหลักการเริ่มจากฟาร์มขนาดเล็ก แล้วทำการศึกษาพัฒนาและขยายขนาดฟาร์มให้ใหญ่ขึ้นตามขีดความสามารถ ตลาดผลผลิตส่วนใหญ่อยู่ที่ซิดนีย์และเมลเบิร์น สำหรับตลาดส่งออกเป้าหมายหลัก คือ อินโดนีเซีย เพราะมีที่ตั้งใกล้เมืองดาร์วิน ค่าใช้จ่ายในการขนส่งไม่สูง และมีประชากรมาก
W.E. PACK PTY.LTD	เป็นโรงงานรับจ้างบรรจุหีบห่อและกระจายสินค้า มีเกษตรกรที่ใช้บริการ 50 ราย คิดเป็นมะม่วง 120,000 ต้น ผลิตได้ 500 พาเลท/วัน (500 ตัน/วัน) แต่ละปีจะมีการดำเนินกิจการตั้งแต่กรกฎาคม - กลางเดือนธันวาคม ซึ่งเป็นฤดูการเก็บเกี่ยวมะม่วงของเมืองดาร์วิน ดัชนีการเก็บเกี่ยวใช้ค่าน้ำหนักแห้ง 15% ใช้แรงงาน 50 - 80 คน ขึ้นกับปริมาณมะม่วง โดยมีขั้นตอนการบรรจุมะม่วง ได้แก่ เกษตรกรนำมะม่วงมาส่งที่โรงงาน ล้างมะม่วงด้วยน้ำสะอาด แช่น้ำผสมยากันรา จากนั้นเป่าให้แห้ง คัดแยกขนาด เป็น 4 ขนาด บรรจุในลังที่มีสีของลังที่แตกต่างกันตามขนาด ติดฉลากที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ถึงผู้บรรจุที่ทำการบรรจุแต่ละกล่อง รวมไปถึงผู้ผลิตและแปลงที่ปลูกแต่ละแปลง และคิดค่าใช้จ่ายดำเนินการตั้งแต่การล้าง คัดแยก บรรจุหีบห่อ กระจายสินค้าถึงตลาดปลายทาง (ซิดนีย์ เมลเบิร์น) 10 เหรียญ/กล่อง
Tou's Garden PTY LTD	เป็นสวนมะม่วงที่เจ้าของเป็นคนไทยที่ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยที่เมืองดาร์วิน และบุกเบิกพัฒนาสวนมะม่วง เมื่อ 22 ปีที่ผ่านมา จาก 153 ต้น จนปัจจุบันมี 35,000 ต้น 325 hectares (ประมาณ 2,000 ไร่) มี 4 สายพันธุ์ ได้แก่ KP R2E2 น้ำดอกไม้ และมหาชนก เนื่องจากพื้นที่ปลูกมีขนาดใหญ่ จึงนำระบบ GPS มาใช้ เพื่อระบุตำแหน่งต้นมะม่วงทุกต้น โดยทำกิจการแบบครบวงจรตั้งแต่การปลูก คัดแยก บรรจุหีบห่อเอง ใช้ระบบน้ำร่วมกับปุ๋ย น้ำหยด (Fertigration) เก็บเกี่ยวผลผลิตกลางคืนเพื่อความสะดวกในการทำงานเลี่ยงความร้อนจากแดด ลดอุณหภูมิของผลมะม่วง ห้องเย็นไม่ทำงานหนัก ใช้อินฟาเรดเช็คความสุกแก่ของมะม่วง ใช้ระบบดิจิทอลในการ grading ใช้ระบบ Force Air Cooling เก็บรักษาก่อนกระจายสินค้าร่วมกับใช้โอโซนสำหรับฆ่าเชื่อแบคทีเรียในห้องเก็บรักษา ตลาดหลักมีทั้งในและต่างประเทศ เนื่องจากออสเตรเลียมีอัตราค่าจ้างแรงงานสูงมาก ไม่สามารถจ้างแรงงานประจำจำนวนมากได้ จึงปรับมาใช้วิธีการรับสมัครแรงงานต่างชาติผ่านทางเว็บไซต์ของสวน (Backpacker) ในช่วงฤดูกาลที่ผลผลิตออกสู่ตลาด โดยจ่ายเป็นค่าจ้างรายชั่วโมงตามกฎหมาย พร้อมจัดที่พักและอาหารให้ ซึ่งจะคิดค่าใช้จ่ายเฉพาะวัตถุดิบเท่านั้น

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
Acacia Hills Farm มะม่วง Calypso	เป็นสวนมะม่วงพันธุ์ Calypso ที่เจ้าของเป็นผู้ปรับปรุงสายพันธุ์ด้วยตัวเอง เป็นพันธุ์เฉพาะที่เป็น Trademark ของออสเตรเลีย เป็นสายพันธุ์ลูกผสมสามทาง คือ เออร์วิน เซนเซชั่น และ KP ลักษณะเด่น เมื่อแก่จัดผิวมีสีแดงเข้ม เนื้อสีเหลือง และเมล็ดเล็ก จุดอ่อนดูความสุกแก่ด้วยสายตายาก ต้องใช้ Dry matter วัด ผู้ปรับปรุงพันธุ์ได้จดทะเบียนพันธุ์เป็นเครื่องหมายการค้า หากมีผู้นำไปปลูกจะไม่สามารถจำหน่ายได้เอง ต้องเป็นสมาชิก ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการควบคุมคุณภาพ และจำหน่ายผ่านเจ้าของพันธุ์เท่านั้น ในสวนนี้มะม่วง 15,000 ต้น คิดเป็นพื้นที่ 600 เอเคอร์ (ประมาณ 1,500 ไร่) ผลผลิต 10 ตัน/hectares (ประมาณ 1.6 ตัน/ไร่) ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการควบคุมการใช้น้ำ และปุ๋ยในสวนมะม่วง
Tropiculture Australia Tropical Fruit Tree nursery and fertilizer	เป็นสถานที่รวบรวม วิจัย ขยายพันธุ์ จำหน่ายต้นพันธุ์ มีพืชเขตร้อนชื้นกว่า 400 ชนิด เพื่อศึกษาวิจัยพันธุ์พืชและไม้ผลให้ปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ เป็นการสร้างโอกาส สร้างรายได้เพิ่ม และขยายธุรกิจของเกษตรกรในประเทศ เปิด nursery ทุกเช้าวันเสาร์ เพื่อให้บุคคลทั่วไปสามารถเรียนรู้และซื้อผลผลิตโดยการเลือกเก็บด้วยตนเอง ผลิตและจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ นำวัสดุเหลือใช้ภายในฟาร์มมาใช้ให้เกิดประโยชน์ พร้อมทั้งวิจัยธาตุอาหารที่เหมาะสมกับพืช และสามารถจำหน่ายสร้างรายได้อีกทางหนึ่งได้ การทำงานของ nursery แห่งนี้ จะมีการจดบันทึก เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ สามารถเป็นองค์ความรู้ถ่ายทอดให้ผู้สนใจได้ทันที
Berrimah Research Farm	เป็นสถานีวิจัยด้านพืชสวนซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาล โดยคณะศึกษาดูงานได้รับการบรรยายสรุปเรื่องการปรับปรุงพันธุ์เสาวรส เป้าหมายปรับปรุงพันธุ์ให้มีสีม่วงเข้มตามความต้องการของตลาด ซึ่งพันธุ์ที่พัฒนาได้ขณะนี้มีลักษณะสีม่วงเข้ม มีกลิ่นหอม รสชาติมีความสมดุลระหว่างความหวานและความเปรี้ยว ให้ผลดก 100 ผลต่อเถา เป้าหมายจะทำการส่งเสริมพันธุ์นี้ให้เกษตรกรในปีหน้า มีการวิจัยขยายพันธุ์พืชสวนต่าง ๆ เช่น ลิ้นจี่ ปทุมมา อโวกาโด มะม่วง ขนุน เงาะ วิจัยในการทำให้ขนุนพันธุ์ดีให้มีต้นเตี้ยลงโดยใช้ต้นขนุนป่าเป็นต้นตอ การใช้เทคโนโลยีให้ปุ๋ยทางระบบน้ำ เพื่อลดต้นทุนในการผลิต ลดการสูญเสียธาตุอาหารทำให้การใช้ปุ๋ยเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
Darwin Banana Farm, pineapples and passion fruit	เดิมเป็นผู้ผลิตกล้วยหอมรายใหญ่ในเมืองดาร์วิน แต่เมื่อปี 2557 ประสบปัญหาโรค Banana Freckle ระบาดในพื้นที่ รัฐจึงมีคำสั่งให้ทำลายต้นกล้วยทุกต้นในเมืองดาร์วินเพื่อตัดวงจรของโรค ทำให้สวนแห่งนี้สูญเสียรายได้จำนวนมาก จึงหาวิธีการที่จะทำให้ตนเองอยู่รอดโดยการศึกษาของมูลทั้งสภาพพื้นที่ สภาพดิน อากาศ น้ำ การขนส่ง การตลาด เพื่อหาพืชมาปลูกแทนกล้วย และพบว่าสับปะรดและเสาวรสเป็นพืชที่เหมาะสม ตลาดมีความต้องการมาก จึงได้ทดลองปลูกโดยแบ่งเป็นหลายรุ่นเพื่อกระจายความเสี่ยงและให้มีผลผลิตป้อนตลาดได้ตลอดปี

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
Sweetlife Farm (Melon)	เป็นฟาร์ม Rock Melon และ Honeydew ที่ปลูก บรรจุหีบห่อ และกระจายสินค้าแบบครบวงจร แห่งเดียวในดาร์วิน พื้นที่ 1,200 เอเคอร์ (ประมาณ 3,000 ไร่) เริ่มปลูกเดือนพฤษภาคม เก็บเกี่ยว กรกฎาคม - กันยายน ของทุกปี เมื่อเสร็จฤดูกาลเก็บเกี่ยวจะปลูกพืชคลุมดิน เช่น พืชตระกูลถั่ว ช่วงเดือนธันวาคม ถึงมีนาคม สถานที่ที่ได้ศึกษาดูงานเป็นโรงคัดแยกและบรรจุ ซึ่งเป็นขั้นตอนการดำเนินการหลังการเก็บเกี่ยว โดยเมื่อเก็บผลผลิตแล้วจะนำมาเก็บห้องเย็น 8 องศาเซลเซียส เพื่อลดอุณหภูมิ 24 ชั่วโมง นำมาล้าง ทำความสะอาด เป่าผลให้แห้ง คัดขนาด และบรรจุหีบห่อ แยกเป็น 6 ขนาด จากนั้นนำไปเก็บรักษาในห้องเย็น Rock Melon เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 6 องศาเซลเซียส ส่วน Honeydew เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 8 องศาเซลเซียส ความหวานที่ตลาดต้องการ ต้องไม่ต่ำกว่า 10 brix แต่ถ้าคุณภาพดีต้อง 14 brix ขึ้นไป ผลิตได้วันละ 2,000 กล่อง ปัญหาหลักของที่นี่ คือ เรื่องการขาดแรงงาน แก้ไขโดยจ้างแรงงานผ่านเอเจนซี่วันละ 20 คน ทำเป็นสัญญาจ้าง โดยบริษัทเอเจนซี่จะคัดเลือกแรงงานตามคุณสมบัติที่ทาง Farm ต้องการ จัดหารถรับ - ส่ง อาหาร ที่พักให้แรงงานเอง โดย Farm ไม่ต้องดูแลในส่วนนี้
Coastal Plains Research Farm	เป็นสถานีวิจัยด้านพืชสวนอีกแห่งของเมืองดาร์วิน ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1983 ทำการวิจัยพืชสวนเขตร้อนกว่า 150 สายพันธุ์ บนพื้นที่กว่า 130 hectares (ประมาณ 800 ไร่) เน้นการวิจัยปรับปรุงพันธุ์พืชให้ปรับตัวกับสภาพแวดล้อมของเมืองดาร์วิน เช่น ศึกษาวิจัยการทาบกิ่งเงาะให้ต้นติดกัน 3 ต้น เพื่อให้มีความต้านทานแรงลมพายุได้มากกว่าการปลูกเงาะต้นเดี่ยว และควบคุมทรงพุ่มไม่ให้สูงเกิน 2 - 2.5 เมตร เพื่อให้สะดวกต่อการบริการจัดการและการเก็บเกี่ยว
Tropical Fruit Orchard ของ Mr.Han Siah	Mr.Han Siah เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่อายุยังน้อยแต่ให้ความสนใจในการทำการเกษตร ปลูกมะม่วงซึ่งได้พัฒนาสายพันธุ์ด้วยตนเอง และจดทะเบียนสายพันธุ์ได้แก่ มะม่วงพันธุ์ TPP 1 - 8 นอกจากนี้ยังปลูกทุเรียน ส้มโอ และขนุน โดยปลูกทุเรียนพันธุ์ Hew1 และพันธุ์จากเวียดนามโดยนำเมล็ดมาปลูก 2,000 ต้น แต่ประสบปัญหาติดผลไม่ดี เนื่องจากอุณหภูมิต่ำและแห้งเกินไป สำหรับขนุนได้ปลูกเป็นพืชกันลมแต่ตลาดให้การตอบรับดี จึงมีความคิดที่จะขยายการปลูกขนุนเพิ่มมากขึ้น ตลาดหลักอยู่ซิดนีย์และเมลเบิร์น ขายชาวเอเชียและกรีก จุดเด่นของ Mr.Han Siah อีกประการหนึ่งก็คือ การประยุกต์ความรู้ด้านเครื่องจักรกลที่ตนเองมีมาพัฒนาดัดแปลงเครื่องจักร อุปกรณ์ ให้เหมาะสมกับงานในสวนของตนเอง เพื่อลดต้นทุนการผลิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดต้นทุนด้านแรงงาน และยังใช้การวิเคราะห์ดินเพื่อใส่ปุ๋ยเท่าที่จำเป็นที่พืชต้องการ เป็นการลดต้นทุนค่าปุ๋ย รวมทั้งการพัฒนาพันธุ์มะม่วงอย่างต่อเนื่องเพื่อขยายโอกาสทางการตลาดเพิ่มเติมอีกด้วย

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร

หน่วยงาน : กรมส่งเสริมสหกรณ์

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
สหพันธรัฐมาเลเซีย ศูนย์กลางรวบรวมและกระจายสินค้าผลิตผลทางการเกษตรขององค์กรเกษตรแห่งชาติ (Nafas)	เป็นองค์กรเกษตรกรสูงสุดของประเทศมาเลเซีย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจ สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งและมีความผาสุก ดำเนินการเกษตรแบบบูรณาการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ แบบครบวงจร เช่น กิจการผลิตรถแทรกเตอร์ หรือรถไถ อะไหล่รถ ผลิตปุ๋ย คือการทำปุ๋ยเพื่อขายให้กับเกษตรกร การจัดหาปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์ ผลิตถุงบรรจุหีบห่อต่าง ๆ เพื่อบรรจุผลผลิตของสมาชิก การจัดตั้งโรงงานสกัดปาล์ม การผลิตปัจจัยอาหารไก่เพื่อส่งขายให้กับกระทรวงกลาโหม การรวบรวมวัตถุดิบเพื่อผลิตปุ๋ย การผลิตปุ๋ยส่งจำหน่ายให้รัฐบาล รวมถึงการทำธุรกรรมกับบริษัทเอกชนด้วย มีการบริหารงานแบบสหกรณ์ มีการดำเนินธุรกิจที่หลากหลายตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่การจัดหาเมล็ดพันธุ์ให้สมาชิก จัดหาทุน ที่ดินโดยมีรูปแบบธนาคารที่ดิน มีการคิดค้นวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องครบวงจรด้านการตลาดไม่มีปัญหาเพราะจำหน่ายให้แก่รัฐบาลกลาง องค์กรที่มีหน้าที่ค้นคว้าวิจัย เน้นที่สุดคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยบุตรหลานของสมาชิสามารถเข้ารับการศึกษาเล่าเรียนที่องค์กรจัดให้ฟรีทุกอย่าง
องค์กร MPBO (MALASIA PLAM OIL BORD)	MPBO เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีพันธกิจดูแลเรื่องปาล์มน้ำมัน เช่น การพัฒนาสายพันธุ์ปาล์ม การจัดการผลผลิตด้วยเครื่องจักรกล เครื่องตัดทะลายปาล์ม การทำวิจัยในทุกส่วนของปาล์มเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด แปรรูปผลิตภัณฑ์จากปาล์มเป็นสินค้าเครื่องใช้ต่าง ๆ การจดทะเบียนรับรองเกษตรกรผู้ปลูกปาล์ม การปฏิบัติตามเพื่อให้ปาล์มมีการพัฒนาและยังคงรักษาคุณภาพปาล์มได้อย่างยั่งยืน ซึ่งปัจจัยในการปลูกเพื่อให้ได้ผลผลิตดี คือ การคัดเลือกสายพันธุ์ปาล์มที่ดี ปุ๋ยมีธาตุอาหารเสริม และระบบน้ำต้องดี ปาล์มที่มีอายุมากกว่า 25 ปี ควรปลูกใหม่เนื่องจากการใส่ปุ๋ยเท่าเดิมแต่จะให้ผลผลิตลดลงเพราะลำต้นสูงมากขึ้น การใส่ปุ๋ยต้นปาล์มให้ใส่ 9 กก./ต้น/ปี และไม่ควรใส่น้อยกว่า 7 กก./ต้น/ปี การทำโคลนนิ่งจากเนื้อเยื่อต้องใช้เวลาเป็นปี เนื่องจากต้องทำให้ปาล์มทนต่อโรคได้ดี ปาล์มจะเป็นโรคเห็ดกินเนื้อเยื่อปาล์ม ทำให้ต้นปาล์มตาย ซึ่งยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาโรคนี้ได้ การป้องกันทำได้โดยนำต้นที่ตายไปทิ้งที่อื่น และขุดรากปาล์มที่เป็นโรคออกให้หมด
AREA Farmer Organizations (AFOs)	เป็นการไปดูงานที่สหกรณ์ Pusat Pengumpulan Hasil Pertanian Pertuhuban Peladang Kawasan Kuala Langgat ซึ่งจุดรับซื้อปาล์มต้องขึ้นทะเบียนรับรองจากศูนย์ MPBO โดยจุดรับซื้อต้องส่งบุคลากรไปอบรมกับ MPBO จำนวน 2 คน มีการคัดเกรดปาล์ม ณ จุดรับซื้อ การซื้อขายปาล์มจะจ่ายเงินสดให้แก่สมาชิกเดือนละ 1 ครั้ง หากจะรับเงินสด ณ วันที่ขายจะคิดตามราคาของเดือนก่อน จะคิดให้เพียงร้อยละ 70 ของวัตถุดิบที่นำมาขาย ชาวสวนปาล์มต้องทำสวนให้มีคุณภาพ

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
AREA Farmer Organizations (AFOs) (ต่อ)	ไม่ตัดปาล์มดิบ รัฐบาลมาเลเซียมีกฎหมายบังคับ หากมีการกระทำผิดจะยึดใบประกอบการทำสวนปาล์ม ผู้ปลูกปาล์มต้องใช้ปุ๋ยคอมปาวด์ สูตร 12 - 2 - 17 + 2 เป็นหลัก ใส่ปีละ 3 ครั้ง ประมาณ 7 กก./ต้น/ปี โดยการหว่าน MPBO ได้กำหนดเป้าหมายผลผลิตที่ 30 ตัน/ปี/1 เอเคอร์ (ปาล์ม 56 - 58 ต้น) คาดว่าในอนาคตการปลูกปาล์มจะต้องขุดคูร่องน้ำในสวนปาล์มเพื่อช่วยให้ปาล์มไม่ขาดน้ำ สหกรณ์จะรับซื้อพันธุ์ปาล์มอายุ 3 เดือนมาอนุบาลในแปลงสหกรณ์ จนปาล์มมีอายุ 9 เดือน แล้วขายให้สมาชิกต้นละ 120 บาท จะเป็นพันธุ์คาลิช 600 เป็นสายพันธุ์ D x P เหมือนกัน แต่ให้%น้ำมันร้อยละ 20 สมาชิกที่ปลูกพันธุ์คาลิช 600 จะได้ผลผลิต 36 ตัน/ปี/1 เฮกตาร์ สหกรณ์ยังมีการดำเนินกิจกรรมหลายอย่าง เช่น กลุ่มปลูกพริก กลุ่มปลูกเมลอน กลุ่มปลูกมะพร้าว การซื้อน้ำมันปาล์มมาแบ่งบรรจุถุงขาย 25 บ./กก. กลุ่มเลี้ยงวัวในสวนปาล์ม ซึ่งบางรายเลี้ยงวัว 600 ตัว จะมีรายได้ถึง 600,000 บ./เดือน และการบริหารสหกรณ์คณะกรรมการจะมีวาระคราวละ 2 ปี
<u>ประเทศญี่ปุ่น รุ่นที่ 1</u> ซุปเปอร์มาร์เก็ตของสหกรณ์การเกษตรนากาโน	ซุปเปอร์มาร์เก็ตเป็นธุรกิจภายใต้สหกรณ์การเกษตรนากาโน คณะผู้แทนได้มีโอกาสศึกษา แลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ด้านการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรด้านการตลาด รวมถึงศึกษารูปแบบการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรของประเทศญี่ปุ่น ถึงแนวทางการพัฒนาธุรกิจต่อยอดกับสินค้าการเกษตร โดยการจัดตั้งซุปเปอร์มาร์เก็ต เพื่อเป็นศูนย์กระจายสินค้าเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูป ที่มีการจัดจำหน่ายโดยเกษตรกรด้วยตนเอง และกำหนดราคาสินค้าเกษตรด้วยตนเอง โดยราคาที่กำหนดจะมีการนำเข้าสู่คณะกรรมการสหกรณ์เกษตรฯ พิจารณาก่อนการตั้งราคาจำหน่ายเพื่อให้มีความเหมาะสมกับกลไกตลาดและเกษตรกรมีกำไรพอสมควร และเมื่อจำหน่ายสินค้าได้สหกรณ์การเกษตรฯ จะหักเงินร้อยละ 20 เพื่อเป็นทุนสำหรับการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรฯ รวมถึงคณะผู้แทนรับทราบแนวทางการสร้างทายาทเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่มีการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีการผลิตวิทยาศาสตร์ และนวัตกรรมในการต่อยอดพัฒนาสินค้าเกษตรไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ โดยเฉพาะการจัดเตรียมตลาดหรือศูนย์กระจายสินค้าการเกษตรเพื่อสร้างความเชื่อมั่นเรื่องการตลาด จากการศึกษาดูงานในครั้งนี้ สร้างความเชื่อมั่นให้เกษตรกรต่อการดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์ในเรื่องเฉพาะด้านมากขึ้น เช่น การจัดตั้งธุรกิจที่หลากหลาย โดยเฉพาะการจัดตั้งซุปเปอร์มาร์เก็ต และสามารถนำความรู้กลับมาพัฒนาต่อยอดให้กับกลุ่มเครือข่ายสหกรณ์ของตนเองได้ ตลอดจนเกษตรกรมีองค์ความรู้จากสหกรณ์การเกษตรฯ ของประเทศญี่ปุ่น ในด้านการพัฒนาตลาดและสร้างความเข้มแข็งให้กับศักยภาพชุมชนและเกษตรกร นำไปสู่การขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคงทางอาหารและบทบาทของไทยในการเป็นครัวโลกอย่างแท้จริง

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ศูนย์ผลไม้ (Fruit Center)	ศึกษาแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรและการบริหารจักการสหกรณ์ของประเทศญี่ปุ่นโดยเฉพาะเรื่องการบริหารโรงงานคัดแยกผลไม้ ซึ่งช่วยเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์และสามารถนำความรู้กลับมาพัฒนาต่อยอดให้กับกลุ่มเครือข่ายสหกรณ์ของตนเองได้ และที่สำคัญคือ คณะผู้แทนรับทราบองค์ความรู้จากบทเรียนและประสบการณ์โรงงานคัดแยกผลไม้ที่มีมาตรฐานของประเทศญี่ปุ่น จากสหกรณ์การเกษตรนากาโน ในเรื่องเครื่องจักรเทคโนโลยีสมัยใหม่ การบรรจุภัณฑ์ ระบบโลจิสติกส์ และการสร้างมูลค่าเพิ่ม นำไปสู่การผลิตสินค้าที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้ ซึ่งจะช่วยทำให้คนไทยสามารถรักษาฐานตลาดสินค้าเกษตรและขยายการส่งออกได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การสร้างความเข้มแข็งให้กับศักยภาพชุมชนและเกษตรกรนำไปสู่การขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคงทางอาหาร และบทบาทของไทยในการเป็นครัวโลกต่อไปได้ ผลจากการศึกษาดูงานในครั้งนี้คณะผู้แทนได้รับความรู้อย่างเต็มที่ และมีความเห็นพ้องว่า หากสหกรณ์การเกษตรของไทยมีเครื่องจักรเทคโนโลยีที่ทันสมัยจะสามารถคัดแยกผลผลิตของเกษตรกรได้อย่างรวดเร็ว นำไปสู่การจ่ายเงินให้เกษตรกรได้รวดเร็วด้วยเช่นกัน และจะช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรเลือกที่จะขายกับผลผลิตทางการเกษตรให้กับสหกรณ์การเกษตรฯ โดยเฉพาะการได้รับเงินอย่างรวดเร็ว ไม่มีความแตกต่างจากการให้กับพ่อค้าคนกลางที่ต้องโดนกดราคา รวมถึงเป็นการกระตุ้นให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรออกสู่ตลาดจำนวนมากเพราะมีแหล่งรับซื้อสินค้า และสิ่งสำคัญยิ่งคือ จะช่วยทำให้การบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตรฯ มีประสิทธิภาพ มีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น และสหกรณ์การเกษตรฯ และเกษตรกรมีความเข้มแข็งทำงานกันอย่างบูรณาการ พร้อมกันนี้ โครงการศึกษาดูงานฯ ยังก่อให้เกิดประโยชน์ในการกระชับเครือข่ายระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรไทยกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทยด้วย
สหกรณ์นากาโน	คณะผู้แทนได้มีโอกาสในการศึกษาแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาสหกรณ์การเกษตร ด้านการตลาด และศึกษาข้อมูลการบริหารจัดการสหกรณ์ของประเทศญี่ปุ่น และเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของคณะผู้แทนในการดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์ในเรื่องเฉพาะด้านมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการตลาด การคัดแยกผลการผลิตทางการเกษตรใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การบรรจุภัณฑ์ และการเพาะปลูก คณะผู้แทนจะสามารถนำความรู้กลับมาพัฒนาต่อยอดให้กับกลุ่มเครือข่ายสหกรณ์ของตนเองได้ และที่สำคัญคือ คณะผู้แทน มีองค์ความรู้ด้านการเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ตั้งแต่การผลิต การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร เทคโนโลยีการผลิต วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการองค์กร ระบบโลจิสติกส์ และด้านการตลาด โดยการเรียนรู้ บทเรียนและประสบการณ์โดยตรงจากประเทศตลาดส่งออกที่สำคัญคือประเทศญี่ปุ่น และรับทราบองค์ความรู้จากต่างประเทศในด้านการพัฒนาตลาด พฤติกรรมผู้บริโภค

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
สหกรณ์นากาโน (ต่อ)	การบรรจุภัณฑ์ และการสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมถึงกฎระเบียบทางการค้า นำไปสู่การผลิตสินค้าที่สามารถตอบสนอง ความต้องการของผู้บริโภคในต่างประเทศได้ต่อไป ทำให้ไทยสามารถรักษาฐานตลาดสินค้าเกษตรและขยายการส่งออกได้มากขึ้น ประกอบกับคณะผู้แทนไทยได้รับความรู้เรื่องการวิจัยพันธุ์แอปเปิลให้กับเกษตรกร ทำให้ได้แนวคิดว่า การทุ่มเทการงานของสหกรณ์การเกษตรที่มุ่งประโยชน์เพื่อเกษตรกร โดยเฉพาะการทำวิจัยและพัฒนา ยิ่งทำให้เกษตรกรเชื่อมั่นในสหกรณ์การเกษตรฯ และพร้อมที่จะร่วมมือและปฏิบัติตามที่สหกรณ์การเกษตรได้มีการกำหนดและวางแผน ส่งผลทำให้สหกรณ์การเกษตรของประเทศญี่ปุ่นมีความเข้มแข็งและแข็งแกร่งมากเพียงพอที่จะสามารถได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆของรัฐบาลอย่างเต็มที่ ซึ่งจะเป็นต้นแบบของการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรของไทยได้
ประเทศญี่ปุ่น รุ่นที่ 2 - 3 บริษัท วาโก จำกัด (บริษัทในเครือสหกรณ์วาโกเอน)	แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการเกษตร ด้านการตลาด และศึกษาข้อมูลการบริหารจัดการสหกรณ์บริษัท วาโก จำกัด ว่าบริษัทเป็นผู้จัดจำหน่ายแบบครบวงจรให้กับผลผลิตที่ได้จากเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์วาโกเอง จึงทำให้การขายสินค้าของเกษตรกรไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เหลือมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้สามารถนำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาดูงานนี้มาพัฒนากรรมการสหกรณ์การเกษตร และกลุ่มเกษตรกรให้มีแนวคิด สามารถดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์ในเรื่องเฉพาะด้านมากขึ้น และสามารถนำความรู้กลับมาพัฒนาต่อยอดให้กับกลุ่มเครือข่ายสหกรณ์ของตนเองได้ อาทิ การทำบรรจุภัณฑ์ให้กับสินค้าเกษตรของกลุ่ม และการกำจัดขยะจากการเกษตรให้เกิดประโยชน์ การเยี่ยมชมงานของสหกรณ์วาโกเอน ในครั้งนี้ยังสามารถอธิบายได้แก่ คณะผู้แทนเกษตรได้มีองค์ความรู้ด้านการเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ตั้งแต่การผลิต การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร เทคโนโลยีการผลิต วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการองค์กร ระบบโลจิสติกส์ และด้านการตลาด โดยการเรียนรู้บทเรียนและประสบการณ์โดยตรงจากสหกรณ์วาโก คณะผู้แทนได้มีความรู้ในการต่อยอดการพัฒนาสินค้าเกษตรของไทยโดยมีการใช้เทคโนโลยีการผลิต วิทยาศาสตร์และนวัตกรรม เพื่อให้สินค้าเกษตรไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกอีกทั้งยังเล็งเห็นว่าสินค้าเกษตรของไทยสามารถรักษาฐานตลาดสินค้าเกษตรและขยายการส่งออกสู่ญี่ปุ่นได้มากขึ้น เนื่องจากเกษตรกรมีองค์ความรู้ในด้านการพัฒนาตลาด พฤติกรรมผู้บริโภค การบรรจุภัณฑ์ และการสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมถึงกฎระเบียบทางการค้า ทำให้เกษตรกรผลิตสินค้าที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในประเทศญี่ปุ่นได้ ผลประโยชน์ผลการศึกษาดูงานครั้งนี้จะทำให้ผู้แทนเกษตรกรกลับไปพัฒนาชุมชนและเกษตรกรท่านอื่นๆ ให้มีความเข้มแข็งและเชื่อมั่นต่อการผลิตสินค้าเกษตรว่าสามารถผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศ และส่งออกได้ นำไปสู่การขับเคลื่อนประเทศไทยในเรื่องความมั่นคงทางอาหาร สุดท้ายนี้ประโยชน์คือสร้างความกระชับความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรไทยกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐและผู้ประกอบการในประเทศคู่ค้าให้มีความใกล้ชิดกันมายิ่งขึ้น

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
การปลูกใบโอบะ	ได้รับความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาสหกรณ์การเกษตร ด้านการตลาด และศึกษาข้อมูลการบริหารจัดการปลูกพืชที่ขึ้นชื่อของประเทศญี่ปุ่นในอย่างใบโอบะ แบบง่าย สะอาดและเป็นที่ต้องการของตลาด ทั้งยังทำให้เกิดแนวคิดไปพัฒนากลุ่มเกษตรกร มีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์ในเรื่องเฉพาะด้านมากขึ้น และสามารถนำความรู้กลับมาพัฒนาต่อยอดให้กับกลุ่มเครือข่ายสหกรณ์ของตนเองได้ผู้แทนเกษตรกรมีความรู้ในการต่อยอดพัฒนาสินค้าเกษตรของไทยโดยมีการใช้เทคโนโลยีการผลิต วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม เสมือนกับที่ประเทศญี่ปุ่นใช้นวัตกรรมในการปลูกใบโอบะ เพื่อให้สินค้าเกษตรไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ด้วยคุณภาพของสินค้าที่เป็นเลิศ ชุมชนและเกษตรกรมีความเข็มแข็ง และเชื่อมั่นต่อการผลิตสินค้าเกษตร
ศูนย์การเรียนแบบครบวงจร (The Farm)	ได้ศึกษาแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาสหกรณ์การเกษตร ด้านการทำฟาร์มแบบครบวงจร ของเมืองชิบะ ประเทศญี่ปุ่น อีกทั้งยังจุดประกายให้เกิดการพัฒนาขึ้นในกลุ่มกรรมการสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตร มีความหวังที่จะดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์ในเรื่องเฉพาะด้านมากขึ้น และสามารถนำความรู้กลับมาพัฒนาต่อยอดให้กับกลุ่มเครือข่ายสหกรณ์ของตนเองได้ กลุ่มผู้แทนเกษตรกรมีองค์ความรู้ด้านการเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ตั้งแต่การผลิต การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร เทคโนโลยีการผลิต วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการองค์กร ระบบโลจิสติกส์ และด้านการตลาด โดยการเรียนรู้เรื่องการจัดการฟาร์มอย่างครบวงจรนี้ไปพัฒนาสินค้าเกษตรของไทยโดยมีการใช้เทคโนโลยีการผลิต วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม เพื่อให้สินค้าเกษตรไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ และยังก่อให้เกิดความกระตือรือร้นและสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรของไทยได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้จะนำไปสู่การพัฒนาสินค้าเกษตรของไทยสู่การขยายยอดขายทั้งในและต่างประเทศ

ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์

หน่วยงาน : กรมวิชาการเกษตร

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
สหพันธรัฐมาเลเซีย จุดรับซื้อ (ลานเท) ทะลายสดปาล์มน้ำมันเอกชน Lim Boon ChuanTradingSipang Transport Sdn. Bhd. รัฐ Selangor	ระบบการรับซื้อทะลายสดปาล์มน้ำมันของลานเทในมาเลเซีย คิดราคาตามประกาศของ Malasian Palm Oil Board (MPOB) เมื่อเกษตรกรนำทะลายสดปาล์มน้ำมันมาส่ง ลานเทจะคิดอัตราการสกัดเฉลี่ยที่ 19% (คัดทะลายที่ไม่เข้าเกณฑ์ออกทิ้งไม่นำส่งโรงสกัด) เมื่อรวบรวมผลผลิตปาล์มน้ำมันได้ตามที่กำหนดแล้ว ลานเทจะนำผลผลิตไปส่งโรงงาน ถ้าโรงงานสกัดสามารถสกัดน้ำมันดิบเฉลี่ยในแต่ละเดือนได้สูงกว่า 19% โรงงานจะจ่ายเพิ่มส่วนที่สูงกว่า 19% กลับคืนให้กับลานเท จากนั้นลานเทจะโอนเงินส่วนเกินคืนให้กับเกษตรกรผู้ส่งผลผลิตผ่านบัญชีของเกษตรกรเองตามปริมาณผลผลิตที่เกษตรกรส่งให้กับลานเทต่อไป
บริษัท Felda Global Ventures Research & Development Sdn.Bdn (FGV)	1) การปรับปรุงพันธุ์ FGV มีสายพันธุ์ปาล์มน้ำมันลูกผสมเทเนอราที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ ลูกผสมระหว่าง Deli Dura x Yangambi และกำลังพัฒนาพันธุ์ลูกผสมใหม่ ซึ่งจะออกจำหน่ายในเร็ว ๆ นี้ คือ ลูกผสมเทเนอรา 3 สายทาง คือ (Deli x Nigeria) Dura x Yangambi ซึ่งมีข้อดี คือ ให้ผลผลิตสูง (High Fresh Fruit Bunch) ให้ผลผลิตน้ำมันสูง (High Oil Yield) และสูงช้า ทรงพุ่มเล็กลง (Compact palm) ปลูกได้จำนวนต้นต่อพื้นที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแล้งได้ดีกว่าพันธุ์ลูกผสมเทเนอรารุ่นเก่า (Deli Dura x Yangambi) 2) การผลิตเมล็ดงอกปาล์มน้ำมัน ความต้องการเมล็ดงอกปาล์มน้ำมันของมาเลเซียประมาณ 57.43 ล้านเมล็ดงอก FGV สามารถผลิตเมล็ดงอกปาล์มน้ำมันได้ประมาณ 24.12 ล้านเมล็ดงอก คิดเป็นร้อยละ 42 ของส่วนแบ่งการตลาดเมล็ดงอกปาล์มน้ำมันของมาเลเซีย นอกจากนี้ FGV ยังส่งเมล็ดงอกปาล์มน้ำมันเหล่านี้ไปยังประเทศต่าง ๆ เช่น อินโดนีเซีย ปาปัวนิวกีนี เซียราเลโอน ฮอนดูรัส ศรีลังกา เอธิโอเปีย อินเดีย ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และไทย 3) การผลิตต้นกล้าปาล์มน้ำมัน FGV ผลิตต้นกล้าปาล์มน้ำมันเพื่อจำหน่ายให้กับเกษตรกรที่อยู่ในเครือข่ายของ FELDA หรือผู้สนใจสั่งซื้อ โดยมีวิธีการเพาะต้นกล้าแบบอนุบาลสองครั้ง (double stage nursery) โดยระยะอนุบาลแรก เริ่มตั้งแต่เพาะเมล็ดงอก ไปจนถึง 12 - 14 สัปดาห์ จากนั้นจะมีการคัดต้นกล้าที่ผิดปกติทิ้ง ต้นกล้าปาล์มน้ำมันที่ดีจะถูกย้ายไปปลูกในระยะอนุบาลหลัก จนปาล์มน้ำมันมีอายุครบ 12 เดือน จึงนำออกจำหน่าย 4) ห้องปฏิบัติการของ FGV 4.1) ห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ดินและใบปาล์มน้ำมัน FGV มีทีมงานไปเก็บตัวอย่างดินและใบปาล์มน้ำมัน เพื่อนำมาวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ เมื่อได้ผลวิเคราะห์แล้ว จึงประเมินความอุดมสมบูรณ์ของดิน และความต้องการปุ๋ยเคมีต่อไป

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
บริษัท Felda Global Ventures Research & Development Sdn.Bdn (FGV) (ต่อ)	4.2) ห้องปฏิบัติการอารักขาพืช ทำงานวิจัยเพื่อป้องกันกำจัดโรค แมลง และศัตรูปาล์มน้ำมัน เช่น การใช้ Metarhizium ในการป้องกันกำจัดหนอนของด้วงแรด การศึกษาการเข้าทำลาย และการป้องกันโรคจากเชื้อเห็ดกาโนเดอร์มา 4.3) ห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อFGV ผลิตต้นกล้าปาล์มน้ำมันจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อปีละประมาณ 1,000,000 ต้น ใช้เฉพาะในกลุ่มบริษัท FGV นอกจากนี้ยังผลิตต้นกล้าจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่ออื่น ๆ อีก เช่น ยางพารา กล้วย และอ้อย 4.4) ห้องปฏิบัติการวิจัยในระดับโมเลกุล(Molecular Research) เป็นการวิจัยในระดับโมเลกุล เช่น การหาเครื่องหมายโมเลกุลที่สัมพันธ์กับเชื้อเห็ดกาโนเดอร์มา ความผิดปกติของช่อดอก และการนำเครื่องหมายโมเลกุลมาใช้ในการการปรับปรุงพันธุ์ 5) แปลงสาธิตและแปลงปลูกปาล์มน้ำมัน 5.1) การปลูกปาล์มน้ำมันทดแทนสวนปาล์มน้ำมันเดิม เป็นการศึกษาระบบการปลูกปาล์มน้ำมันใหม่เพื่อทดแทนสวนปาล์มน้ำมันที่มีอายุมาก (มากกว่า 25 ปี) โดยทาง FGV จะโค่นต้นปาล์มน้ำมันเดิมทั้งหมด แล้วปลูกใหม่ขึ้นทดแทนทั้งหมด ระหว่างการโค่นต้นปาล์มน้ำมันเดิม และปลูกต้นปาล์มน้ำมันใหม่จะมีการบริหารจัดการแปลงปลูก เช่น การสับต้นปาล์มน้ำมันเดิมออกเป็นชิ้นเล็ก ๆ การใส่ปุ๋ยเคมีให้กับต้นปาล์มที่ปลูกใหม่ การกำจัดหนอนด้วงแรด 5.2) Oil Palm Lysimeter Study เป็นการศึกษาศักยภาพการให้ผลผลิตของปาล์มน้ำมัน โดยมีการให้ปุ๋ยและน้ำอย่างเต็มที่ เช่นให้น้ำอย่างน้อย 400 ลิตร/ต้น/วัน ให้ปุ๋ยตามความต้องการของปาล์มน้ำมัน ซึ่งสามารถสรุปผลได้ว่า ปาล์มน้ำมันมีศักยภาพในการให้ผลผลิตทะลายสดปาล์มน้ำมันถึง 9.44 ตัน/ไร่ 5.3) สาธิตการทำที่พักอาศัยของนกแสก เพื่อการป้องกันกำจัดหนูในสวนปาล์มน้ำมัน 5.4) สาธิตการใช้ฟีโรโมน และเชื้อรา Metarhizium ในการป้องกันกำจัดหนอนของด้วงแรด 5.5) สาธิตการป้องกันโรคจากเชื้อเห็ดกาโนเดอร์มา ได้แก่ การใช้สารเคมี hexacanozole ฉีดเข้าลำต้น การคัดเลือกพันธุ์ปาล์มน้ำมันลูกผสมที่ทนทานต่อเชื้อเห็ดกาโนเดอร์มา การพูนโคนต้นปาล์มน้ำมันเพื่อให้ผลผลิตได้นานขึ้น การใช้เชื้อไตรโคเดอร์มาร่วมกับราไมโคไรซ่า และการสำรวจทำแผนที่การระบาดของโรคกาโนเดอมาในปาล์มน้ำมัน 5.6) สาธิตการใช้แผ่นใยสังเคราะห์คลุมโคนต้นปาล์มน้ำมันที่ปลูกใหม่ เพื่อป้องกันกำจัดวัชพืช และเป็นการรักษาความชื้นในดิน ซึ่งช่วยลดความถี่ในการให้ปุ๋ยเคมีเหลือเพียงครั้งเดียวต่อปีได้ 5.7) สาธิตการใช้กับดักแสงไฟ ในการป้องกันกำจัดแมลง 5.8) สาธิตการให้น้ำปาล์มน้ำมันแบบให้ตามร่องน้ำ

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
บริษัท Felda Global Ventures Research & Development Sdn.Bdn (FGV) (ต่อ)	6) การเยี่ยมชมโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มของ FGV ซึ่งเป็นโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มที่ทันสมัยแห่งหนึ่ง สามารถสกัดน้ำมันปาล์มจากทะลายสดได้ 60 ตัน/ชั่วโมง หม้อน้ำแรงดันสูงแบบให้ความร้อนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญก่อนจะนำทะลายสดปาล์มน้ำมันเข้าไปสกัดน้ำมัน จะต้องมีการคัดเลือกทะลายปาล์มน้ำมันที่ส่งมาจากสวนต่าง ๆ อย่างเคร่งครัดก่อน โดยทะลายปาล์มน้ำมันที่ไม่สุก ไม่สมบูรณ์ เน่า เป็นต้น จะถูกคัดทิ้งทันทีที่ลานเทของโรงงานสกัด ห้ามนำทะลายเหล่านี้เข้าในขบวนการสกัดน้ำมัน (เพราะจะทำให้เปอร์เซ็นต์น้ำมันที่สกัดได้ต่ำลง) และทะลายปาล์มน้ำมันที่ถูกคัดทิ้งจะไม่ให้นำกลับไปยังแปลงเดิมแต่จะมีพื้นที่สำหรับทิ้งทะลายที่ไม่มีคุณภาพเหล่านี้เพื่อรวบรวมนำไปทำปุ๋ยอินทรีย์ ที่สำคัญจะทำการบันทึกข้อมูลการส่งทะลายปาล์มน้ำมันที่ไม่มีคุณภาพของแต่ละแปลงเอาไว้ เพื่อใช้พิจารณาในส่วนของการดำเนินงานของสวน หรือแปลงนั้น ๆ ต่อไป อัตราการสกัดน้ำมันปาล์มของโรงงานนี้สูงสุดได้ถึง 24.77% และได้เมล็ดในปาล์มน้ำมัน 7.15% โดยอัตราการสกัดปกติอยู่ระหว่าง 22 - 23 % ในการสกัดนอกจากจะได้น้ำมันปาล์มแล้วยังมีผลพลอยได้ คือ กะลาปาล์มประมาณ 6% เส้นใยประมาณ 30% ทะลายเปล่าปาล์มน้ำมันประมาณ 20% และอื่น ๆ อีกประมาณ 5%
Malaysian Palm Oil Board (MPOB)	หน่วยงานของรัฐบาลมีหน้าที่บริหารจัดการระบบปาล์มน้ำมันของประเทศมาเลเซีย โดยภารกิจหลัก คือ ส่งเสริมและพัฒนาทางด้านนโยบาย วัตถุประสงค์ เพื่อระบบปาล์มน้ำมันของประเทศมาเลเซีย งบประมาณส่วนใหญ่ของ MPOB มาจากเงินอุดหนุนของระบบอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน และยังได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลเพื่อดำเนินโครงการวิจัย และ MPOB มีอำนาจในการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน การกำหนดราคา หลักเกณฑ์ในการคัดเกรดทะลายปาล์มน้ำมัน (Fresh Fruit Bunch) โดยจะต้องมีเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการอบรมในการคัดเกรดดังกล่าว ซึ่งจะมีบทลงโทษหากมีทะลายที่ไม่ได้คุณภาพ ทั้งนี้ยังมีการกำหนดมาตรฐานในการขนส่งจากสวนปาล์มน้ำมันถึงโรงงานภายใน 24 ชั่วโมง และ MPOB ยังมีการกำหนดราคากลางปาล์มน้ำมันทุกวันอีกด้วย โดยลานเทปาล์มน้ำมันจะใช้ราคาดังกล่าวในการอ้างอิงซึ่งแต่ละลานเทจะมีการกำหนดราคาสูงต่ำแตกต่างกันไป

ที่มา : กรมวิชาการเกษตร

หน่วยงาน : กรมหม่อนไหม

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
สาธารณรัฐอินเดีย โรงเลี้ยงไหมวัยอ่อน (Chawkie Rearing Centre, Keeranagere) ตลาดกลางรังไหม, Ramanagara และการสาวไหมด้วยเครื่องจักร, Chennapatna ณ เมือง Mysore	โรงเลี้ยงไหมวัยอ่อน Keeranagere ของภาคเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลอินเดีย เลี้ยงไหมวัยอ่อน Cross Breeding และ Bivoltine จำหน่ายให้เกษตรกร เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007 -ปัจจุบัน สามารถผลิตไหมวัยอ่อน 7,034,950 dfls (Disease Free Layings หรือการวางไข่ปลอดเชื้อ) (หนอนไหม 60,000 ตัว เท่ากับ 100 dfls) เพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกร จำนวน 78,166 ราย ซึ่งเกษตรกรจะต้องแจ้งความประสงค์ขอรับไหมวัยอ่อนก่อน 14 วัน และจำหน่ายให้เกษตรกรในการตื่นวัย 2 ให้อาหาร 1 มื้อ ให้ผลผลิตรังไหม 67 - 71 กิโลกรัม/100 dfls การซื้อ - ขายรังไหมในประเทศอินเดียมีตลาดซื้อ-ขายรังไหมในรัฐ Karnakata จำนวน 8 แห่ง และตลาดซื้อขายรังไหม Ramanagara เป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดในอินเดีย ตั้งอยู่ในรัฐ Karnakata ห่างจากตัวเมืองบังกาลอร์ 80 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมง และเป็นตลาดที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากประเทศจีน ร้อยละ 90 รับซื้อ - ขายรังไหม Bivoltine และอีกร้อยละ 10 รับซื้อ - ขายรังไหม Multivoltine มูลค่าการซื้อ - ขายรังไหมต่อวัน 40 - 50 ตัน โดยจะหักเงินจากการซื้อ - ขายของพ่อค้าและเกษตรกรรายละ 1% ให้รัฐบาล จำนวนเกษตรกรต่อวัน 50 - 70 ราย ตลาดจะเปิดการซื้อขายเวลา 10.00 น. เกษตรกรที่นำรังไหม Bivoltine มาจำหน่ายจะต้องมาในช่วงเช้าเพื่อส่งตัวอย่างรังไหมให้กับหน่วยงานของรัฐบาล คือ Central Silk Technological Research Institute, Central Silk Board เพื่อทดสอบและให้คะแนนก่อนการขาย หน่วยงานดังกล่าวเป็นหน่วยตรวจสอบคุณภาพรังไหม และให้คำแนะนำการผลิตรังไหมและสาวไหมแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมและสาวไหมภายในตลาด ทั้งนี้ราคารังไหมขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของพ่อค้าที่มาประมูลรังไหม โดยใช้เวลาซื้อ - ขายรังไหมเพียง 2 ชั่วโมง ราคารังไหม Bivoltine เฉลี่ย 230 - 369 บาท/กิโลกรัม
Central Sericulture Research & Training Institute, Mysore (CSR & TI, Mysore) เป็นสถาบันวิจัยและฝึกอบรม ตั้งอยู่เมือง Mysore รัฐ Karnataka	มีการวิจัยด้านการปรับปรุงพันธุ์หม่อนไหมใช้เฉพาะพื้นที่ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ เขตชลประทาน 5 พันธุ์ เขตน้ำฝน 2 พันธุ์ และเขตพื้นที่จำกัด ซึ่งพันธุ์ที่นิยมปลูก คือ V-1 ลักษณะเด่น คือ ให้ผลผลิตใบหม่อนสูงถึง 70 ตัน/เฮกตาร์/ปี การจัดการดิน ปุ๋ย โดยส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับเชื้อจุลินทรีย์ และปุ๋ยหมัก เช่น Azotobacter ไมคอร์ไรซ่า และปุ๋ยหมักมูลไส้เดือน ซึ่งสถาบันฯ ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ป้องกันโรคและแมลง และธาตุอาหารรองและเสริม เช่น ชื่อทางการค้า คือ Ankush เพื่อป้องกันโรคมัสคาดีนและแอสเปอร์จิโลซิส และ Vijetha Supplement เพื่อป้องกันโรคมัคคาดีน หรือ Amruth ป้องกันการเกิดโรค Grasserie และ Flacherie ในหนอนไหม ซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเกิดจากการวิจัยของรัฐบาลอินเดียและเอกชนผลิต

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
Central Sericulture Research & Training Institute, Mysore (CSR & TI, Mysore) เป็นสถาบันวิจัยและฝึกอบรม ตั้งอยู่เมือง Mysore รัฐ Karnataka (ต่อ)	เพื่อจำหน่ายให้เกษตรกร มีหน่วยตรวจโรคและแมลง ห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ดิน วิจัยและพัฒนาเครื่องจักรอุปกรณ์ ศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่และเกษตรกร และหน่วยรับรองคุณภาพไหมวัยอ่อน ส่งเสริมกลุ่มผู้ผลิตไหมวัยอ่อนเพื่อจำหน่ายในพื้นที่ รัฐบาลได้จัดทำมาตรฐานเพื่อควบคุมและดูแลการผลิตไหมวัยอ่อนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยการตรวจรับรองไหมวัยอ่อนก่อนการจำหน่าย ประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ จำนวนหรือปริมาณหนอนไหมที่สูญเสีย ความสม่ำเสมอของหนอนไหม การเจริญเติบโตของหนอนไหม และสุขภาพของหนอนไหม
ศูนย์ผลิตไข่ไหม Research and Development Institute for Sericulture science ณ Bangalore	การผลิตไข่ไหมเพื่อจำหน่ายตามความต้องการของเกษตรกร รัฐบาลจัดตั้งระบบ Seed Area โดยรัฐบาลเป็นผู้ผลิตไข่ไหม P1 ให้แก่เกษตรกรนำไปเลี้ยง แล้วจึงนำรังไหมมาขายให้กับศูนย์ผลิตไข่ไหมเพื่อผลิตไข่ไหม F1 สนับสนุนไข่ไหมแก่ผู้เลี้ยงไหมต่อไป ไข่ไหม F1 จำหน่ายในราคา 300 รูปีต่อแผ่น (ไข่ไหม 1 แผ่นมีน้ำหนัก 18 กรัม ซึ่งมีไข่ไหมอยู่ประมาณ 30,000 ฟอง) ในการรับซื้อรังไหมเพื่อผลิต Seed Area จะสุ่มตัวอย่างรังไหม เพื่อนำมาตรวจโรคเพบรินและหาอัตรารอดของดักแด้ โดยรัฐบาลให้ราคารังไหมเป็น 2 เท่าของราคารังไหมปกติ (600 - 650 รูปี/กิโลกรัม) จากนั้นเกษตรกรและเจ้าหน้าที่เข้าพบ Dr. H. Nagesh Prabhu เจ้าหน้าที่ระดับสูงของ Central Silk Board ซึ่งเกษตรกรได้มีโอกาสแนะนำตัว และแสดงความคิดเห็นต่อการศึกษาดูงานครั้งนี้ และนำไปใช้ในการพัฒนางานด้านการเลี้ยงไหม

ที่มา : กรมหม่อนไหม

หน่วยงาน : กรมพัฒนาที่ดิน

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
สาธารณรัฐประชาชนจีน นาขั้นบันไดของชนเผ่าฮานี เมืองหยวนหยาง (การอนุรักษ์ดินดินและน้ำ)	นาขั้นบันได เมืองหยวนหยาง ได้ขึ้นทะเบียนโดยองค์กรยูเนสโกเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติลำดับที่ 31 ประจำปี 2556 จุดแรกได้ไปดูจุดชมวิว **“ปากเสือ”** มองเห็นหุบเขาขนาดใหญ่ ด้านล่างเป็นนาขั้นบันไดหลายพันไร่ ข้าวกำลังสุกเหลืองอร่าม สวยงามมาก ๆ จากนั้นวันต่อมาดูงานการอนุรักษ์ดินและน้ำนาขั้นบันได ของชนเผ่าฮานีได้เห็นความงดงามของนาขั้นบันไดที่ชาวนาเผ่าฮานีสร้างขึ้นมาเป็นเวลานานกว่า 1,000 ปี บริเวณภูเขาสูงชันเสมือนภาพวาด มีนาขั้นบันไดส่วนที่ยาวที่สุดติดต่อกันมากกว่า 3,000 ขั้น ทำให้เห็นถึงความสามารถ ความพยายาม ความอดทน และความฉลาดของชาวเขาเผ่าฮานี **การทำนาขั้นบันได ของชนเผ่าฮานี** - พันธุ์ข้าว เป็นข้าวเจ้าพื้นเมือง ชื่อพันธุ์หงส์หมี่หรือข้าวแดง เมล็ดสั้น เกษตรกรจะเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง และมีการแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวระหว่างเพื่อนบ้านกันเองบ้าง สำหรับข้าวแดงเหมาะสำหรับพื้นที่สูงจากระดับทะเลปานกลางสูงมากกว่า 1,400 เมตร ซึ่งไม่สามารถปลูกข้าวขาวได้ สำหรับข้าวขาวคุณภาพดีกว่าปลูกได้ในพื้นที่สูงจากระดับทะเลปานกลางน้อยกว่า 1,400 เมตร - การปรับปรุงดิน ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งเป็นมูลสัตว์ และการไถกลบตอซัง การใช้ปุ๋ยมูลสัตว์ใส่ 2 ครั้ง คือครั้งแรกใส่ขณะเตรียมดิน ครั้งที่ 2 ใส่เมื่อข้าวกำลังเจริญเติบโต - การเตรียมดิน ใช้แรงงานสัตว์ (ควาย) และแรงงานคน - การปลูก ใช้วิธีปักดำ เพาะกล้าเดือนกุมภาพันธ์ ปักดำเดือนมีนาคม - โรค-แมลง มีน้อย เพราะอากาศเย็น และสูงจากระดับทะเลปานกลาง แต่ถ้ามีโรค-แมลงจะใช้วิธีถอนหรือเกี่ยวส่วนที่เป็นโรคทิ้ง หรือใช้ต้นหญ้าที่เรียกว่าเค้า ซึ่งมีรสขมฝังดินบริเวณที่เป็น จะไม่ใช้สารเคมีกำจัดโรค-แมลง - การเก็บเกี่ยวเดือนกันยายน อายุข้าวถึงเก็บเกี่ยว 160 วัน ใช้แรงงานคนเก็บเกี่ยวและจะฟาดเป็นเมล็ด จึงขนมาตากที่บ้านส่วนใหญ่ใช้แรงงานม้าในการขนผลผลิต - ผลผลิต ส่วนใหญ่ไว้บริโภคในครัวเรือน เพราะคนหนึ่งได้รับจัดสรรพื้นที่ให้ทำนาประมาณ 2 งาน ส่วนที่เหลือขายเป็นข้าวสารราคา 5 - 6 หยวนต่อกิโลกรัม - การดูแลตอซังหลังเก็บเกี่ยวครั้งแรก เพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตครั้งที่สองได้อีกครั้งหนึ่ง โดยผลผลิตจะลดลง จะได้ผลผลิตร้อยละ 50 – 60 ของผลผลิตครั้งแรก - การดูแลนาขั้นบันได ปัจจุบันอาจารย์หลูหยางกุ้ย ซึ่งเป็นผู้บอกเล่าเรื่องนาขั้นบันไดผ่านล่ามจีนในครั้งนี้ เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบเรื่องน้ำ ท่านบอกว่าน้ำต้องไม่แห้ง (นาขั้นบันไดบริเวณนี้มีน้ำตลอดปี) ดูแลพันธุ์ข้าว และดูแลคันนาหรือคันดิน ซึ่งอาจารย์หลูหยางกุ้ย บอกว่า คันนาไม่เคยพัง เพราะสร้างตามแนวธรรมชาติและมีทางระบายน้ำ มีการชะลอความเร็วของน้ำโดยใช้ไม้ไผ่สานแบบง่ายๆนอกจากนี้มีการดูแลป่าต้นน้ำ ห้ามตัดต้นไม้และบังคับให้ผู้หญิงต้องปลูกต้นไม้อย่างน้อย ปีละ 50 ต้นต่อคน

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ประเทศไต้หวัน การวิเคราะห์สภาพปัญหาและวางแผนการดำเนินการในพื้นที่แต่ละจุด โดยความร่วมมือระหว่างรัฐ ชุมชน และเกษตรกร	1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงอนุรักษ์ที่ส่งเสริมระบบการผลิตมีการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานเชิงอนุรักษ์ครอบคลุมทุกพื้นที่ ตั้งแต่การใช้ประโยชน์ที่ดินบนพื้นที่ลาดชัน มีการใช้แนวพืช (ต้นแก้ว) ปลูกเป็นแนวขวางความลาดเทตัดแต่งกิ่งวางเศษพืชตามแนวด้านหน้า มีคันดินเบนน้ำและจุดรวมน้ำโดยวางท่อระบายน้ำใต้ผิวดิน ลดความเร็วของปริมาณน้ำ และความเสียหายจากการชะล้างพังทลายของดิน มีเส้นทางเมนหลักในการรวบรวมและระบายน้ำ รวมทั้งการใช้ถนนเป็นทางระบายน้ำ โดยทำถนนในพื้นที่เกษตรที่ใช้เป็นทางลำเลียงเอียงทำมุม 15 องศา ด้านใดด้านหนึ่งเพื่อเป็นทางระบายน้ำในขณะเดียวกันก็ทำร่องน้ำตัดถนนเพื่อบังคับน้ำไปสู่แหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ การก่อสร้างดังกล่าวลดความเสียหายจาการที่น้ำจะกัดเซาะถนนและลดความเร็วของอัตราการไหลของน้ำ ซึ่งจุดดูงานทั้งโครงการห้องเรียนกลางแจ้ง (Soil and Water Conservation Outdoor Classroom at Su-Fen) , Lilin Community , Tonging Community และ Seshui Community มีการวางระบบโครงสร้างพื้นที่เชิงอนุรักษ์ครอบคลุมทุกพื้นที่ เก็บทุกรายละเอียด 2) การใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตของเกษตรกร โดยเฉพาะการคำนึงถึงความเชื่อมโยง เกื้อกูลในระบบการผลิต เช่น การใช้พืชคลุมดินเพื่อกักเก็บความชื้นโดยไม่กำจัดแต่จะใช้วิธีการตัดไม่ให้ชิดดิน ในขณะเดียวกันก็ใช้เศษพืชเหล่านั้นคลุมดินไม่ขนออกจากพื้นที่ปล่อยให้ย่อยสลายเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่หมุนเวียนต่อไป การปลูกพืชมีดอกขวางความลาดเทในพื้นที่ มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพคำนวณปริมาณการใช้น้ำของพืชตามความต้องการ ใช้ระบบมินิสปริงเกอร์กับไม้ผล มีการให้ธาตุอาหารพืชโดยการละลายกับน้ำ มีการศึกษาและใช้องค์ความรู้ในการรักษาคุณภาพผลผลิตอย่างเต็มที่ การใช้แคลเซียมผง ฉีดพ่นเคลือบผิวส้มให้สวยงามทนทานและลดความเสียหายจากแสงแดด ทุกพื้นที่เกษตรกรจะให้ความสำคัญในการเตรียมดิน มีการบ่มดิน ความชื้นในแปลงให้มีความเหมาะสม ซึ่งอาจส่งผลถึงการเพิ่มปริมาณจุลินทรีย์ในดิน มีการยกร่องแปลงและคลุมด้วยพลาสติกก่อนทำการเพาะปลูกพืช ทุกพื้นที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบประณีตอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การปลูกป่าร่วมกับการปลูกขิง การคำนึงถึงการอนุรักษ์ดินและน้ำซึ่งอาจเนื่องมาจากข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ของประเทศไต้หวัน 3) การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ ชุมชน และเกษตรกร ตั้งแต่ขั้นตอนแรกในวางแผนการทำงาน ซึ่งต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ ตั้งเป้าหมายร่วมกันว่าจุดหมายปลายทางคืออะไร หากชุมชน เกษตรกรมีความเข้าใจแล้ว ก็จักเกิดความร่วมมือในการทำงาน ร่วมแรงร่วมใจ ซึ่งความสำเร็จประกอบไปด้วยความจริงจังของเจ้าหน้าที่รัฐ ความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมของผู้นำชุมชนที่จะทำให้สมาชิกในชุมชนคล้อยตามความเข้าใจ และตระหนักในปัญหาและวิธีการร่วมแก้ไขปัญหาของสมาชิกชุมชนแต่ละคน ทั้งนี้อาจใช้คุณค่าทางวัฒนธรรมเป็นจุดศูนย์รวม เช่น Lilin Community ใช้วัดเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนในการดำเนินกิจกรรม ใช้เงินบริจาคของวัดซื้อที่ดิน นำที่ดินปลูกป่า ปลูกขิง ทำการเกษตรอื่น ๆ แปรรูปผลผลิต ตั้งร้านค้าจำหน่ายเป็น OTOP ของชุมชนโดยดำเนินการในรูปสหกรณ์

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
การดำเนินงานและประสานความร่วมมือ (Action + Network)	1) ร่วมกันทำงาน ความสำเร็จในการดำเนินงานของชุมชนแต่ละแห่ง ล้วนมาจากการตกผลึกทางความคิด ความรู้ความเข้าใจในปัญหาและแนวทางการดำเนินงานร่วมกันที่จะสามารถทำให้ชุมชนอยู่รอดได้ การเลือกผลิตพืชทั้งบริโภค จำหน่าย การสร้างจุดเด่นในพื้นที่การปลูกขิง สตรอเบอร์รี่ ส้ม ชา และข้าว 2) การติดตามงานจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ความต่อเนื่อง ความสม่ำเสมอ ความสัมพันธ์อันดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่บทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ Taichung Branch, Soil and Water Conservation Bureau, Council of Agriculture, Executive Yuan. 3) การจัดการต่อยอดโดยชุมชน จุดที่ไปศึกษาดูงานแต่ละจุด มีผู้นำชุมชนเป็นผู้นำในการบรรยายสรุปและพาศึกษาดูงานในพื้นที่ นั่นหมายถึงความภาคภูมิใจในความสำเร็จของงานที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน ความมุ่งมั่นทุ่มเท ความรู้ความเข้าใจในปัญหาของชุมชนและผลสำเร็จของการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมทั้งความคาดหวังและเป้าหมายการดำเนินงานต่อไปในอนาคตของชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด 4) ระบบตลาดของชุมชน ดำเนินการในรูปสหกรณ์ การกระจายผลผลิต หรือสินค้าของชุมชนมีความทันสมัยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) กระจายช่องทางการตลาด ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างแพร่หลาย ใช้การสั่งซื้อทางระบบอินเทอร์เน็ต ชุมชนหรือสหกรณ์มีหน้าที่จัดส่งสินค้าตาม Order ที่ลูกค้าต้องการ นั่นหมายถึง ความเชื่อมั่น ความมั่นใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลผลิต คุณภาพและการดำเนินงานของชุมชน นอกจากนี้ชุมชนยังมีการแปรรูปผลผลิตเป็นสินค้า OTOP ของชุมชนขึ้น เป็นจุดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนแต่ละแห่ง
ความยั่งยืนของชุมชน (Sustainable management of Community)	การศึกษาดูงานในครั้งนี้ ประเด็นสำคัญ คือ ความยั่งยืนของชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชน ความตระหนักในปัญหา การแก้ปัญหา ความรับผิดชอบต่อตนเองของคนในชุมชน ความร่วมมือของคนในชุมชน การปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะของคนในชุมชน การใช้ทรัพยากรการผลิต โดยรัฐให้การส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นอย่างครอบคลุม เป็นที่ปรึกษาโดยให้ชุมชนได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ การสร้างจุดเด่นและ Story ของแต่ละชุมชนที่เชื่อมโยงถึง OTOP และการท่องเที่ยว ที่ส่งผลถึงความยั่งยืนทั้งในเรื่องรายได้ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมโดยรวม

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

หน่วยงาน : สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ศูนย์สินค้าพื้นเมืองยูฟูอิน (Yufuin) ณ จังหวัดโออิตะ (รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2)	เมืองยูฟูอินตั้งอยู่บนที่ราบกลางหุบเขาของจังหวัดโออิตะ บนเกาะคิวชูซึ่งเป็นเกาะใหญ่ทางตอนใต้ของญี่ปุ่น เมืองยูฟูอินเป็นเมืองต้นแบบหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นเมืองที่มีผู้นำชุมชนมองการณ์ไกล เล็งเห็นถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เอกลักษณ์เฉพาะตัว อย่าง Onsen ยังคงความเป็นดั้งเดิมเอาไว้ จนกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ถนนในเมืองเต็มไปด้วยร้านอาหาร ร้านขนม ร้านกาแฟ ร้านขายของฝาก Craft Shop ที่มีสินค้าพื้นเมืองทำจากไม้สวย ๆ
International OVOP Exchange Center ณ จังหวัดโออิตะ (รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2)	คณะเข้ารับฟังการบรรยายจาก Mr. Tadashi Uchida Director of International OVOP Exchange Center ในหัวข้อ Original OVOP (One Village One Product) Activity ซึ่ง Mr. Tadashi Uchida กล่าวว่า OVOP เป็นการร่วมมือกันของทุกภาคส่วนทั้งภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาชน ปัจจุบันเมืองโออิตะถือว่ามีชื่อเสียงในเรื่องการพัฒนาสินค้า OVOP แต่ก่อนหน้านี้ เมืองโออิตะใช้เวลากว่า 25 ปี ในการพัฒนาเมืองของตนให้เป็นที่รู้จักเพราะเป็นเมืองเล็กๆ และคนส่วนใหญ่มองว่าเป็นบ้านนอก Mr.Tadashi Uchida เป็นผู้ริเริ่มแนวความคิดที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนและการมีงานทำของแม่บ้านเกษตรกร โดยนำทรัพยากรในพื้นที่บวกกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่ม จากนั้นก็พัฒนาแบรนด์เนมของโออิตะเองจนเมืองโออิตะกลายเป็นเมืองที่มีชื่อเสียงด้าน OVOP แพร่กระจายไปทั่วโลก เป้าหมายด้านการตลาดที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ OVOP ของโออิตะ คือ ตลาดภายในประเทศที่จะต้องวางสินค้าให้ได้ทั่วประเทศญี่ปุ่นก่อนที่จะส่งออกไปต่างประเทศ และจะต้องดึงดูดนักท่องเที่ยวภายในให้เดินทางมาเยือนเมืองโออิตะให้ได้ และในขณะนี้โออิตะได้ทำสำเร็จจนหลายประเทศได้ถือเป็นแบบอย่างในการพัฒนาชนบท ปัจจัยความสำเร็จของ OVOP ในประเทศญี่ปุ่นมาจากองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งจากการผลักดันในระดับนโยบายของผู้นำที่เข้มแข็ง ความต่อเนื่องในการปฏิบัติที่ยาวนาน ความมุ่งมั่นในการผลิตของผู้ผลิต ความร่วมมือของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริงทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่สำคัญคือ ความที่ไม่ยอมท้อถอยและความสามัคคีของคนญี่ปุ่น
ตลาดสานสัมพันธ์ Beppu สาขา Shun no yakata ishigaki ณ จังหวัดโออิตะ (รุ่นที่ 1)	ตลาดสานสัมพันธ์ Beppu เป็นตลาดขายสินค้าเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร (JA) โดยสมาชิกเป็นผู้กำหนดราคาสินค้า และสหกรณ์จะคิดค่าบริหารจัดการเพิ่มจากราคาขายที่สมาชิกตั้งไว้อีกร้อยละ 16 สินค้าจัดวางอย่างเป็นระบบ การซื้อขายทำผ่านระบบอินเทอร์เนต
ไร่ชาที่ Kayono ณ จังหวัดโออิตะ (รุ่นที่ 1)	ไร่ชา Kayono มีพื้นที่ปลูกประมาณ 200 ไร่ ปลูกชาด้วยความเอาใจใส่ของเจ้าของไร่ การทำงานในไร่ชาใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรเป็นหลัก จ้างแรงงานเพียง 6 คนเท่านั้นโดยใช้แรงงานในรูปแบบใครทำงานมากก็ได้ค่าแรงมาก ผลผลิตใบชาที่ได้จะส่งขายให้บริษัทที่ผลิตน้ำชา ซึ่งจะแบ่งตามคุณภาพของใบชา มาตรฐานของใบชาที่ทางบริษัทได้กำหนดไว้ คือ กลิ่น สี และรสชาติ ต้องได้ตามที่ทางบริษัทต้องการ

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ศูนย์หัตถศิลป์ไม้ไผ่แบบดั้งเดิมเบปปุ (รุ่นที่ 1)	ในปี พ.ศ. 2551 เบปปุ ซึ่งเป็นเมืองเล็ก ๆ ในเขตจังหวัดโออิตะบนเกาะคิวชูของประเทศญี่ปุ่น ทำยอดขายงานหัตถกรรมไม้ไผ่ซึ่งเป็นสินค้าขึ้นชื่อของท้องถิ่นไปทั้งสิ้น 600 ล้านเยน หรือราว 234 ล้านบาท ไม่ว่าจะเป็นแจกันดอกไม้ลายสานละเอียดประณีตแบบดั้งเดิมสำหรับใช้ในพิธีชงชา หรือตะกร้าจัดดอกไม้รูปทรงแปลกใหม่ราวกับงานประติมากรรมร่วมสมัย ผลงานออกแบบอุตสาหกรรมเชิงศิลป์จากเมืองเบปปุซึ่งปัจจุบันโด่งดังในระดับสากล ล้วนกำเนิดจากปล้องไม้ไผ่ธรรมดา ๆ อันเป็นทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ การมุ่งมั่นพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมถึงวิถีการถ่ายทอดเคล็ดลับจากรุ่นสู่รุ่นตามแบบดั้งเดิมของช่างฝีมือที่หลอมรวมกับการพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนแบบสมัยใหม่ ต่างเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยอนุรักษ์และพัฒนางานหัตถศิลป์ไม้ไผ่ในโลกร่วมสมัย เผยศักยภาพใหม่ของไผ่ในรูปทรงที่ไร้ขีดจำกัด และแสดงถึงอัจฉริยภาพท้องถิ่นของชาวญี่ปุ่นในการแปรสภาพเส้นใยพืชให้เกิดคุณค่าและคงอยู่อย่างยืนนาน
ศูนย์จัดแสดงเครื่องจักรกลทางการเกษตรบริษัท Iseki ณ เมืองฮิจิ (Hiji) (รุ่นที่ 1)	ศูนย์จัดแสดงเครื่องจักรและอุปกรณ์ Iseki ก่อตั้งมา 90 ปีแล้ว หัวหน้าศูนย์ได้เล่าประวัติความเป็นมาของนวัตกรรมเทคโนโลยีของศูนย์แห่งนี้ว่า สมัยก่อนในการทำการเกษตรจะใช้แรงงานสัตว์ เช่น ม้า วัว และจากนั้นเริ่มพัฒนามาเป็นเครื่องจักรเล็ก ๆ จนเป็นเครื่องจักรขนาดใหญ่อย่างที่เห็นในปัจจุบันนี้ และคณะศึกษาดูงานได้เยี่ยมชมอุปกรณ์เครื่องจักรภายในศูนย์ และยังได้ชมการสาธิตเครื่องหยอดข้าวที่กำลังเป็นที่นิยมของคนญี่ปุ่น เกษตรกรไทยต่างตื่นเต้น ที่ได้เห็นและสัมผัสด้วยตัวเอง นอกจากนี้หัวหน้าศูนย์ยังได้ฝากแนวคิดในการทำงานสำหรับเกษตรกรไทยว่า ถ้าคิดจะประดิษฐ์หรือทำอะไรแล้ว ต้องทำอย่างมุ่งมั่นและเต็มที่ เมื่อสำเร็จและผลงานออกมาดี และเป็นที่ยอมรับของเกษตรกร หรือแม้กระทั่งคนซื้ออุปกรณ์เครื่องจักรแสดงว่าเราประสบความสำเร็จในการทำงาน
บริษัท Isson Ippin ณ จังหวัดโออิตะ (รุ่นที่ 1)	คณะรับฟังการบรรยายจากประธานบริษัทผู้ก่อตั้งบริษัท Isson Ippin ตัวแทนจำหน่ายและศูนย์กระจายสินค้าของ OVOP แบบขายส่ง และ online ที่ใหญ่ที่สุดในโออิตะ
ไร่ใบโอบะ ณ จังหวัดโออิตะ (รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2)	ไร่ใบโอบะมีพื้นที่ 100 ไร่ ซึ่งเป็นส่วนของเจ้าของไร่เอง 80 ไร่ และอีก 20 ไร่เป็นที่ดินเช่าจากเอกชน โอบะเป็นพืชชนิดหนึ่งที่คนญี่ปุ่นนิยมนำไปรับประทานกับซูชิเพื่อดับกลิ่นคาว และยังช่วยผ่อนคลายความเครียด โอบะขยายพันธุ์ด้วยหน่อ โดยแรก ๆ ไร่จะซื้อหน่อมาจากนั้นจะขยายหน่อและเข้าโรงเรือนอนุบาลจนรากต้นโอบะงอกและแข็งแรง จากนั้นจะนำลงดินและดูแลประมาณ 5 เดือนก็สามารถเก็บใบไปขายได้ ราคาจะขายตามขนาดของใบ ในการบรรจุภัณฑ์จะบรรจุ 10 ใบต่อ 1 ห่อ บรรจุภัณฑ์ใช้ซองใสง่าย ๆ ประทับตราของไร่แล้วส่งออกขายยังร้านซุปเปอร์มาเก็ต ร้านอาหาร หรือตามสั่งซื้อ แรงงานที่ใช้ในการเก็บจะเป็นแรงงานจากเวียดนาม จีน และแรงงานท้องถิ่น

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ฟาร์มเห็ด Hou syu yama ณ จังหวัดโออิตะ-ฟุกูโอกะ (รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2)	ฟาร์มเห็ดแห่งนี้เป็นฟาร์มที่มีชื่อเสียงของจังหวัดฟุกูโอกะและผลิตเห็ดชิตาเกะหรือเห็ดหอมเป็นส่วนใหญ่ โดยในการเพาะเห็ดมี 2 วิธี คือ เพาะด้วยต้นไม้สด และเพาะด้วยก้อนเชื้อ ในการเพาะแต่ละวิธีมีโรงเรือนเฉพาะเช่น โรงเรือนเพาะเชื้อ ซึ่งในโรงเพาะเชื้อนี้จะควบคุมแสงไม่ให้มีแสงและปรับอุณหภูมิของโรงเรือนอยู่ที่ 21 องศาเซลเซียส และความชื้นที่ 60 % ส่วนโรงเรือนเปิดดอกจะให้แสงตลอดเวลาโดยใช้แสงไฟจากหลอดนีออน อุณหภูมิในโรงเรือนอยู่ที่ 21 - 21 องศาเซลเซียส และความชื้นอยู่ที่ 70 % ในการเพาะเห็ด ฟาร์มเห็ดนี้ทำแบบครอบครัว ใช้แรงงานในครัวเรือนเพื่อลดต้นทุน
ตลาดสหกรณ์เกษตร Konohana Garten (รุ่นที่ 1)	เกิดจากการรวมตัวกันของเกษตรกรในชุมชนเพื่อขายสินค้าเกษตรและอาหารที่ผลิตได้ในชุมชน ช่วยลดต้นทุนในการขนส่งสินค้าเกษตร ทำให้คนในชุมชนได้ประโยชน์ร่วมกัน และทำให้สภาพเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนพัฒนาขึ้น
ศูนย์วิจัยป่าไม้และประมง กลุ่มปลูกดอกไม้ ณ เมืองเบปปุ (Beppu) จังหวัดโออิตะ (รุ่นที่ 2)	เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยการเกษตรป่าไม้และประมงให้ความรู้เกี่ยวกับการนำน้ำพุร้อนมาประยุกต์ใช้ในการเพาะดอกไม้ โดยกลั่นเอาเฉพาะไอน้ำร้อนเพื่อนำมาอบดินและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อฆ่าเชื้อโรคและลดการใช้สารเคมีก่อนนำวัสดุปลูกต่าง ๆ มาเพาะดอกไม้ในโรงเรือนซึ่งควบคุมอุณหภูมิทั้งในฤดูร้อนและฤดูหนาวกรรมวิธีในการอบดินและวัสดุอุปกรณ์ เริ่มจากขุดเจาะน้ำพุร้อนลึกลงไปประมาณ 350 เมตร ต่อท่อนำน้ำพุร้อนซึ่งมีอุณหภูมิประมาณ 120 - 130 องศาเซลเซียส ส่งผ่านเข้าสู่เครื่องกลั่นไอน้ำ จากนั้นจึงต่อท่อเข้าสู่โรงเรือนเพาะไม้ดอกเพื่อเครื่องอบดินและวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งการอบฆ่าเชื้อในวัสดุอุปกรณ์การเกษตรใช้เวลาประมาณ 10 -15 นาที ส่วนการอบฆ่าเชื้อในดินใช้เวลา 2 ชั่วโมง ปัญหาสำคัญในการเพาะดอกไม้ คือ การดูแลดิน ต้องควบคุมดินให้ปราศจากเชื้อโรคและแมลง ซึ่งศูนย์วิจัยแก้ปัญหาโดยการใช้ดินให้น้อยที่สุด เช่น การปลูกกะหล่ำประดับ ใช้เปลือกไม้แทนดิน เพื่อช่วยในการลดการใช้ดินและปุ๋ย การปลูกดอกไม้ ณ ศูนย์วิจัยแห่งนี้ส่วนใหญ่ทำในโรงเรือน มีการควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ทำให้แมลงและศัตรูพืชอื่น ๆ เข้าถึงได้ยาก ทำให้เกษตรกรเห็นประโยชน์ของการปลูกพืชในโรงเรือน ซึ่งเกษตรกรให้ความสนใจเป็นอย่างมากและจะนำไปปรับใช้กับพืชสวนพืชไร่ในแปลงของตน
ศูนย์แสดงเครื่องจักรกลการเกษตร บริษัท Iseki ณ เมืองฮิจิ (Hiji) จังหวัดโออิตะ (รุ่นที่ 2)	คณะเข้ารับฟังการบรรยายและดูงาน ณ บริษัท Iseki ณ เมืองฮิจิ ซึ่งเป็นบริษัทผู้ผลิตเครื่องจักรกลการเกษตรชั้นนำของประเทศญี่ปุ่น การเข้าฟังการบรรยาย และดูงาน ณ ศูนย์ Iseki แห่งนี้เป็นการเปิดโลกทัศน์ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้กับทางคณะได้เป็นอย่างมาก เพราะภายในศูนย์ Iseki จัดแสดงเครื่องจักรกลการเกษตรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีเครื่องจักรกลการเกษตรที่อายุมากกว่า 50 ปีซึ่งในปัจจุบันนี้หาดูไม่ได้ รวมถึงเครื่องจักรกลการเกษตรที่ได้รับการพัฒนาและประยุกต์ให้ทันสมัย เช่น รถไถอุปกรณ์ขนาดเล็กที่ใช้ในไร่สวน เจ้าหน้าที่ของบริษัท Iseki ได้สาธิตการใช้รถเกี่ยวข้าวซึ่งเป็นนวัตกรรมที่ทันสมัย เกษตรกรให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ตื่นตา ตื่นเต้น และสอบถามราคา รวมถึงสมรรถภาพของการใช้งาน

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ศูนย์ทำปุ๋ยหมัก Usuki compost Center ณ เมืองอุซุกิ (Usuki) (รุ่นที่ 2)	โรงปุ๋ยแห่งนี้เกิดจากนโยบายของภาครัฐที่ต้องการจะช่วยเหลือเกษตรกร วัตถุดิบในการผลิตปุ๋ยหมัก ได้แก่ เศษกิ่งไม้ ใบไม้ ใบหญ้า และวัชพืช โดยได้แนวคิดมาจากต้นไม้ที่อยู่ในป่าที่เจริญเติบโตได้ดีเนื่องจากเศษไม้ใบไม้ที่ร่วงหล่นมาทับถมกันกลายเป็นปุ๋ยที่ดีให้กับต้นไม้และดิน หากเกษตรกรได้กินพืชผัก ผลไม้ที่ปลอดภัย และอร่อยนั้น ต้องมาจากกระบวนการทำการเกษตรที่ดีและปลอดภัยด้วย โดยเริ่มจากดิน การที่ดินจะดีต้องมาจากการบำรุงดินด้วยปุ๋ยที่ดี ซึ่งปุ๋ยที่ผลิตได้ก็ได้รับการยอมรับจากเกษตรกรว่าเป็นปุ๋ยที่ดีที่สุดและราคาถูกที่สุด เจ้าหน้าที่ได้พาคณะเดินดูรอบๆ โรงปุ๋ย พร้อมกับบรรยายว่า โรงปุ๋ยแห่งนี้สามารถผลิตปุ๋ยได้วันละ 15 ตัน ปุ๋ย 15 ตันต้องใช้เวลาหมักประมาณ 6 เดือน การบดเศษไม้ใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่เป็นอุปกรณ์บด และคลุกเคล้าปุ๋ย ซึ่งขั้นตอนในการทำปุ๋ย คือ 1) การนำเศษไม้มาบดให้ละเอียดด้วยเครื่องจักรขนาดใหญ่ 2) นำเศษไม้บดละเอียดผสมกับมูลหมูในอัตราส่วน เศษไม้ 80 : มูลหมู 20 3) นำเศษไม้ที่ผสมกับมูลหมูแล้วพักไว้ในโรงหมัก โดยแบ่งการหมักเป็น 6 ขั้นตอน คือ A1 - A6 คือ ปุ๋ยที่ผสมไว้ดีแล้วจะนำมาหมักในช่อง A1 - A3 โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 4 เดือน ส่วน A4 - A6 จะหมักทิ้งไว้อีกประมาณ 2 เดือน รวมระยะเวลาในการหมักประมาณ 6 เดือน จากการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่จุดประสงค์ของการปรับปรุงดินที่เมืองนี้คือ อยากให้มีสารไนโตรเจน และฟอสฟอรัสน้อยที่สุด จึงใช้มูลหมูมากกว่ามูลวัว เจ้าหน้าที่จะนำปุ๋ยที่ผลิตเสร็จแล้วไปตรวจสารอาหารทุกๆ 6 เดือน จากการดูงานในโรงปุ๋ยหมักครั้งนี้เกษตรกรให้ความสนใจเป็นอย่างมากและจะนำแนวคิดที่ได้ศึกษาในครั้งนี้ไปปรับใช้กับการทำการเกษตรที่ไร่ของตน และมีเกษตรกรหลายคนที่จะนำกระบวนการทำปุ๋ยจากโรงปุ๋ยแห่งนี้ไปทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง
ศูนย์การวิจัยสถาบันการเกษตรป่าไม้และประมง กระทรวงเกษตร ป่าไม้และประมง ณ เมืองบุนโกะ โอะโนะ (Bungo Ono) จังหวัดโออิตะ (รุ่นที่ 2)	คณะได้เข้ารับฟังการบรรยาย และเยี่ยมชมศูนย์การวิจัยของสถาบันการเกษตรป่าไม้และประมง เมืองบุนโกะ โอะโนะ ศูนย์วิจัยแห่งนี้แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ การเกษตร ปศุสัตว์ ป่าไม้ และประมง ฟังบรรยายด้านการเกษตร ซึ่งจะเน้นการวิจัยเกี่ยวกับผัก ข้าว ไม้ดอก และไม้ผลเป็นหลัก นอกจากนี้ได้มีโอกาสเยี่ยมชมโครงการวิจัยมะเขือเทศ ซึ่งตอนนี้เกษตรกรญี่ปุ่นประสบปัญหามะเขือเทศผิวแตกและอยากให้ทางศูนย์ช่วยหาวิธีแก้ไข เพราะหากว่ามะเขือเทศผิวแตกก่อนส่งสินค้าจะทำให้สินค้าเสียหายมาก ซึ่งทางศูนย์ได้ทำการทดลองโดยปลูกมะเขือเทศใน 2 โรงเรือน คือ โรงเรือนที่คลุมด้วยพลาสติก และไม่คลุมพลาสติก และมีการควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือนทั้ง 2 แห่ง โดยใช้เครื่องปรับอากาศเข้ามาช่วย ผลปรากฏว่าโรงเรือนที่คลุม

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ศูนย์การวิจัยสถาบันการเกษตรป่าไม้และประมง กระทรวงเกษตร ป่าไม้และประมง ณ เมืองบุนโกะโอะโนะ (Bungo Ono) จังหวัดโออิตะ (รุ่นที่ 2) (ต่อ)	ด้วยพลาสติกจะควบคุมการแตกลายของผิวมะเขือเทศได้ถึงร้อยละ 40 ทำให้มะเขือเทศมีคุณภาพดี ซึ่งแนวคิดนี้ทางศูนย์ได้มาจากมนุษย์เรายังทาครีมกันแดดป้องกันแสง UV พืชผักก็ต้องการการป้องกันแสง UV เช่นกัน เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยยังแนะนำเทคนิคในการเก็บมะเขือเทศ คือ ต้องเก็บผลผลิตตอนที่ยังเป็นสีเขียว และระหว่างการขนส่งมะเขือเทศจะมีสีแดงเอง ซึ่งจะช่วยลดปริมาณความเสียหายของมะเขือเทศได้มาก อีกทั้งได้เยี่ยมชมแปลงสาธิตการปลูกหอมญี่ปุ่นที่ปลูกนอกโรงเรือน นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยได้กล่าวว่า พืชบางชนิดก็ไม่เหมาะกับการปลูกในที่ที่มีแสงแดดมาก ขณะที่พืชบางชนิดก็ต้องการแสงแดด ดังนั้นเกษตรกรต้องรู้จักสังเกตและใส่ใจในการทำการเกษตร
โรงกลั่นเหล้าสาเก ณ เมืองฮิตะ (Hita) จังหวัดโออิตะ-ฟูกูโอกะ (รุ่นที่ 2)	คณะได้เข้ารับฟังการบรรยายและเยี่ยมชมโรงกลั่นเหล้าสาเก เมืองฮิตะ เกษตรกรได้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตเหล้าสาเก ซึ่งส่วนผสมที่เป็นหัวใจสำคัญในการทำเหล้าสาเกมี 3 ส่วน คือ ฝีมือของผู้ผลิต น้ำสะอาด และข้าว ซึ่งข้าวที่นำมาหมักเป็นสายพันธุ์พื้นเมือง มี 2 สายพันธุ์ คือ Hinohikari และ Kohoku พร้อมทั้งคณะได้เยี่ยมชมอุปกรณ์ที่ใช้ในการกลั่นเหล้าสาเกที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ และกระบวนการผลิตเหล้าสาเกของประเทศญี่ปุ่นที่ได้ต้นแบบมาจากเหล้าสาโทของประเทศไทยเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2

ที่มา : สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

หน่วยงาน : กรมฝนหลวงและการบินเกษตร

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
กรมอุตุนิยมวิทยาแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน	1) การเกษตรกรรมของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติบรรยากาศที่หลากหลายและรุนแรง อาทิ ภัยแล้ง น้ำท่วม ลูกเห็บ และหมอกควัน 2) ประโยชน์ของการดัดแปรสภาพอากาศ เช่น ฝนตกในพื้นที่เกษตรกรรม ควบคุมไฟป่า รักษาระบบนิเวศน์ และอื่น ๆ 3) สาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความสำคัญด้านการดัดแปรสภาพอากาศเป็นอย่างมาก โดยสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ เทคโนโลยี และบุคลากร ทำให้มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว 4) สาธารณรัฐประชาชนจีนมีพื้นที่กว้างและภูมิประเทศที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องพัฒนาเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งลดความเสี่ยงในการปฏิบัติการ และเพิ่มโอกาสในการปฏิบัติการดัดแปรสภาพอากาศ 5) เนื่องจากสภาพภูมิอากาศของแต่ละประเทศต่างกัน ทำให้เทคนิคการทำฝนของแต่ละประเทศมีความเฉพาะโดยสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการทำฝนเทียมในขั้นตอนโจมตีเพียงขั้นตอนเดียว แตกต่างจากของประเทศไทยที่มีถึง 3 ขั้นตอน ได้แก่ ก่อกวน เลี้ยงให้อ้วน และโจมตี โดยผลการปฏิบัติการของสาธารณรัฐประชาชนจีนประสบผลสำเร็จมากกว่า 80% แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยประสบผลสำเร็จมากกว่า 90% 6) สาธารณรัฐประชาชนจีนมีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะการใส่ใจด้านมลภาวะทางอากาศ และด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนพัฒนาเทคโนโลยีด้านการดัดแปรสภาพอากาศ เพื่อให้คุณภาพชีวิตของประชาชนสูงขึ้น 7) ตระหนักในความสำคัญของอาสาสมัครฝนหลวง เนื่องจากสาธารณรัฐประชาชนจีนใช้เพียงเทคโนโลยี แต่การปฏิบัติการฝนหลวงในประเทศไทยให้ความสำคัญกับเกษตรกรมาก โดยให้เกษตรกรที่สนใจมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นจากเกษตรกร
ระบบการเกษตรตั๋วเถียน	1) การบริหารจัดการพื้นที่ระบบการเกษตรชิงฮว่าตั๋วเถียนอย่างมีส่วนร่วมระหว่างเกษตรกรกับรัฐบาลโดยเกษตรกรเป็นผู้เพาะปลูกตามวิถีดั้งเดิมและทุกเดือนเมษาจะมีการปรับปรุงและพัฒนาแปลง และรัฐบาลจัดสรรพื้นที่ สนับสนุนปัจจัยการผลิต รับประกันราคาสินค้าการเกษตร และจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว (ทุกเดือนกันยายน) 2) ระบบการเกษตรชิงฮว่าตั๋วเถียน มีการนำดินท้องน้ำที่มีแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์มาใช้แทนปุ๋ยซึ่งเป็นการลดต้นทุนการเพาะปลูก 3) ภูมิปัญญาการเพาะปลูกของคนจีนที่เปลี่ยนพื้นที่น้ำท่วมเป็นพื้นที่เพาะปลูก 4) ปฏิทินการเพาะปลูกพืชตามฤดูกาล และได้รู้จักพืช ผัก สมุนไพร หลากหลายชนิดพร้อมทั้งคุณประโยชน์

สถานที่	องค์ความรู้/แนวคิด
ตลาดสินค้าเกษตรหลงอู่	1) สาธารณรัฐประชาชนจีนมีความต้องการผลไม้ที่หลากหลาย และมีการแข่งขันทางการตลาดสูง โดยผลไม้นำเข้าจำเป็นต้องมีคุณภาพสูงและปราศจากสารเคมี หรือสารพิษ เพราะมีการตรวจคุณภาพอย่างเข้มงวด 2) ประเทศไทยสามารถส่งผลไม้มาขายที่จีนหลายชนิดปัจจุบันมีถึง 22 ชนิด และเป็นประเทศที่ส่งผลไม้มาขายที่จีนเป็นอันดับที่ 1 3) สาธารณรัฐประชาชนจีนนำเข้าผลไม้จากประเทศไทยหลากหลายชนิด และขนส่งทั้งทางอากาศและเรือ 4) บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมของผลไม้แต่ละชนิดสำหรับส่งออกไปต่างประเทศ เช่น ผลไม้หุ้มโฟมกล่อง กระดาษ และกล่องโฟม 5) ตลาดสินค้าเกษตรแบบขายส่งของสาธารณรัฐประชาชนจีน

ที่มา : กรมฝนหลวงและการบินเกษตร

ภาคผนวกที่ 5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน

1. กรมปศุสัตว์

1.1 ศึกษาดูงานด้านแพะ สุกร สัตว์ปีก และเนื้อ (ประเทศไต้หวัน)

1) การพัฒนาการเกษตรของไต้หวัน ที่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกร ให้สามารถสร้างอำนาจต่อรองในการจัดการด้านปัจจัยการผลิต และร่วมกันจัดการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า

2) การพัฒนาในด้านการศึกษาวิจัยด้านโคนมของไต้หวัน ที่รัฐบาลสนับสนุนให้ใช้การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการผลิต การใช้ความสำคัญของการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลฟาร์ม และการใช้ข้อมูลในการพัฒนาการจัดการฟาร์ม

3) การจัดการโรงเรือนเลี้ยงไก่เนื้อขนาดใหญ่ หรือการเลี้ยงในระบบปิด (EVAP) ที่มีการจัดการที่ทันสมัย ลดการใช้แรงงานคน

4) กระบวนการการจัดการในการแปรรูปผลผลิตเป็นสินค้า ที่พิพิธภัณฑ์สุขภาพแบรนด์ซึ่งได้เรียนรู้ขั้นตอนการผลิตซุปไก่สกัดตราแบรนด์ และการจัดนิทรรศการนำเสนอความเป็นมาและคุณค่าของสินค้า

5) ประสบการณ์ในการเยี่ยมชมสถานที่ศึกษาดูงาน ที่เจ้าของสถานที่ศึกษาดูงานได้เตรียมความพร้อมในการศึกษาดูงานอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้เข้าชมได้เรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกรณีที่เกษตรกรจะเปิดฟาร์มของตนเองเป็นสถานที่เรียนรู้

1.2 ศึกษาดูงานด้านโคเนื้อ และโคนม (รัฐอิสราเอล)

1) การปรับปรุงพันธุ์โคนม เน้นการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการทำฐานข้อมูลโคนมของทั้งประเทศ และมีการศึกษาทางด้านพันธุกรรมเพื่อคัดเลือกพ่อ - แม่พันธุ์

2) การจัดการด้านอาหารโคนม รูปแบบอาหารโคนมช่วงรีดนมเป็นแบบผสมเสร็จ (Total Mixed Ration : TMR) มีสูตรอาหารที่ตรงตามความต้องการของโคนม

3) มีการจัดระบบและมีอุปกรณ์การรีดนมที่ทันสมัย มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการตรวจสอบคุณภาพและปริมาณเป็นรายตัว มีการตรวจสอบและแจ้งข้อมูล

4) ด้านการจัดการฟาร์มโคนม ที่อิสราเอลส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดใหญ่ เน้นความเป็นอยู่ของโคที่สะดวกสบาย ทำให้โคพักผ่อนเต็มที่และกินอาหารได้เต็มที่สุขภาพแข็งแรง

2. กรมประมง (เมืองโตเกียว เมืองนาโกย่า และเมืองฟุกุโอกะ ประเทศญี่ปุ่น)

2.1 การเพาะเลี้ยงปลามีความแตกต่างจากที่ในประเทศไทยดำเนินการ เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศและนิสัยของปลาที่ญี่ปุ่น เช่น ปลาอายุ ปลาเทร้า แตกต่างจากปลาที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทย แต่การเพาะเลี้ยงที่ญี่ปุ่นจะเน้นความเป็นธรรมชาติและใช้แรงงานคนน้อย ในเรื่องการแปรรูปทำปลาตากแห้ง จะใช้แรงงานคนในการแล่ทำความสะอาด แต่ใช้กระบวนการเก็บรักษาที่ทันสมัย กรณีการนำปลาไปแช่เย็นในอุณหภูมิต่ำทันทีที่เสร็จกระบวนการ packaging ในการแปรรูปที่เป็นสินค้าดั้งเดิมในปัจจุบันเป็นโรงงานผลิตขนาดใหญ่และส่งขายไปยังประเทศต่าง ๆ ก็ได้มีการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ รวมถึงวิธีการแปรรูป และยังเปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อแสดงวิธีการปั้นในสมัยโบราณให้ผู้ที่เข้าชมได้สัมผัสขั้นตอนจริง ๆ ส่วนการรวมกลุ่มสหกรณ์และตลาดค้าปลา เป็นวิธีที่ทำให้ชาวประมงตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยใช้การกำหนดโควตาการจับปลาของเรือที่เป็นสมาชิก หากสมาชิกสมาชิกจับสัตว์น้ำมากเกินโควตาที่กำหนดจะไม่รับซื้อส่วนที่เกิน และห้ามนำไปจำหน่ายต่อ สำหรับราคาการรับซื้อปลาของสมาชิก จะถูกกำหนดราคาโดยสมาคม รวมถึงการมีปลาขึ้นชื่อ (ปลาประจำถิ่น) ของแต่ละเมืองก็เป็นการเพิ่มมูลค่าสัตว์น้ำได้

2.2 จากการศึกษาดูงานตลาด ทำให้ทราบการจัดการเรื่องการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและน่าสนใจ การเชื่อมโยงตลาดกับผลิตภัณฑ์ชุมชนทำได้ดี และมีการจัดการด้านความสะอาดได้ดีมาก รวมทั้งมีผลิตภัณฑ์บางชนิดที่น่าสนใจสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยได้ เช่น เทมเบ้ ปลาทูน่าในน้ำซอสญี่ปุ่น การเชื่อมโยงตลาดปลากับผลิตภัณฑ์ชุมชน ร้านอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวมาชิมอาหารและซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นของฝาก

2.3 จากการดูงานสถาบันวิจัยด้านต่าง ๆ ทำให้ทราบเรื่องงานวิจัยมากขึ้น เช่น งานวิจัยฯ รูปแบบบ่อเพาะเลี้ยง อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการเพาะเลี้ยง ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับฟาร์มของตนเองได้ เช่น เรื่องสายพันธุ์ รูปแบบการเพาะเลี้ยง อุปกรณ์และเครื่องมือการเลี้ยง

3. กรมการข้าว (ประเทศไต้หวัน)

3.1 พันธุ์ข้าวและเมล็ดข้าว ซึ่งเกษตรกรจะนำไปเป็นแนวทางในการผลิตและจัดหาเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานในการผลิตข้าวของตนเองและกลุ่ม

3.2 การบริหารจัดการน้ำของนาข้าว โดยเกษตรกรจะนำความรู้ไปปรับปรุงแปลงนาให้มีระดับสม่ำเสมอ และปรับระบบการบริหารจัดการน้ำที่ปลายน้ำรับน้ำก่อนต้นน้ำ เพื่อให้ได้น้ำอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ

3.3 การลดต้นทุน เกษตรกรจะวางแผนการทำนา ลดปัจจัยการผลิตและสารเคมี เน้นการทำนาแบบประณีต ซึ่งใช้พื้นที่น้อยแต่ได้ผลผลิตสูง เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ให้แก่ชาวนา

3.4 การเพาะกล้าข้าว โดยชาวนาจะดัดแปลงการเพาะกล้า ซึ่งอาจพัฒนาเป็นธุรกิจได้ในอนาคต

3.5 การแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว โดยชาวนาจะพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวท้องถิ่น นำมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า พัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีคุณภาพและทันสมัย และถ่ายทอดประสบการณ์แก่สมาชิกกลุ่ม

3.6 การรวมกลุ่มวางแผนการผลิตและการตลาด โดยชาวนาไทยจะประชุมหารือกับสมาชิกและหรือเครือข่าย เพื่อวางแผนการผลิตและการตลาดของข้าวและผลิตภัณฑ์

3.7 การบริหารกลุ่มเกษตรกร โดยชาวนาไทยจะบริหารกลุ่มแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร มีการแบ่งปันผลประโยชน์ และการบริหารแบบโปร่งใส ตรวจสอบได้

4. กรมส่งเสริมการเกษตร เครือรัฐออสเตรเลีย

4.1 เครือรัฐออสเตรเลียจะทำการเกษตรบนพื้นฐานของการวิจัย เนื่องจากข้อจำกัดของทรัพยากรและสภาพพื้นที่ทำให้ก่อนจะลงมือทำการเกษตรจะต้องมีการวิเคราะห์และวางแผนอย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำจนถึงปลายน้ำ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดโดยใช้ต้นทุนต่ำสุดการทำงานวิจัยของออสเตรเลียจะมี 2 รูปแบบ คือ

4.1.1 นักวิจัยอิสระ ที่ทำงานวิจัยด้วยงบประมาณของตนเอง หรือหน่วยงานภาคเอกชนเป็นผู้ลงทุน จะวิจัยในสิ่งที่ตนเองสนใจอย่างต่อเนื่องและเป็นงานที่สังคมต้องการ

4.1.2 กลุ่มวิจัยของภาครัฐซึ่งจะทำงานตามโจทย์ โดยภาครัฐได้วางนโยบายวิจัยภาคการตลาดเชิงลึก นั่นคือ มีฝ่ายวิจัยดูทิศทางการตลาดหรือสำรวจรสนิยมของผู้บริโภคภายในประเทศ และประเทศสำคัญ ๆ เพื่อที่จะผลิตสินค้าให้ตรงกับรสนิยมความชอบของแต่ละภาค พบว่า ออสเตรเลียชื่นชอบผลไม้รสชาติเปรี้ยวอมหวาน มีผลไม้เมืองร้อนหลายชนิดที่ตอบโจทย์ที่นั่น หนึ่งในนั้น คือ มะม่วงมหาชนกของไทย

4.2 การตั้งโจทย์การวิจัยจากปัญหาชาวสวนและความต้องการของผู้บริโภค เช่น ลิ้นจี่เป็นพืชกึ่งหนาว แต่ออสเตรเลียมีอากาศร้อน จึงต้องตีโจทย์ว่าจะผลิตลิ้นจี่ให้ได้ผลดีในสภาพอากาศร้อน ๆ ได้อย่างไร โดย Tropical Fruit nursery and fertilizer เป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นมามากกว่า 30 ปี ให้ความสำคัญกับการจัดการอาหาร พืช และคน เพื่อเดินไปสู่การทำการเกษตรที่ยั่งยืน โดยมีการวิจัยและพัฒนาพืชเมืองร้อนสำคัญ ๆ เช่น การพัฒนาพันธุ์พืชใหม่ การจัดการผลิตไม้ผล การจัดการดิน ปุ๋ย การให้บริการคำแนะนำด้านพืชสวน ศูนย์นี้ยังทำหน้าที่ให้บริการต้นกล้าพันธุ์ไม้ผลให้กับชาวสวนปีหนึ่ง ๆ ไม่ต่ำกว่า 100,000 ต้น โดยรวมกว่า 400 ชนิดพันธุ์ เช่น มะม่วงพันธุ์ต่าง ๆ ส้ม ฝรั่ง มะเฟือง มะเดื่อฝรั่ง เสาวรส ลำไย ละมุด ขนุน กล้วย อโวกาโด ไผ่ วนิลา

4.3 สวนทุกแห่งที่ไปล้วนเป็นรายใหญ่พื้นที่ระดับพันไร่ หรือเป็นการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นชาวสวนมืออาชีพที่มีองค์ความรู้ในการจัดการครบวงจรตั้งแต่การผลิตถึงตลาด ในขณะเดียวกันรัฐบาลให้ความสำคัญกับการเกษตรมาก เรียกการเกษตรว่าเป็นอุตสาหกรรมขั้นต้น มีการศึกษาข้อมูลเชิงลึกและสนับสนุนการทำธุรกิจของชาวสวน ไม่ว่าจะเป็นแหล่งทุน โครงสร้างพื้นฐาน ให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรดิน น้ำ อย่างคุ้มค่า ย้ำให้ชาวสวนตระหนักอยู่เสมอว่า ดิน น้ำ เป็นทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีการประกาศข้อมูลโครงสร้างดิน ธาตุอาหารในดิน ระดับน้ำใต้ดิน ลักษณะคล้าย พ.ร.บ. หรือกฎหมายที่ทุกคนให้การยอมรับที่จะนำไปสู่การวางแผนปลูกพืช หรือการทำธุรกิจให้สอดคล้องกับพื้นที่

5. กรมส่งเสริมสหกรณ์

5.1 ประเทศมาเลเซีย

1) เกษตรกรมีองค์ความรู้ด้านการเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ทั้งด้านการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการองค์กร ระบบโลจิสติกส์ และด้านการตลาด โดยการเรียนรู้บทเรียนและประสบการณ์โดยตรงจากประเทศมาเลเซีย

2) เกษตรกรมีความรู้ในการต่อยอดการพัฒนาสินค้าเกษตรของไทย โดยมีการใช้เทคโนโลยีการผลิต วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม เพื่อให้สินค้าเกษตรของไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

3) ชุมชนและเกษตรกรมีความเข้มแข็ง และเชื่อมั่นต่อการผลิตสินค้าเกษตรว่าสามารถผลิตเพื่อจำหน่ายภายในประเทศและส่งออกได้ นำไปสู่การขับเคลื่อนประเทศไทยในเรื่องความมั่นคงด้านอาหาร

4) การกระชับความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรไทยกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐและผู้ประกอบการในประเทศคู่ค้า

5.2 ประเทศญี่ปุ่น รุ่นที่ 1

1) กรรมการสหกรณ์การเกษตร/กลุ่มเกษตรกร ได้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาสหกรณ์การเกษตร ด้านการตลาด และการบริหารจัดการสหกรณ์ของประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์ และสถาบันเกษตรกร

2) กรรมการสหกรณ์การเกษตร/กลุ่มเกษตรกร สามารถนำรูปแบบการดำเนินกิจกรรมการสร้างเครือข่ายของสหกรณ์นำมาถ่ายทอดให้สหกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือสมาชิกสหกรณ์ที่มีความสนใจนำไปปฏิบัติได้

3) เกษตรกรมีองค์ความรู้ด้านการเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ตั้งแต่การผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการองค์กร ระบบโลจิสติกส์ และด้านการตลาด โดยการเรียนรู้บทเรียนและประสบการณ์โดยตรงจากประเทศญี่ปุ่น

4) เกษตรกรมีความรู้ในการต่อยอดการพัฒนาสินค้าเกษตรของไทย โดยมีการใช้เทคโนโลยีการผลิต วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม เพื่อให้สินค้าการเกษตรไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

5) การกระชับความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรไทยกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐและผู้ประกอบการในประเทศคู่ค้า

5.3 ญี่ปุ่นรุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 3

1) กรรมการสหกรณ์การเกษตร/กลุ่มเกษตรกร ได้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาสหกรณ์การเกษตร ด้านการตลาด และการบริหารจัดการสหกรณ์ของประเทศญี่ปุ่น

2) กรรมการสหกรณ์การเกษตร/กลุ่มเกษตรกร สามารถนำรูปแบบการดำเนินกิจกรรมการสร้างเครือข่ายของสหกรณ์นำมาถ่ายทอดให้กับสหกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือสมาชิกสหกรณ์ที่มีความสนใจนำไปปฏิบัติได้

3) เกษตรกรมีองค์ความรู้ด้านการเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ตั้งแต่การผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การบริการจัดหาองค์กร ระบบโลจิสติกส์ และด้านการตลาด โดยการเรียนรู้บทเรียน และประสบการณ์โดยตรงจากประเทศญี่ปุ่น

4) เกษตรกรมีความรู้ในการต่อยอดการพัฒนาสินค้าเกษตรของไทย โดยมีการใช้เทคโนโลยีการผลิต วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม เพื่อให้สินค้าเกษตรไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

5) การกระชับความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกร กับเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรไทยกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐและผู้ประกอบการในประเทศคู่ค้า

6. กรมวิชาการเกษตร (ประเทศมาเลเซีย)

6.1 เข้าใจระบบการคัดเกรดทะลายปาล์มน้ำมัน ทั้งในระบบที่เกษตรกรส่งผลผลิตสู่จุดรับซื้อของเอกชน และโรงงาน กล่าวคือ ต้องมีการคัดเลือกทะลายปาล์มน้ำมันอย่างเข้มงวด เพื่อให้การสกัดน้ำมันปาล์มมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยในการคัดเกรดทะลายปาล์มน้ำมันเหล่านี้ไม่ได้มีเครื่องมือพิเศษใด ๆ ใช้การประเมินด้วยสายตาเท่านั้น แต่ผู้ประเมินจะต้องได้รับการฝึกอบรม และได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพแล้วเท่านั้น

6.2 เข้าใจระบบการพัฒนานิคมผู้ปลูกปาล์มน้ำมันของประเทศมาเลเซีย ซึ่งเริ่มจากการจัดตั้งนิคม การจัดสรรเกษตรกรเข้าทำกินในพื้นที่ การจัดตั้งสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน เป็นต้น จากเดิม FELDA ดำเนินธุรกิจเฉพาะในประเทศมาเลเซีย ปัจจุบันได้ขยายสาขาธุรกิจมากมายครอบคลุมหลายประเทศ

6.3 เกษตรกรเข้าใจระบบการซื้อขายปาล์มน้ำมัน โดยระบบการซื้อขายเป็นไปตามประกาศของ Malaysian Palm Oil Board ประกาศราคากลางรับซื้อปาล์มน้ำมันที่จุดรับซื้อปาล์มน้ำมัน และหน้าโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม รวมทั้งการปันผลกำไรคืนให้กับเกษตรกรเจ้าของสวน เมื่อค่าสกัดน้ำมันปาล์มได้เปอร์เซ็นต์สูงกว่าค่ามาตรฐาน

6.4 ได้รับความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้กับการปลูกปาล์มน้ำมันของประเทศไทย เช่น การใช้ปุ๋ยและน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การป้องกันกำจัดโรค แมลง และศัตรูปาล์มน้ำมัน การปลูกปาล์มน้ำมันทดแทนสวนปาล์มน้ำมันเดิม

6.5 ได้เครือข่ายเกษตรกรที่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ให้กับเกษตรกรที่ไม่ได้ร่วมเดินทางไปกับโครงการนี้ เนื่องจากในระหว่างการเดินทางได้มีการจัดตั้งกลุ่ม เลือกประธาน รองประธาน และเลขานุการของกลุ่ม เพื่อจะได้ประสานงานภายในกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็ง และร่วมมือกันในการพัฒนาและถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการปลูกปาล์มน้ำมันต่อไป

7. กรมหม่อนไหม

การศึกษาดูงานครั้งนี้เกษตรกร และเจ้าหน้าที่กรมหม่อนไหมได้รับความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตหม่อนและไหมของอินเดีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการผลิตหม่อนไหมที่มีมาตรฐาน การปรับปรุงพันธุ์หม่อนไหมเฉพาะพื้นที่ การตรวจโรคแมลง ตลอดจนการผลิตและรับรองมาตรฐานไหมวัยอ่อนเพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกร และบทบาทของภาครัฐในการบริหารจัดการตลาดกลางสินค้ารังไหมอย่างเป็นระบบ ซึ่งเกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดและประยุกต์ใช้กับสถานการณ์หม่อนไหมของไทยได้

8. กรมพัฒนาที่ดิน

8.1 สาธารณรัฐประชาชนจีน

1) ได้รับความรู้ และประสบการณใหม่ ๆ ทั้งด้านการเกษตรและวัฒนธรรมของต่างชาติ

2) ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานด้านการเกษตร ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งได้ดูงานนาขั้นบันได เมืองหยวนหยาง มณฑลยูนนาน

2.1) การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ปรับปรุงดิน การไถกลบตอซัง

2.2) ความพยามยาม ขยัน อดทนและฉลาดของเผ่าฮานี ที่เป็นแบบอย่างของความสำเร็จสามารถสร้างนาขั้นบันได

2.3) การใช้พื้นที่จำนวนจำกัดและมีปัญหาด้านภูมิประเทศ ที่มีความลาดชันสูง ให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

2.4) การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าต้นน้ำ ทำให้มีน้ำในพื้นที่นาขั้นบันไดตลอดปี

3) ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและหมอดินอาสา

4) ได้เรียนรู้วัฒนธรรมของคนจีน ซึ่งเป็นคนขยัน อดทน ส่วนใหญ่นับถือบรรพบุรุษมีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ และผู้มีพระคุณ

8.2 ประเทศไต้หวัน

1) มุมมองในการวิเคราะห์ วางแผนการทำงาน การสร้างความรู้ความเข้าใจ การตกผลึกทางความคิดร่วมกันของทีมงานและกลุ่มเป้าหมาย ก่อนลงมือทำงาน ขณะทำงานและการขับเคลื่อนเป้าหมายโดยชุมชน

2) ความสำเร็จของชุมชนในพื้นที่ดำเนินการ คือ เป้าหมายที่สำคัญและมีพลังในการขับเคลื่อนมากกว่าการส่งเสริมให้เกษตรกรประสบผลสำเร็จคนเดียวไม่ถือว่าการดำเนินงานประสบผลสำเร็จ

9. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

9.1 รุ่นที่ 1

1) การจัดการสหกรณ์การเกษตร ได้แก่ แนวคิดในการบริหารจัดการสหกรณ์ การคิดก่อนผลิตสินค้า ระบบการจัดตั้งและบริหารจัดการสหกรณ์ การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับใช้ในระบบการบริหารจัดการสหกรณ์ การจัดการผลผลิตของสมาชิกสหกรณ์ และสหกรณ์การเกษตรของญี่ปุ่นไม่มีเงินปันผล เพราะเกษตรกรสามารถขายสินค้าได้ในราคาสูง

2) การผลิต ได้แก่ การจัดการผลผลิตโดยใช้เทคโนโลยี เช่น การปลูกโรงเรือนที่สามารถควบคุมอุณหภูมิได้ การใช้พลังงานทดแทนมาช่วยในการผลิต เช่น โซล่าเซลล์และกังหันลม การพัฒนาระบบชลประทานในการทำการเกษตร การทำบัญชีฟาร์มและการทำข้อมูลสถิติ แรงงานภาคเกษตรใช้จากสมาชิกในกลุ่ม การทำนาขั้นบันได การทำการเกษตรให้ทันต่อภัยธรรมชาติ การมีภูมิคุ้มกันที่ดี และการทำจากสิ่งเล็กไปสู่สิ่งใหญ่ ความรู้เรื่องขั้นตอนการเพาะเห็ดและการพัฒนาพันธุกรรมท้องถิ่นสู่พืชเศรษฐกิจ (ใบโอบะ)

3) การแปรรูปและมาตรฐาน ได้แก่ การผลิตสินค้าที่เน้นคุณภาพและไว้ใจได้ การใช้บรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม เกษตรกรญี่ปุ่นสามารถผลิตสินค้าได้ตรงตามมาตรฐาน การสร้างเอกลักษณ์ หรือจุดเด่นของสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่า การสร้างเรื่องราวสินค้า โดยยึดคุณภาพและมาตรฐานการผลิตเป็นหลัก และรูปแบบของสินค้าไม่ซ้ำกัน

4) การจัดการตลาด ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์จะนำสินค้ามาจำหน่ายและกำหนดราคาเอง หากขายไม่หมดภายในระยะเวลาที่กำหนดต้องมารับกลับคืนไป การกระจายสินค้าโดยใช้เครือข่าย การวางสินค้า การติดราคาสินค้าที่ชัดเจน และการจัดการเครือข่าย การรวมกลุ่มสหกรณ์เพื่อการตลาด

5) อื่น ๆ ได้แก่ การดูแลประชากรของรัฐ การจัดการขยะ ทำให้บ้านเมืองสะอาด การใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างคุ้มค่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่น เช่น การต้อนรับ - ส่งผู้มาเยือน ความมีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา การมองทุกอย่างเป็นศิลปะ

9.2 รุ่นที่ 2

1) การศึกษาดูงาน ณ ประเทศญี่ปุ่นในครั้งนี้ เกษตรกรได้ดูงานและได้รับความรู้ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการเกษตร เช่น การใช้พลังงานไอน้ำออนเซนให้เกิดประโยชน์ต่อการทำการเกษตร การวิจัยและการพัฒนาทางการเกษตรซึ่งให้โอกาสเกษตรกรมีส่วนร่วมในการเสนอประเด็นปัญหาการวิจัย การผลิตซึ่งคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ การใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีทางการเกษตร ส่วนในด้านการบริหารจัดการ เกษตรกรได้เข้าฟังบรรยายจากผู้บริหารของ OVOP ซึ่งการดำเนินงานของ OVOP เป็นการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนโดยนำภูมิปัญญา และวัตถุดิบในท้องถิ่นกลับมาใช้ ทำให้ชุมชนอยู่ได้ด้วยตัวเองแบบยั่งยืน รวมถึงได้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่นที่เป็นระเบียบวินัย สะอาด เคารพกฎหมาย และการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน

2) ความรู้จากการศึกษาดูงานที่เกษตรกรเห็นว่าควรนำมาปรับใช้กับประเทศไทย ในด้านวิถีชีวิต คือ ความมีระเบียบวินัย การรักษาความสะอาด และมารยาทในที่สาธารณะ ส่วนในด้านการผลิต คือ การวางแผนการผลิตและการตลาดให้สอดคล้องกัน ภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น และการรวมกลุ่ม สุดท้าย คือ การวิจัยต้องมีการวิจัยอย่างจริงจังและตรงกับความต้องการของเกษตรกรและตลาด

3) ในส่วนของประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาดูงานนั้น แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นสำคัญ คือ การผลิตทางการเกษตร การรวมกลุ่ม และเครือข่าย

3.1) การผลิตทางการเกษตร การผลิตของเกษตรกรญี่ปุ่นเน้นการผลิตที่ตรงกับความต้องการของตลาด เพื่อแก้ปัญหาราคาสินค้าตกต่ำ นอกจากนี้การผลิตยังเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค โดยในการผลิตมีการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรแทนแรงงานคน ทำให้เกิดแรงบันดาลใจอยากทำการเกษตรให้ประสบความสำเร็จเหมือนเกษตรกรญี่ปุ่น

3.2) การรวมกลุ่ม ได้แนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มโดยใช้ทรัพยากร เอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นจุดขายโดยมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

3.3) เครือข่าย สร้างเครือข่ายเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินที่เดินทางร่วมกัน

10. กรมฝนหลวงและการบินเกษตร

10.1 เป็นการเปิดโลกทัศน์เกี่ยวกับการเกษตรกรรมในประเทศจีน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

10.2 อาสาสมัครฝนหลวงมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ทำให้เครือข่ายมีความแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

10.3 วิเคราะห์แต่ละเรื่องก่อนจะมีแผนงานและลงมือปฏิบัติงาน

10.4 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครฝนหลวง ในการบริหารจัดการและพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครฝนหลวงให้มีความรู้ ความสามัคคี โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้เกษตรกรที่ขาดแคลนน้ำในการเกษตรกรรม

10.5 การช่างสังเกตและจดบันทึกจะทำให้เรามีข้อมูลสำหรับตัดสินใจในการทำงาน ทั้งในฐานะอาสาสมัครฝนหลวงและเกษตรกร

10.6 ร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำในส่วนที่เกี่ยวข้อง

10.7 สร้างความเข้าใจกับบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป่าต้นน้ำ เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการน้ำ

10.8 เผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ให้แก่เครือข่ายอาสาสมัครฝนหลวง และประชาชนต่าง ๆ ต่อไป

ภาคผนวกที่ 6

ประมวลภาพ

การนำความรู้ไปปรับใช้ของเกษตรกรที่ไปศึกษาดูงานต่างประเทศ

โครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคการเกษตร

นายสนั่น ขำศิริ ศึกษางานประเทศอิสราเอล กรมปศุสัตว์
นำความรู้มาปรับใช้เรื่อง การปรับปรุงสูตรอาหาร TMR การใช้อาหาร TMR
ปรับโรงเรือนเลี้ยงโคนม

นายอดุลย์ พันธุโพธิ์ ศึกษางานประเทศญี่ปุ่น กรมประมง
นำความรู้มาปรับใช้เรื่อง การปรับปรุงบ่อเลี้ยงกุ้ง ระบบการทำความสะอาดบ่อเลี้ยง

นางนรินทิพย์ สิงหะตา ศึกษางานประเทศอินเดีย กรมหม่อนไหม
นำความรู้มาปรับใช้เรื่อง การจัดวางสินค้าให้น่าสนใจ เพื่อเพิ่มยอดจำหน่าย

นายดำรงค์ จินะกาศ ศึกษางานเครือรัฐออสเตรเลีย กรมส่งเสริมการเกษตร นำความรู้มาปรับใช้เรื่อง การให้ปุ๋ยพร้อมระบบน้ำในสวนลำไย และได้ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ แนวคิดสู่เกษตรกรในกลุ่ม/เครือข่าย

นายสาคร ทับทิมไสย์ ศึกษางานประเทศญี่ปุ่น สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้นำแนวคิด เทคนิคกระบวนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์มาปรับการทำปุ๋ยอินทรีย์เพื่อใช้ในแปลงเกษตร และได้ถ่ายทอดประสบการณ์ แนวคิด เรื่องการรวมกลุ่มผลิตและแปรรูปสินค้าท้องถิ่นเพื่อจำหน่าย สู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน/เครือข่าย

นายธนภัทร สีเมฆ ศึกษางานประเทศไต้หวัน กรมพัฒนาที่ดิน นำความรู้มาปรับใช้เรื่อง ระบบการให้น้ำพืชแบบเฉพาะที่เพื่อลดปริมาณการใช้น้ำ

นายสุรัตน์ รุกขรักษ์ ศึกษางานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน กรมฝนหลวงและการบินเกษตร นำความรู้มาปรับใช้เรื่อง การติดตามการปฏิบัติการฝนหลวง การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำฝน และการส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตรให้แก่ชุมชนและเครือข่าย

ภาคผนวกที่ 7
รายชื่อเกษตรกรโครงการสร้างเสริม
และพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร

1. โครงการเสริมสร้างการพัฒนาเกษตรกรผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรด้านปศุสัตว์ (กรมปศุสัตว์)

1.1 ประเทศไต้หวัน รุ่นที่ 1 วันที่ 8 - 12 กันยายน 2558

ลำดับที่	ชื่อ – นามสกุล	ที่อยู่
1	นายสุรเดช บุญอิ่ม	จังหวัดลพบุรี
2	นางกัลยา ป้อมสา	จังหวัดอ่างทอง
3	นายวิเชียร จินดาศรี	จังหวัดปราจีนบุรี
4	นายจำเริญ ชัยหาญ	จังหวัดสุรินทร์
5	นายไกรรักษ์ อินทรสุขศรี	จังหวัดสุรินทร์
6	นายเชษฐา กัญญะพงศ์	28 หมู่ที่ 6 บ้านภูเงิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
7	นางผ่องศรี ละเหลา	หมู่ที่ 8 บ้านคำเดิม ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
8	นายนิรุต ทองภู	จังหวัดร้อยเอ็ด
9	นายสมพร สาสอน	34 หมู่ที่ 5 บ้านตะคู ตำบลวังแสง อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม
10	นางศศิวิมล วงษ์ยี่กุล	83/1 หมู่ที่ 4 บ้านโสกโพธิ์ ตำบลบึงโขงหลวง อำเภอบึงโขงหลวง จังหวัดบึงกาฬ
11	นายพินิจ หล้าคำ	430 หมู่ที่ 17 บ้านแสงดาว ตำบลฝายแก้ว อำเภอภูเนียง จังหวัดน่าน
12	นางสาวธนพัต อินโห้	หมู่ที่ 9 ตำบลม่วงคำ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
13	นายวิชาญ กัณหา	จังหวัดกำแพงเพชร
14	นายสมาน หลวงจันทร์	81 หมู่ที่ 6 บ้านโคกสะอาด ตำบลวังบ่อ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์
15	นายสมชาย เศรษฐทอง	143 หมู่ที่ 6 บ้านเนิน ตำบลวังโป่งมะค่า อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์
16	นายวีระศักดิ์ เนตรเกื้อกุล	จังหวัดกาญจนบุรี
17	นายสาธิต สอาดเงิน	จังหวัดราชบุรี
18	นางพัชรีภรณ์ ภิรมนตรี	หมู่ที่ 5 ตำบลหลักสอง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
19	นายสุรศักดิ์ เรืองมาก	161 หมู่ที่ 6 ตำบลพานทอง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
20	นายเสาขี ทับเที่ยง	66 หมู่ที่ 1 บ้านพรุดินนา ตำบลพรุดินนา อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่
21	นายเอกสิทธิ์ ศรีรักษ์	159/1 หมู่ที่ 6 ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง
22	นายสมวงศ์ ธีระกุลพิศุทธิ์	100 หมู่ที่ 1บ้านไข่ใหญ่ ตำบลเหนือคลอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
23	นายสุรเดช บุญอิ่ม	855 หมู่ที่ 3 ตำบลกำแพง อำเภอละงู จังหวัดสตูล

1.2 ประเทศไต้หวัน รุ่นที่ 2 วันที่ 15 - 19 กันยายน 2558

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่
1	นายเอนก สีเขียวสด	จังหวัดอ่างทอง
2	นายเกรียงศักดิ์ สุจริต	จังหวัดนนทบุรี
3	นางมณฑา บุญศรี	51 หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท
4	นายอาลี มะลูลีม	หมู่ที่ 2 บ้านคลอง 19 ตำบลสิงโตทอง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา
5	นางสาวพิมพ์จันทร์ ประทุมทอง	6 หมู่ที่ 12 บ้านกะทม ตำบลเฉลียง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
6	นายธนวัฒน์ ลิ้มศักดิ์ชัยกิจ	119 หมู่ที่ 3 ตำบลตลาดห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์
7	นายยงยุทธ ไชยต้นเผือก	123 หมู่ที่ 3 บ้านพิมาน ตำบลพิมาน อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม
8	นายกฤษฎา จินดาหลวง	จังหวัดลำพูน
9	นายวีรพงศ์ สถานสถิตย์	จังหวัดเชียงใหม่
10	นายซิมโอน ปัญญา	253 หมู่ที่ 10 ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
11	นายชานนท์ ปานพุ่ม	68 หมู่ที่ 3 บ้านหนองสำโรง ตำบลวังน้อย อำเภอไพศาล จังหวัดนครสวรรค์
12	นายทศพล จันทร์หอม	230 หมู่ที่ 11 บ้านศรีบุญเรือง ตำบลลอมคอม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น
13	นายขุนดอน ชูชาติ	76 หมู่ที่ 8 บ้านเฉลิมราชพัฒนา ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
14	นางสาวเกศแก้ว ยศส้ม	144 หมู่ที่ 7 บ้านพุน้อย ตำบลลุ่มสุ่ม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
15	นายสามารถ สิมมา	720/1 หมู่ที่ 4 บ้านหนองหมู ตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
16	นายธีรเดช คำเลี้ยง	ตำบลโคกเจริญ อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา
17	นายกรีฑารม แมนเมือง	51 หมู่ที่ 8 ตำบลพ่องพรมคร อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
18	นายรัชพงศ์ บุญเมือง	64/4 หมู่ที่ 4 บ้านขุนรอง ตำบลเขียวเจียว อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง
19	นายอาหะมะ อาลีมาสัะ	70 หมู่ที่ 5 ตำบลกรงปินัง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา
20	นางสาววินิตา มูณีมูสี	จังหวัดปัตตานี
21	นายอับดุลมูญีบ ใบจิ	จังหวัดสตูล
22	นายต่วนยะห์ยา ตูแวลอเซ็ง	จังหวัดปัตตานี
23	นายพัฒนเดช อาแวบือซา	จังหวัดนราธิวาส

1.3 รัฐอิสราเอล รุ่นที่ 2 วันที่ 7 - 14 กันยายน 2558

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่
1	นายณรงค์ กิ่งแก้ว	44 หมู่ที่ 14 บ้านเกษตรกรก้าวหน้า ตำบลซับสนุ่น อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
2	นายเสถียร เตยจังหรีด	61 หมู่ที่ 10 บ้านเขาถ้ำ ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
3	นายมานิตย์ โตล่ำ	113/1 หมู่ที่ 3 บ้านซับประแดง ตำบลห้วยขุนราม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี
4	นางละมุล แก้วตาล	จังหวัดสระแก้ว
5	นายดาวรุ่ง น้อยตั้ง	88 หมู่ที่ 6 บ้านคอลทราบ ตำบลวังใหม่ อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว
6	นายสนั่น ขำศิริ	100/1 หมู่ที่ 11 บ้านหนองไผ่พัฒนา ตำบลหนองหญ้าขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
7	นายชุติรัชต์ ชาญวนิชวงศ์	100 หมู่ที่ 14 บ้านคุ้มเจริญ ตำบลครบุรีใต้ อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา
8	นายวัลลพ รุ่งเรือง	201 หมู่ที่ 6 บ้านซับสลอง ตำบลแนวแพะ อำเภอปากช่องจังหวัดนครราชสีมา
9	นายบุญเพิ่ม พลเขตต์	142/1 หมู่ที่ 22 บ้านเกษตรกรก้าวหน้า ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น
10	นายวิเชียร สันกาวี	13 หมู่ที่ 16 บ้านใหม่เรือทอง ตำบลด่าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์
11	นางสาวชนัญกานต์ มูลยาบ	จังหวัดลำพูน
12	นายนิติพงษ์ ไชยวรรณ์	98 หมู่ที่ 1 บ้านป่าซาง ตำบลโป่งแพร อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงราย
13	นายสายชล แป้นเม้า	47 หมู่ที่ 3 บ้านทานตะวัน ตำบลหนองจิก อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
14	นายไชยวัฒน์ วงศ์วรรณ	79 หมู่ที่ 15 ตำบลอ่าน้อย อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
15	นายกิจจา ศรีสำราญ	17 หมู่ที่ 10 บ้านหนองจิก ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
16	นายสมจิตร หนูสีดำ	45/10 หมู่ที่ 5 บ้านสองเหนือ ตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
17	นายดลเลาะ เหล็มและ	จังหวัดสงขลา

2. โครงการสร้างเสริมผู้นำเพื่อการบริหารจัดการภาคการประมงอย่างครบวงจร (กรมประมง)

2.1 ประเทศญี่ปุ่น รุ่นที่ 1 วันที่ 27 กันยายน - 1 ตุลาคม 2558

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่
1	นายสำเนา เกาะกาเหนือ	250 หมู่ที่ 1 บ้านเกาะกา ตำบลท่าเรือ อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก
2	นางหนูวาด ไข่นุ่น	จังหวัดนครศรีธรรมราช
3	รอ.นพ.ปัญญา ยังประภากร	88 หมู่ที่ 2 ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
4	น.ส.สิรินุช ฉิมพลี	5 หมู่ที่ 7 บ้านอ้อมพยศ ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
5	นายศักรินทร์ สินทะสุทธิ์	จังหวัดราชบุรี
6	นายสมชาย ต้นหิรัญมาศ	1 หมู่ที่ 1 บ้านต้นหิรัญมาศ ตำบลห้วยคันแหลน อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง
7	นายทองอยู่ ไหวพริบ	20/1 หมู่ที่ 3 บ้านวังม่วง ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
8	นายสัมฤทธิ์ วิเชียรสาร	107 หมู่ที่ 13 บ้านคำศรี ตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
9	นายสมพงศ์ เดชนุ่น	44 หมู่ที่ 2 บ้านทาบทอง ตำบลไสหมาก อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
10	นายธนธัญ นฤเศวตานนท์	155/10 หมู่ที่ 2 บ้านบ่อน้ำร้อน ตำบลตาเนาะแมเราะ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา
11	นายพรชัย บัวประดิษฐ์	24 หมู่ที่ 2 ตำบลบางหัก อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี
12	นางจันทนา สุขถาวร	18/5 หมู่ที่ 5 บ้านเนินไผ่ ตำบลโคกขี้หนอน อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี
13	นายชัยเดช จินดาวิจิตร	79 หมู่ที่ 16 บ้านปางกล้วยค้าว ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
14	นายมนัส นามบ้าน	250 หมู่ที่ 7 บ้านตำพระแล ตำบลบ้านค้ำ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
15	นายพรปวีณ์ แสงฉาย	128 หมู่ที่ 3 บ้านปะขาว ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง
16	นายถนอม เหล็กศรี	99 หมู่ที่ 2 บ้านหนองทัพไทย ตำบลหนองทัพไทย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด
17	นางวนิดา โครตศาลา	162/1 หมู่ที่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหมูม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
18	นางหนูเพียร เมฆวัน	242 หมู่ที่ 5 บ้านห้วยบง ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู
19	นางยุวดี ปัญจรัก	17 หมู่ที่ 4 บ้านท่าลาด ตำบลหนองเสือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

2.2 ประเทศญี่ปุ่น รุ่นที่ 2 วันที่ 27 กันยายน - 1 ตุลาคม 2558

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่
1	นายฉัตรกุล ถิ่นท่าเรือ	40/5 หมู่ที่ 3 ตำบลพลายวาส อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2	นายกฤษดา จินดารัตน์	147/139 หมู่ที่ 6 ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี
3	นายอดุลย์ พันธุ์โพธิ์	182 หมู่ที่ 2 ตำบลบางหิน อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง
4	นายอำพน สาธิตศิลป์	79/253 หมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
5	นายสมปอง อ่ำเอี่ยม	9/3 หมู่ที่ 2 ตำบลหาดทรายรี อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
6	นายธนภณ แสงสุบิน	34/4 หมู่ที่ 2 ตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
7	นายอุดร ส่งเสริม	72/3 หมู่ที่ 6 ตำบลทางเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
8	นายธนา วิศวฤทธิ์	42 หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งบุหลัง อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
9	นายอภิชา อารีราษฎร์	124/14 ตำบลเชิงเนิน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง
11	นายปองพล สมุทรผ่อง	187/1 หมู่ที่ 5 ตำบลบางตะบูนออก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
12	นายนิพนธ์ พงษ์พานิช	249 หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านแหลม อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
13	นายบรรจง นิสภวาณิชย์	59 หมู่ที่ 3 ตำบลบางช่อน อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
15	นายประสาน สงนวน	75 หมู่ที่ 5 ตำบลวังแสง อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม
16	นางสาววันทนา แก้วพวง	56/3 หมู่ที่ 6 ตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
17	นางลั่นทม อินภิบาล	75 หมู่ที่ 4 ตำบลป่าสัก อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่
18	นางมารศรี ศรีม่วง	315 หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านหลุม อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
19	นางกรมรี แสนยสคำ	119 หมู่ที่ 3 ตำบลศรีชมพู อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ
20	นายสุรกิจ ละเอียดดี	จังหวัดสมุทรปราการ
21	นายดำรง เสนาะสรรค์	จังหวัดจันทบุรี
22	นายประกอบ ทรัพย์ยอดแก้ว	จังหวัดราชบุรี

2.3 ประเทศญี่ปุ่น รุ่นที่ 3 วันที่ 27 กันยายน - 1 ตุลาคม 2558

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	นายบรรจง นฤพรเมรี	145/1 หมู่ที่ 2 ตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง
2	นายมนตรี ธรรมโชติ	42/1 หมู่ที่ 1 บ้านแหลมเทียน ตำบลอ่าวใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด
3	นายสมชาย ทรัพย์สินไพบูลย์	66/3 หมู่ที่ 8 ตำบลพันท้ายนรสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
4	นายเจือ แคใหญ่	4/26 หมู่ที่ 2 ตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
5	นายสุนทร รสดี	55/4 หมู่ที่ 10 ตำบลบางสะพาน อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
6	นายสุเทพ มะลิเถาว์	1/8 หมู่ที่ 8 ตำบลช้างข้าม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี
7	นายเจษฎา พัดตัน	4/1 หมู่ที่ 3 บ้านท่าจูด ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา
8	นายธีรวุธ จ๊ะเหลม	82/9 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะเพชร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
9	นายดลหล้อ เหมพิทักษ์	67 หมู่ที่ 3 ตำบลเขาคราม อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
10	นายไพบูลย์ สวาทนัน	103 หมู่ที่ 5 บ้านเกาะหาดทรายดำ ตำบลหงาว อำเภอเมือง จังหวัดระนอง
11	นายก้องเกียรติ เพียรแสวงบุญ	156/13 หมู่ที่ 8 ตำบลบานา อำเภอปัตตานี จังหวัดปัตตานี
12	นายปรีชา สุวีรานุวัฒน์	39 หมู่ที่ 12 ตำบลบางมะพร้าว อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
13	นายภานุวัฒน์ คงรักษา	27/1 หมู่ที่ 4 ตำบลบางจะเกร็ง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
14	นายสุวิรัตน์ บุญรัตน์	102 หมู่ที่ 2 ตำบลทิ้งหม้อ อำเภอสิงนคร จังหวัดสงขลา
15	นางรัตนา ชมวงษ์	5 หมู่ที่ 2 ตำบลเทพา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา
16	นางพวงเพชร คาหาปะนะ	29/1 หมู่ที่ 1 ตำบลมะลุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา
17	นางบุญนำ กรองไชย	77 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าชัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
18	นายสมเกียรติ สันธากร	43 หมู่ที่ 5 ปากน้ำปราณ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
19	นางธัฐภัทร โพธิ์ร่มไทร	84/1 หมู่ที่ 9 บ้านบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

3. โครงการความร่วมมือด้านการเกษตรเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้นำองค์กรชาวนา ความร่วมมือการเกษตรไทย-ไต้หวัน (กรมการข้าว) ประเทศไต้หวัน วันที่ 2 - 6 กันยายน 2558

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	นายวิชัย ชิตยวงษ์	9 หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านใหม่เกษม อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย
2	นายสุเทพ คงมาก	185 หมู่ที่ 10 บ้านคลองขุด ตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
3	นายถาวร เผ่าภูไทย	81 หมู่ที่ 1 บ้านนาโสก ตำบลนาโสก อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
4	นางอณุภา ปัญญาดิลก	46 หมู่ที่ 8 ตำบลหาดท่าเสา อำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์
5	นายสวน ศิริทรี	107/1 หมู่ที่ 3 บ้านเกาะ ตำบลแจนแวน อำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์
6	นายสมบัติ เล็บครุฑ	64 หมู่ที่ 10 บ้านดอนแฟบ ตำบลนิลเพชร อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
7	นายพิทยา มหิงษา	93 หมู่ที่ 1 บ้านวังเย็น ตำบลห้วยม้า อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
8	นายไพรัช เส็งเจริญ	30/1 หมู่ที่ 9 บ้านบัวล้มช้าง ตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
9	นายทวี วรรณดี	77 หมู่ที่ 12 บ้านกันมัน ตำบลคูหาใต้ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา
10	นายวิสิทธิ์ ธรรมวงศ์	223 หมู่ที่ 17 บ้านช้างมิ่งสามัคคี ตำบลช้างมิ่ง อำเภอพรรณนานิคม จังหวัดสกลนคร
11	นายสุบรรณ ปานเพชร	26 หมู่ที่ 8 บ้านโนนสง่า ตำบลกระเทียม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
12	นายเดช พะโยม	65/1 หมู่ที่ 14 บ้านทุ่งรวงทอง ตำบลเขาคีริส อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร
13	น.ส.สดวก จำรัส	297 หมู่ที่ 9 ตำบลร่อยกาศ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่
14	นายพัฒนา ลีทอง	251 หมู่ที่ 1 ตำบลช้างมิ่ง อำเภอพรรณนานิคม จังหวัดสกลนคร
15	นายประสิทธ์ บุญเฉย	15/3 หมู่ที่ 1 ตำบลคลองขวาง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี
16	นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม	22 หมู่ที่ 12 ตำบลบางคู้ อำเภอท่าวุ้ง จังหวัดลพบุรี
17	นายอัษฎางค์ สีหาราช	60/2 หมู่ที่ 2 ตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
18	นายเอียง พิมพ์จันทร์	40 หมู่ที่ 1 ตำบลตาอ็อง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

4. โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร) เครือรัฐออสเตรเลีย วันที่ 20 - 26 กันยายน 2558

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	นายกันตพงษ์ แก้วกมล	63/1 หมู่ที่ 5 บ้านหนองบัว ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
2	ว่าที่ ร.ต.ธรรมธร หลิมรัตน์	105/1 หมู่ที่ 5 บ้านวังยาง ตำบลซับสนุ่น อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
3	นางธัญญ์หทัย พันธุ์ผาติ	72/3 หมู่ที่ 15 ตำบลหินดาด อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
4	นายสุพธ ศรีคำหู้	9 หมู่ที่ 1 บ้านปากคลองนกกระทุง ตำบลคลองกระทุง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
5	นายประยูร วิสุทธิไพศาล	44 หมู่ที่ 5 ตำบลดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
6	น.ส.ธมนต์กรณ์ แก้วยุ่น	134/1 หมู่ที่ 5 บ้านประณีต ตำบลประณีต อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด
7	นายภาสกร เขียวขจี	22 หมู่ที่ 2 บ้านท่าระแนะ ตำบลหนองกันทรง อำเภอเมือง จังหวัดตราด
8	นายสาธิต ไข่ขวัญ	36 หมู่ที่ 4 บ้านทอนเหรียญ ตำบลเขาไพร อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง
9	นายมนูญ แสงจันทร์ศิริ	43 หมู่ที่ 6 บ้านดอนขี้แรด ตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
10	นายประทีป ทิตะพุฒ	66/5 หมู่ที่ 3 ตำบลตันหยงมัส จังหวัดนราธิวาส
11	น.ส.พชรพรรณ สุรพณิช	66 หมู่ที่ 2 บ้านในเวียง ตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
12	นายแสงฟ้า ชนกเศรณี	122 หมู่ที่ 2 บ้านปางเฟือง จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
13	นายปรกชล พรมกังวาน	52 หมู่ที่ 7 บ้านปิงหลวง ตำบลสันทราย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
14	นายดำรง จินะกาศ	36 หมู่ที่ 1 บ้านท้องฝาย ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
15	น.ส.ปิยะภรณ์ สมพงษ์	242 หมู่ที่ 7 บ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
16	นายอัฐสิทธิ์ พรหมจักร	347 หมู่ที่ 1 บ้านบ้านฟาง ตำบลบ้านฟาง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
17	นายอเนก ประสม	147 หมู่ที่ 2 บ้านแจ้คอน ตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง
18	นายอรุณ ขันโคกสูง	39 หมู่ที่ 4 บ้านโพนสูง ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
19	นายไพโรจน์ มีวงศ์	161 หมู่ที่ 8 บ้านนาเอกใหม่ ตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ
20	นายพลเทพ สวัสดิสาร	90/1 หมู่ที่ 6 บ้านหน้าเกาะ ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
21	นายเรวัตร แพทย์อินทร์	55/36 หมู่ที่ 1 บ้านลิพอน ตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
22	น.ส.ปรางทิพย์ สมมะลวน	103/63 หมู่ที่ 3 บ้านการเคหะแห่งชาติ ตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
23	นายสิทธิพงษ์ อรุณรักษ์	44 หมู่ที่ 7 บ้านเขาเงิน ตำบลท่ามะกา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
24	นายสนธยา ศิริรัตน์	3 หมู่ที่ 1 ตำบลท่ามะพลา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
25	นางมีรพัฒน์ ศักดิ์เสือ	19 หมู่ที่ 3 บ้านมอเสือดุ ตำบลเพชรชมพู อำเภอโกสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร
26	นายธนนน ธีรวงศ์ไพศาล	401/4 หมู่ที่ 9 บ้านหนองจิกสี ตำบลแหลมรัง อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร
27	นายสายันต์ บุญยิ่ง	77 หมู่ที่ 1 บ้านวังทับไทร ตำบลวังทับไทร อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร
28	นายวิรัตน์ โปร่งจิตร	49 หมู่ที่ 1 บ้านหนองทราย ตำบลหนองขาว อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
29	นายปภพ หน่อพยัคฆ์	จังหวัดตราด
30	นางสาวสุภาภรณ์ อรัญนาถ	จังหวัดระยอง
31	นางสาวดวงพร เวชสิทธิ์	จังหวัดจันทบุรี
32	นายชาญชัย บุญลาด	จังหวัดอุดรธานี

5. โครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์)

5.1 ประเทศญี่ปุ่น รุ่นที่ 1 วันที่ 7 - 10 กันยายน 2558

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	นายประเทือง อนุสิทธิ์	36/3 หมู่ที่ 8 บ้านคอลงชวดตะสี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา
2	นายวีระ บุญคช	38 หมู่ที่ 12 บ้านประชารัฐ ตำบลหนองมะโมง อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท
3	นายสุนทร กาซ้อน	225 หมู่ที่ 18 บ้านร้อนเผียง ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
4	นายวินัย รังษี	95/1 หมู่ที่ 2 บ้านสะพานด่าน ตำบลย่านตาขาว อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง
5	นายประสาร เพชรมอญ	29/1 หมู่ที่ 4 บ้านสะพานหลวง ตำบลศรีประจันต์ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
6	นายธานี ธะนากลาง	154/1 หมู่ที่ 2 ชุมชนสามสระสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
7	นางอ่อง จุนถิระพงศ์	42 หมู่ที่ 1 บ้านประสาท ตำบลประสาท อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์
8	นายเสน่ห์ สกุณี	29/5 หมู่ที่ 11 บ้านคลองสี่ ตำบลคอลงสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
9	นายอี๊ด ใจนุ่ม	150 หมู่ที่ 8 บ้านช่องลม ตำบลช่องแรด อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
10	นายปรรลือ จริยะเลอพงษ์	79/4 หมู่ที่ 3 บ้านลำแก่น ตำบลลำแก่น จังหวัดพังงา
11	นายถม พรายประทีป	10 หมู่ที่ 2 บ้านสะพานไกล ตำบลสะพานไกร อำเภอบ้านดาด จังหวัดเพชรบูรณ์
12	นายประจักษ์ เทวิน	26 หมู่ที่ 3 บ้านวังเยอะ ตำบลวังชิ้น อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่
13	นายขุนศึร ชัยบาล	126 หมู่ที่ 1 บ้านถลิงแฝก ตำบลถลิงแฝก อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม
14	นายอาบ๊ะ สตัม	15 หมู่ที่ 4 บ้านตาเมาะปูเต็ง ตำบลตาเมาะปูเต็ง อำเภอบันนังสะตา จังหวัดยะลา
15	นางจันทรา วงศ์สนิท	19 หมู่ที่ 2 บ้านตลาดวังน้อย ตำบลตลาดวังน้อย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
16	นายชูชีพ มุ้ยทองคุ้ง	26/5 หมู่ที่ 3 บ้านสระแก้ว อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง
17	นายสมพงษ์ คุณมานะ	53 หมู่ที่ 6 บ้านโนนแรด ตำบลทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
18	นายอินทโชติ คงชุม	79/47 หมู่ที่ 1 ตำบลบางกุ้ง อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
19	นายผล ปือก	84 หมู่ที่ 2 ตำบลด่านแม่คำบัน อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
20	นายศรีมงคล เฟื่องบุญ	27 หมู่ที่ 9 บ้านดอนชี ตำบลดุมใหญ่ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี
21	นายลัภษ์ หนูประดิษฐ์	จังหวัดสงขลา
22	นายทา เชือดรัมย์	จังหวัดสุรินทร์

5.2 ประเทศญี่ปุ่น รุ่นที่ 2 วันที่ 13 - 16 กันยายน 2558

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	นายนพพร ศรีอันยู้	39/1 หมู่ที่ 4 บ้านเทพนคร ตำบลเทพนคร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
2	นายจรัญ ไชยลังการ	198 หมู่ที่ 5 บ้านศรีลานนา ตำบลครึ่ง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
3	นายอาโวย แลเชอ	552 หมู่ที่ 16 บ้านห้วยน้ำขุ่ย ตำบลท่ากอ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
4	นายสุรพงษ์ แซ่ย่าง	93 หมู่ที่ 4 ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
5	นายสันติ อัมพรคีรีมาศ	26 หมู่ที่ 10 บ้านดอกแดง ตำบลช่อสลี อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่
6	นายยิ่ง แซ่ย่าง	2 หมู่ที่ 7 บ้านขุนกลาง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
7	นายชูชีพ โพคา	54/4 หมู่ที่ 4 ตำบลตากตก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
8	นายบุญทิน มีเงิน	31 หมู่ที่ 1 บ้านแม่ปะเหม็ง ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
9	นายสมนึก ปู่อ้าย	210 หมู่ที่ 4 บ้านแม่ระมาด ตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
10	นายวิสูตร สุชาฎา	125 หมู่ที่ 1 บ้านปากแพรก ตำบลบางขัน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช
11	นายมนูญ สุขรัตน์	132 หมู่ที่ 11 บ้านทุ่งยาว ตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
12	นายเทียม พุดทอง	38 หมู่ที่ 6 บ้านนาประชาสรรค์ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
13	นายอมรเทพ แสนสุข	81 หมู่ที่ 3 ตำบลหนองสูงเหนือ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร
14	นายสำเริง วงษ์สกุล	139 หมู่ที่ 2 บ้านเขารวก ตำบลเขารวก อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี
15	นายกลวัชร ไชยจิตร์	43/1 หมู่ที่ 5 บ้านกิ่ว ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
16	นางสุรีพร พงศากมล	1 หมู่ที่ 12 บ้านเด่นยางมูล ตำบลนาทาย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
17	นายสัมฤทธิ์ บุญรินทร์	129 หมู่ที่ 1 บ้านโนนไหล่ จังหวัดศรีสะเกษ
18	นายสมาน ศรีบุญเรือง	23 หมู่ที่ 5 บ้านทรัพย์ตะเคียน ตำบลซับมะกรูด อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว
19	นางศศิธร ไชยศล	102 หมู่ที่ 5 ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
20	นายสุพจน์ อรามรัศมี	21 หมู่ที่ 5 บ้านทับยายคาม ตำบลทับหลวง อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี
21	นายณัฏฐชัย จิตรถนอม	กรุงเทพฯ
22	นายเกษม สุมงคล	จังหวัดนครศรีธรรมราช

5.3 ประเทศญี่ปุ่น รุ่นที่ 3 วันที่ 13 - 16 กันยายน 2558

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	นายศักดิ์ดา ขันติพะโล	795 หมู่ที่ 1 ตำบลพนมสารคาม อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
2	นายธวัชชัย สุระประเสริฐ	119/1 หมู่ที่ 1 ตำบลคลองพลู อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
3	นายวินิจ ก๊กเครือ	1771 หมู่ที่ 12 บ้านบางมาศ ตำบลทับล่อ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
4	นางสาวกาญจนา คำผุฒ	124/1 หมู่ที่ 10 บ้านสินต้นม่วง ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
5	นายสิริพงศ์ ตระการกมล	202/4 ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
6	นายกัมพล เขียวมูล	203 หมู่ที่ 7 บ้านวังตะเคียนใต้ ตำบลท่าสายลอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
7	นายพจน์ บุญปาล	314 หมู่ที่ 1 อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
8	นายวิษณุ แก้วสุข	51/2 หมู่ที่ 7 บ้านมาบประดู่ ตำบลหนองมะเรียง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
9	นางเฉลิมจิตต์ ฮันสูงเนิน	40/4 หมู่ที่ 1 บ้านนากลาง ตำบลนากลาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
10	นายเกียรติศักดิ์ คงสิทธิ์	32/5 หมู่ที่ 9 บ้านห้วยยูง ตำบลไม่เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
11	นางสาวเจมมิกา แจ่มอำพร	56/1 หมู่ที่ 2 บ้านส้มป่อย ตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
12	นายน่านฟ้า เสรี	98/1 หมู่ที่ 7 ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
13	นายสมพงษ์ พรผล	55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลน่าอยู่ อำเภอตะกั่วมุ่ง จังหวัดพังงา
14	นายศักดิ์ เพชรสุข	93/1 หมู่ที่ 12 บ้านในโป่ง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง
15	นายวิเชียร ยะซะระ	86 หมู่ที่ 1 บ้านวังยาว ตำบลแม่ก้อง อำเภอสบหมาย จังหวัดลำปาง
16	นายพูลจิตต์ กาลพัฒน์	220 หมู่ที่ 10 บ้านปูดำ ตำบลคูเงิน อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ
17	นายทศพล เจริญสุกใส	1 หมู่ที่ 12 บ้านบางยาง ตำบลบางยาง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
18	นางไพรัตน์ สกุลหล้า	239 หมู่ที่ 1 บ้านป่าไผ่ ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
19	เด็กหญิงธิณัฐดา นามมาลา	15 หมู่ที่ 7 บ้านเทพคีรี ตำบลเทพคีรี อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู
20	นายปลั่ง บุญให้	134 หมู่ที่ 11 ตำบลวังแดง จังหวัดอุตรดิตถ์
21	นายตุ้น น่วมคำ	69/2 หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อทอง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

5.4 สหพันธรัฐมาเลเซีย วันที่ 14 - 17 กันยายน 2558

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	นายสมคิด พรหมเจริญ	127 หมู่ที่ 3 บ้านโคกแซะ ตำบลคีรีวง อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่
2	นายประยุทธ์ อ้นชู	198 หมู่ที่ 3 บ้านตัวอย่าง ตำบลเขาเขน อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่
3	นายวิชัย คมกล้า	13 หมู่ที่ 1 บ้านปากน้ำ ตำบลปลายพระยา อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่
4	นายวิทยา คงปาน	114 หมู่ที่ 6 บ้านสหกรณ์ ตำบลคีรีวง อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่
5	นายปราโมทย์ ไหมทอง	30/2 หมู่ที่ 2 บ้านบางเที่ยว ตำบลคลองท่อมเหนือ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่
6	นายชับวุฒิ เหมทานนท์	85/1 หมู่ที่ 5 บ้านทับปริป ตำบลทับปริก อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
7	นายเสถียร วรรณเลิศ	195 หมู่ที่ 8 บ้านนาทุ่ง ตำบลพงษ์เจริญ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
8	นายมนูญ สุกิจกุลนันท์	27 หมู่ที่ 17 บ้านห้วงตาสั่ง ตำบลบ้านควน อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
9	นายสมชาย รัตนานนท์	270 หมู่ที่ 12 บ้านมาบอำมฤต ตำบลดอนยาง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
10	นายพัฒนพงศ์ สุดสวาท	591 หมู่ที่ 10 บ้านในเหมือง ตำบลนายา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
11	นายเลื่องศักดิ์ จันทร์สุขศรี	84 หมู่ที่ 7 บ้านไลใหญ่ ตำบลอ่าวตง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง
12	นายมะรอพา ปิยะปิ	17/7 หมู่ที่ 4 บ้านมุโมะดาโต๊ะ ตำบลลุโบะบือซา อำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส
13	นายนันทวิทย์ ตำราเรียง	112 ตำบลสุไหงโก-ลก อำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส
14	นายฉัตรชัย เจะปอ	25 หมู่ที่ 2 บ้านปากาลียะ ตำบลลิปะสะโข อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี
15	นางพิไลลักษณ์ สุขเกษม	51/5 หมู่ที่ 4 บ้านบางพวง ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
16	นายบัญญัติ สุวรรณรักษา	4/2 หมู่ที่ 4 บ้านเชิงแส ตำบลเชิงแส อำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา
17	นายผล จิตพิทักษ์	105 หมู่ที่ 2 ตำบลป่าฉลุย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
18	นายจรงค์ ปลอดชุ่ม	6 หมู่ที่ 6 บ้านคอลงกะแดะแจะ ตำบลตะเคียนทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
19	นายจรูญ คล้ายทอง	444 หมู่ที่ 1 บ้านท่าน้อย ตำบลคลาดไชยา อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
20	นายไพโรจน์ แก้วเนียม	จังหวัดนครศรีธรรมราช
21	นายประจวบ น้อมเกตุ	จังหวัดสุราษฎร์ธานี

6. โครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในการพัฒนาภาคการเกษตรและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (กรมวิชาการเกษตร)

6.1 สหพันธรัฐมาเลเซีย รุ่นที่ 1 วันที่ 10 – 14 สิงหาคม 2558

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	นายณัฏฐพร สินไชย	91 หมู่ที่ 1 ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง
2	นายสามารถ ทิพย์ศักดิ์	149 หมู่ที่ 5 บ้านทุ่งพลับ ตำบลสมอทอง อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3	นายธนพล คุณานันตกุล	134 หมู่ที่ 2 ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่
4	นายประเชิญ ทองกอบ	113/2 ตำบลปลายพระยา อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่
5	นายชัยโรจน์ ชนะกุล	124/12 หมู่ที่ 2 ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่
6	นายเสรี ศรีบุรุษ	42/2 หมู่ที่ 2 บ้านเชี่ยวมะปราง ตำบลตะกุกใต้ อำเภอวิภาวดี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
7	ด.ต.สมนึก โมราศิลป์	97/13 หมู่ที่ 1 บ้านบางกลาง ตำบลบางริ้น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง
8	นายสมชาย นิลอนันต์	101 หมู่ที่ 1 ตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
9	นายระวี กาญจนอุดม	16/1 หมู่ที่ 1 บ้านสนธิ ตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
10	นายวันชัย กลางณรงค์	34 หมู่ที่ 7 บ้านมะรอ ตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
11	นายวิสูตร วิทยานันท์	1099 หมู่ที่ 10 บ้านวังมะเดื่อ ตำบลอ่าวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
12	นายสุรัตน์ มุนินทรวงศ์	400 หมู่ที่ 3 บ้านไร่เก่า ตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
13	นายสุวิทย์ สุขชิต	127 หมู่ที่ 2 บ้านหินกอง ตำบลพงษ์ประศาสน์ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
14	นางสาวพูลสิน ชุตินันท์	88 หมู่ที่ 3 บ้านชโลดมพัฒนา ตำบลนาใต้ อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
15	นายพิษณุ อัคนี	51 หมู่ที่ 3 ตำบลคลองศก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
16	นายสำออย วงศ์เณร	86 หมู่ที่ 7 ตำบลสามกระทาย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
17	นายโสพส เดชมณี	38 หมู่ที่ 1 บ้านหัวเขา ตำบลศรีวิชัย อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
18	นายวิทยา เกื้อด้วง	90 หมู่ที่ 7 บ้านบนนา ตำบลท่ากระดาน อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
19	นางผิวพรรณ ณ สงขลา	400 หมู่ที่ 1 บ้านสาดู ตำบลอิปัน อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
20	นายไพเราะ กุลศิริ	88 ชุมชนท่าพลา ตำบลนาสาร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
21	นายประวัติ คงแก้ว	130 หมู่ที่ 5 บ้านแหลมสน ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
22	นายธีรพล ขวัญพิชิต	43 หมู่ที่ 4 บ้านสหกรณ์ ตำบลตะกุกเหนือ อำเภอวิภาวดี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
23	นายจรงฤทธิ์ อาวุธ	50/1 หมู่ที่ 5 ตำบลตะกุกเหนือ อำเภอวิภาวดี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
24	นางสาวสุดาภรณ์ แพชนะ	104 หมู่ที่ 3 บ้านไสน้อย ตำบลเสรีผล อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
25	นางพรรณี พรหมอุบล	120/1 หมู่ที่ 5 บ้านแหลมสน ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
26	นายวิโรจน์ สุระกา	10 หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านนาเดิม อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
27	นายสุวิทย์ สุดจำนงค์	142 หมู่ที่ 2 บ้านหนองนิล ตำบลสมอทอง อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

6.2 สหพันธรัฐมาเลเซีย รุ่นที่ 2 วันที่ 31 สิงหาคม - 4 กันยายน 2558

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	นายสุคนธ์ เฉลิมพิพัฒน์	15/4 หมู่ที่ 4 ตำบลเขาหัวควาย อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2	นายสาโรจน์ พรหมสงฆ์	85/3 หมู่ที่ 5 บ้านใน ตำบลท่าอุเท อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3	นายโกมล โสภาผล	57/1 หมู่ที่ 6 บ้านน้อยเรียน ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4	นายพิมล พิพิธ	95/1 หมู่ที่ 2 บ้านบางคราม ตำบลปากฉลุย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
5	นายจรูญ ขวัญแก้ว	20 หมู่ที่ 2 ตำบลศรีวิชัย อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
6	นายพิพัฒน์ เชี่ยงหลิว	126/7 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าอุแท อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
7	นายบรรเจิด เนตรมณี	4 หมู่ที่ 4 บ้านคลองหัวช้าง ตำบลคลองชะอุ่น อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
8	นายสมโชค ศรีรัตน์	209 หมู่ที่ 4 บ้านคลองหัวช้าง ตำบลคลองชะอุ่น อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
9	นายยุธยา พัฒนเดช	77/1 หมู่ที่ 14 ตำบลปากแพรก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี
10	นายวิรัช แก้วอำดี	1 หมู่ที่ 3 บ้านสะพานแบน ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
11	นายลือชา อุอนยวง	73 หมู่ที่ 2 บ้านคลอกศอก ตำบลสองแพรก อำเภอไชยบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
12	นายสุรพล พลโยธา	7 หมู่ที่ 7 บ้านหัววัง ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
13	นายร่ม เพ็ชรคงทอง	13 หมู่ที่ 1 บ้านโตรม ตำบลสองแพรก อำเภอชัยบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
14	นายอัครเดช ขนุนนิล	103 หมู่ที่ 2 บ้านคลองเรือ ตำบลศรีวิชัย อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
15	นายอภัยพงศ์ คงหอม	72 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าอุแท อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
16	นายณัฐดนัย สุขรัตน์	32/7 หมู่ที่ 2 ตำบลวิสัยโต้ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร
17	นายชัยวุฒิ จิตนุพงศ์	99/88 หมู่ที่ 1 ตำบลบางกุ้ง อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
18	นายสมศักดิ์ อินทสมบัติ	1/1 หมู่ที่ 1 บ้านวัดน้ำทัก ตำบลน้ำทัก อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
19	นายถาวร ศรีประจันทร์	39 หมู่ที่ 14 ตำบลตะกุกเหนือ อำเภอวิภาวดี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
20	นายเกษม สมมาตย์	152 หมู่ที่ 5 บ้านห้วยเสียด ตำบลเขาพนม อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่
21	พ.ต.อ.สัมฤทธิ์ นิลทอง	1010/3 หมู่ที่ 2 บ้านเหนือคลอง ตำบลเหนือคลอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
22	นายสมปอง แสนยาพันธุ์	147 หมู่ที่ 5 บ้านโคกยาง ตำบลโคกยาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
23	นายสมปอง แสนญาพันธ์	101 หมู่ที่ 5 บ้านบางผึ้ง ตำบลโคกยาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
24	นายไพศาล ธรรมพักร์	1/0 หมู่ที่ 4 บ้านโคกยาง ตำบลโคกยาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
25	นายประเวศ ช่วยนาเขต	162 หมู่ที่ 3 ตลาดออก ตำบลเชียงใหญ่ อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
26	นายปราโมทย์ จันทร์ประดิษฐ์	10 หมู่ที่ 2 บ้านหม่อมราบ ตำบลบ้านกลาง อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
27	นายสนธิไชย ถือแก้ว	203 หมู่ที่ 2 บ้านทางพูน ตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช
28	นายมณี เพชรรัตน์	200 หมู่ที่ 2 บ้านทางพูน ตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช
29	นางวรากรณ์ ชูจันทร์	109 หมู่ที่ 9 บ้านสระไกร ตำบลเชียงเขา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช
30	นายสานนท์ สนทะมิโน	39 หมู่ที่ 6 บ้านดอนสัญตาย ตำบลท่าแตน อำเภอเชียงใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

6.3 สหพันธรัฐมาเลเซีย รุ่นที่ 3 วันที่ 28 กันยายน - 2 ตุลาคม 2558

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	นายจีรพจน์ แก้วอ่อน	87 หมู่ที่ 3 บ้านทุ่งทาพล ตำบลบางแก้ว อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง
2	นายจักรพันธ์ วิวัฒนาวา	28/8 หมู่ที่ 7 บ้านบ่างใหม่ ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง
3	นายนพรัตน์ มีช่างทำ	85 หมู่ที่ 11 บ้านหากส้มแป้น ตำบลท่าข้าม อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
4	นายสัมพันธ์ ตะโกท่า	67 หมู่ที่ 6 บ้านวังไฝ ตำบลวังไฝ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
5	นายสุภัทรทิศ เต่าวิหค	11 หมู่ที่ 7 บ้านหนองหวาย ตำบลท่ายาง อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
6	นายดิเรก แซ่ฮ้อ	47/28 หมู่ที่ 6 บ้านคลองหลวง ตำบลวัดสุวรรณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี
7	อรุณี มีสังวรณ์	56 หมู่ที่ 7 ตำบลหนองหมู อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
8	นายประเสริฐ พรชัยวัฒนากร	339 หมู่ที่ 1 บ้านบ่อทอง ตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี
9	คุณศุภชัย ชาติชนะ	2/131 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
10	นายสถิตย์ คำรักษ์	22/2 หมู่ที่ 5 บ้านพวงแก้ว ตำบลบึงบอน อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
11	นางรุ่งนภา คุ่ยต่วน	24 หมู่ที่ 5 บ้านชำอ้อ ตำบลบึงชำอ้อ อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
12	นายณัฐพล พุทธรัตน์	46 หมู่ที่ 1 ตำบลบึงบอน อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
13	นางสำรวย เรืองสุขา	95 หมู่ที่ 9 บ้านหนองบัวทอง ตำบลบึงกาสาม อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
14	นายพิเชษฐ์ สนหอม	14 หมู่6 ตำบลบึงชำอ้อ อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
15	นายเทียบ สืบทอง	7 หมู่ที่ 10 บ้านสอนดี ตำบลบึงชำอ้อ อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
16	นายสมร แตงอ่อน	50/4 หมู่ที่ 6 บ้านบ้านบึง ตำบลบึงชำอ้อ อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
17	นายสญชัย ตั๊นวิเศษ	92 หมู่ที่ 2 ตำบลเขาซก อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
18	นายอนุรักษ์ ดาดิน	64 หมู่ที่ 1 ตำบลเขาซก อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
19	นายวีระชัย ขาวสำลี	245 หมู่ที่ 5 บ้านคลองหมาก ตำบลคลองหมาก อำเภอคลองหมาก จังหวัดสระแก้ว
20	นายนคร จิระสมบัติ	1 หมู่ที่ 10 บ้านคลองแม่น ตำบลทุ่งขนาน อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
21	นายประจวบ ทองแดง	221 หมู่ที่5 ตำบลช่องกุ่ม อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว
22	นายสุเทพ แจ่มหอม	37/1 หมู่ที่ 5 บ้านคลองไก่เถื่อน ตำบลคลองไก่เถื่อน อำเภอคลองหาด จังหวัดสะแก้ว
23	นายมนญ นันทกิจโกศล	99/8 หมู่ที่ 1 บ้านชลลดา สุวรรณภูมิ ตำบลศรีษะจระเข้น้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
24	นายทวี ทองศรี	679 หมู่ที่ 1 บ้านคลองหาด ตำบลคลองหาด อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว
25	นายสฤษดิ์ เกิดเนตร	26/2 หมู่ที่ 3 บ้านราชกรูด ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง
26	นายสุวิทย์ รักใหม่	38/1 หมู่ที่ 4 ตำบลบางแก้ว อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง
27	นายสุเทพ นาคปลัด	402/35 หมู่ที่ 3 บ้านบางบอน อำเภอเมือง จังหวัดระนอง
28	นายปรีชา ปราชญ์นคร	98/1 หมู่ที่ 3 บ้านห้วนหลุด ตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
29	นายสัญญา ปานสวี	122/3 ตำบลท่าตะเภา อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
30	นายถนอม ผลมูล	48/1 หมู่ที่ 7 บ้านเขาบ่อ ตำบลทุ่งคา อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
31	นายธวัชชัย ถนอมลิขิต	94 หมู่ที่ 4 ตำบลบางหลวง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
32	นายซอบีรีน ลาเต็มซัน	147/10 หมู่ที่ 1 บ้านคลองใหญ่ ตำบลคลองใหญ่ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด
33	นายโชติ เงินแท่ง	58/1 หมู่ 5 ตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

7. โครงการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำเกษตรกรหม่อนไหมในด้านการผลิตและการตลาด (กรมหม่อนไหม) สาธารณรัฐอินเดีย วันที่ 13 - 17 กันยายน 2558

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	นางโยธกา บุญมาก	19 หมู่ที่ 9 ตำบลเพี้ยราม อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
2	นางบับพา นามชนะ	12 หมู่ที่ 4 บ้านสวนมอญ ตำบลอีข่อง อำเภอจุตรพัตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด
3	นางบุญศรี พลบุญ	32 หมู่ที่ 1 บ้านหนองบัวแปะ ตำบลสร้างแซ่ง อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม
4	นายไพบูลย์ แก้วสีขาว	12 หมู่ที่ 7 บ้านโคกแปะ ตำบลโคกสีทองหลาง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
5	นางสาวจิตรลดา ดรเขื่อนสม	224/4 หมู่ที่ 12 ตำบลเมืองปัก อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
6	นางหนูเพชร สายบัว	70 หมู่ที่ 1 บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
7	นางรุจาภา เนียนไธสง	95 หมู่ที่ 14 บ้านหัวสะพาน ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
8	นายทวี สุขโข	86 หมู่ที่ 7 บ้านดอนข่า ตำบลชนบท อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น
9	นางนรินทิพย์ สิงหะตา	26 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองสูง อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร
10	นางดาวเรือง ยอดสิมมา	77/1 หมู่ที่ 23 บ้านสมพรรัตน์ ตำบลหนองโสน อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี

8. โครงการพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำให้แก่หมอดินอาสา เพื่อพัฒนาศักยภาพในการเป็นผู้นำเกษตรกรในชุมชน (กรมพัฒนาที่ดิน)

8.1 ประเทศไต้หวัน วันที่ 20 - 24 กันยายน 2558

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	นายวัยชัย กิจจเจริญพาณิชย์	56/2 หมู่ที่ 14 ตำบลวังตาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
2	นายปรมี ชาติมนตรี	97 หมู่ที่ 2 ตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
3	นายบุญหลั่น แก้วสีไว	249 หมู่ที่ 10 ตำบลซับใหม่ อำเภอซับใหญ่ จังหวัดชัยภูมิ
4	นายเกียรติ ประมูลสรี	52 หมู่ที่ 8 ตำบลเหนือย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
5	นายธนภัทร สีเมฆ	125 หมู่ที่ 5 ตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
6	นางบัวทอง เศษโถ	199 หมู่ที่ 14 ตำบลเหล่าหลวง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
7	นายสุริยา หงษ์ลอยวงษ์	67 หมู่ที่ 5 ตำบลคำช่าง อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร
8	นายบุญมี สุระโคตร	175 หมู่ที่ 7 ตำบลดู่ อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ
9	นายไพฑูรย์ ฝางคำ	20 หมู่ที่ 7 ตำบลผักไหม อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ
10	นายเกียรติศักดิ์ แสงฉาย	121 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองสูง อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร
11	นายธนพัฒน์ สุตัญตั้งใจ	1 หมู่ที่ 2 อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
12	นายถาวร รัตนะศรี	73 หมู่ที่ 4 ตำบลไร่ขี อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ
13	นายประยงค์ บุญทอง	หมู่ที่ 11 ตำบลนาวัง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ
15	นายวุฒิชัย แสงพิทักษ์	55 หมู่ที่ 10 ตำบลนาเหล่า อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู
16	นางสังวาลย์ โจมทา	135 หมู่ที่ 8 ตำบลหนองน้ำใส อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น
17	นายนิมิตร ทักโลวา	66 หมู่ที่ 1 ตำบลนางัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี
18	นายสุพจน์ พิมพ์พิสาร	31 หมู่ที่ 2 ตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น
19	นายประสิทธิ์ พลกำแหง	17 หมู่ที่ 1 ตำบลหัวเรือ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
20	นายสมคิด ศรีภา	49 หมู่ที่ 8 ตำบลโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย
21	นายวิศักดิ์ อารมณ์สวะ	32 หมู่ที่ 7 ตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวงค์ จังหวัดกาฬสินธุ์
22	นายเฉลียว ดาเอีย	92 หมู่ที่ 11 ตำบลไอหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร
23	นายธงชัย อินทรีมียืน	204 หมู่ที่ 9 ตำบลท่าดอกคำ อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ
24	นายทองดี อินต๊ะ	131 หมู่ที่ 1 ตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
25	นายประเสริฐ สุอ้าย	64 หมู่ที่ 7 ตำบลสันทราย อำเภอปาง จังหวัดเชียงใหม่
26	นายวิทยา นาระต๊ะ	103 หมู่ที่ 5 ตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่
27	นายเสกสันต์ กันทาดง	65/2 หมู่ที่ 1 ตำบลสุเทพฯ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
28	นายคำหล้า มงคล	178 หมู่ที่ 6 ตำบลท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
29	นายชัยพล เมฆไหว	244 หมู่ที่ 4 ตำบลวังกะพี้ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
30	นายสวัสดิ์ คงคนึง	145 หมู่ที่ 5 ตำบลลำไพล อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา
31	นายสธน สมานมิตร	62 หมู่ที่ 3 ตำบลท่าตะคร้อ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี
32	นายสุรสิทธิ์ อุดมเวทย์	12/1 หมู่ที่ 4 ตำบลหลักสอง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
33	นายบุญมี เนตรสว่าง	87 หมู่ที่ 7 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
34	นายไสว กังใช่ง้วน	95 หมู่ที่ 6 ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
35	นายวิวิชย์ กรีธาธร	40 หมู่ที่ 7 อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
36	นายธนาภร กิ่งวงษ์	48 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
37	นายอาทิตย์ พันธ์ประสิทธิเวช	100 หมู่ที่ 10 ตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
38	นายเชวง สมพังกาญจน์	86 หมู่ที่ 7 ตำบลต้นยาน อำเภอพนมทวน จังหวัดสุราษฎ์ธานี
39	นายสมบัติ เทวฤทธิ์	908 หมู่ที่ 3 ตำบลเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎ์ธานี
40	นางสาวยุภา ยอดพิจิตร	55/30 หมู่ที่ 8 ตำบลฉลอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
41	นายธรรมรัตน์ พากเพียร	170/2 หมู่ที่ 2 ตำบลน้ำจืด อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง
42	นายทศภณ เนียมทอง	164 หมู่ที่ 6 ตำบลลำชี อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา
43	นายวินัย รักษ์ศรีทอง	10 หมู่ที่ 1 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
44	นายภักดี ยมนานนท์	43 หมู่ที่ 11 ตำบลปลายพระยา อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่
45	นายนรินทร์ เกตุพิมล	53 หมู่ที่ 4 ตำบลถ้ำสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
46	นายสุเทพ เพ็งแจ้ง	92/1 หมู่ที่ 3 ตำบลเขาทราย อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร
47	นายอุดม ระดาสิทธิ์	113 หมู่ที่ 11 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร
48	นายสุธี ยอดดี	68 หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยผา อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
49	นายเฉลา บดีรัฐ	41/2 หมู่ที่ 10 ตำบลชุมแสงสงคราม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
50	นายสมบูรณ์ แก้วบุตรดี	75 หมู่ที่ 3 ตำบลน้ำโสม อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี
51	นายสุพัฒน์ อักษรเสือ	59 หมู่ที่ 6 ตำบลหนองหิน อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย
52	นายกอหนิ เหตฉูนุ้ย	110 หมู่ที่ 6 ตำบลเจ๊ะบิลิง อำเภอเมือง จังหวัดสตูล
53	นายอุทัย ขัวญแสง	22 หมู่ที่ 1 ตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
54	นายทนงค์ แสงเกิด	76 หมู่ที่ 3 ตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง
55	นายอำนวย ดำช่วย	145 หมู่ที่ 2 ตำบลหานโพธิ์ อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
56	นายมะยีดิง แลแร	87 หมู่ที่ 4 ตำบลยางเก่า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
57	นายสมหมาย ธรรมกิจ	16 ม.15 ตำบลควนเม่า อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง
58	นายประกิจ จิตรใจภักดิ์ดี	10 หมู่ที่ 5 ตำบลนาโยงเหนือ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง
59	นายสุวิทย์ เพชรเกลี้ยง	4 หมู่ที่ 2 ตำบลศางาใหม่ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส
60	นางสรัญญา เทียนศรี	46 หมู่ที่ 5 ตำบลริมสีม่วง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
61	นายสมโภช ปานถม	253 หมู่ที่ 5 บ้านสบปาด อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง

8.2 สาธารณรัฐประชาชนจีน วันที่ 25 - 30 กันยายน 2558

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	นายไวพจน์ นิตทิม	108 หมู่ที่ 2 ตำบลบางเทียนหน่วย อำเภอตลิ่งชัน จังหวัดกรุงเทพฯ
2	นายสภณ ทองไพสิฐ	99/9 หมู่ที่ 5 ตำบลเชียงรากใหญ่ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
3	นายขวัญชัย แตงทอง	25 หมู่ที่ 9 ตำบลสามง่ามท่าโบสถ์ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท
4	นางสุริยา เลิศสรานนท์	210 หมู่ที่ 5 ตำบลทั่วล่า อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี
5	นายณรงค์ วิมา	32/1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
6	นายสุธรรม จันทร์อ่อน	54 หมู่ที่ 10 ทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
7	นายบุญส่ง คุณสมบัติ	209 หมู่ที่ 5 ตำบลแสลงพัน อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี
8	นายสุกรรณ์ สังข์วรรณะ	18 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองราชวัตร อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี
9	นายบุญเชิด คงดั่น	4 หมู่ที่ 7 อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี
10	นายปฐพี พวงสุวรรณ์	18 หมู่ที่ 1 ตำบลนาคู อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
11	นายสุรกิจ ละเอียดดี	200 หมู่ที่ 13 ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรฯ จังหวัดสมุทรปราการ
12	นายสมัย สิงห์ใส	41 หมู่ที่ 13 ตำบลผักขะ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว
13	นายสมยศ น่วมรัศมี	62/1 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัว อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
14	นายภรมย์ แก้ววิเชียร	35 หมู่ที่ 4 ตำบลวังโตนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี
15	นายวิทยา นาระต๊ะ	48 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองมอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี
16	นายบัณฑิต กูลพฤกษี	230/1 หมู่ที่ 6 ตำบลเขาสมิง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด
17	นายศักดิ์ ลำคำ	159 หมู่ที่ 1 ตำบลแสนทอง อำเภอทำวังผา จังหวัดน่าน
18	นายทอน เทพจันตา	117 หมู่ที่ 4 ตำบลรอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน
19	นายสงัด กองประถม	314 หมู่ที่ 5 ตำบลสันมะเด็ด อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
20	นางยุวดี เชื้อเมืองพาน	285 หมู่ที่ 7 ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
21	นายประจวบ พันธุ์เวช	71 หมู่ที่ 2 ตำบลน้ำรัด อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่
22	นายผล มีศรี	130 หมู่ที่ 6 ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา
23	นายวราห์ นายกต้น	135/5 หมู่ที่ 3 ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก
24	นายสุริวงค์ แห้วเพ็ชร	9 หมู่ที่ 12 ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
25	นายสมาน ถาวร	111/4 หมู่ที่ 1 ตำบลวังทองแดง อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
26	นายสำเริง แพงเพชร	207/1 หมู่ที่ 17 ตำบลหนองกรด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
27	นายสมมาตร บุญฤทธ์	76 หมู่ที่ 8 ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร
28	ลมัย เจริญนา	71/2 หมู่ที่ 10 ตำบลพิกุลออก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
29	น.ส.เบญจมาศ ทองพูล	19 หมู่ที่ 10 ตำบลไผ่ดำพัฒนา อำเภอวิเศษ จังหวัดอ่างทอง
30	นายอ๋า พรมไธสง	22/3 หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
31	นางวันเพ็ญ สนลอย	62/1 หมู่ที่ 5 ตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

9. โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาศักยภาพในเขตปฏิรูปที่ดิน (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม)

9.1 ประเทศญี่ปุ่น รุ่นที่ 1 วันที่ 8 - 12 กันยายน 2558

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	นางมาลินี สมบัติ	292 หมู่ที่ 6 บ้านหัวดอย ตำบลท่าสาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2	นายสันติ สินฟุ้ง	298 หมู่ที่ 18 บ้านหนองผึ้ง ตำบลอินทนิล อำเภอแม่แต่ง จังหวัดเชียงใหม่
3	นางเตียง ฉลองบุญ	17 หมู่ที่ 5 บ้านสระสวัสดิ์ ตำบลแม่เปิน อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์
4	นางเผื่องฟ้า ชำราฐยา	75/5 ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
5	นายเอกชัย น้ำจันทร์	45/5 หมู่ที่ 8 บ้านห้วยไผ่ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
6	นางผ่องพรรณ พินิจปวงชน	53 หมู่ที่ 10 บ้านน้ำเลา ตำบลน้ำเลา อำเภอร้อยกวาง จังหวัดแพร่
7	นายคำมูล การเพียร	139 หมู่ที่ 8 บ้านดอนแก้ว ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
8	นางพะยอม คงตั้ง	54/1 หมู่ที่ 1 บ้านนาอิซาง ตำบลนายาง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
9	นายผจง เพ็งศรี	27 หมู่ที่ 9 บ้านหนองห้วง ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
10	นายคำมา เทศชารี	57 หมู่ที่ 2 บ้านวังทอง ตำบลวังหิน อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น
11	นายพิสิษฐ์ ศิลาอ่อน	110 หมู่ที่ 10 บ้านเทพนา ตำบลบ้านไร่ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ
12	นายโชคดี ปรโลกานนท์	14 หมู่ที่ 6 บ้านคลองทุเรียน ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
13	นายอรรถพล เสืมกำบัง	80/162 หมู่ที่ 16 บ้านคอลงบอน ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
14	นายศิวสรรค์ ชอบใจกลาง	58 หมู่ที่ 6 บ้านหนองโดนฝายน้ำ ตำบลหนองโดน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
15	นายสัมฤทธิ์ พันธุ์สวัสดิ์	152 หมู่ที่ 9 บ้านทรายทอง ตำบลนาอุดม อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร
16	นางบุญญาภรณ์ วงศ์พิทักษ์	36 หมู่ที่ 7 บ้านหนองแผน ตำบลหนองแผน อำเภอกุดดุม จังหวัดยโสธร
17	นายสง่า ขันคำ	89 หมู่ที่ 20 บ้านใหม่ศรีอุบล ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย
18	นายบัวผัน กุนรา	255 หมู่ที่ 10 บ้านโนนสำราญใต้ ตำบลโนนสำราญ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
19	นางกิตติวรรณ ชำนาญกิจ	215 หมู่ที่ 9 บ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
20	นางสาวศิรินธร จันทร์เปล่ง	หมู่ที่ 11 บ้านจอมเสด็จ ตำบลหาดคำ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
21	นายกัมปนาท พุฒเขียว	42 หมู่ที่ 1 บ้านหนองอ้อ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี
22	นางสาวจงรัก บัวดก	178 หมู่ที่ 13 บ้านหนองสนม ตำบลบัวงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี
23	นางทองท้วน ประกอบสันต์	33 หมู่ที่ 2 บ้านคำพระ ตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ
24	นายยืนยง เหมือนปอง	128/12 หมู่ที่ 1 ตำบลจระเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี
25	นางสาวพรอุษา สุขสมวัฒน์	6 หมู่ที่ 10 บ้านเกษตรสงเคราะห์ ตำบลผ่านศึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
26	สุภา พิกุลแก้ว	146 หมู่ที่ 6 บ้านคลอง 30 ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
27	สุวรรณี แปงสอน	26 หมู่ที่ 3 บ้านศรีคัคนางค์ ตำบลบึงชำอ้อ อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
28	นายสมจิตร อยู่พิทักษ์	432 หมู่ที่ 12 บ้านพุหวาย ตำบลอ่าวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
29	นางสาวชุ่ม ยะประดิษฐ์	49 หมู่ที่ 1 บ้านบางพลวง ตำบลบางพลวง อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี
30	นายชาลี จำปาทอง	247 หมู่ที่ 2 บ้านเกาะรัง ตำบลเกาะรัง อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
31	นายเผด็จ ดิฐบดี	121 หมู่ที่ 6 บ้านวังจระเข้ ตำบลองค์พระ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี
32	นายศัดิ์ชัย ชาตาดี	516 หมู่ที่ 16 บ้านนาอิสาน ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

9.2 ประเทศญี่ปุ่น รุ่นที่ 2 วันที่ 27 กันยายน - 1 ตุลาคม 2558

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	นายสอาด ศรศิลป์	40 หมู่ที่ 15 บ้านตะแบกงาม ตำบลเขาคีริส อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร
2	นายรัฐมนต์ จิตปรีดากร	75/1 หมู่ที่ 3 ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
3	นายพนมเทียน พินิจทะ	57 หมู่ที่ 1 บ้านก๋ง ตำบลยม อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน
4	นางสายบัว เสื้อนาราง	401/4 หมู่ที่ 09 บ้านหนองจิกสี ตำบลแหลมรัง อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร
5	นางกฤษณา ทองเพ็ง	23 หมู่ที่ 7 บ้านชินอีฟุก ตำบลซับพุทธา อำเภอขนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์
6	นายเดชาวุธ กรองบริสุทธิ	899 หมู่ที่ 1 บ้านขุนยวม ตำบลขุนยวม อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน
7	นายคูณ จันทรัตน์	178 หมู่ที่ 7 บ้านสำนัก ตำบลวังทองแดง อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
8	นายพนม เชิดโฉม	274/1 หมู่ที่ 14 บ้านเขาเขียว ตำบลระบำ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี
9	นายสาคร ทับทิมไสย์	209 หมู่ที่ 9 บ้านโนนทอง ตำบลโนนแดง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม
10	นายลี มาโยธา	110 หมู่ที่ 13 บ้านหนองฟ้า ตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
11	นายประมวลชัย ทองใส	193 หมู่ที่ 12 บ้านหนองเม็ก ตำบลนาแต้ อำเภอลำตากค้า จังหวัดสกลนคร
12	นายบุญเพ็ง พรมศรี	190 หมู่ที่ 10 บ้านภู่ทอง ตำบลเก่ากลอย อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู
13	นายตระกูล สว่างอารมย์	836 หมู่ที่ 4 บ้านเขาใหญ่ ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี
14	นายพีรพงษ์ สุดสงวน	207 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองมะโมง อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท
15	นายแจ่มจันทร์ รัตน์พุ่มน้อย	166 หมู่ที่ 6 บ้านคลองท่อ ตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
16	นายสายัณห์ นุชคุ้ม	18/1 หมู่ที่ 4 บ้านหนองสนุ่น ตำบลสิงหนาจา อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
17	นางบุญเหลือ อินราย	83 หมู่ที่ 4 บ้านสามเรือน ตำบลท่าตะคร้อ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี
18	นายประพจน์ ทองสง่า	121/86 หมู่ที่ 2 บ้านนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลละหาร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง
19	นายจันทร์ เรืองเรารา	74/1 หมู่ที่ 5 บ้านหนองจอก ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
20	นายโกวิทย์ ดวงจิตร	333/18 หมู่ที่ 10 บ้านปฏิรูป ตำบลซับสนุ่น อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
21	นายมณฑา คงกะพันธุ์	10/2 หมู่ที่ 6 บ้านขาวนุ้ย ตำบลดินปูน อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่
22	นางสาวกล่อมจิต ภัทรบุตร	137/19 หมู่ที่ 9 ตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
23	นายลาบ ชูเมือง	87 หมู่ที่ 11 บ้านควนตอ ตำบลบางดี อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง
24	นายศิระวัชร ช่วยบุญชู	19 หมู่ที่ 3 บ้านไสชาม ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
25	นายมะอะธุมือรี ยูนุ๊	60/1 หมู่ที่ 5 บ้านบาลา ตำบลโละจูด อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส
26	นายวุฒิศักดิ์ พรมแก้ว	63/70 หมู่ที่ 2 ตำบลบางวัน อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา
27	นายสุธา สุขมิ่ง	221/19 หมู่ที่ 2 บ้านทางเกวียน ตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
28	นายสัญญา หิรัญวดี	61 หมู่ที่ 5 บ้านนากก ตำบลฉลอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
29	นางดรรชนี ศรีฟ้า	86/9 หมู่ที่ 6 บ้านน้ำขาว ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง
30	นายถาวร แดงบัวทอง	131 หมู่ที่ 5 บ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลลำไพล อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา
31	นางสมบูรณ์ ชูแสง	104/1 หมู่ที่ 1 บ้านป่าแก่บ่อหิน ตำบลป่าแก่บ่อหิน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
32	นางจิตรา มุสิกพงศ์	27 บ้านราษฎร์พัฒนา ตำบลไทรโสภา อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

10. โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเครือข่ายอาสาสมัครฝนหลวง เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการพัฒนาด้านการปฏิบัติการฝนหลวง (กรมฝนหลวงและการบินเกษตร) สาธารณรัฐประชาชนจีน วันที่ 26 - 31 สิงหาคม 2558

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	นายสุรชาติ เรือแก้ว	71 หมู่ที่ 1 บ้านเหมืองล้อม ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
2	นางอ้อมนภา ใจจันทร์	5 หมู่ที่ 5 บ้านแม่ทัง ตำบลหางดง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่
3	นางรุ่งอรุณ จันทร์ผ่อง	12/1 หมู่ที่ 1 บ้านตลิ่งชัน ตำบลชอนไพร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
4	นายสุรัตน์ รุกขรัตน์	41/2 หมู่ที่ 9 บ้านห้วยแหนพัฒนา ตำบลป่าไผ่ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
5	นายศุภฤกษ์ วินาราวรากูล	จังหวัดสุพรรณบุรี
6	นายนิพนธ์ พูนสมบัติ	จังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
7	นายสละ นิราภรณ์	14 หมู่ที่ 8 บ้านโปร่งตะแบก ตำบลพุคำจาน อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
8	นางชัยนนท์ รักซ้อน	108 หมู่ที่ 2 บ้านหนองเสลา ตำบลเขาชายธง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์
9	นายเอนก ชื่นวัฒนา	13/2 หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
10	นายอดิเรก ศาสตร์มูล	33 หมู่ที่ 9 ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
11	นายดวงเด่น สีลรัตนปัญญา	62 หมู่ที่ 11 บ้านวังหล้า ตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น
12	นายอาวุธ โกษาจันทร์	109 หมู่ที่ 1 ตำบลสานตม อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย
13	นายอดิศักดิ์ ก้อเมืองน้อย	19 หมู่ที่ 1 บ้านหนองฉนวน ตำบลซับสีทอง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
14	นายอดุลย์ บุญไตรรัตน์	5/3 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
15	นายรัตน์ อ่อนผึ้ง	64 หมู่ที่ 10 บ้านเหล่าศรีจารย์ ตำบลนาท่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
16	นายจำลอง พวงประโคน	267/5 หมู่ที่ 2 บ้านประโคนชัย ตำบลประโคนชัย อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
17	นายสนอง ขุนศรี	270 หมู่ที่ 7 ตำบลปากพลี อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก
18	นายบุญทิ้ง บัวปั้น	55 หมู่ที่ 4 ตำบลศาลาลำดวน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
19	นายสมภพ สุวรรณหงษ์	106 หมู่ที่ 6 ตำบลวังตะเคียน อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด
20	นายพรรณศักดิ์ นักเสียง	30 หมู่ที่ 3 ตำบลเกาะขวาง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
21	นายอำนวย สุวรรณพิทักษ์	222 หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
22	นายธัมมสัญญ์ อุ่มเอิบ	63 หมู่ที่ 7 บ้านบ่อมะกรูด ตำบลบ้านฆ้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
23	นางศิริวรรณ บุญงาม	50/1 หมู่ที่ 14 บ้านหนองน้ำดำ ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
24	นายสมศักดิ์ ไพบูลย์	272 หมู่ที่ 5 บ้านหนองไผ่ ตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
24	นายวีรวุฒิ ร่วมชาติ	111 หมู่ที่ 11 บ้านเนินทอง ตำบลตะโก อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร
26	นายวิชิต ศักดา	88 หมู่ที่ 1 บ้านท่าขนอน ตำบลท่าขนอน อำเภอศรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
27	นายวิชิต ดีหนอ	77 หมู่ที่ 1 บ้านท่าดินแดง ตำบลศรีคีรีมาศ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ภาคผนวกที่ 8
รายงานการประชุมพิจารณาผลการประเมินผลโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคการเกษตร (โครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ)

รายงานการประชุม
พิจารณาผลการประเมินผลโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร
(โครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ)
วันพฤหัสบดีที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๙ เวลา ๐๙.๓๐ น.
ณ ห้องประชุม AEOC ชั้น ๒ อาคารศูนย์ปฏิบัติการเศรษฐกิจการเกษตร

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑.	นางสาวรังษิต ภู่ศิริภิญโญ	ผู้อำนวยการศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
๒.	นางสุวิมล ขุนพันธุ์	ผู้เชี่ยวชาญด้านประเมินผลการพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
๓.	นางสาวอังคณา บรูมินเหนทร์	หัวหน้าศูนย์วิจัยและพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์
๔.	นายวินัย เมฆดำ	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการพิเศษ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
๕.	นางสาวแพรรวี เคหะสุวรรณ	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
๖.	นางสาวนุจริน พิมทอง	นักวิเทศสัมพันธ์ปฏิบัติการ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
๗.	นายอนุชิต ชุ่มใจ	นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ กลุ่มวิเทศสัมพันธ์ สำนักบริหารกลาง กรมหม่อนไหม
๘.	นางสาวอาภาพร ขันตี	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ สำนักวิจัยและพัฒนาหม่อนไหม กรมหม่อนไหม
๙.	นางสาวรสคนธ์ แก้วสะอาด	นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการพิเศษ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ข้าว กรมการข้าว
๑๐.	นางสาวเสาวณีย์ ทัพเลี้ยง	นักวิชาการประมงปฏิบัติการ กองประมงต่างประเทศ กรมประมง
๑๑.	นางสาวจิตรลดา ทองสอดแสง	นักวิชาการชำนาญการ สถาบันวิจัยพืชไร่และพืชทดแทนพลังงาน กรมวิชาการเกษตร
๑๒.	นางสุวิสาข์ คนเจน	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ กรมส่งเสริมการเกษตร
๑๓.	นางสาวปถมาภรณ์ ณ เชียงใหม่	นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการ กรมส่งเสริมสหกรณ์
๑๔.	นางสาวกัณฐชา วิญญูสิริยวงศ์	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๑๕.	นางสาวธัมญลักษณ์ เสือคง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ กลุ่มติดตามและประเมินผล กองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน
๑๖.	นางสาวประภัสสร เมฆเสน	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน กลุ่มวิชาการปฏิบัติการฝนหลวง กรมฝนหลวงและการบินเกษตร

๑๗.	นางจารุวรรณ สุขรมย์	เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ กองเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
๑๘.	นายนิวัตร เฉลิมชุติเดช	ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
๑๙.	นางพนิดา โตพ่วง	ผู้อำนวยการส่วนประเมินผลแผนพัฒนาการเกษตร ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
๒๐.	นายสุวิทย์ ศิริโท	เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
๒๑.	นายชายศักดิ์ วุฒิศักดิ์	เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
๒๒.	นางสุมนทิพย์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา	เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
๒๓.	นางลออ จิตต์ชอบ	เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
๒๔.	นางสังวร จันทร์มล	เศรษฐกรชำนาญการ ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
๒๕.	นางสาวจิตรลดา คงสัตย์	เศรษฐกรชำนาญการ ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
๒๖.	นายชวสร นกเดช	เศรษฐกรปฏิบัติการ ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
๒๗.	นายนภสินธุ์ ปิยะสินธ์ชาติ	เศรษฐกรปฏิบัติการ ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
๒๘.	นางยุพา ต่ายธานี	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
๒๙.	นายเกรียงศักดิ์ พูนเกิด	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องประธานแจ้งที่ประชุมทราบ

๑.๑ เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และรองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรติดราชการสำคัญอื่น จึงได้มอบหมายให้ผู้อำนวยการศูนย์ประเมินผลทำหน้าที่ประธานการประชุม

๑.๒ การประเมินผลโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตร (โครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ) เป็นการดำเนินการตามมติคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ ในคราวประชุม ครั้งที่ ๒/๒๕๕๘ เมื่อวันที่

๓ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ซึ่งมอบหมายให้ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ทำหน้าที่ประเมินผลโครงการ เพื่อรายงานผลการดำเนินโครงการฯ ตลอดจนปัญหา อุปสรรค ให้ผู้บริหารทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องพิจารณาผลการประเมินผลโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคการเกษตร (โครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้รายงานผลการประเมินโครงการสร้างเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคการเกษตร ให้ที่ประชุมพิจารณา ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

๒.๑ ทุกหน่วยงานมีการดำเนินงานที่คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประสานแนวทางของข้อเสนอโครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในต่างประเทศกำหนด โดยคัดเลือกประเทศที่เคยทำงานร่วมกัน หรือที่มีความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงาน เพื่อความสะดวกและรวดเร็วทันต่อการดำเนินงาน หลักสูตรและเนื้อหามีความสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน เป็นเรื่องที่เกษตรกรสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเกษตรของตนเอง และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ ก่อนไปศึกษาดูงานบางหน่วยงานไม่ได้สำรวจความต้องการ และความคาดหวังของผู้เข้าร่วมโครงการเนื่องจากระยะเวลาการดำเนินโครงการกระชั้นชิด แต่ระหว่างที่ไปศึกษาดูงานมีบางหน่วยงานมีการสอบถามความต้องการ/ความคาดหวังของเกษตรกร และได้ปรับให้ตรงตามความต้องการภายใต้ข้อจำกัดที่มี นอกจากนี้ระหว่างเดินทาง และก่อนเข้าที่พักมีการสรุปบทเรียนและปัญหาในแต่ละวัน ซึ่งเกษตรกรร้อยละ ๘๔.๓๔ คิดว่าการไปศึกษาดูงานตรงกับความต้องการ/ความคาดหวัง การสรุปบทเรียนระหว่างวัน ผู้เข้าร่วมโครงการร้อยละ ๖๑.๓๖ มีความพึงพอใจต่อการสรุปบทเรียน และปัญหาระดับมาก

๒.๒ ผลด้านความรู้ที่เกษตรกรได้รับ พบว่า เกษตรกรร้อยละ ๗๓.๗๗ มีความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ไปศึกษาก่อนไปศึกษาดูงานเนื่องจากหน่วยงานได้คัดเลือกเกษตรกรที่มีความรู้หรือประกอบอาชีพในสาขาที่จะศึกษาดูงานเข้าร่วมโครงการ ซึ่งหลังกลับจากศึกษาดูงานเกษตรกรกลุ่มนี้ร้อยละ ๙๘.๙๑ มีความรู้เพิ่มขึ้น ในส่วนเกษตรกรร้อยละ ๒๖.๒๓ ที่ไม่มีความรู้หรือประสบการณ์ในเรื่องที่ไปศึกษาดูงานมาก่อนไปศึกษาดูงาน พบว่า เกษตรกรร้อยละ ๙๙.๐๑ มีความรู้เพิ่มขึ้น การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ ๗๒.๗๔ นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับฟาร์มของตนเอง รองลงมาร้อยละ ๑๘.๘๗ อยู่ระหว่างเตรียมไปประยุกต์ใช้ ส่วนที่เหลือร้อยละ ๘.๓๙ คิดว่าไม่ได้นำมาประยุกต์ใช้ เนื่องจากสภาพพื้นที่และบริบทการทำเกษตรของตนเองแตกต่างกับสถานที่ที่ไปศึกษาดูงาน และไม่มีอุปกรณ์เครื่องจักรที่ทันสมัย

๒.๓ ผลการสร้างเครือข่ายของเกษตรกร พบว่า ระหว่างไปศึกษาดูงานมีการจัดช่วงเวลาให้เกษตรกรแลกเปลี่ยนความเห็นกัน และหลังกลับมาจากศึกษาดูงานแล้วมีเกษตรกรร้อยละ ๘๒.๙๑ ยังมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันผ่านทางโทรศัพท์ Application Line และเกษตรกรบางรายที่มีพื้นที่ใกล้กันมีการไปเยี่ยมชมกิจกรรมการเกษตรระหว่างกัน ด้านการขยายผลความรู้ประสบการณ์ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ ๙๒.๔๔ มีการขยายผลให้เกษตรกรรายอื่น โดยการเป็นวิทยากรบรรยายในเวทีต่าง ๆ ส่วนเกษตรกรที่ยังไม่มีการขยายผลให้เกษตรกรรายอื่นเนื่องจากต้องการทดลองนำความรู้มาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมด้านการเกษตรของตนเองให้ได้ผลก่อน

๒.๔ ข้อค้นพบ พบว่า ผู้รับผิดชอบโดยตรงของหน่วยงานส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ในการทำโครงการนำเกษตรกรไปดูงานต่างประเทศ จึงต้องใช้เวลาและความพยายามในการศึกษาระเบียบวิธีการ ส่งผลให้การดำเนินโครงการของแต่ละหน่วยงานมีการปฏิบัติแตกต่างกัน รวมทั้งหลายหน่วยงานไม่ได้มีการตั้งงบประมาณในเรื่องศึกษาดูงานต่างประเทศ ทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงงบประมาณจากโครงการอื่น ๆ ซึ่งการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณมีหลายขั้นตอนและยุ่งยาก นอกจากนี้ยังขาดการชี้แจงทำความเข้าใจกับเกษตรกรในเรื่องเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการศึกษาดูงาน และการเตรียมความพร้อมของเกษตรกร ดังนั้นจึงควรจัดทำ

คู่มือการดำเนินโครงการเพื่อให้ทุกหน่วยงานมีแนวทางปฏิบัติไปในแนวเดียวกัน ทั้งในด้านการปฏิบัติตามระเบียบการใช้งบประมาณ การเตรียมพร้อมของเกษตรกรก่อนการเดินทางไปดูงานและแนวทางการนำความรู้กลับมาประยุกต์ใช้รวมทั้งเผยแพร่ขยายผลต่อไป

ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม

๑) ควรมีภาพตัวอย่างเกษตรกรที่นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในรายงานการประเมินผลด้วย เนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของโครงการได้ชัดเจนขึ้น

๒) กรมวิชาการเกษตรมีการเบิกจ่ายงบประมาณร้อยละ ๕๙ ซึ่งนับว่าต่ำ เมื่อเทียบกับหน่วยงานอื่น เนื่องจากหน่วยงานที่เป็นพันธมิตรของกรมที่ประเทศมาเลเซียสามารถหาที่พักราคาที่ถูก และสามารถซื้อตั๋วเครื่องบินได้ในราคาที่ถูกกว่าทั่วไป เป็นผลให้สามารถประหยัดงบประมาณแผ่นดินได้มาก

๓) เกษตรกรบางรายมีการถอนตัวก่อนการเดินทาง ทำให้เกิดปัญหาด้านบริหารจัดการ กรมส่งเสริมการเกษตรเสนอว่าในการดำเนินงานโครงการลักษณะนี้ต่อไป ควรให้เกษตรกรลงนามในหนังสือยืนยันการเดินทาง และยินยอมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น หากมีการถอนตัวของเกษตรกรก่อนการเดินทาง

๔) ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย เพื่อให้ผู้บริหารใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจดำเนินโครงการลักษณะโครงการนี้ต่อไป ซึ่งทุกหน่วยงานเห็นความสำคัญในการนำเกษตรกรไปดูงานต่างประเทศ หรือนำเกษตรกรเข้าร่วมการเจรจาเปิดโลกทัศน์ และจุดประกายแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการเกษตรของตนเอง

๕) ควรมีชื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรากฏอยู่ในรายงานผลการประเมินด้วย

๖) โครงการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานต่างประเทศ เกิดขึ้นตามนโยบายของ นายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สั่งการให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว ดังนั้น จึงเห็นควรนำเรียนผลการประเมินโครงการให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทราบด้วย

มติที่ประชุม ๑) มอบหมายให้ทุกหน่วยงานตรวจสอบความครบถ้วนของรายงานการประเมินผล หากมีประเด็นที่ต้องการแก้ไข ขอให้แจ้งฝ่ายเลขาฯ ภายในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙

๒) ให้นำผลการประเมินโครงการเสนอปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อทราบ และนำเรียนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องอื่น ๆ

ไม่มี

เลิกประชุมเวลา ๑๑.๔๕ น.

(นางสาวจิตรลดา คงสัตย์)
เศรษฐกรชำนาญการ
ผู้จดรายงานการประชุม

(นายนิวัตร เฉลิมชุติเดช)
ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
ผู้ตรวจรายงานการประชุม

ศูนย์ประเมินผล

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกลางบางเขน

ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-25790507, 0-25790614 โทรสาร 0-25790507